

IZVJEŠĆE O STANJU U PROSTORU GRADA ZAGREBA

ZA RAZDOBLJE 2013.-2016.

GRAD ZAGREB

ZAVOD ZA PROSTORNO UREĐENJE GRADA ZAGREBA

IZVJEŠĆE O STANJU U PROSTORU GRADA ZAGREBA za razdoblje 2013.– 2016.

Izrada Izvješća:

Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba
Zagreb, prosinac 2017.

Ravnatelj:

Ivica Rovis, dipl. iur.

Voditelj izrade Izvješća:

Boris Gregurić, d.i.a.

Radni tim za izradu Izvješća:

Nataša Aralica, d.i.a.
Mirna Barac, d.i.a.
Dragica Barešić, d.i.a.
Dino Bečić, mag.geog.
Mirela Bokulić Zubac, d.i.a.
Dinko Brdarić, dipl.ing.prom.
Marija Brković, bacc.oec.
Maja Bubrić, arh.tehn.
Jelena Bule, d.i.a.
Vanja Cvjetko, d.i.a.
Martina Čavlović, dipl.iur.
Jasmina Doko, dipl.ing.agr.
Branko Kosić-Vukšić, dipl.iur.
Ivan Lončarić, prof. pov. i geog.
Dubravka-Petra Lubin, d.i.a.
Katica Mihanović, dipl.ing.šum.

Nives Mornar, d.i.a.
Vladimir Ninić, dipl.ing.građ.
Larisa Nukić, bacc.tr.
Sabina Pavlić, d.i.a.
Alen Pažur, mag.geog.
Zoran Radovčić, mag.oec.
Ana Marija Rajčić, d.i.a.
Ivica Rovis, dipl. iur.
Lidija Sekol, d.i.a.
Jasmina Sirovec Vanić, d.i.a.
Ivan Šulentić, d.i.a.
Sanja Šerbetić Tunjić, d.i.a.
Dubravko Širola, dipl.ing.prom.
Jadranka Veselić Bruvo, d.i.a.
Tena Žic, d.i.a.

SADRŽAJ

I. POLAZIŠTA

I.1. Ciljevi izrade Izvješća	5
I.2. Zakonodavno-institucionalni okvir	6
I.3. Osnovna prostorna obilježja Grada Zagreba	9
I.3.1. Prirodna i geografska obilježja	9
I.3.2. Upravno-teritorijalni ustroj	12
I.3.3. Demografska slika	14
I.4. Grad Zagreb u okviru prostornoga uređenja Države	21
I.4.1. Razvojni potencijal	21
I.4.2. Regionalno povezivanje	26
I.4.3. Uloga Grada Zagreba u integraciji Republike Hrvatske u europski prostor	30

II. ANALIZA I OCJENA STANJA I TRENDOVA PROSTORNOG RAZVOJA

II.1. Prostorna struktura korištenja i namjene površina Grada Zagreba	33
II.1.1. Analiza korištenja zemljišta	33
II.1.2. Korištenje u odnosu na plansku namjenu površina	35
II.2. Sustav naselja	39
II.2.1. Obilježja sustava naselja	39
II.2.2. Prostor za razvoj naselja	45
II.2.3. Struktura naselja	48
II.2.4. Standard stanovanja	56
II.2.5. Mjere zaštite stanovništva i vitalne infrastrukture	87
II.3. Gospodarske djelatnosti	97
II.3.1. Struktura gospodarstva Grada Zagreba	97
II.3.2. Prostorne potrebe i realizacija sadržaja	100
II.4. Opremljenost prostora infrastrukturom od značaja za Grad Zagreb	107
II.4.1. Prometna i druga komunikacijska infrastruktura	107
II.4.2. Energetski sustavi	116
II.4.3. Vodnogospodarska infrastruktura	122
II.4.4. Infrastruktura gospodarenja otpadom	127
II.5. Zaštita i korištenje dijelova prostora od posebnog značaja	134
II.5.1. Temeljni resursi	135
II.5.2. Posebne vrijednosti prostora	141
II.6. Obvezni prostorni pokazatelji	148

III. ANALIZA PROVEDBE PROSTORNIH PLANOVA I DRUGIH DOKUMENATA

III.1. Izrada prostornih planova	151
III.1.1. Prostorni planovi državne razine	157
III.1.2. Prostorni planovi područne (regionalne) razine	161
III.1.3. Prostorni planovi lokalne razine	168
III.2. Provedba prostornih planova	182
III.2.1. Realizacija prostornih planova	182
III.2.2. Provedbeni akti	182
III.2.3. Praćenje stanja u prostoru	184
III.3. Prostorni planovi u odnosu na druge dokumente koji utječu na prostor	186
III.3.1. Dokumenti državne razine	186
III.3.2. Dokumenti razine Grada Zagreba	189
III.4. Provođenje zaključaka, smjernica, prijedloga za unapređenje, preporuka, aktivnosti odnosno mjera iz prethodnog izješća o stanju u prostoru	191
III.4.1. Ciljevi i polazišta prostornog razvoja u prethodnom razdoblju	191
III.4.2. Smjernice, prijedlozi i mjere iz prethodnog Izješća o stanju u prostoru Grada Zagreba	192

IV. PRIJEDLOZI ZA UNAPREĐENJE PROSTORNOG RAZVOJA S OSNOVNIM PREPORUKAMA MJERA ZA IDUĆE RAZDOBLJE

IV.1. Potrebe, mogućnosti i ograničenja daljnjeg prostornog razvoja Grada Zagreba obzirom na okolnosti, sektorska opterećenja i izazove	195
IV.1.1. Okolnosti budućeg prostornog razvoja	195
IV.1.2. Definiranje potreba i mogućnosti prostornog razvoja	204
IV.2. Ocjena potrebe izrade novih i/ili izmjene i dopune postojećih prostornih planova, drugih dokumenata koji utječu na prostor na razini Grada Zagreba	216
IV.2.1. Prostorni planovi	216
IV.2.2. Drugi dokumenti koji utječu na prostor Grada	217
IV.2.3. Izrada analiza, programa i studija	219
IV.3. Preporuke mjera i aktivnosti za unapređenje prostornog razvoja	221
IV.3.1. Pregled mjera, aktivnosti i zahvata u prostoru predviđenih važećim razvojnim dokumentima	221
IV.3.2. Preporuke mjera	228

V. IZVORI PODATAKA

PREGLED KRATICA

CEETO	Central Europe Eco-Tourism / Ekoturizam srednje Europe
CGO	centar za gospodarenje otpadom
CIVINET	CIVITAS Network / mreža CIVITAS
CIVITAS	City-VITALity-Sustainability / Grad-vitalnost-održivost
CLC	CORINE Land Cover / CORINE zemljišni pokrov
CORINE	COoRdination of INformation on the Environment / Koordinacija informacija o okolišu
CUPOVZ	Centralni uređaj za pročišćavanje otpadnih voda Grada Zagreba
CZ	Civilna zaštita
DC	državna cesta
DPU	detaljni urbanistički plan
DUZS	Državna uprava za zaštitu i spašavanje
ES	ekvivalent stanovnika
EU	Europska Unija
GČ	Gradska četvrt (Grada Zagreba)
GIS	Geografski informacijski sustav
GUP	generalni urbanistički plan
GZ	Grad Zagreb
HAKOM	Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije / Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti
HEP	Hrvatska elektroprivreda
HŽ	Hrvatske željeznice
ITU	Integrirana teritorijalna ulaganja
MORH	Ministarstvo obrane Republike Hrvatske
MUP	Ministarstvo unutarnjih poslova
NN	Narodne novine
NUTS	Nomenclature des unités territoriales statistiques / Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development / Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj
PPGZ	Prostorni plan Grada Zagreba
PPM	Park prirode Medvednica
PPPPO	prostorni plan područja posebnih obilježja
RH	Republika Hrvatska
RPOT	Registar postrojenja u kojima je utvrđena prisutnost opasnih tvari
SATREPS	Science and Technology Research Partnership for Sustainable Development / Znanstveno-tehnološko istraživačko partnerstvo za održivi razvoj
SI.GI.GZ	Službeni glasnik Grada Zagreba
TEN-T	Trans-European Transport Networks / transeuropske transportne mreže
UPU	urbanistički plan uređenja
ZET	Zagrebački električni tramvaj

I. POLAZIŠTA

I.1. CILJEVI IZRADE IZVJEŠĆA

Izvešće o stanju u prostoru osnovni je dokument praćenja stanja u prostoru i prostornog razvoja Grada Zagreba.

Prikaz stvarnog stanja u prostoru od vitalnog je značaja za gospodarenje prostorom kao temeljnim resursom i osnovicom fizičke egzistencije Grada Zagreba. Cilj izrade Izvešća jest predložiti cjelovitu sliku stanja u prostoru i mogućih pravaca razvoja.

Za izradu Izvešća koriste se podaci iz informacijskog sustava prostornog uređenja, prostornih planova, službeno objavljeni i dostupni podaci nadležnih tijela i ustanova, te drugih pravnih osoba s javnim ovlastima određenih posebnim propisima, podaci iz usvojenih i objavljenih pojedinih sektorskih strateških, razvojnih, planskih i provedbenih dokumenata i drugi koji su od utjecaja na održiv razvoj u prostoru.

U Izvešću se daje analiza postojećeg stanja i razvojnih trendova, iznose se uočeni problemi u prostoru i ukazuje se na mogućnosti usmjerenja prostornog razvoja Grada u cjelini i po pojedinim aspektima, na temelju čega se iznose prijedlozi i daju preporuke za postupanje u idućem razdoblju.

I.2. ZAKONODAVNO – INSTITUCIONALNI OKVIR

Izrada i donošenje izvješća o stanju u prostoru regulirani su Zakonom o prostornom uređenju (NN* 153/13). Člankom 27. navedenog zakona, obveza izrade izvješća o stanju u prostoru Grada Zagreba u nadležnosti je Zavoda za prostorno uređenje Grada Zagreba, dok odredbe članka 39. obvezuju predstavničko tijelo na razmatranje navedenog izvješća. Spomenuto predstavničko tijelo – u slučaju Grada Zagreba, Gradska skupština Grada Zagreba – donosi odluku o prihvaćanju izvješća.

Sukladno navedenom zakonu, Izvešće se izrađuje za četverogodišnje razdoblje, a njegov oblik i sadržaj regulirani su Pravilnikom o sadržaju i obveznim prostornim pokazateljima izvješća o stanju u prostoru. U vrijeme izrade ovog izvješća na snazi je pravilnik donesen u travnju 2014., s izmjenama iz 2015. (NN 48/14, 19/15).

Pravilnik navodi da Izvešće sadrži polazišta, analizu i ocjenu stanja i trendova prostornog razvoja, analizu provedbe prostornih planova i drugih dokumenata koji utječu na prostor, te prijedloge za unapređenje razvoja s osnovnim preporukama mjera za iduće razdoblje.

Polazišta obuhvaćaju pregled ciljeva izrade Izvješća unutar zakonodavnog, institucionalnog i međunarodnog okvira za razdoblje za koje se Izvešće izrađuje, te osnovna prostorna obilježja Republike Hrvatske, županija, Grada Zagreba, velikih gradova, gradova i općina.

Analiza i ocjena stanja obuhvaća prikaz ostvarenja ciljeva prostornog uređenja i usmjerenja razvoja u prostoru koji su određeni Zakonom o prostornom uređenju i Strategijom prostornog razvoja Republike Hrvatske kroz prostorne planove i druge dokumente koji utječu na prostor, te ukazuje na trendove prostornog razvoja i usklađenost, odnosno nesklad u provedbi.

Analiza provedbe prostornih planova i drugih dokumenata koji utječu na prostor obuhvaća prikaz pokrivenosti područja prostornim planovima, daje podatke o prostornim planovima i drugim strateškim, programskim i razvojnim dokumentima koji utječu na prostor, ukazuje na osnove njihove provedbe, potrebu i učestalost njihove promjene, te daje osvrt na provođenje zaključaka, smjernica, prijedloga za unapređenje, preporuka, aktivnosti odnosno mjera iz prethodnog Izvješća.

Prijedlozi za unapređenje prostornog razvoja s osnovnim preporukama mjera za iduće razdoblje razrađuju se u cilju odlučivanja o daljnjem statusu strateških, programskih i planskih smjernica iz važećih prostornih planova i drugih dokumenata koji utječu na prostor, odnosno o njihovom zadržavanju, ukidanju ili promjeni. Preporuke obuhvaćaju mjere i prioritetne aktivnosti u idućem razdoblju.

Izvešće se izrađuje u tekstualnom obliku, a pojedina tematska područja mogu se prema potrebi dodatno obrazložiti i prikazati tabličnim iskazom pokazatelja, te grafičkim prikazima.

Specifičnost Izvješća o stanju u prostoru Grada Zagreba jest razina obrade. Premda iz odredbi članka 6 Pravilnika o sadržaju i obveznim prostornim pokazateljima izvješća o stanju u prostoru slijedi samo obveza izrade Izvješća na područnoj (regionalnoj) razini, ono bi u takvom obliku nužno bilo nezadovoljavajuće s obzirom na posebnost Grada kao jedinice istodobno regionalne i lokalne samouprave. Sam obuhvat urbane cjeline i koncentracija stanovništva uz specifične prostorne potrebe i sadržaje nalažu potrebu da Izvješćem budu obrađene obje funkcionalne razine Grada Zagreba.

Kako je osnovno polazište u izradi ovog Izvješća bilo pružanje točnog i ažurnog prikaza stanja i promjena u prostoru Grada Zagreba, te s obzirom na to da su nakon izvještajnog

* U ovom Izvješću se službena glasila navode sljedećim kraticama:

Narodne novine: NN

Službeni glasnik Grada Zagreba: Sl.Gl.GZ

razdoblja doneseni ključni dokumenti za prostorni razvoj Države i Grada Zagreba u idućem periodu, Izješće nije ograničeno na četverogodišnje izvještajno razdoblje, već su u njemu obrađene i naknadne izmjene u prostoru i izmjene legislative, koje zajednički formiraju okvir prostornog razvoja Grada u sljedećem četverogodišnjem razdoblju.

Naglasci

Prostorni razvoj Grada Zagreba odvija se postupno i u kontinuitetu, u pravilu bez velikih promjena. Ipak, u proteklom četverogodišnjem razdoblju ističe se nekoliko tema koje posredno ili neposredno znatnije utječu, ili će u idućem razdoblju utjecati na prostorno uređenje Grada.

1. Pristupanje Europskoj uniji

1. srpnja 2013., Republika Hrvatska postala je 28. članica Europske unije. Pristupanje međunarodnoj zajednici podrazumijevalo je opsežnu izmjenu, odnosno usklađenje legislative, a s njom i prihvaćanje novih standarda i pravila postupanja. U području prostornog uređenja ona se odnose prije svega na pitanja održivog razvoja s naglaskom na očuvanje i zaštitu okoliša, energetiku i gospodarenje otpadom, kao i na regionalno povezivanje te unapređenje urbane mobilnosti kao pretpostavke gospodarskog i socijalnog napretka.

2. Pariški klimatski sporazum

4. studenoga 2016. na snagu je stupio Pariški klimatski sporazum. Dekarbonizacija, energetska tranzicija i ublažavanje, odnosno prilagodba klimatskim promjenama zahvatit će sva područja ljudskog djelovanja i načina života. Prostorno i urbanističko planiranje kao multidisciplinarna djelatnost bit će jedan od glavnih stupova razvoja prema niskougličnom društvu, posebice uzimajući u obzir da su prostorni planovi instrumenti provedbe sa snagom i pravnom prirodom podzakonskog propisa.

3. EU fondovi i regionalni razvoj

Članstvo u Europskoj uniji otvorilo je Republici Hrvatskoj pristup financijskim sredstvima EU u obliku strukturnih i investicijskih fondova. U cilju što ravnomjernijeg razvoja i radi djelotvornijeg korištenja financijskih mehanizama EU-a, 2014. godine donesen je novi Zakon o regionalnom razvoju RH (NN147/14). Temeljem odredbi navedenog Zakona Grad Zagreb je, kao središte najveće urbane aglomeracije, postao nositelj aktivnosti za formiranje Urbane aglomeracije Zagreb (UAZ) i izradu prijedloga njezine strategije. Izrađeni prijedlog strategije UAZ je dokument koji uključuje gospodarski, ekološki, klimatski i društveni aspekt razvoja bez prostorne komponente. Upravo nedostatak prostorne komponente problematizira odnos sustava prostornog i regionalnog razvoja koji bi trebali biti integrirani u jedinstveni sustav. Drugi oblici regionalne prostorne integracije već se očituju pristupanjem uspostavi sustava integriranog prijevoza na području Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske i Zagrebačke županije, te regionalnim povezivanjem zdravstvenog sustava sa Zagrebom kao središtem jedne regije.

4. Mobilnost radne snage

Pristupanje zajedničkom tržištu EU-a rezultiralo je povećanjem radne mobilnosti u međunarodnim okvirima. Ona, primarno kroz ekonomsku emigraciju, mijenja sliku populacije Grada Zagreba. Posljedične promjene aktivnosti, potencijala i potreba stanovništva nužno utječu na

gospodarski razvoj i socijalnu sliku Grada, što je nametnulo potrebu dodatnog istraživanja i analize u cilju dobivanja što točnije demografske slike Grada Zagreba u zadanom vremenskom okviru.

5. Utjecaj bespravne gradnje na prostor

Nakon Zakona o postupanju s nezakonito izgrađenim zgradama (NN 90/11) iz 2011., u srpnju 2012. donesen je novi Zakon o postupanju s nezakonito izgrađenim zgradama (NN 86/12) u cilju ozakonjenja što je moguće većeg broja zgrada. U Gradu Zagrebu evidentirano je više od 90.000 zahtjeva za legalizaciju bespravne gradnje.

Uzurpacija prostora, a naročito prometnih i infrastrukturnih koridora, otežava planirani razvoj Grada i uspostavu traženog urbanog standarda. Konačne podatke o tome što legalizacija građevina znači u prostornom kontekstu Grada bit će moguće sagledati tek u sljedećem razdoblju jer je rok za predaju zahtjeva za izdavanje rješenja o izvedenom stanju produžen do sredine 2018. godine.

I.3. OSNOVNA PROSTORNA OBILJEŽJA GRADA ZAGREBA

Veće prostorne cjeline karakterizira i oblikuje više vrsta prirodnih i čovjekom utjecanih temeljnih obilježja, što nalaže potrebu njihove analize iz prirodno-geografskog, administrativnog, demografskog, ekološkog i drugih aspekata.

Prostor Grada Zagreba karakterizira reljefna raznolikost, kontinentalna klima sa sukladnim prirodnim zemljišnim pokrovom, hidrološko bogatstvo, razmjerno velika gustoća stanovništva i visok stupanj izgrađenosti primarno u središnjem dijelu teritorija te bogatstvo krajobraznih oblika uz razmjerno velik udio zaštićenih ekoloških, prirodnih i kulturnih vrijednosti.

I.3.1. Prirodna i geografska obilježja

Prema prirodno geografskoj regionalizaciji Hrvatske prostor Grada Zagreba pripada jugozapadnom dijelu Panonske megaregije.

Teritorij Grada smješten je na području dodira nizinskog i gorskog dijela Hrvatske, odnosno panonske, dinarske i alpske prirodno-geografske cjeline, a obuhvaća kontaktnu zonu aluvijalne nizine rijeke Save i južne strane brdskog masiva Zagrebačke gore (Medvednice).

Geološka struktura

Područje Grada reljefno je raznoliko. Od sjevera prema jugu masiv Medvednice razmjerno se brzo spušta u savsku dolinu, koja se proteže sve do pobrđa Vukomeričkih gorica na krajnjem jugu područja Grada. Središnji dio grada Zagreba (Zrinjevac) nalazi se na 122 m nadmorske visine, Grič (Trg sv. Marka) na 158 m n.m., dok visina Sljemena, najvišeg vrha Medvednice iznosi 1.035 m n.m.

Klimatska obilježja

Područje grada Zagreba pripada klimatskom području "Cfbwx". To je umjereno topla klima kontinentalnog pojasa umjerenih širina, s izraženim godišnjim dobima, u kojoj tijekom godine nema suhog razdoblja i oborine su jednoliko razdijeljene na cijelu godinu.

Glavna obilježja klime uklapaju se u opće klimatske uvjete zapadnog dijela Panonske nizine, koji karakteriziraju umjereno toplo ljeto i razmjerno blaga zima. Prosječne temperature zraka kreću se između 21,8 °C u srpnju i 0,4 °C u siječnju, dok višegodišnji presjek temperaturnih ekstrema iznosi 37,6 °C, odnosno -5,8 °C. Srednja vrijednost tlaka zraka je 999,2 hPa. Godišnji prosjek sunčanih sati iznosi 2119,5 h (~ 5,8 h/dan), a ukupne količine oborina 520,8 mm. Hrptom Medvednice prolazi izohijeta 1000 mm te na vršnim dijelovima Medvednice količine oborina mogu biti veće od 1250 mm.

Vode

Osnovni čimbenik vodnog sustava Grada Zagreba je rijeka Sava. Ona cijelom duljinom svog toka na području Grada, koja iznosi oko 30 km, protječe kroz središnje naselje - grad Zagreb. U Savu se na zapadnom rubu Zagreba ulijeva rijeka Krapina. Prostor Grada karakterizira velik broj potoka koji se spuštaju s Medvednice i utječu u rijeke: osam u Krapinu, 69 u Savu. Potoci južnog dijela Grada otječu prema jugu i ulijevaju se u rijeku Odru.

Sve vode Grada Zagreba pripadaju vodnom području rijeke Dunav, odnosno površinskim ili podzemnim putem otječu u tu rijeku.

Odlukom o granicama vodnih područja (NN 79/10) područje Grada Zagreba pripada vodnom području rijeke Dunav. Pravilnikom o granicama područja podslivova, malih slivova i sektora (NN 97/10, 31/13), vodno područje rijeke Dunav podijeljeno je na podslivove rijeke Save, Drave i Dunava. Grad Zagreb smješten je na području podsliva rijeke Save te u cijelosti pripada području malog sliva "Zagrebačko prisavlje".

Na području Grada nalazi se 10 pojedinačnih i 3 skupine jezera. Dio jezera nastao je umjetno. U tu kategoriju ubrajaju se, prije svega, jezera uz Savu – Jarun, Bundek i skupina jezera Savica, koji danas služe kao prostori za odmor i rekreaciju.

Zemljišni pokrov

Za područje Grada karakteristična je vegetacija kontinentalnog pojasa. U šumskom pokrovu prevladavaju bjelogorične šume hrasta kitnjaka, graba, javora, jasena, pitomog kestena, tise i lipe, a na višem brdskom području bukve, koje s porastom nadmorske visine prelaze u mješovite šume bukve i četinara (smreke i jele). Na neobrađenim aluvijalnim površinama prevladava travnati pokrov.

Krajobraz

Područje Grada Zagreba nalazi se na razdjelnici dviju krajobraznih regija. Masiv Medvednice s Prigorjem dio je subpanonske regije koju karakterizira prirodni šumski pokrov, a preostali dio teritorija Grada dio je panonske krajobrazne regije aluvija rijeke Save, s mozaikom površina različitog korištenja i izraženom urbanizacijom.

Na području Grada šest je osnovnih tipova krajobraza (II. razine kategorizacije) i čak 25 tipova III. razine kategorizacije. Prostor grada karakterizira razmjerno visok udio vrijednih urbanih i sub-urbanih krajobraznih cjelina.

Osnovni podaci o prostoru Grada Zagreba

Veličina i položaj

Površina: 641,32 km²

Broj naselja: 70

Geografski položaj po Greenwichu
(mjerna točka opservatorij na Griču):

- 15°59' istočne dužine

- 45°49' sjeverne širine

Nadmorska visina:

- Grič: 158 m

- Zrinjevac: 122 m

- Sljeme (najviši vrh Medvednice): 1.035 m

Klima

Srednja temperatura zraka:

- godišnja: 13,5°

- za siječanj: 4,2°

- za srpanj: 24,3°

Prosječan broj dana s oborinama:* 154

- ukupno: 154

- od toga snijeg: 17

Vode

Vodene površine:

- vodotoci ukupno: 498,91 km

- stajaće vode: 2,645 km²

Rijeka Sava:

- duljina toka kroz područje Grada Zagreba: 28,7 km

- godišnja srednja vrijednost vodostaja: - 151 cm*

- godišnja srednja vrijednost protoka: 343,5 m³/s*

Seizmička aktivnost

Potresi s epicentrom na području i u okolici Grada Zagreba:**

- prosječan godišnji broj potresa: 952

- najjači zabilježen potres: VI° MCS

Zaštićene vrijednosti u prostoru Grada Zagreba

Kulturna dobra upisana u Registar kulturnih dobara RH:

- nepokretna: 619

- pokretna: 294

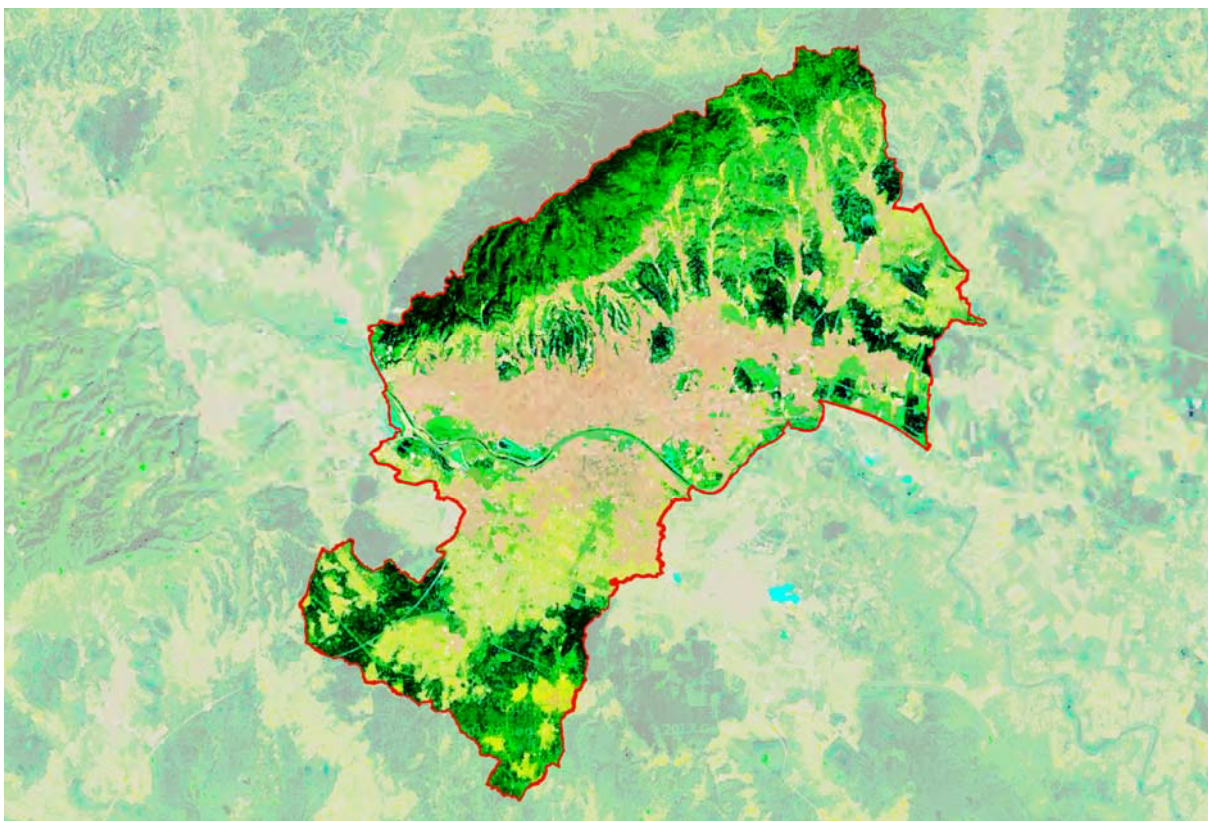
Zaštićena prirodna područja: 34

* vrijednosti za razdoblje 2013. - 2016.

** vrijednosti za razdoblje 2012. - 2015.

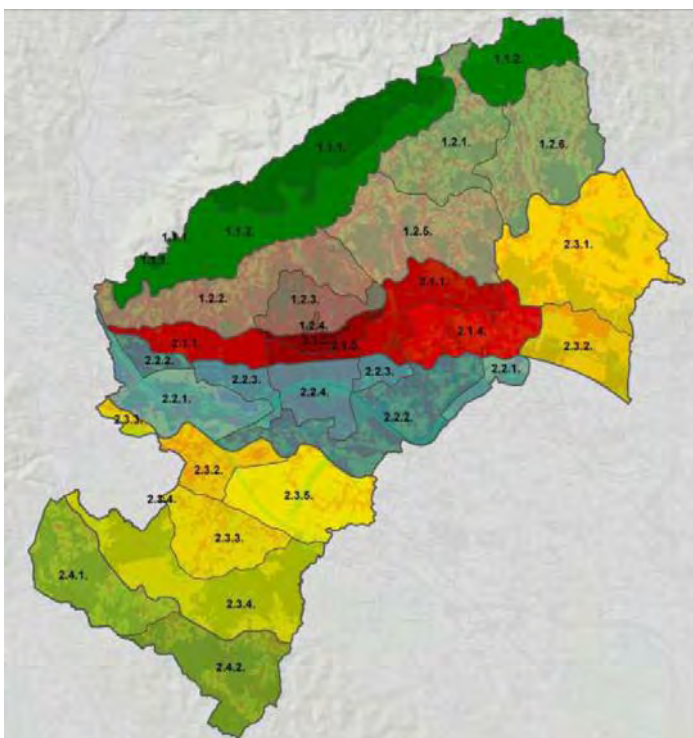

Prikaz 1. Kombinirani satelitski prikaz Grada Zagreba i okolnog područja

Izvori: Google, PPGZ / Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Prikaz 2. Tipovi krajobraza Grada Zagreba

- 1.1.1. gorski šumski krajobraz
- 1.1.2. brdski šumski krajobraz
- 1.2.1. brdski ruralni krajobraz
- 1.2.2. brežuljkasti urbani semi-urbani krajobraz
- 1.2.3. brežuljkasti urbani centralni krajobraz
- 1.2.4. brežuljkasti urbani povijesni krajobraz
- 1.2.5. brežuljkasti ruralno-urbani krajobraz
- 1.2.6. brežuljkasti ruralni krajobraz
- 2.1.1. nizinski urbani semi-centralni krajobraz
- 2.1.2. nizinski urbani povijesni centralni krajobraz
- 2.1.3. nizinski urbani centralni krajobraz
- 2.1.4. nizinski urbani suburbani krajobraz
- 2.2.1. riječni doprirodni periferni krajobraz
- 2.2.2. riječni urbani suburbani krajobraz
- 2.2.3. riječni urbani semi-centralni krajobraz
- 2.2.4. riječni urbani centralni krajobraz
- 2.3.1. brežuljkasti semi-ruralni krajobraz
- 2.3.2. nizinski ruralno-urbani poljoprivredni krajobraz
- 2.3.3. nizinski ruralni poljoprivredni krajobraz
- 2.3.4. nizinski ruralni šumski krajobraz
- 2.3.4. nizinski ruralni šumski krajobraz
- 2.3.5. nizinski semi-ruralni krajobraz
- 2.4.1. nizinski ruralni šumski krajobraz
- 2.4.2. brežuljkasti ruralni šumski krajobraz

Izvor: Krajobrazna osnova Grada Zagreba

I.3.2. Upravno-teritorijalni ustroj

Kao glavni grad Republike Hrvatske, Grad Zagreb ima jedinstven upravni status. Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 106/03, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 109/09, 150/11, 144/12, 19/13 i 137/15) Grad Zagreb je određen kao posebna i jedinstvena teritorijalna i upravna cjelina kojoj se ustrojstvo uređuje Zakonom o Gradu Zagrebu (NN 62/01, 125/08, 36/09 i 119/14). Tim je zakonom određeno da Grad Zagreb ima položaj županije, a u okviru svoga samoupravnog djelokruga obavlja poslove iz djelokruga županije i iz djelokruga grada te druge poslove u skladu sa zakonom. Stoga Grad djeluje istodobno kao jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave.

I upravno-teritorijalni ustroj Grada Zagreba specifičan je i jedinstven u okviru Države. Prostor Grada, koji obuhvaća 70 naselja, podijeljen je na 17 gradskih četvrti s ukupno 218 mjesnih odbora. Petnaest gradskih četvrti zahvaća pojedine dijelove središnjeg naselja, grada Zagreba, s time da tri od njih – Peščenica - Žitnjak, Novi Zagreb - istok i Novi Zagreb - zapad obuhvaćaju i naselja Ivanja Reka i dio manjih naselja južno od rijeke Save. Gradska četvrt Sesvete obuhvaća prostor istoimenog naselja i manjih naselja u istočnom, a Gradska četvrt Brezovica naselja u južnom dijelu Grada.

Mjesni su odbori osnovani za pojedini dio gradske četvrti, pojedino naselje ili više međusobno povezanih manjih naselja, ili dio većeg naselja koji u odnosu na ostale dijelove čini zasebnu cjelinu. U naselju Zagreb formirano je 147 mjesnih odbora, a u naselju Sesvete 12. Na područjima preostalih 68 službenih naselja (mjest) u sastavu Grada Zagreba osnovano je ukupno 59 mjesnih odbora. Područja pojedinih naselja i mjesnih odbora potpuno se preklapaju u 15 slučajeva, dok 35 odbora obuhvaća više naselja, odnosno dijelova naselja. Mjesni odbor Brezovica u istoimenoj gradskoj četvrti u ovom je pogledu najsloženiji: obuhvaća šest cijelih i dijelove još dva naselja.

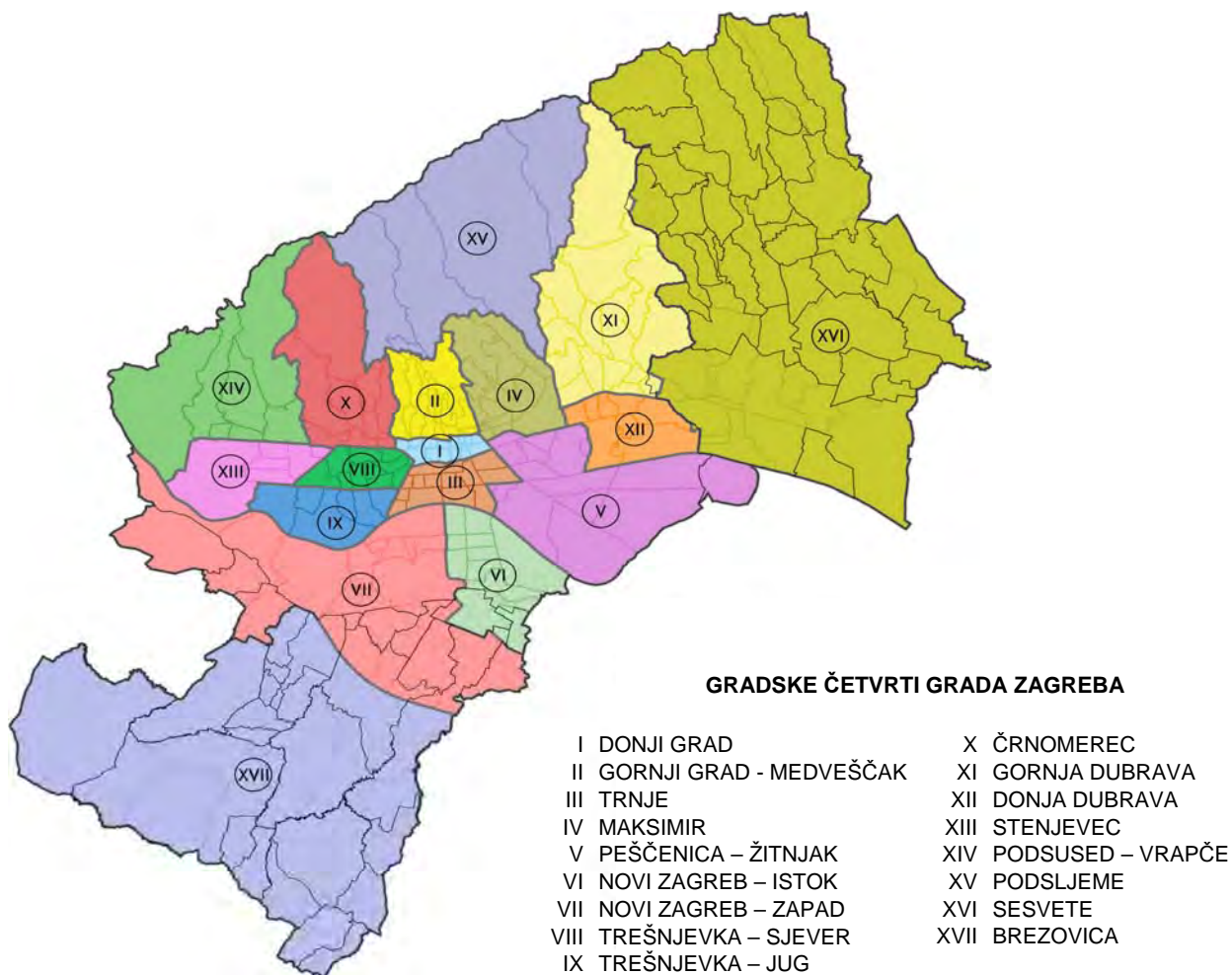
Tablica 1. Odnos veličina gradskih četvrti i mjesnih odbora Grada Zagreba

Gradska četvrt Grada Zagreba	površina (km ²)	udio u površini GZ (%)	br. st. GČ (popis 2011.)	prosječna gustoća stan. GČ	broj MO	površina MO (ha) / min – max /	broj stan. MO / min – max/
Donji Grad	3,02	0,47	37.024	12.260	14	8,60 – 48,08	1.809 – 5.052
Gornji Grad - Medveščak	10,19	1,59	30.962	3.038	13	16,85 – 230,79	1.250 – 4.957
Trnje	7,36	1,15	42.282	5.745	13	18,67 – 92,00	981 - 8.449
Maksimir	14,97	2,33	48.902	3.267	11	20,92 – 295,75	2.037 – 8.836
Peščenica - Žitnjak	35,30	5,50	56.487	1.600	16	10,91 – 662,04	1.425 – 6.462
Novi Zagreb - istok	16,54	2,58	59.055	3.570	11	44,15 – 455,21	1.076 – 10.492
Novi Zagreb - zapad	62,64	9,77	58.103	928	16	28,41 – 1.077,73	626 – 9.560
Trešnjevka - sjever	5,81	0,91	55.425	9.540	10	31,01 – 110,77	3.200 – 9.725
Trešnjevka - jug	9,84	1,53	66.674	6.776	6	68,01 – 398,06	8.424 – 13.695
Črnomerec	24,23	3,78	38.546	1.591	8	28,43 – 1.197,52	2.838 – 7.089
Gornja Dubrava	40,26	6,28	61.841	1.536	16	44,25 – 1.038,67	864 – 9.953
Donja Dubrava	10,81	1,68	36.363	3.364	8	50,83 – 369,61	392 – 8.688
Stenjevec	12,18	1,90	51.390	4.219	6	32,28 – 824,34	3.668 – 13.510
Podsused - Vrapče	36,16	5,64	45.759	1.264	7	46,53 – 1.386,04	3.312 – 8.957
Podsljeme	59,43	9,27	19.165	322	5	59,12 – 2.695,86	1.161 – 6.302
Sesvete	165,25	25,77	70.009	424	46	37,37 – 1.150,96	131 – 6.827
Brezovica	127,33	19,85	12.030	94	12	195,04 – 2.076,91	53 – 4.067
Grad Zagreb	641,32	100,0	790.017	1.232	218	8,60 - 2.695,86	53 – 13.695

Izvori podataka: DZS, Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba / Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Prikaz 3. Gradske četvrti, naselja i mjesni odbori Grada Zagreba

Manja naselja u južnom dijelu Grada Zagreba

Ježdovec	Desprim
Lučko	Hudi Bitek
Hrvatski Leskovac	Grančari
Goli Breg	Demerje
Brezovica	Horvati
Botinec	Kupinečki Kraljevec
Gornji Čehi	Strmec
Donji Čehi	Starjak
Mala Mlaka	Brebernica
Buzin	Gornji Trpuci
Veliko Polje	Donji Trpuci
Hrašće Turopoljsko	Donji Dragonožec
Odra	Gornji Dragonožec
Odranski Obrež	Lipnica
Zadvorsko	Havidić Selo
Drežnik Brezovički	

Manja naselja u istočnom dijelu Grada Zagreba

Planina Gornja	Šimunčevac
Planina Donja	Vuger Selo
Kašina	Đurđekovec
Blaguša	Paruževina
Glavnica Donja	Soblinec
Glavnica Gornja	Žerjavinec
Moravče	Belovar
Adamovec	Lužan
Jesenovec	Glavničica
Prepuštovec	Drenčec
Vurnovec	Cerje
Gajec	Budenec
Prekrvrše	Šašinovec
Kašinska Sopnica	Popovec
Kučilovina	Markovo Polje
Goranec	Dobrodol
Vugrovec Gornji	Dumovec
Vugrovec Donji	Ivanja Reka
Kučanec	

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

I.3.3. Demografska slika

Razvoj i prostorno uređenje nekog područja neposredno ovise o njegovom ljudskom potencijalu, odnosno brojnosti, dinamici i vitalnosti stanovništva. Detaljna analiza demografskih obilježja nužan je uvjet za izradu socio-demografske slike prostora.

I.3.3.1. Brojnost i dinamika populacije

Realni broj stanovnika

Po rezultatima popisa stanovništva 2011. godine, 31. ožujka 2011. na području Grada Zagreba stalno je boravilo 790.017 stanovnika. To je značilo i da se broj stanovnika u razdoblju od 2001. do 2011. povećavao stopom znatno manjom od predviđene (0,15 % umjesto 0,35 %). Temeljem rezultata popisa stanovništva 2011. i dotadašnjih podataka o migraciji Državni zavod za statistiku izvršio je korekcije procjene rasta, koje su pokazale da bi Grad Zagreb krajem 2016. trebao imati oko 803.400 stanovnika.

Popis stanovništva ipak ne daje realnu sliku demografskog stanja Grada Zagreba. To proizlazi prije svega iz metodologije popisa, temeljem koje nisu popisivane osobe koje su godinu dana ili dulje odsutne iz mjesta prebivališta, ili ga unutar godinu dana namjeravaju napustiti. Popisom barem dijelom nisu obuhvaćene ni osobe koje trajno borave na području Grada Zagreba, ali svoje prebivanje nisu službeno evidentirale. Broj osoba s prijavljenim prebivalištem u Gradu Zagrebu, koje privremeno ili trajno borave izvan prostora Grada, kao ni broj onih koji privremeno borave u Gradu bez prijave boravišta, nije moguće točno utvrditi.

Najveći dio razlike između popisnog i realnog brojnog stanja čini privremeno prisutno stanovništvo. Na području Grada Zagreba privremeno – na nekoliko mjeseci ili godina, uz prijavu boravišta ili ne – borave deseci tisuća osoba. Jedan od vrijednih pokazatelja stvarnog broja stanovnika je broj priključaka na vodovodnu mrežu: u Elaboratu zaštite okoliša u postupku ocjene o potrebi procjene utjecaja na okoliš za Projekt Zagreb – razvoj sustava vodoopskrbe i odvodnje, koji je za Hrvatske vode 2015. izradio Institut IGH, temeljem podataka o broju vodovodnih priključaka i prosječnoj veličini kućanstva iznosi se procjena da je 2011. godine na području Grada Zagreba bilo gotovo 93 tisuće privremeno prisutnog stanovništva, što znači da je ukupan broj osoba koje su živjele na području Grada Zagreba iznosio blizu 883 tisuće.

Policijska uprava Zagrebačka je u izvještajnom razdoblju provela reviziju prebivališta i iz evidencije izbrisala osobe za koje se utvrdilo da u stvarnosti ne borave na području Grada Zagreba. No upravo podaci PU Zagrebačke pokazuju da je, unatoč navedenoj redukciji i suprotno statističkim procjenama, službeno evidentirani broj stanovnika Grada Zagreba potkraj 2016. bio izrazito veći od predviđenoga. Broj osoba s prijavljenim prebivalištem na području Grada Zagreba na dan 31. prosinca 2016. iznosio je 865.242, odnosno čak za 62.000 više od procijenjenog temeljem popisa. Stalnoj populaciji treba pribrojiti i preko 47.000 privremeno prisutnog stanovništva, s prijavljenim boravištem u Gradu Zagrebu; ta se brojka može smatrati potpuno pouzdanom jer se prijava boravišta obnavlja na godišnjoj bazi.

Stvarni broj osoba koje borave na području Grada predstavlja osnovu za procjenu infrastrukturnog opterećenja i realnih potreba za različitim sadržajima i uslugama, odnosno za određivanje razvojnih elemenata u cjelini. Kako veličina stanovništva Grada Zagreba ne dopušta fizičku provjeru na pojedinačnoj razini, taj broj nije moguće točno utvrditi te je njegovu procjenu nužno temeljiti na dostupnim podacima.

Uzevši u obzir sve navedeno, procjena temeljem popisa stanovništva 2011. uz dodatak broja osoba s prijavljenim boravištem nameće se kao donja, a broj osoba s prijavljenim boravištem i prebivalištem kao gornja granična vrijednost. Za procjene stanja i potreba razvoja predlaže se koristiti njihov zaokruženi prosjek, odnosno oko 900.000 stanovnika.

Trend promjene

Broj stanovnika Grada Zagreba kontinuirano je u porastu. Tome u najvećoj mjeri pridonosi imigracija iz drugih županija Republike Hrvatske, a manjim dijelom i iz inozemstva, dok je potencijal biološke samoodrživosti Zagreba zanemariv ili negativan.

- Prirodni prirast

Potencijal samoodrživosti ovisi o prirodnom prirastu. U Gradu Zagrebu je do 2012. godine prirodni prirast bio vrlo nizak, a od 2013. je pretežno negativan. Oscilacija vitalnog indeksa Grada Zagreba u proteklom razdoblju dana je u tablici 3.

- Saldo vanjske migracije

Vanjska migracija uvjetovana je primarno gospodarskim razlozima. Gospodarski značaj Grada Zagreba kao najvećeg tržišta rada u državi kontinuirano potiče doseljavanje stanovništva. Istodobno je u tijeku proces iseljavanja. Pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji 2013. značilo je i uključivanje u europsko tržište rada, što znatan broj državljana Hrvatske koristi za traženje zaposlenja u nekoj od drugih članica EU-a. U spomenutoj emigraciji sudjeluju i građani Grada Zagreba.

Tablica 2. Broj stanovnika Grada Zagreba 2011. i 2016. godine

godina	Prebivalište (stalni boravak)			Boravište (privremeni boravak)			UKUPNO
	Grad Zagreb osim GČ Sesvete	GČ Sesvete	Ukupno Grad Zagreb	Grad Zagreb osim GČ Sesvete	GČ Sesvete	Ukupno Grad Zagreb	
2011.	720.008	70.009	790.017	-	-	92.919	882.936
2016.	778.833	86.409	865.242	45.952	1.124	47.076	912.318

Izvori podataka: DZS, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine; MUP, PU Zagrebačka
Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 3. Prirodno kretanje stanovništva Grada Zagreba

godina	rođeni			umrli		mrtvorođenih na 1000 živorođ.	umrla dojenčad na 1000 živorođ.	PRIRODNI PRIRAST	VITALNI INDEKS
	ukupno	živo-rođeni	mrtvo-rođeni	ukupno	dojenčad				
2010.	8.819	8.792	27	8.465	42	3,1	4,8	327	103,9
2011.	8.433	8.411	22	8.396	57	2,6	6,8	15	100,2
2012.	8.420	8.394	26	8.329	27	3,1	3,2	65	100,8
2013.	8.283	8.254	29	8.360	28	3,5	3,4	-106	98,7
2014.	8.477	8.452	25	8.359	30	3,0	3,6	93	101,1
2015.	8.076	8.039	37	8.821	26	4,6	3,2	-782	91,1
2016.	8.158	8.120	38	8.528	29	4,7	3,6	-408	95,2

Izvori podataka: DZS, godišnja Statistička izvješća, zaključno s izvješćem za 2016. godinu; HZJZ, *Prirodno kretanje u Hrvatskoj u 2015. godini* / Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 4. Kretanje vanjske migracije na području Grada Zagreba

godina	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
doseljeni	9.737	8.858	10.926	10.548	11.606	13.116	13.644	13.765
odseljeni	7.571	7.491	8.787	8.396	8.735	10.076	11.512	11.059
razlika	2.166	1.367	2.139	2.152	2.871	3.040	2.132	2.706

Izvori podataka: DZS, Popis stanovništva 2001. godine; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.; Statistička izvješća
 Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

U određenoj mjeri zastupljeno je iseljavanje na područje susjednih županija, najvećim dijelom u susjednu Zagrebačku županiju. Ono je dijelom motivirano smanjenjem životnih i gospodarskih troškova, a dijelom mogućnošću zapošljavanja. Znatan dio stanovništva iseljenoga u Zagrebačku županiju ostaje zaposlen na području Grada Zagreba te sudjeluje u dnevnoj migraciji.

1.3.3.2. Struktura stanovništva

Starosno-spolna struktura

Odnos dobnih kontingenata Grada Zagreba potvrđuje da se trend starenja stanovništva nastavlja. Usporedba podataka popisa stanovništva 2001. i 2011. godine pokazuje znatan pad broja mladog (do 19 godina) i porast starog stanovništva (60 i više godina), uz porast prosječne starosti s 39,7 na 41,6 godina. Pouzdani novi podaci bit će prikupljeni tek popisom stanovništva 2021. godine, no u međuvremenu nije registriran poremećaj prirodne promjene kontingenata.

Koeficijent starosti stanovništva (postotni udio stanovnika starosti 60 i više godina u ukupnom broju stanovnika) Grada Zagreba od 2001. do 2011. godine porastao je s 20,73 na 23,61, dok je njegova procijenjena vrijednost za 2015. bila 24,9. Koeficijent je ostao niži od državnoga (24,1 za 2011., odnosno 25,9 za 2015.).

Indeks starenja (odnos broja stanovnika starosti 60 i više godina u odnosu na broj stanovnika do 20 godina starosti) porastao je s 93,67 u 2001. na 118,90 u 2011. godini, a procijenjeno je da će u 2015. dosegnuti 125,4. Istodobno je na razini Republike Hrvatske vrijednost indeksa 2011. iznosila 115,0, ali je za 2015. procijenjena na 127,5. Navedeno pokazuje preokret trenda i porast biovitalnosti stanovništva Grada Zagreba u odnosu na državu. Radi se ipak samo o relativnom porastu do kojeg dolazi zbog naglog starenja stanovništva Republike Hrvatske.

Tendencija starenja populacije Grada Zagreba osobito je izražena u središnjim gradskim četvrtima, prije svega u četvrtima Donji grad i Gornji grad – Medveščak. Po podacima popisa stanovništva 2011. godine, indeks starenja u GČ Donji grad iznosi 240,5 (za žene čak 310,5), a u GČ Gornji grad – Medveščak 193,4 (za žene 242,1). Najmlađe su četvrti Stenjevec s indeksom starenja 71,5 i koeficijentom starosti 16,0, te Sesvete s indeksom starenja 72,2 i koeficijentom starosti 18,2. Unatoč porastu brojnosti stanovništva najmlađe dobne skupine (do 4 godine) u izvještajnom razdoblju, usporavanje trenda starenja nije potvrđeno.

Nerazmjer broja muškaraca i žena, tipičan za čitavo područje Republike Hrvatske, u Gradu Zagrebu je naglašeniji nego u drugim županijama i upućuje na relativnu neuravnoteženost fiziološkog okvira. Udio žena u ukupnom stanovništvu Grada iznosi preko 53 %. Nerazmjer je izražen u kontingentima stanovništva srednje i starije dobi, osobito u dobnim skupinama starosti 75 i više godina, dok u mladom stanovništvu prevladavaju muškarci.

Tablica 5. Broj i udio stanovnika prema dobnim skupinama i prema spolu

dobna skupina	2001.						2011.					
	ukupno		M		Ž		ukupno		M		Ž	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
0 - 4	40.002	5,1	20.624	2,6	19.378	2,5	41.093	5,2	21.026	2,7	20.067	2,5
5 - 9	40.653	5,3	20.902	2,7	19.751	2,6	35.654	4,5	18.305	2,3	17.349	2,2
10 - 14	42.308	5,5	21.712	2,8	20.596	2,7	39.312	5,0	20.283	2,6	19.029	2,4
15 - 19	49.509	6,4	25.359	3,3	24.150	3,1	40.842	5,2	20.866	2,7	19.976	2,5
20 - 24	54.525	7,0	27.059	3,5	27.466	3,5	46.680	5,9	23.276	2,9	23.404	3,0
25 - 29	55.385	7,1	26.582	3,4	28.803	3,7	58.404	7,4	28.768	3,6	29.636	3,8
30 - 34	55.013	7,1	26.519	3,4	28.494	3,7	62.626	7,9	30.565	3,9	32.061	4,0
35 - 39	55.206	7,0	26.210	3,3	28.996	3,7	58.375	7,4	28.344	3,6	30.031	3,8
40 - 44	57.794	7,4	26.620	3,4	31.174	4,0	54.948	6,9	26.535	3,3	28.413	3,6
45 - 49	61.300	7,9	28.608	3,7	32.692	4,2	53.705	6,8	25.378	3,2	28.327	3,6
50 - 54	56.583	7,2	26.199	3,3	30.384	3,9	55.435	7,0	25.253	3,2	30.282	3,8
55 - 59	46.087	5,9	20.780	2,7	25.307	3,2	56.383	7,1	25.728	3,2	30.655	3,9
60 - 64	45.579	5,8	21.178	2,7	24.401	3,1	49.790	6,3	21.911	2,8	27.879	3,5
65 - 69	40.581	5,2	17.954	2,3	22.627	2,9	39.419	5,0	16.529	2,1	22.890	2,9
70 - 74	33.128	4,3	13.028	1,7	20.100	2,6	37.025	4,7	15.721	2,0	21.304	2,7
75 - 79	24.004	3,1	7.868	1,0	16.136	2,1	29.258	3,7	11.348	1,4	17.910	2,3
80 - 84	10.502	1,3	3.172	0,4	7.330	0,9	18.995	2,4	6.362	0,8	12.633	1,6
85 - 89	5.676	0,7	1.615	0,2	4.061	0,5	9.334	1,2	2.555	0,3	6.779	0,9
90 - 94	1.807	0,3	440	0,1	1.367	0,2	2.259	0,3	572	0,1	1.687	0,2
95 i više	282	0,0	66	0,0	216	0,0	480	0,1	114	0,0	366	0,1
nepoznata dob	3.221	0,4	1.497	0,2	1.724	0,2	-	-	-	-	-	-
UKUPNO	779.145	100,0	363.992	46,7	415.153	53,3	790.017	100,0	369.339	46,7	420.678	53,3

Izvori podataka: DZS, Popis stanovništva 2001. godine; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.; Statistička izvješća Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 6. Starosna struktura, koeficijent starosti i indeks starenja stanovništva Grada Zagreba

		2001.	2011.
dobni kontingenti stanovništva	do 19 godina	172.472	156.901
	od 20 do 59 godina	445.114	446.556
	ukupno 0 – 59 godina	617.586	603.457
	60 i više godina	161.559	186.560
ukupan broj stanovnika		779.145	790.017
prosječna starost		39,7	41,6
KOEFIČIJENT STAROSTI STANOVNIŠTVA		20,73	23,61
INDEKS STARENJA		93,67	118,90

Izvori podataka: DZS, Popis stanovništva 2001. godine; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.; Statistička izvješća Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 7. Odnos starosno-spolne strukture stanovništva Grada Zagreba 2001., 2011. i 2015. godine

	2001.		2011.		2015.*		promjena 2015.-2011.	
	broj	udio (%)	broj	udio (%)	broj	udio (%)	broj	udio (%)
0-14	122.963	15,8	116.051	14,7	118.314	14,8	+ 2.263	+ 1,95
15-24	104.034	13,4	87.522	11,1	83.497	10,4	- 4.025	- 4,60
25-65	432.947	55,5	449.666	56,9	451.537	56,5	+ 1.871	+ 0,42
preko 65	115.980	14,9	136.770	17,3	146.057	18,4	+ 9.287	+ 6,79
nepoznato	3.221	0,4	-	-	-	-		
UKUPNO	779.145	100,0	790.017	100,0	799.565	100,0		
Ž	415.153	53,3	420.678	53,2	425.561	53,2		
M	363.992	46,7	369.339	46,8	374.004	46,8		
KOEF. STAROSTI	20,73		23,61		24,9			
INDEKS STARENJA	93,67		118,90		125,4			

Izvori podataka: DZS, Popis stanovništva 2001. godine; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.; Statistička izvješća Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 8. Udio stanovništva starosti 15 i više godina prema obrazovanju, po spolu

BROJ STANOVNIKA	2001.				2011.				
	UKUPNO		M	Ž	UKUPNO		M	Ž	
	broj	%			broj	%			
UKUPNO	656.182	100,0	300.754	355.428	673.958	100,0	309.725	364.233	-
bez završene osnovne škole	56.969	8,7	13.339	43.630	33.305	5,0	7.031	26.274	- 3,8
završena osnovna škola	106.829	16,3	40.624	66.205	91.587	13,6	35.674	55.913	- 2,7
završena srednja škola	341.344	52,0	172.539	168.805	352.791	52,4	177.538	175.253	+ 0,4
završena viša škola	38.157	5,8	18.646	19.511	48.015	7,1	21.718	26.297	+ 1,3
VSS / magisterij	104.590	15,9	50.803	53.787	140.379	20,8	63.432	76.947	+ 4,9
doktorat	4.733	0,7	3.109	1.624	6.932	1,0	3.997	2.935	+ 0,3
nepoznato	3.560	0,6	1.694	1.866	949	0,1	335	614	- 0,5

Izvori podataka: DZS, Popis stanovništva 2001. godine; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.; Statistička izvješća Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 9. Broj i udio zaposlenih i nezaposlenih u ukupno aktivnom stanovništvu Grada Zagreba

	ukupno aktivno	broj zaposlenih			nezaposleni		% zaposlenih u aktivnom stanovništvu		
		ukupno	M	Ž	broj	stopa	ukupno	M	Ž
III 2013.	437.524	390.469	199.241	191.228	47.055	10,8	89,2	45,5	43,7
III 2016.	437.647	401.639	203.320	198.319	36.008	8,2	91,8	46,5	45,3
razlika	+ 123	+ 11.170	+ 4.079	+ 7.901	- 11.047	- 2,6	+ 2,6	+ 1,0	+ 1,6

Izvori podataka: DZS, Gradski ured za gospodarstvo, rad i poduzetništvo
Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Obrazovna struktura

Podaci posljednjeg popisa stanovništva pokazuju da je 2011. godine više i visoko obrazovanje imalo 24,8 %, srednje 44,7 %, a osnovno obrazovanjem ili bez obrazovanja 30,5 % populacije Grada dobi 15 i više godina. Posljednjom kategorijom obuhvaćene su i nepismene osobe, kojih je u Gradu Zagrebu bilo 0,3 %.

Udio stanovništva s visokim obrazovanjem u Gradu Zagrebu u razdoblju između dva popisa stanovništva porastao je s 14 % u 2001. na 17,8 % u 2011. godini. Navedenom porastu pridonosi velik broj studenata iz svih županija, dio kojih se tijekom ili nakon završetka studija trajno doseljava u Grad Zagreb.

Socioekonomska struktura

Demografski podaci i temeljem njih izrađene procjene stanovništva upozoravaju na kontinuirano smanjivanje udjela stanovništva u dobi od 18 do 65 godina, koji sačinjava radni kontingent. Rezultati popisa stanovništva pokazuju opadanje te dobne kategorije sa 68,9 % na 68,0 %, tj. za 0,9 % u razdoblju od 2001. do 2011. Analize Državnog zavoda za statistiku predviđaju ubrzanje silaznog trenda kretanja, te je za 2015. udio radnog kontingenta u ukupnom stanovništvu procijenjen na samo 66,9 %.

- Radno aktivno stanovništvo i zaposlenost

Ukupan broj aktivnog stanovništva tijekom izvještajnog razdoblja bilježi stagnaciju: u ožujku 2016. evidentirane su samo 123 aktivne osobe više nego u istome mjesecu 2013. Udio aktivnog u radno sposobnom stanovništvu je i 2013. i 2016. iznosio oko 81%, odnosno nešto manje od 55 % procijenjenog broja stanovnika Grada Zagreba.

U odnosu na službeno evidentirani broj stanovnika Grada Zagreba sa stalnim boravkom, udio aktivnog stanovništva iznosi tek nešto više od 50 %.

- Nezaposleno radno sposobno stanovništvo

Stopa nezaposlenosti na području Grada Zagreba rasla je od 2008. i početkom 2014. dosegla je vrhunac, a zatim je započelo njezino postupno opadanje. U 2016. je godišnji prosjek nezaposlenih bio za oko 13.100 osoba manji nego 2013.

U prosincu 2016. najveći dio nezaposlenih činile su osobe sa završenom četverogodišnjom srednjom školom, odnosno gimnazijom: njih 9.360, ili 30,9 %. Nezaposlenih bez obrazovanja bilo je 1.154 (3,8 %), s osnovnom školom 4.833 (15,9 %), s trogodišnjom srednjom školom, odnosno KV / VKV stupnjem 6.891 (22,7 %), s višim obrazovanjem 2.732 (9,0 %) i s visokim 5.337 (17,7 %). U najvećem je porastu broj nezaposlenih starijih od 50 godina.

- Umirovljenici

Oko četvrtine stanovništva Grada Zagreba čine umirovljenici. Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, 31.12.2016. na području Grada Zagreba bila su 207.003 korisnika mirovina, što iznosi 23,9 % službeno evidentiranog broja stalnih stanovnika.

Od ukupnog broja korisnika mirovina u Gradu Zagrebu, starosnu ih prima 72,13 %. Gotovo četvrtina umirovljenika (13,75 %) prima invalidsku mirovinu, a 0,02 % obiteljsku.

Tablica 10. Kretanje broja nezaposlenih na području Grada Zagreba

mjesec	godina				
	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
I.	40.825	47.168	47.796	42.537	37.695
II.	41.574	47.198	48.426	42.299	36.688
III.	41.869	47.055	48.243	41.484	36.008
IV.	41.718	46.611	47.055	40.319	34.151
V.	40.964	45.354	44.810	38.554	32.153
VI.	40.208	44.499	43.177	37.548	31.311
VII.	40.429	44.297	41.792	37.336	30.981
VIII.	40.500	43.826	41.127	37.528	30.951
IX.	41.704	44.735	40.774	37.746	30.896
X.	43.812	46.786	41.712	38.945	31.635
XI.	44.932	46.829	41.440	38.679	30.938
XII.	45.388	46.588	41.134	37.463	30.307
ukupno	41.994	45.916	43.957	39.206	32.809

Izvor podataka: DZS, Statistička izvješća

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 11. Broj umirovljenika u Gradu Zagrebu po vrsti mirovine

	Mirovinska osnova				ukupno
	starosna	invalidska	obiteljska	najniža	
Broj korisnika mirovine	149.309	28.473	29.180	41	207.003

Izvor podataka: HZMO

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

I.4. GRAD ZAGREB U OKVIRU PROSTORNOG UREĐENJA DRŽAVE

Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske namijenila je Zagrebu funkciju primarnog razvojnog središta države i urbanog središta europske razine. Strateške odrednice proizlaze iz stvarne uloge Zagreba kao glavnoga grada Republike Hrvatske i njegova razvojnog utjecaja kao najvećeg gospodarskog, obrazovnog, znanstvenog i kulturnog centra. Središnje mjesto Grada Zagreba dodatno podcrtava njegova veličina, odnosno demografska snaga, kao i prometni značaj.

Realni gravitacijski utjecaj Grada Zagreba ipak ne obuhvaća čitav prostor države, već je, primarno uslijed geografskih okolnosti, ograničen na širu regiju sjeverozapadne Hrvatske. Ostvarenje Strategijom definirane uloge pretpostavlja daljnji razvoj Zagreba i jačanje njegovih središnjih sadržaja, intenzivniju komunikaciju sa širim prostorom i nastavak integracije na državnoj i međudržavnoj razini.

I.4.1. Razvojni potencijal

I.4.1.1. Udio Grada Zagreba u populaciji Države

Grad Zagreb je područje najveće koncentracije stanovništva u Republici Hrvatskoj. Po rezultatima popisa stanovništva 2011. godine, od ukupno 4.284.889 stanovnika RH na području Grada Zagreba živjelo ih je 790.017, odnosno 18,44 %. Uzevši u obzir i popisom evidentirano stanovništvo Zagrebačke županije, koja sa Zagrebom čini glavnu razvojnu jezgru Države, u zagrebačkom aglomeracijskom području je po rezultatima popisa 2011. stalno boravilo 1.107.623 stanovnika, što znači da se na oko 6,5 % teritorija RH nalazilo više od četvrtine njezine populacije (25,85 %).

U prethodnom poglavlju Izvešća izneseni su podaci koji pokazuju da je 2001. godine broj stvarno prisutnog stanovništva u Gradu Zagrebu bio za više od 10 % veći od rezultata popisa i kretao se oko 20 % stanovništva Države. Kako je u razdoblju od 2011. do 2016. godine zabilježen daljnji porast broja stanovnika Grada Zagreba uz istodobni demografski gubitak Države, udio Zagreba u ukupnoj populaciji Hrvatske dodatno se povećao .

Uz demografsku masu, razvojnom potencijalu Grada Zagreba u okviru države doprinosi i struktura njegova stanovništva, koja je od državne povoljnija u starosnom i u obrazovnom pogledu.

I.4.1.2. Gospodarski značaj

Osnovni pokazatelji

U 2011., zaposleni na području Grada Zagreba činili su 31,7 % ukupnog broja zaposlenih u Republici Hrvatskoj, a u ukupnom prihodu poduzetništva u Hrvatskoj Zagreb je sudjelovao s 52,7 %. Do 2015. se udio Grada Zagreba u broju zaposlenih povećao na 39,4 %, uz 51,3 % prihoda poduzetništva. Zagrebačko gospodarstvo ostvaruje oko 40 % ukupnog hrvatskog izvoza. Najveći dio izvoza usmjeren je na tržište EU-a.

Gospodarsku snagu Zagreba u državnim okvirima potvrđuje i njegova pozicija na razini Europske unije. Grad Zagreb pripada gornjoj trećini statističkih regija 3. razine (NUTS 3), dok se sve ostale hrvatske županije nalaze unutar donje trećine, sa stupnjem razvijenosti ispod 75 % prosjeka EU-a.

Indeks razvijenosti

Indeks razvijenosti je kompozitni pokazatelj stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne samouprave u odnosu na državni prosjek. Obvezu izračuna indeksa razvijenosti u petogodišnjim razdobljima uveo je Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske iz 2009. godine (NN 153/09), a odredba je prenesena i u važeći Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14).

Uredbom o indeksu razvijenosti (NN 63/10) propisano je da se indeks razvijenosti računa kao ponderirani prosjek sljedećih osnovnih društveno-ekonomskih pokazatelja:

- prosječni dohodak po stanovniku,
- prosječni izvorni (proračunski) prihod po stanovniku,
- prosječna stopa nezaposlenosti,
- opće kretanje stanovništva,
- stopa obrazovanosti (udio obrazovanog stanovništva u populaciji od 16 do 60 godina).

Temeljem izračuna indeksa razvijenosti određuje se stupanj razvijenosti. Odlukom o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti (NN 89/10, 158/13) jedinice područne i lokalne samouprave Republike Hrvatske razvrstane su u pet razvojnih skupina za lokalnu, i četiri za područnu razinu. Kriterij za uvrštavanje u najvišu razvojnu skupinu je indeks razvijenosti veći od 125 % prosjeka Države.

Grad Zagreb je 2010. bio šesta, a 2013. deveta najrazvijenija jedinica lokalne samouprave, dok je u oba slučaja zauzeo prvo mjesto među jedinicama regionalne samouprave u Hrvatskoj, što ga svrstava u najvišu skupinu razvijenosti – kao jedinicu lokalne samouprave u V., a područne u IV. skupinu.

Gospodarska snaga

Hrvatska gospodarska komora izradila je procjenu gospodarske snage Grada Zagreba. Indeks gospodarske snage izračunat je analogno indeksu razvijenosti, no temeljem drugih pokazatelja: iznosa BDP-a po stanovniku, ukupnog prihoda poduzetnika po zaposlenom, prosječne netto plaće po zaposlenom, netto dobiti poduzetnika po zaposlenom, prihoda na inozemnom tržištu poduzetnika po zaposlenom, stope nezaposlenosti i procjene kretanja stanovništva. Izračun je pokazao da je indeks gospodarske snage Grada Zagreba mnogo viši od indeksa ostalih jedinica područne samouprave i u 2016. je iznosio 149,3.

Tablica 12. Indeks i stupanj razvijenosti Grada Zagreba

Vrijednosti pokazatelja za Grad Zagreb		Prosječni dohodak per capita	Prosječni izvorni prihodi per capita	Prosječna stopa nezaposlenosti	Kretanje stanovništva	Udio obrazovanog stanovništva	Indeks razvijenosti	Skupina	
Osnovnih	2010.	39.687	6.939	8,6 %	100,8	80,3 %			
	2013.	42.175	5.997	10,6 %	101,9	86,93 %			
Standardiziranih	JLZ	2010.	170,5 %	216,1 %	109,2 %	108,2 %	124,8 %	142,75 %	V
		2013.	162,0 %	210,3 %	113,9 %	104,2 %	119,9 %	139,82 %	
	JPZ	2010.	243,89 %	243,18 %	152,36 %	124,01 %	171,87 %	187,54 %	IV
		2013.	244,20 %	238,28 %	154,81 %	127,78 %	160,27 %	186,44 %	

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 13. Odnos BDP-a Republike Hrvatske, Grada Zagreba i Zagrebačke županije

	BDP (u tisućama HRK)		
	2008.	2013.	indeks 2013. / 2008.
Republika Hrvatska	347.685.002	329.571.343	94,8
Grad Zagreb	111.041.765	109.236.347	98,4
Zagrebačka županija	19.548.139	18.780.290	96,5

Izvor podataka: HGK, GK Zagreb

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 14. Odnos poduzetništva Republike Hrvatske, NUTS 2 regije Kontinentalne Hrvatske, Grada Zagreba i Zagrebačke županije 2015. godine

	broj poduzetnika	broj zaposlenih	ukupan prihod (mil. HRK)
Republika Hrvatska	106.565	838.584	639.648
Kontinentalna Hrvatska	65.567	605.703	504.368
Grad Zagreb	35.089	330.102	328.040
Zagrebačka županija	6.529	47.988	43.975

Izvor podataka: HGK, GK Zagreb

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

1.4.1.3. Prometno čvorište

Povoljan zemljopisni smještaj na sjecištu putova između srednje i jugoistočne Europe i Jadranskog mora presudno je utjecao na razvoj Zagreba, učinivši ga još u drugoj polovini XIX. stoljeća najjačim prometnim čvorištem u Hrvatskoj i jednim od jačih čvorišta srednjoeuropskog prostora.

Na području Grada Zagreba križaju se gotovo sve autoceste i magistralne željezničke pruge u Hrvatskoj. Cestovno prometno opterećenje Zagreba najviše je u Državi i nastavlja rasti. Njegov najveći dio sačinjava tranzitni promet. Najopterećenija pojedinačna točka je čvor Lučko, u kojem se autocestovni pravac prema Sloveniji i zagrebačka obilaznica križaju s pravcima prema sjeveru i prema Kvarneru i Dalmaciji. Podaci brojenja prometa pokazuju da je u izvještajnom razdoblju prometno opterećenje čvora Lučko poraslo za više od 15 %, te su 2016. mjernom točkom Lučko dnevno prolazila u prosjeku 34.133 vozila, pri čemu je ljetni dnevni prosjek bio 60.402 vozila.

1.4.1.4. Koncentracija javnih sadržaja i funkcija

Kao glavni grad Republike Hrvatske, Zagreb je sjedište svih najviših tijela državne vlasti i najviših upravnih i pravosudnih institucija Države, ali i područje najveće koncentracije drugih središnjih funkcija i sadržaja. Na državnoj razini od posebnog su razvojnog značaja znanstvene i visokoobrazovne institucije sa sjedištem u Zagrebu, kulturni sadržaji važni su kao identitetski i turistički potencijal, dok su zdravstvene i druge društvene djelatnosti prije svega regionalnog značaja.

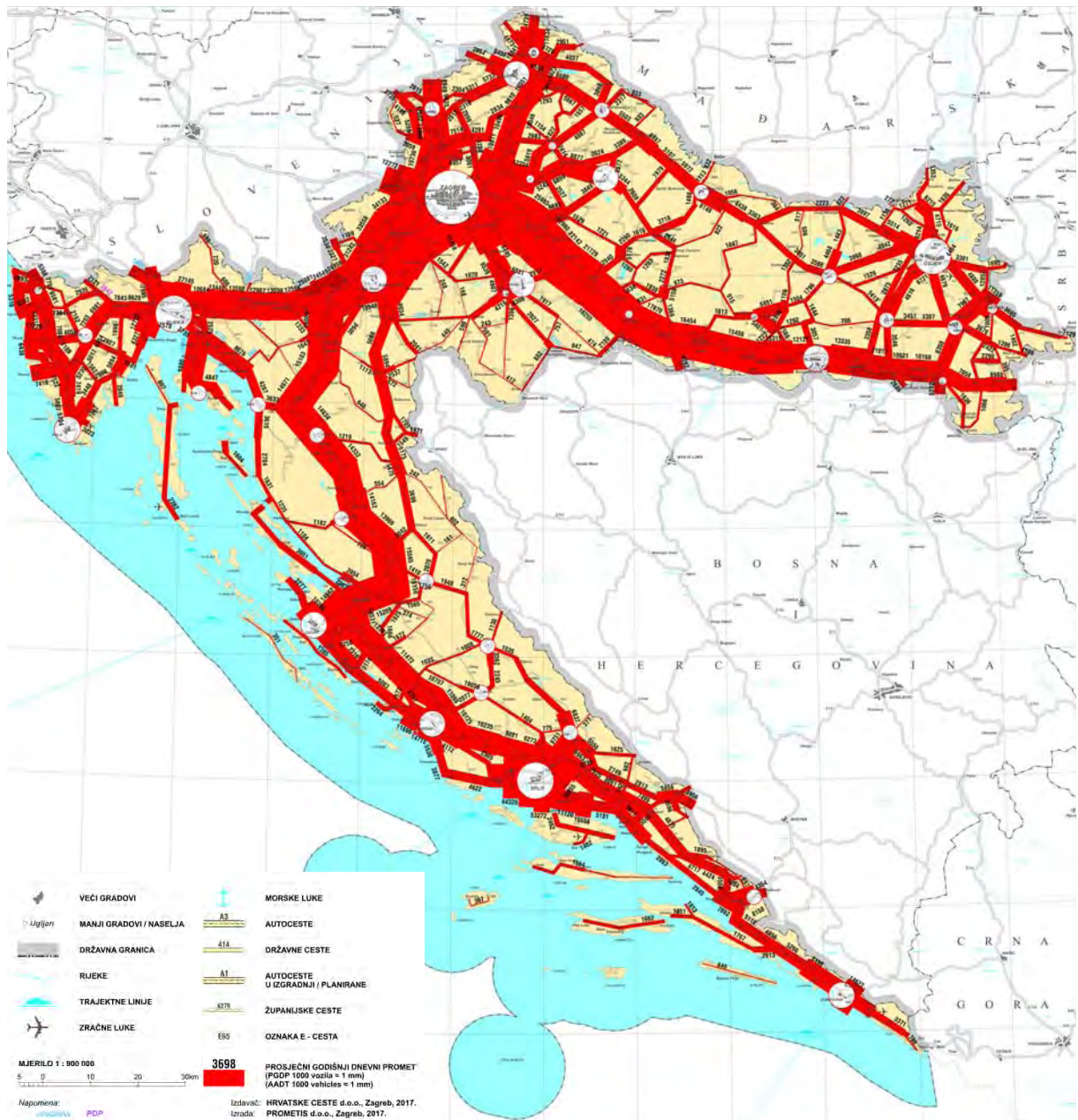
Na području Grada Zagreba sjedište imaju 102 od ukupno 184 znanstvene ustanove registrirane za javnu znanstvenu djelatnost u Republici Hrvatskoj, sa sukladnim razvojnim potencijalom. U izvještajnom razdoblju, tijekom 2014. i 2015. godine, u Republici Hrvatskoj uspostavljeni su znanstveni centri izvrsnosti. Navedeni centri su znanstvene organizacije, njihovi dijelovi ili skupine znanstvenika koje po originalnosti, značenju i aktualnosti rezultata svoga znanstvenog rada ide u red najkvalitetnijih organizacija ili skupina u svijetu u svojoj znanstvenoj disciplini. Od 13 centara izvrsnosti u Državi 2016. godine, 12 ih se nalazilo u Zagrebu.

Od 51 ustanove iz sustava visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj, 19 ih djeluje u Zagrebu. Sveučilište u Zagrebu najveće je javno sveučilište u Državi. Godišnje u Zagrebu studira preko 70.000 studenata iz svih krajeva Hrvatske i iz inozemstva.

Na području Grada Zagreba nalazi se 80 od 434 ustanove i zbirke upisane u Registar muzeja, galerija i zbirki u Republici Hrvatskoj koji vodi Muzejski dokumentacijski centar, odnosno 18,4 % ustanova i zbirki u Državi. Pritom, zbog veličine i vrijednosti pojedinih muzejskih i drugih zbirki, stvaran značaj zagrebačkih institucija te vrste prelazi njihov postotni udio. Kulturne ustanove u znatnoj mjeri pridonose utjecaju Grada Zagreba na širu regiju. Detaljnije se obrađuju u poglavlju ***II.2.4.1. Javni sadržaji.***

Prikaz 4. Intenzitet prometa na državnim cestama i autocestama u Republici Hrvatskoj

Izvor: Hrvatske ceste d.o.o.,
 Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

I.4.2. Regionalno povezivanje

Gravitacijski utjecaj Grada Zagreba očituje se primarno u prostoru sjeverozapadne Hrvatske. Najizraženiji je na području Zagrebačke županije, koja ga velikim dijelom i okružuje i s njime čini najjaču gospodarsku jezgru države.

I.4.2.1. Aglomeracija

Povezanost sa susjednim županijama

Grad Zagreb graniči s dvije županije: Zagrebačkom i Krapinsko-zagorskom. Na granicu sa Zagrebačkom otpada oko sedam osmina, a s Krapinsko-zagorskom županijom oko jedne osmine administrativne granice Grada Zagreba. Crta razgraničenja Krapinsko-zagorske županije i Grada Zagreba proteže se hrptom Medvednice na sjevernom rubu područja Grada, dok Zagrebačka županija okružuje Grad Zagreb s istočne, južne i zapadne strane.

Grad Zagreb i pretežiti dio Zagrebačke županije su do kraja 1992. sačinjavali jednu administrativno-teritorijalnu cjelinu - Gradsku zajednicu općina Zagreb, odnosno općinu Grad Zagreb. Tada uspostavljeni zajednički prometni i komunalni sustav i dalje pokazuje visok stupanj integracije, koji se očituje u javnom gradskom prijevozu, prometnoj mreži, u dijelom zajedničkoj komunalnoj infrastrukturi, pa i u smještaju sjedišta Zagrebačke županije u gradu Zagrebu kao njezinom geografskom središtu, a zagrebačke međunarodne zračne luke na području Zagrebačke županije. Glavna središta Zagrebačke županije - gradovi Samobor, Zaprešić, Velika Gorica i Dugo Selo realno funkcioniraju kao satelitski gradovi Zagreba.

Grad Zagreb je s Krapinsko-zagorskom županijom povezan slabije nego sa Zagrebačkom. Razlog tome je konfiguracija terena: dok se u dolinama rijeka Save i Krapine formirala jaka prometna mreža, masiv Medvednice u kontaktnoj zoni Grada Zagreba i Krapinsko-zagorske županije u velikoj je mjeri priječio njihovu neposrednu komunikaciju. Stoga se prometna, a kao posljedica toga i gospodarska i društvena povezanost Zagreba i Zagorja, realizira prije svega obilaznim putem, kroz područje Zagrebačke županije.

Razlika u povezanosti barem dijelom će se ublažiti dovršetkom zagorskog dijela "zagrebačkog prstena" - cestovnog pravca koji će kroz južni dio Hrvatskog zagorja povezati autoceste Zagreb - Krapina i Zagreb - Varaždin, odnosno Zabok i Sv. Ivan Zelinu.

Urbana aglomeracija Zagreb

Stvarna povezanost Grada Zagreba s okolnim područjem formalizirana je 2016. godine ustrojavanjem Urbane aglomeracije Zagreb. Ona se proteže na čak tri županije: Grad Zagreb, Krapinsko-zagorsku i Zagrebačku županiju, te obuhvaća 11 gradova i 19 općina sa sveukupno 599 naselja. Površine je 2.911,3 km², što iznosi 5 % površine Republike Hrvatske. U njoj prema popisu iz 2011. živi 1.086.528 stanovnika, odnosno oko četvrtine ukupnog stanovništva Republike Hrvatske.

Temeljem pravnog okvira za djelovanje politike regionalnog razvoja Europske unije, koju je pristupanjem EU-i prihvatila i Republika Hrvatska, Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14) iz 2014. propisao je obvezu ustrojavanja urbanih aglomeracija i urbanih područja (većih i manjih) u cilju učinkovitijeg planiranja, usklađivanja i provedbe navedene politike, a posebno njezine urbane dimenzije. Osnovnim kriterijima za uključivanje jedinica lokalne samouprave u urbana područja određeni su udio dnevnih migranata zaposlenih u središtu urbanog područja od minimalno 30 % i prostorni kontinuitet (prostorno povezani općine/gradovi kako bi se osigurala teritorijalna cjelovitost društveno-gospodarskog i teritorijalnog planiranja. Uz

osnovne kriterije, a u svrhu boljeg ostvarivanja funkcionalnih veza ili razvojnih aspekata, utvrđeni su i vrednovani i dodatni kriteriji karakteristični za urbano područje Zagreb, koji obuhvaćaju:

- infrastrukturne kriterije (podrazumijevajući uključivanje jedinica lokalne samouprave na području kojih se nalaze kapitalni objekti cestovne, željezničke, zračne i druge infrastrukture, npr. vodoopskrba, odvodnja, javni prijevoz);
- kriterij kapitalnih radnih zona;
- kriterij zajedničkih razvojnih problema;
- kriterij uvažavanja zajedničkih prirodno-geografskih obilježja.

Jedan od važnih ciljeva određivanja granica urbane aglomeracije jest programiranje, upravljanje i provođenje zajedničkih i za cijelo područje značajnih razvojnih aktivnosti jedinica lokalne samouprave – općina i gradova koje sudjeluju u procesu, kao i mogućnosti ujednačenijeg razvoja pojedinih sektora.

U kontekstu Republike Hrvatske ističe se značaj Urbane aglomeracije Zagreb kao najveće od četiri planirane urbane aglomeracije.

Sukladno svojoj zakonskoj obvezi kao sjedišta urbane aglomeracije, Grad Zagreb je 2015. pokrenuo postupak definiranja obuhvata Urbane aglomeracije Zagreb. Konačnim prijedlogom iz 2016. predviđeno je da Urbana aglomeracija Zagreb obuhvaća 30 jedinica lokalne samo-uprave: Grad Zagreb, gradove Donju Stubicu, Dugo Selo, Jastrebarsko, Oroslavje, Samobor, Svetu Nedelju, Sveti Ivan Zelinu, Veliku Goricu, Zabok i Zaprešić, te općine Bistra, Brckovljani, Brdovec,

Prikaz 5. Urbana aglomeracija Zagreb

Izvor: Strategija razvoja urbane aglomeracije Zagreb
Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Dubravica, Gornja Stubica, Jakovlje, Klinča Sela, Kravarsko, Luka, Marija Bistrica, Marija Gorica, Orle, Pisarovina, Pokupsko, Pušća, Rugvica, Stubičke Toplice, Stupnik i Veliko Trgovišće. Prijedlog je prihvaćen i 08.03.2016. donesena je Odluka o ustrojavanju Urbane aglomeracije Zagreb.

Nakon procesa vrednovanja kriterija i procesa pregovaranja s jedinicama lokalne samouprave, definiranja obuhvata i uspostave Partnerstva za održivi urbani razvoj, 2016. godine započela je izrada Strategije održivog razvoja Urbane aglomeracije Zagreb. Ona treba postaviti globalne smjernice za usklađeni gospodarski, ekološki, klimatski i društveno-ekonomski razvoj aglomeracije kako bi se na tom cijelom području osigurali bolji preduvjeti za brži, cjelovit razvoj i napredak, te izradio zajednički akcijski plan s definiranim prioritetima važnim za cijelu aglomeraciju. Pritom, Grad Zagreb, kao veliki grad i sjedište urbane aglomeracije, treba postati generator razvoja cijele regije.

1.4.2.2. Metropolska regija

Dnevna migracija radne snage

Indikator utjecaja Grada Zagreba na širu regiju je dnevna migracija. Njena veličina mjerilo je gospodarskog utjecaja Grada, opseg migracije definira prostor tog utjecaja, odnosno metropolsko područje, a lokalna žarišta dnevne migracije ukazuju na središta i veličinu gospodarskih aktivnosti na području Grada Zagreba.

U nacrtu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb do 2020. godine – cjelovitoj analizi stanja iz 2016. godine navodi se da u dnevnoj migraciji Grada Zagreba sudjeluje 113.386 osoba. Pretežiti dio dnevnih migranata putuje iz susjednih županija: Zagrebačke i Krapinsko-zagorske, dok su u manjoj mjeri zastupljene Varaždinska, Bjelovarsko-bilogorska, Sisačko-moslavačka i Karlovačka županija. Prostor dnevne migracije doseže do većih regionalnih središta - Varaždina, Bjelovara, Siska i Karlovca.

Negospodarska migracija

Dnevnom migracijom nije obuhvaćeno svakodnevno kretanje stanovništva regije u Zagreb i iz njega radi zadovoljavanja upravnih, društvenih, komercijalnih i drugih potreba. Ono je konstantno prisutno u prostoru Grada, no vezano je uz specifične sadržaje i izrazito varira ovisno o individualnim potrebama krajnjih korisnika, te nema jasno određivu veličinu i opseg .

Koncentracija sadržaja regionalnog značaja

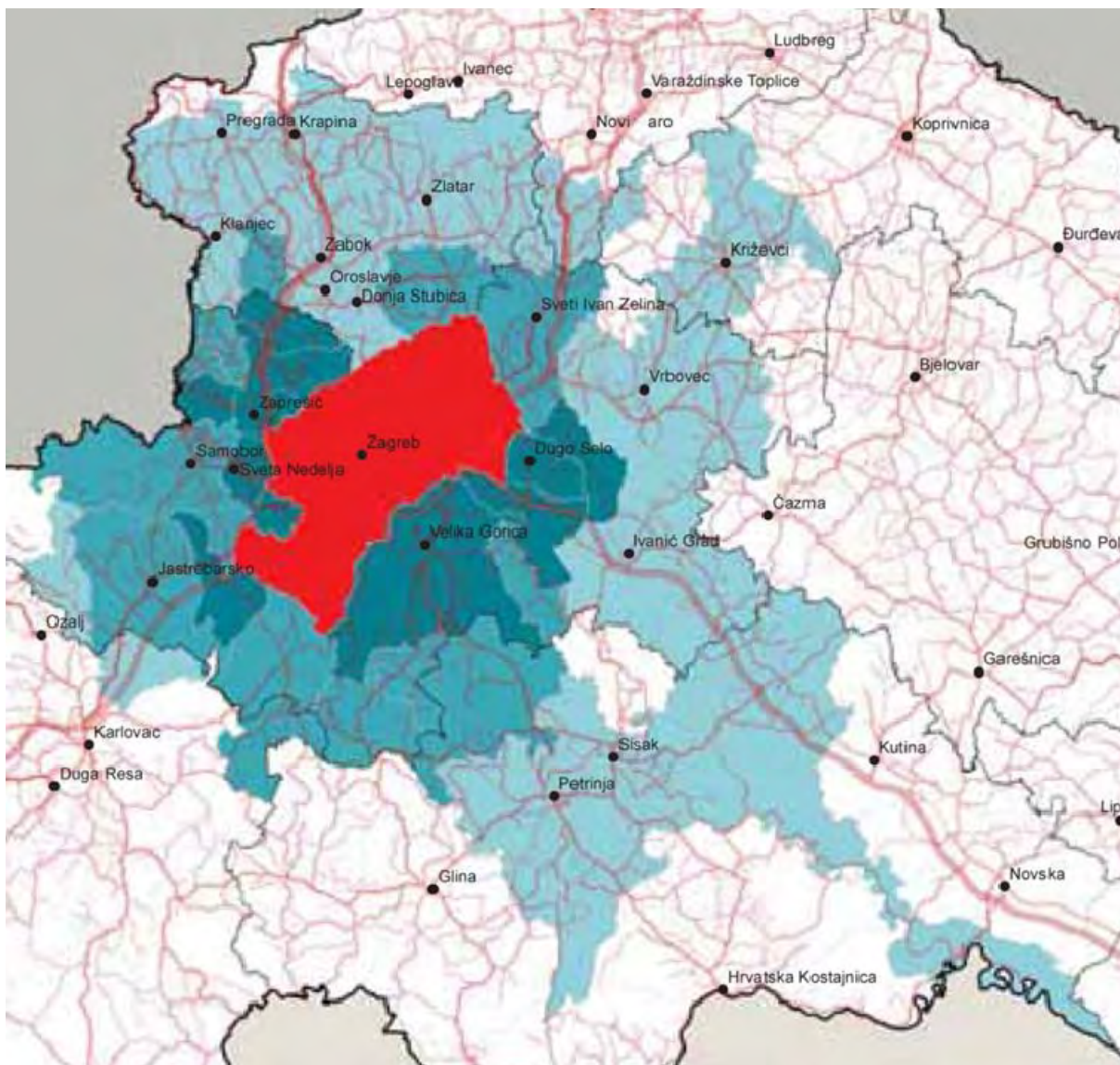
Potreba racionalizacije obavljanja društvenih i drugih djelatnosti na regionalnoj razini nalaže njihovu koncentraciju prema središnjem naselju. U izvještajnom razdoblju to se očitovalo u sustavu zdravstvene zaštite.

Godine 2015., Nacionalnim planom razvoja kliničkih bolničkih centara, kliničkih bolnica, klinika i općih bolnica u Republici Hrvatskoj 2015.-2016. (NN 26/15) formirane su četiri regije zdravstvenog planiranja u cilju funkcionalne integracije bolnica u različitim županijama. Zdravstvene regije nemaju formalno-pravni, već funkcionalno-operativni značaj.

Grad Zagreb je središte Središnje i sjeverne zdravstvene regije, koja, uz njega, obuhvaća Bjelovarsko-bilogorsku, Karlovačku, Koprivničko-križevačku, Krapinsko-zagorsku, Međimursku, Sisačku, Varaždinsku i Zagrebačku županiju. Radi se o najnapučenijoj regiji, s 48% stanovništva Republike Hrvatske i s najvećim udjelom bolnica u državi: od 31 bolnice obuhvaćene planom 15 ih se nalazi u navedenoj regiji, od toga 7 u Zagrebu.

Prikaz 6. Teritorijalni obuhvat dnevne migracije Grada Zagreba

Izvor: Strategija prostornog razvoja RH
Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

I.4.3. Uloga Grada Zagreba u integraciji Republike Hrvatske u europski prostor

1.4.3.1. Središte statističke regije

Statističke regije formirane su sukladno NUTS (*Nomenclature des unités territoriales statistiques* - Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku) klasifikaciji Europske unije kao podloga za određivanje prihvatljivosti prostornih jedinica za korištenje fondova u okviru kohezijske politike EU-a te određivanje prostorne razine za izradu pojedinih programskih dokumenata za potrebe te politike. U skladu s odrednicama kohezijske politike, većina sredstava dodjeljuje se slabije razvijenim NUTS regijama, tj. onima s BDP-om ispod 75 % prosjeka EU.

Sukladno Nacionalnoj klasifikaciji prostornih jedinica za statistiku (NKPJS) (NN 96/12), u Hrvatskoj NUTS regiju razine 1 čini cijela država, regije razine 2 su dvije prostorne jedinice nadžupanijske razine, a razine 3 županije i Grad Zagreb.

Formiranje statističkih regija razine 2 (NUTS2) kao većih prostornih cjelina u Hrvatskoj bilo je preduvjet za omogućavanje financiranja iz instrumenata kohezijske politike EU-a na toj razini. Sukladno tome, područje Republike Hrvatske je od 01.01.2013. podijeljeno na dvije (NUTS 2), nadžupanijske razine: regiju Jadranske Hrvatske (NUTS oznaka HR03) i Kontinentalne Hrvatske (NUTS oznaka HR04). Navedena klasifikacija primjenjuje se za potrebe statistike od 01.01.2013., a za Kohezijske politike od datuma pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, 01.07.2013.

Regija Kontinentalne Hrvatske obuhvaća površinu od 31.889 km² (56,35 % površine RH), s 2.872.954 stanovnika (67,05 % stanovništva države), a sačinjava je 14 županija koje nemaju dodir s Jadranskim morem. Njezino je središte Grad Zagreb.

1.4.3.2. Prometni značaj

Prometni značaj Zagreba na međunarodnoj razini danas potvrđuje njegova uloga sjecišta dva paneuropska cestovno-željeznička koridora i Sredozemnog (6.) koridora transeuropskih prometnih mreža (*Trans-European Transport Networks – TEN-T*) Europske unije.

Paneuropski i transeuropski koridori nisu istoznačni, premda se u velikoj mjeri preklapaju. Paneuropski koridori definirali su glavne prometne pravce za povezivanje prostora srednje- i istočnoeuropskih država sa zapadnoeuropskim područjem. TEN-T koridori uspostavljeni su radi povezivanja dijelova nacionalnih mreža cestovnog, željezničkog i riječnog prometa, kao i morskih i zračnih luka država-članica Europske unije na najvažnijim pravcima komunikacije u integralni sustav visoke djelotvornosti. Prometnice predviđene za uvrštenje u sustav razvrstane su na osnovnu (*core*) i sveobuhvatnu (*comprehensive*) mrežu. Mreže bi trebale postići punu funkcionalnost kad sve njihove komponente budu dovedene na jedinstven standard. Za osnovnu mrežu rok je 2030. godina, za sveobuhvatnu 2050.

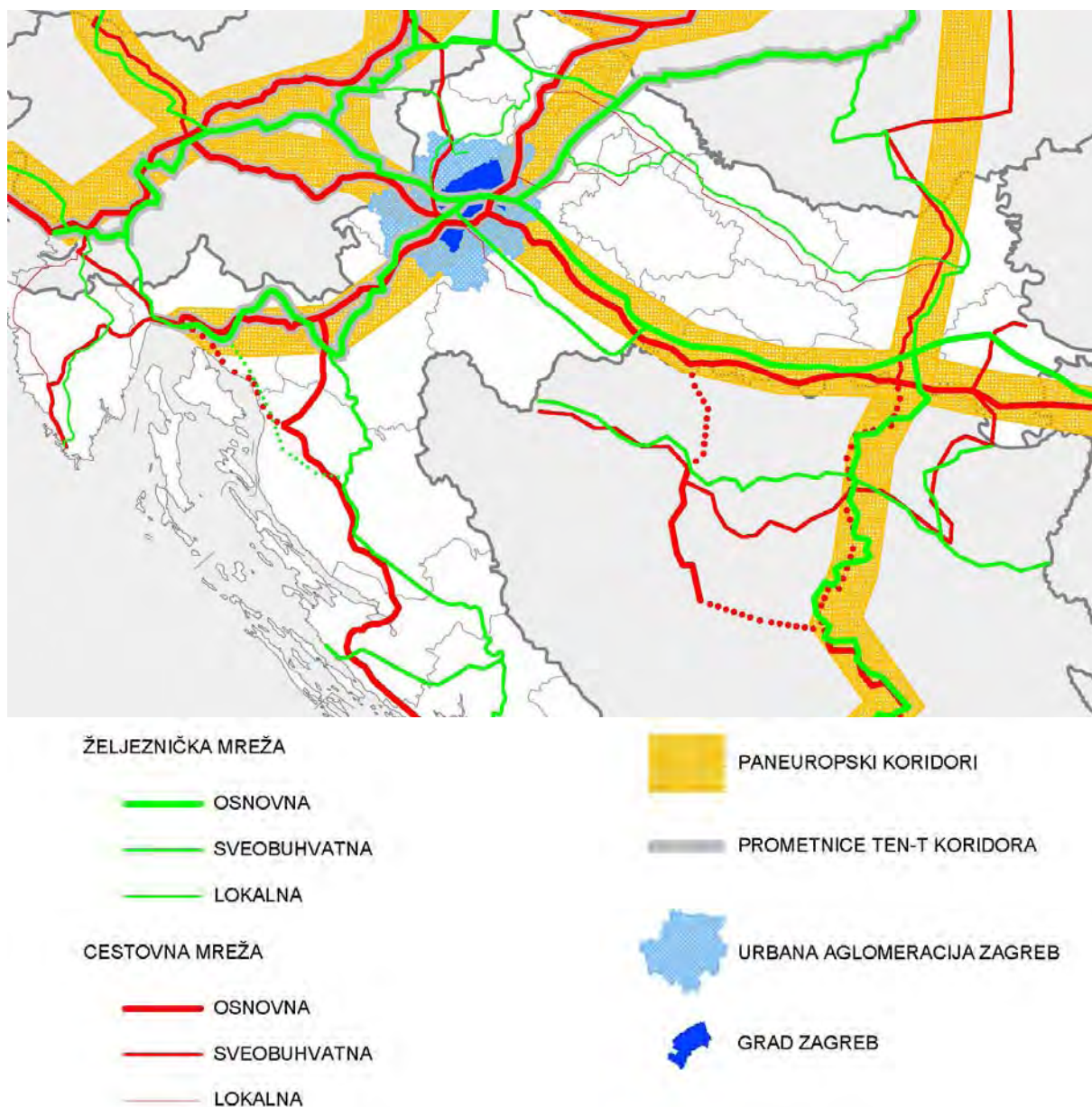
Na području Zagreba križaju se „b“ odvojak paneuropskog V. koridora (Rijeka – Zagreb - Budimpešta) i X. paneuropski koridor (Salzburg – Thessaloniki), te dio Sredozemnog TEN-T koridora (Algeciras – Zahony / granica EU-a) koji na području Republike Hrvatske obuhvaća prometne pravce Rijeka – Zagreb – Budimpešta i Zagreb – Ljubljana. Zagreb ima ulogu čvorišta i na razini sveobuhvatne transeuropske mreže, kao ishodište prometnih pravaca prema Dalmaciji i dolinom Save prema Dunavu, te dalje kroz Srbiju prema istočnim članicama EU-a.

Promet paneuropskim i TEN-T koridorima realizira se postojećom željezničkom i cestovnom mrežom. Cestovnu mrežu međunarodnog značaja na području Hrvatske sačinjavaju autoceste; ona je već formirana, a Zagreb funkcionira kao ishodište ili tranzitno područje većine autocesta. Prometno opterećenje već je opisano u poglavlju [1.4.1.3. Prometno čvorište](#).

Zagreb je i glavno čvorište hrvatske željezničke mreže, koja je 6. koridoru za teretni prijevoz (*Rail Freight Corridor 6 – RFC 6*) Sredozemnog TEN-T koridora službeno priključena u studenom

Prikaz 7. Prometni koridori i prometna mreža

Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 15. Promet kroz željeznički čvor Zagreb

- podaci za 2016. nisu dostavljeni

godina	putnički promet		teretni promet	
	vlak-kilometara	Brtkm	vlak-kilometara	Brtkm
2012.	2.240.013,084	370.379.272,215	720.527,099	619.785.702,615
2014.	1.913.241,583	326.562.730,055	632.570,788	570.672.767,635
odnos 2014./2012.	85,4 %	88,2 %	87,8 %	92,1 %

Izvor podataka: HŽ / Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

2016. formiranjem pravaca Rijeka – Zagreb – Budimpešta i Ljubljana – Zagreb. Źeljeznička mreža zahtijeva dodatni razvoj.

Prometnom značaju Grada Zagreba pridonosi i blizina najveće državne zračne luke, s kojom je vrlo dobro povezan cestovnom vezom, a u planu je i povezivanje željeznicom.

I.4.3.3. Biciklističke rute

EuroVelo mrežu biciklističkih ruta koje povezuju cijeli prostor Europe u pojedinim državama dopunjavaju i međusobno povezuju rute nacionalnog i regionalnog značaja. One su u Republici Hrvatskoj utvrđene Pravilnikom o funkcionalnim kategorijama za određivanje mreže biciklističkih ruta (NN 91/13, 114/17).

Biciklistička ruta definirana je kao optimalni koridor za vođenje biciklističkog prometa. Sukladno odredbama Pravilnika, biciklističke rute dijele se na sljedeće funkcionalne kategorije:

1) rute državnog značenja:

- državne glavne rute, koje ostvaruju kontinuitet EuroVelo transeuropskih ruta i povezuju sve dijelove Republike Hrvatske
- državne vezne rute, uloga kojih je povezivanje svih županijskih središta i većih gradova, kao i prirodnih i kulturnih znamenitosti svjetske i nacionalne razine;

2) rute županijskog značenja:

- županijske rute, namijenjene međužupanijskom i unutaržupanijskom povezivanju i povezivanju prirodnih i kulturnih znamenitosti županijske razine,
- lokalne rute, kojima se ostvaruje lokalno povezivanje unutar gradova i općina i povezivanje "točkastih" lokalnih znamenitosti i lokaliteta etno i turističkih usluga.

Državne glavne rute čine osnovnu mrežu biciklističkih ruta Republike Hrvatske, koju dopunjavaju druge kategorije ruta. Rute državnog značenja su u nadležnosti Hrvatskih cesta d.o.o., a rute županijskog značenja u nadležnosti su jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave.

Pravilnik je inicijalno propisao da područjem Grada Zagreba prolaze dvije državne glavne rute:

- DG2: granica sa Slovenijom (Bregana naselje) - Zagreb - Sisak - Jasenovac - Slavonski Brod - Źupanja - Gunja - granica s BiH,
- DG6: granica sa Slovenijom - Mursko Središće - Varaždin - Krapina - Zagreb - Karlovac - Vrbovsko - Rijeka - granica sa Slovenijom (Rupa).

Izmjenom Pravilnika nakon izvještajnog razdoblja, 2017. godine, područjem Grada Zagreba ustanovljena je i državna glavna ruta DG5: Zagreb - Čazma - Daruvar - Voćin - Belišće - Beli Manastir - Batina - granica sa Srbijom.

II. ANALIZA I OCJENA STANJA I TRENDOVA PROSTORNOG RAZVOJA GRADA ZAGREBA

II.1. PROSTORNA STRUKTURA KORIŠTENJA I NAMJENE POVRŠINA

Struktura korištenja i namjene zemljišta čini osnovu prostorne komponente cjelovitog razvojnog okvira. Njezino oblikovanje vezano je primarno za fizička obilježja zemljišta. U slučaju Grada Zagreba, masiv Medvednice koji zatvara prostor sa sjevera utjecao je na koncentraciju glavnih prometnih koridora u širem pojasu rijeke Save u središnjem dijelu područja Grada, odnosno primarnom naselju, iz kojeg se oni zrakasto šire prema istoku, jugu i zapadu. Koridori kao nosioci razvoja utječu na jačanje sekundarnih naselja i širenje zona gradnje, dok zemljište izvan prometne mreže zadržava prirodni pokrov i njemu sukladne namjene.

II.1.1. Analiza korištenja zemljišta

Načini korištenja zemljišnih površina ovise o potrebama i djelatnostima stanovništva u prostoru. Njihov osnovni pokazatelj je stvarno stanje zemljišnog pokrova - prirodnoga, na čije formiranje utječu biološke i fizičke karakteristike Zemljine površine, i umjetnoga, koji je posljedica djelovanja čovjeka.

II.1.1.1. Zemljišni pokrov

U Europskoj uniji stanje zemljišnog pokrova utvrđuje sesukladno prihvaćenoj nomenklaturi programa CORINE (*COOrdination of INformation on the Environment* – Koordinacija informacija o okolišu). Zajednička baza homogeniziranih vektorskih podataka o pokrovu zemljišta i izgrađenim strukturama stvara se na način da svaka država temeljem satelitskih snimaka i drugih informacija izrađuje nacionalnu bazu u mjerilu 1:100.000, a podaci se na europskoj razini spajaju u jedan zajednički GIS sloj, uključujući prilagođavanje poligona prema granicama država. Uz prikaz stanja analiziraju se i promjene zemljišnog pokrova, a baza podataka *Corine Land Cover* (CLC – CORINE zemljišni pokrov) koristi se i prilikom raznovrsnih drugih analiza. U primjeni je CLC nomenklatura iz 2006. (CLC 2006, preuzeto i u CLC 2012).

Snimanja stanja zemljišnih površina europskih zemalja za CLC bazu provode se svakih šest godina. Posljednje, četvrto snimanje provedeno je tijekom 2011. i 2012. Prikaz stanja zemljišnog pokrova za referentnu 2012. godinu dovršen je 2014., a drugi prikazi i analize stanja i dalje se izrađuju.

Točnost podataka CLC baze ograničena je mjerilom: minimalni prostorni obuhvat jediničnih poligona je 25 ha, s time da im širina ne može biti manja od 100 m. Minimalni obuhvat poligona za evidentiranje promjena u prostoru je 5 ha. Navedene veličine odgovaraju ekvivalentnom mjerilu 1:250.000 za prikaz stanja i 1:100.000 za prikaz promjene, uz lokacijsku preciznost od 100 m.

Stanje zemljišnog pokrova klasificira se i obrađuje na tri razine detaljnosti. Klase osnovne, prve razine dijele se u pet temeljnih kategorija:

1. Umjetne (čovjekom utjecane) površine,
2. Poljoprivredne površine,
3. Šume i ostala prirodna vegetacija,
4. Močvarna zemljišta,
5. Vode.

Klase prve razine se temeljem fizičkih i oblikovnih obilježja razvrstavaju na 15 klasa druge razine, koje obuhvaćaju ukupno 44 klase najdetaljnije, treće razine.

Na teritoriju Grada Zagreba evidentirano je 19 CLC klasa 1., 2., 3. i 5. kategorije treće razine. Klase 4. kategorije (močvarna zemljišta) nema na zagrebačkom području.

Pregled zemljišnog pokrova po CLC klasifikaciji pokazuje da na vodene površine otpada malo više od 1 % teritorija Grada Zagreba, dok su umjetna (izgrađena), šumska i poljoprivredna područja zastupljena u udjelima od po cca 28, 33 i 38 %. Njihove su zone razmjerno homogene i jasno definirane: čovjekom utjecane površine koncentrirane su primarno u središnjem području Grada, šume pretežu na njegovu sjevernom i južnom brdovitom rubnom dijelu, dok pretežito ravničarski prostor između tih dviju kategorija ispunjavaju poljoprivredne površine.

II.1.1.2. Načini korištenja zemljišta

Načini korištenja prostornih cjelina neposredno ovise o njihovu zemljišnom pokrovu. Umjetne površine definirane su prostiranjem izgrađenih struktura koje formiraju naselja, zasebne cjeline izvan naselja i mrežu prometnica i druge infrastrukture.

Osnovni načini korištenja naselja i izdvojenih zgrada su stanovanje s pratećim sadržajima i djelatnostima te poslovno i gospodarsko korištenje. Odnos te dvije kategorije u Gradu Zagrebu je približno 2:1. Poslovni i gospodarski sadržaji u većem su udjelu zastupljeni u gusto izgrađenim urbanim središtima Zagrebu i Sesvetama, dok u manjim naseljima izrazito dominira stanovanje. Izdvojene građevinske cjeline u pravilu su jednonamjenske.

Poljodjelske površine koriste se na različite načine, sukladno lokaciji, svojstvima tla i kulturi: aluvijalna ravnica rijeke Save za ratarstvo, mozaične površine oko i unutar naselja za povrtlarstvo, povišeno zemljište za voćarstvo i vinogradarstvo. Veliki dio neizgrađenoga i nepošumljenog zemljišta čine livade.

Šumske površine koriste se primarno u okviru njihovih općekorisnih funkcija, s naglaskom na zaštitnu i rekreativnu ulogu. Najveće cjelovito šumsko područje, na prostoru Medvednice (područje Parka prirode i pobrđe sjeverno od Sesveta), od posebne je važnosti za sprečavanje erozije tla, čime se štite i naseljena područja. Analogno djeluju i veća šumska područja na jugu i zapadu Grada Zagreba, u rubnom području prema Samoborskom gorju i Vukomeričkim goricama.

II.1.2. Korištenje u odnosu na plansku namjenu površina

Korištenje, namjena i zaštita zemljišta sukladno razvojnim potrebama realizira se u okviru cjelovitog sustava prostornog uređenja. Prema zakonskim postavkama, cilj prostornog uređenja je interaktivnim prostornim planiranjem i procjenom mogućih utjecaja osigurati uvjete za korištenje (gospodarenje), zaštitu i upravljanje prostorom, kako bi se ostvarile pretpostavke za ravnomjeran prostorni, a time i društveni i gospodarski razvoj, zaštitu okoliša i prirode, vrsnoću gradnje i racionalno korištenje prirodnih i kulturnih dobara.

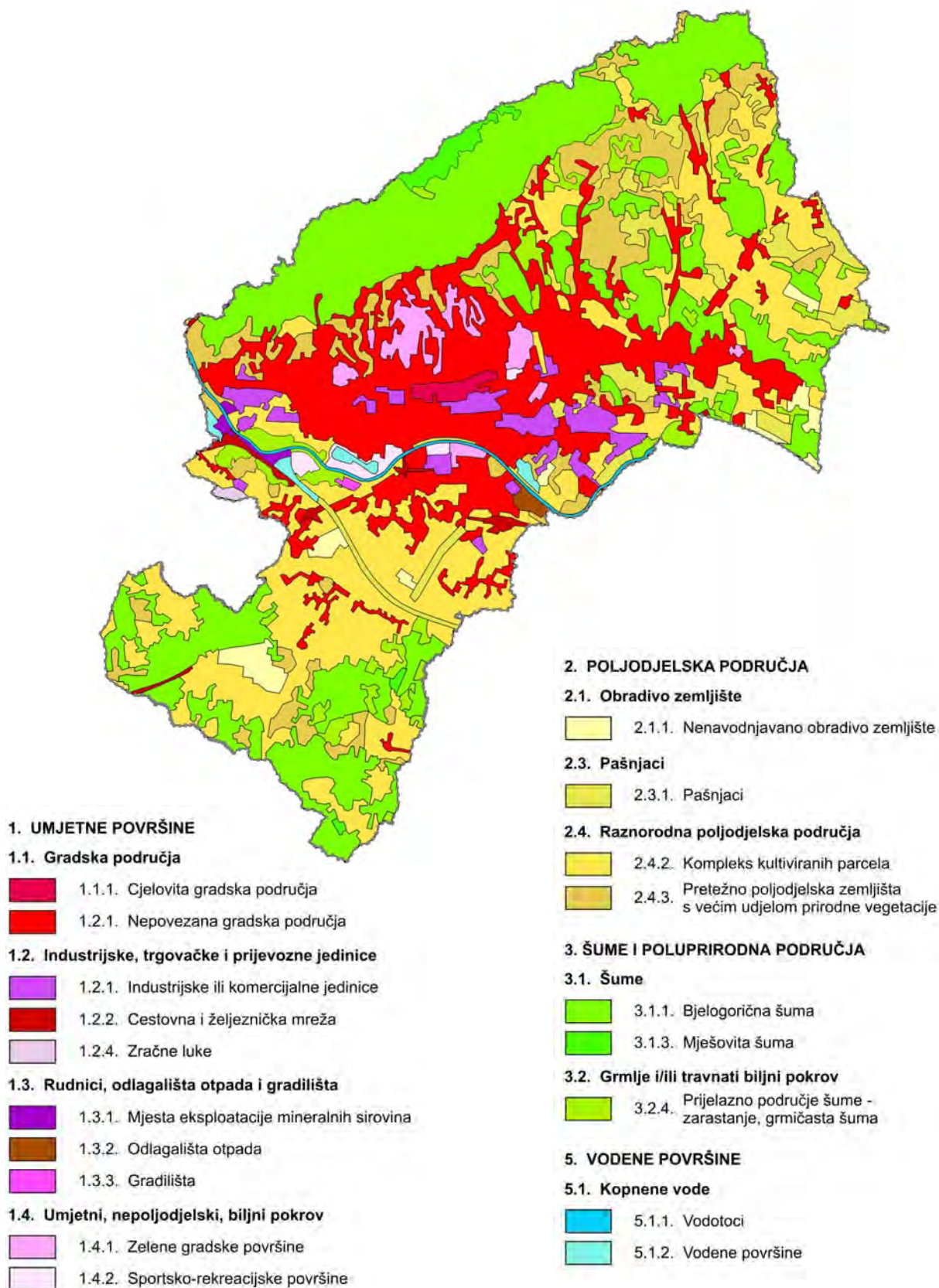
Sredstvo za ostvarenje navedenog cilja je prostorno planiranje. Ono je stalni proces koji obuhvaća poznavanje, provjeru i procjenu mogućnosti korištenja, zaštite i razvoja prostora, izradu i donošenje prostornih planova, te praćenje provedbe prostornih planova i stanja u prostoru. Prostornim planovima određuje se organizacija, korištenje i namjena dijelova prostora (površine, zemljišta, građevine) te uvjeti za njihovo uređenje, unapređenje i zaštitu.

Planiranje uređenja prostornih cjelina logično se provodi uz poštivanje stvarnog stanja u prostoru. Stoga za pretežiti dio izgrađenih struktura planska namjena površina odgovara njihovu stvarnom korištenju, u pravilu uz manje izmjene koje se temelje na uočenim promjenama stanja i realnim prostornim potrebama.

Ocjena stanja

Detaljna usporedba stanja zemljišnog pokrova i planske namjene površina Grada Zagreba pokazuje visok stupanj njihova podudaranja. Zamjetnije razlike uočavaju se samo kod umjetnih površina, gdje je planskom namjenom za gradnju predviđen veći udio površine nego što je stvarno realiziran. Pritom do najvećeg odstupanja dolazi kod većih planskih zona gospodarskih sadržaja, gdje nije riječ samo o prenamjeni zelenih površina već se, nakon prestanka gospodarske aktivnosti, velik udio gospodarskih površina u stvarnosti pretvara u „brownfield“ zone s potencijalom za realizaciju sadržaja drugih namjena.

Prikaz 8. Zemljišni pokrov

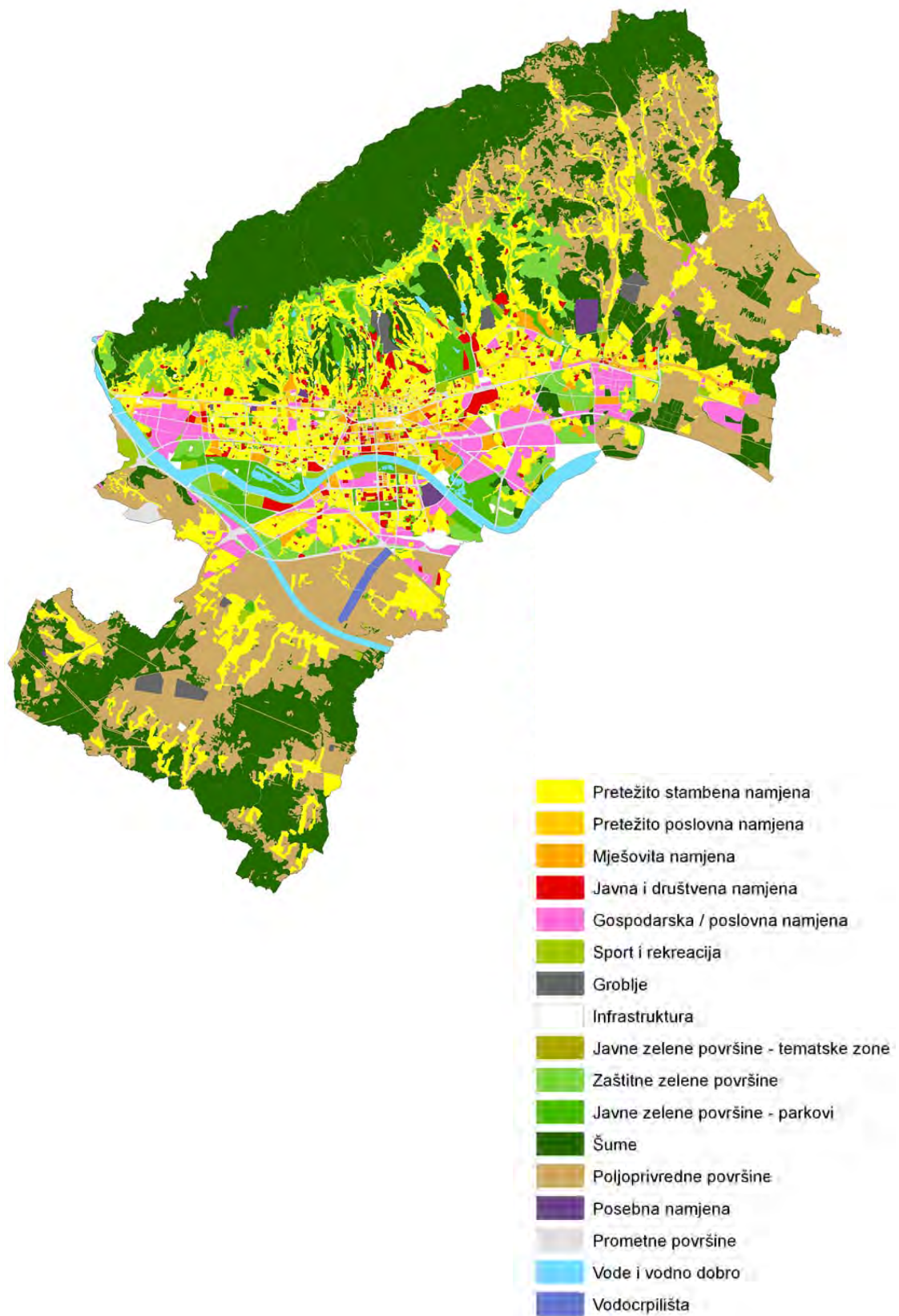

* klasu 3.1.2. *Crnogorična šuma* zbog premalenog područja obuhvata nije moguće prikazati

Izvor podataka: Corine Land Cover database
Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Prikaz 9. Planirana namjena površina

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 16. Zemljišni pokrov Grada Zagreba

CLC oznaka	CLC klasa 1. razine	CLC klasa 2. razine	CLC klasa 3. razine	Površina (ha)	
1.1.1.	Umjetne površine	Gradsko područje	Cjelovita gradska područja	309,03	
1.1.2.			Nepovezana gradska područja	13.658,40	
1.2.1.		Industrijske, trgovačke i prijevozne jedinice	Industrijske ili komercijalne jedinice	1.848,90	
1.2.2.			Cestovna i željeznička mreža i prip. zemljište	387,95	
1.3.1.		Rudnici, odlagališta otpada i gradilišta	Mjesta eksploatacije mineralnih sirovina	142,32	
1.3.2.			Odlagališta otpada	127,18	
1.3.3.			Gradilišta	38,70	
1.4.1.		Umjetni, nepoljodjelski, biljni pokrov	Zelene gradske površine	1.175,43	
1.4.2.			Sportsko-rekreacijske površine	489,94	
2.1.1.		Poljodjelska područja	Obradivo područje	Nenavodnjavano obradivo zemljište	1.004,51
2.3.1.			Pašnjaci	Pašnjaci	2.535,34
2.4.2.			Raznorodna poljodjelska područja	Kompleks kultiviranih parcela	15.467,94
2.4.3.				Pretežno poljodj. područja s prir. vegetacijom	5.468,00
3.1.1.		Šume i polu-prirodna područja	Šume	Bjelogorična šuma	17.752,20
3.1.2.	Crnogorična šuma			0,18	
3.1.3.	Mješovita šuma		535,11		
3.2.4.	Grmlje	Prijelazno područje šume – zarastanje	2.517,68		
5.1.1.	Vodene površine	Kopnene vode	Vodotoci	358,80	
5.1.2.			Vodene površine	315,41	

Izvor podataka: Corine Land Cover database

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 17. Struktura korištenja zemljišta Grada Zagreba

Način korištenja zemljišta	Površina (cca ha)	%
Poljoprivreda	15.241,5	23,77
Poljoprivreda – mozaici	2.890,0	4,51
Vinogradi i voćnjaci	258,0	0,40
Livade	3.342,1	5,21
Šume	20.018,0	31,21
Grmlje / zarasle površine	199,1	0,31
Urbano zelenilo	1.965,4	3,06
Zelenilo uz prometnice	66,4	0,10
Inundacije i kanali	889,7	1,39
Ceste	455,3	0,71
Željezničke pruge	212,5	0,33
Odlagalište Prudinec	107,4	0,17
Rudokopi	65,9	0,10
Šljunčara	107,7	0,17
Vode	597,3	0,93
Pretežito stanovanje i prateći sadržaji	11.607,0	18,10
Pretežito poslovni i gospodarski sadržaji	6.107,2	9,53
UKUPNO	64.132,18	100,00

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.2. SUSTAV NASELJA

II.2.1. Obilježja sustava naselja

Naselja Grada Zagreba tvore, u osnovi, monocentričnu aglomeraciju. Njome dominira najveće naselje, urbano središte Zagreb, s kojim su susjedno urbano naselje Sesvete i dio manjih naselja srasli u kontinuiranu zonu izgradnje urbanog karaktera. Ta se zona nastavlja širiti duž glavnih prometnih pravaca, dok naselja koja ti pravci mimoilaze te ona koja se nalaze na većoj udaljenosti od Zagreba i Sesveta u fizičkom pogledu zadržavaju karakter zasebnih cjelina.

II.2.1.1. Prostorni razmještaj i veličina naselja

Veličina naselja Grada Zagreba izrazito je neujednačena. Brojem stanovnika i teritorijalnim obuhvatom izdvaja se najveće naselje - grad Zagreb. Naselje Zagreb zauzima više od trećine teritorija Grada Zagreba i u njemu živi pretežiti dio stanovništva Grada - više od 87 % po rezultatima popisa 2011., dok procjene realnog stanja pokazuju da bi taj postotak u stvarnosti mogao biti i nešto veći. Sljedeće naselje po veličini, Sesvete, prostornim obuhvatom i brojem stanovnika je oko deset puta manje od Zagreba.

Konurbacija Zagreb – Sesvete zauzima središnji dio prostora Grada Zagreba, od obronaka masiva Medvednice do „zagrebačke obilaznice“. Ta dva naselja zajedno zauzimaju 53,35 % površine s 93,96 % stanovnika Grada Zagreba (po rezultatima popisa 2011.).

Od 68 manjih naselja 37 ih se nalazi u istočnome, a 31 u južnom dijelu teritorija Grada Zagreba. Ona zajedno obuhvaćaju 46,65 % površine Grada, no samo 6,04 % stanovništva.

Većina manjih naselja ima između 200 i 1.000 stanovnika. U razdoblju između dva posljednja popisa stanovništva (2001. i 2011.) smanjio se broj naselja veličine od 100 do 200 i od 1.000 do 1.500 stanovnika, u pravilu uslijed porasta broja stanovnika u njima, čime je naselje prešlo u višu kategoriju veličine.

U istom razdoblju porastao je broj stanovnika urbanog područja Grada. Pritom se za 0,4 % smanjio broj stanovnika naselja Zagreb, no za više od 20 % povećao se broj stanovnika Sesveta. Manja naselja obuhvaćena konurbacijom u pravilu su zabilježila izrazit porast broja stanovnika, ona na glavnim prometnicama također su rasla, no u manjem postotku, dok je u slabije povezanim naseljima broj stanovnika u pravilu opadao.

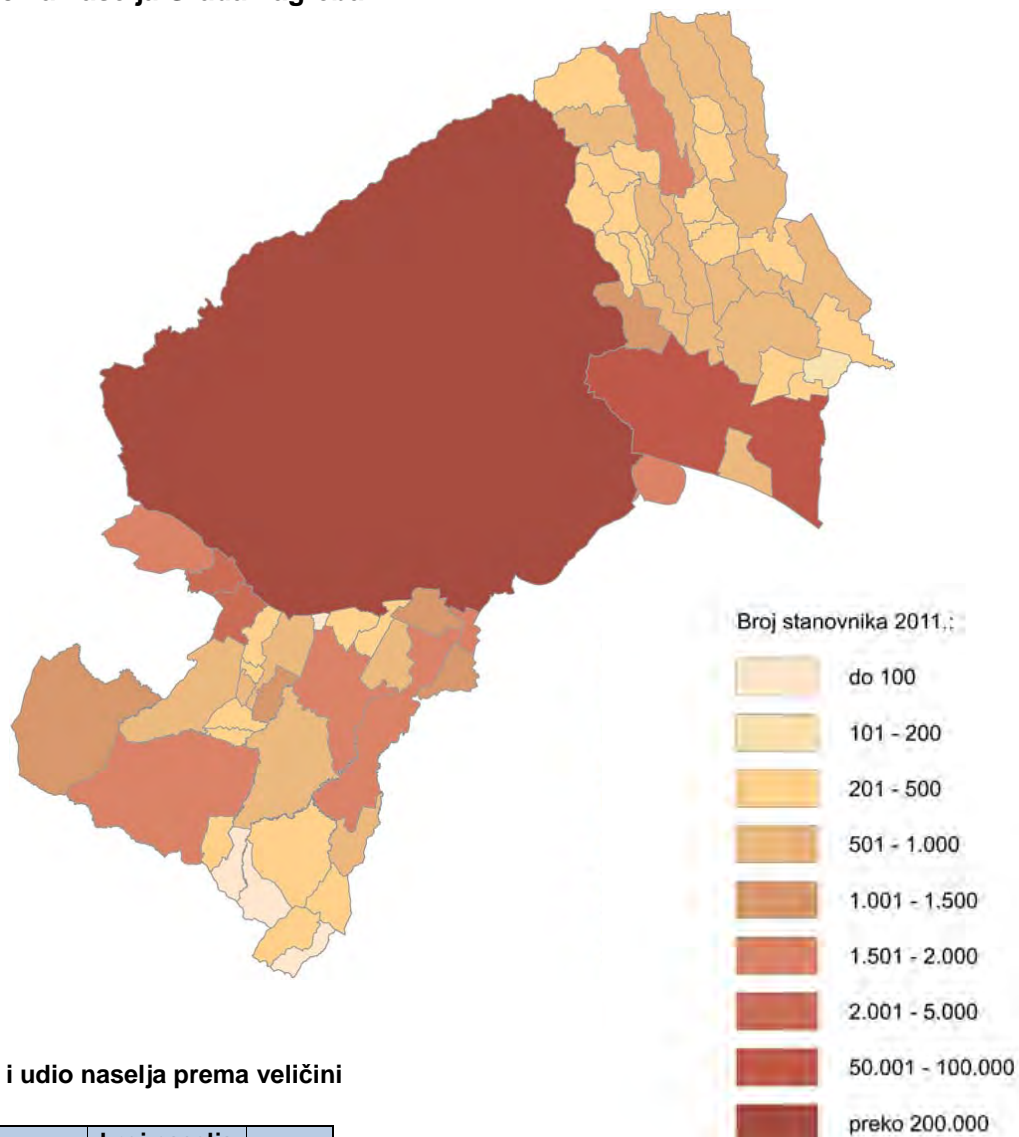
II.2.1.2. Sustav središnjih naselja

Središnjima se smatraju naselja koja sadrže upravne, javne i druge funkcije u određenom stupnju te funkcioniraju kao razvojna središta okolnog prostora. Sustav središnjih naselja odrednica je kvalitetnog prostornog određivanja i razvitka države i njezinih manjih prostornih jedinica.

Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske utvrđen je sustav središnjih naselja koji tvore postojeća i potencijalna razvojna središta. Ona su stratificirana u sedam razina, ovisno o važnosti u sustavu, odnosno veličini gravitacijskog područja.

Kao najveći grad u Republici Hrvatskoj i njezin glavni grad, Zagreb je jedino središnje naselje 1. razine. Tradicionalno središnje naselje u neposrednoj blizini grada Zagreba, Sesvete, kategorizirano je kao središnje naselje 5. razine, odnosno manje regionalno središte. Središta 6. razine (područna) su naselja Brezovica u južnom i Kašina u sjeveroistočnom dijelu Grada Zagreba, a 7. razine (lokalna) Adamovec, Belovar, Cerje, Donji Dragonožec, Horvati, Hrvatski Leskovac, Ivanja Reka, Kupinečki Kraljevec, Lučko, Odra – Hrašće Turopoljsko, Planina Donja, Soblinec i Vugrovec Donji.

Prikaz 10. Veličina naselja Grada Zagreba

Tablica 18. Broj i udio naselja prema veličini

veličina naselja	broj naselja		promjena
	2001.	2011.	
do 100 stan.	3	4	+ 1
101 - 200 stan.	7	1	- 6
201 - 500 stan.	26	29	+ 3
501 – 1.000 stan.	19	20	+ 1
1.001 – 1.500 stan.	9	4	- 5
1.501 – 2.000 stan.	2	8	+ 6
2.001 – 5.000 stan.	2	2	0
5.001 – 10.000 stan.	0	0	0
10.001 – 20.000 stan.	0	0	0
20.001 – 50.000 stan.	1	0	- 1
50.001 – 100.000 stan.	0	1	+ 1
100.001 – 200.000 stan.	0	0	0
200.001 i više stan.	1	1	0

Tablica 19. Broj i udio naselja prema funkciji

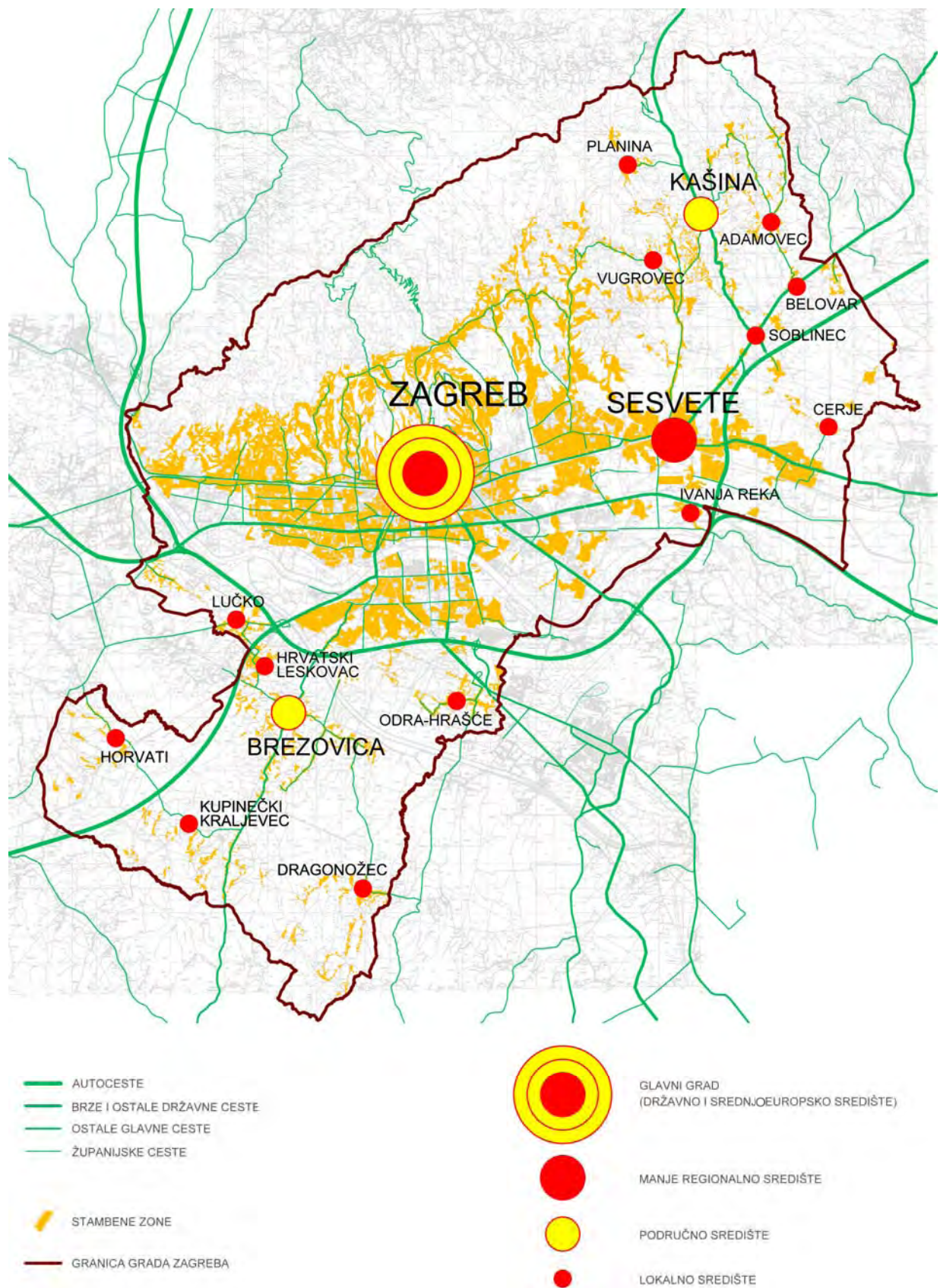
funkcija	broj naselja	ukupno stan.	udio u broju stan.
Glavni grad – državno razvojno središte	1	688.163	87,11
Manja regionalna središta	1	54.085	6,85
Područna središta	2	2.142	0,27
Lokalna središta (inicijalna razvojna središta)	13	18.229	2,31
Ostala naselja	53	27.398	3,46
Ukupno	70	790.017	100,00

Izvori: DZS, PPGZ

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Prikaz 11. Mreža središnjih naselja Grada Zagreba

Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.2.1.3. Tipologija naselja Grada Zagreba

Tipološka obilježja naselja utječu na njihove razvojne potrebe i, posljedično, prostorno uređenje i bitna su odrednica planiranja sustava središnjih naselja.

Kriteriji za razvrstavanje

Mjerila za određivanje urbanosti i ruralnosti naselja nisu jasno određena u Republici Hrvatskoj. U praksi se težilo definirati urbana naselja, dok su sva ostala smatrana ruralnima, odnosno nije se radila razlika između ruralnih i mješovitih, odnosno prijelaznih (ruralno-urbanih) naselja.

U administrativne svrhe se razlikovanje ruralnih i urbanih područja u Hrvatskoj temelji na teritorijalnoj podjeli prema kojoj se manje administrativne jedinice, općine, smatraju ruralnima, a gradovi urbanim područjima. S obzirom na administrativni ustroj Grada Zagreba kao jedinice istodobno područne i lokalne samouprave, navedena podjela nije primjenjiva za razvrstavanje naselja u njegovu sastavu.

Državni zavod za statistiku je za prikazivanje rezultata popisa stanovništva 2011. prema tipu naselja (gradska i ostala naselja) primijenio novi model koji je izradila Radna skupina za određivanje kriterija za tipizaciju naselja. Model je odredio da se urbanim (gradskim) naseljima smatraju:

- sva naselja koja su sjedišta upravnih gradova (bez obzira na broj stanovnika),
- sva naselja s više od 10.000 stanovnika,
- naselja od 5.000 do 9.999 stanovnika, s 25 % i više zaposlenih u naselju stanovanja, i to u sekundarnim i tercijarnim djelatnostima (u odnosu na ukupan broj zaposlenih stanovnika naselja),
- naselja od 2.000 do 4.999 stanovnika, s 25 % i više zaposlenih u naselju stanovanja, i to u sekundarnim i tercijarnim djelatnostima (u odnosu na ukupan broj zaposlenih stanovnika naselja) te s udjelom nepoljoprivrednih kućanstava (kućanstava bez poljoprivredne proizvodnje) od 50 % i više.

Sva ostala naselja (sela i druga, manje ili više urbanizirana naselja u ruralnom prostoru, te suburbana naselja) smatraju se ruralnim i prijelaznim naseljima. Jasne postavke za diferencijaciju ruralnih i prijelaznih naselja nisu dane.

Za potrebe politike ruralnog razvoja u Hrvatskoj se primjenjuje definicija Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj (*Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD*) kao međunarodno priznat i korišten kriterij za razlikovanje ruralnih i urbanih područja. Definicija OECD-a temelji se na gustoći naseljenosti stanovništva, uzimajući za razdjelnicu (sub) urbanih i ruralnih područja gustoću stanovništva od 150 stanovnika/km² na razini jedinica lokalne samouprave. Mjerilo za određenje neke regije pretežito urbanom jest da u lokalnim ruralnim područjima živi manje od 15 % njezina stanovništva.

Tipovi naselja

Prema prvoj, administrativnoj, podjeli, cijeli prostor Grada Zagreba smatra se urbanim. Prema modelu Državnog zavoda za statistiku, Zagreb i Sesvete su urbana naselja, a sva ostala obuhvaćena su kategorijom ruralnih i prijelaznih.

Prema Strategiji ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2008. - 2013., Grad Zagreb također je definiran kao jedina pretežito urbana županija u Hrvatskoj, pri čemu su Zagreb i Sesvete urbana naselja, dok diferencijacija ostalih naselja po kriterijima OECD-a svrstava njih 37 u prijelazna, a 31 naselje smatra se ruralnim. Najveći broj naselja Grada Zagreba obuhvaćen je cjelovitim suburbanim područjem.

Po kriteriju određenja ruralnosti naselja postotkom poljoprivrednog stanovništva, pri čemu se ruralnim smatraju naselja u kojima je osnovni izvor prihoda 50 i više posto stanovništva poljoprivredna djelatnost, ruralna bi naselja na području Grada Zagreba bila samo Glavničica, Grančari i Gornji Trpuci.

Tipološka odstupanja

I uz prihvaćanje kriterija OECD-a za razlikovanje prijelaznih i ruralnih naselja ni jedna od navedenih tipoloških podjela ne uspijeva u potpunosti definirati naselja na području Grada Zagreba. Razlog tome prije svega je administrativni obuhvat i posljedična heterogenost najvećeg naselja: iako svi modeli kategoriziraju grad Zagreb kao urbano naselje, neki njegovi dijelovi, prije svega stara tradicijska naselja na sjeveroistočnom brdskom području Medvednice koja su širenjem administrativnog područja Zagreba uključena u njegov sastav, u stvarnosti funkcioniraju kao zasebne suburbane cjeline prijelaznoga ili čak ruralnog karaktera.

S druge strane, pojedina naselja na južnom dijelu područja Grada (Buzin, Gornji Čehi, Veliko Polje) koja su navedenim podjelama uvrštena u skupinu ruralnih i prijelaznih, integrirana su u kontinuirano urbano područje Zagreba i u njima pretežu urbana obilježja.

Tablica 20. Tipologija manjih naselja Grada Zagreba po kriterijima OECD-a

naselja po tipu: zeleno - ruralna, žuto - suburbana, narančasto - urbana

A) naselja u sjeveroistočnom dijelu Grada

naselje	površina (km ²)	broj stan.	gustoća st. (br.st./km ²)	tip
Adamovec	7,78	975	125,32	
Belovar	3,58	378	105,56	
Blaguša	5,80	594	102,59	
Budeneć	2,83	323	114,13	
Cerje	1,21	398	328,93	
Dobrodol	4,32	1.203	278,47	
Drenčec	2,09	131	62,68	
Dumovec	3,27	903	276,17	
Đurđekovec	2,80	778	277,86	
Gajec	2,40	311	129,58	
Glavnica Donja	6,84	544	79,53	
Glavnica Gornja	1,59	226	142,14	
Glavničica	4,31	229	53,13	
Goranec	3,29	449	136,47	
Ivanja Reka	3,37	1.800	534,12	
Jesenovec	2,72	460	169,12	
Kašina	8,37	1.548	184,95	
Kašinska Sopnica	2,15	245	113,95	
Kučilovina	2,46	219	89,02	
Kučanec	0,22	228	1.036,36	
Lužan	7,32	719	98,22	
Markovo Polje	2,35	425	180,85	
Moravče	6,91	663	95,95	
Paruževina	3,80	632	166,32	
Planina Donja	4,86	554	113,79	
Planina Gornja	6,81	247	36,22	
Popovec	2,59	937	361,78	
Prekvršje	2,51	809	322,31	
Prepušćovec	2,17	332	153,00	
Soblinec	2,58	978	379,07	
Šašinovec	10,16	678	66,73	
Šimunčevac	2,00	271	135,50	
Vuger Selo	1,43	273	190,91	
Vugrovec Donji	0,49	442	902,04	
Vugrovec Gornji	2,08	357	171,63	
Vurnovec	0,95	201	211,58	
Žerjavinec	2,42	556	229,75	
ukupno	132,84	21.016	158,21	

B) naselja u južnom dijelu Grada

naselje	površina (km ²)	broj stan.	gustoća st. (br.st./km ²)	tip
Botinec	0,35	9	25,71	
Brebernica	2,52	49	19,44	
Brezovica	4,50	594	132,00	
Buzin	3,22	1.055	327,64	
Demerje	10,23	721	70,48	
Desprim	0,50	377	754,00	
Donji Čehi	1,72	232	134,88	
Donji Dragonožec	3,35	577	172,24	
Donji Trpuci	10,01	428	42,76	
Drežnik Brezovički	0,70	656	937,14	
Goli Breg	2,09	406	194,26	
Gornji Čehi	2,15	363	168,83	
Gornji Dragonožec	3,11	295	94,86	
Gornji Trpuci	3,62	87	24,03	
Grančari	0,94	221	235,11	
Havidić Selo	1,95	53	27,18	
Horvati	20,77	1.490	71,74	
Hrašće Turopoljsko	2,74	1.202	438,69	
Hrvatski Leskovac	3,33	2.687	806,91	
Hudi Bitek	1,93	441	228,50	
Ježdovec	7,71	1.728	224,12	
Kupinečki Kraljevec	26,01	1.957	75,21	
Lipnica	3,53	207	58,64	
Lučko	2,58	3.010	1.166,67	
Mała Mlaka	3,98	636	159,80	
Odra	13,11	1.866	142,33	
Odranski Obrež	10,91	1.578	144,36	
Starjak	2,15	227	105,58	
Strmec	13,26	645	48,64	
Veliko Polje	1,23	1.668	1.356,10	
Zadvorsko	2,12	1.288	607,55	
ukupno	166,32	26.753	160,85	

Izvor: Program Održivog razvitka poljoprivrede, šumarstva i ruralnog prostora Grada Zagreba 2016. - 2020.

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.2.2. Prostor za razvoj naselja

II.2.2.1. Građevinska područja naselja

Područje Grada Zagreba karakterizira vrlo velik udio građevinskih zona. Građevinska područja naselja zauzimaju 30,65 % teritorija Grada Zagreba. Taj je postotak veći nego u bilo kojoj drugoj županiji, i znatno je iznad prosjeka države koji iznosi 4,49 %.

Zone namijenjene za izgradnju definiraju se prostorno-planskom dokumentacijom. Za područje Grada Zagreba određuje ih Prostorni plan Grada Zagreba (PPGZ). Pritom se cijelo područje urbanih naselja (grada Zagreba i Sesveta) smatra građevinskim, s time da ga se detaljnije određuje generalnim urbanističkim planovima (GUP-ovima). GUP-ovi grada Zagreba i Sesveta određuju namjenu, odnosno građivi i negrađivi dio urbanih naselja, dok PPGZ definira građevinska područja i određuje uvjete gradnje za ostalih 68 naselja.

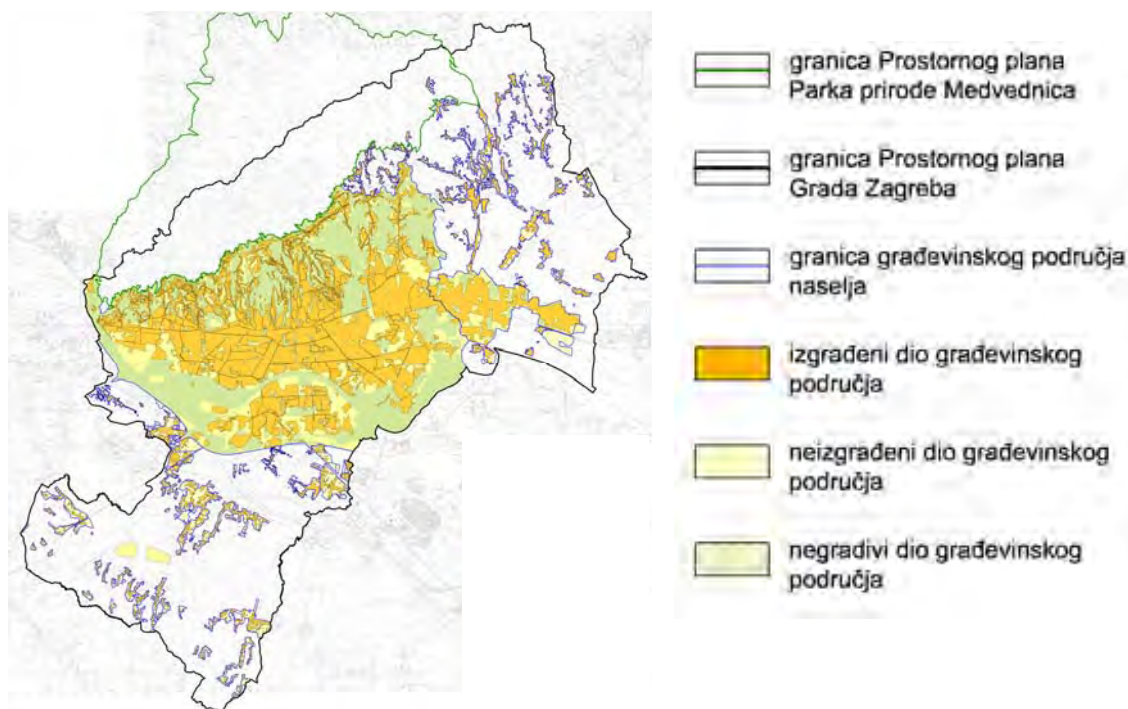
Gradivo je oko 45 % površine grada Zagreba i 40,4 % površine Sesveta, a stvarno je izgrađeno 34,1 % površine grada Zagreba i 31,3 % površine Sesveta. Na području obuhvata PPGZ-a iskorištenost građevnih zona naselja varira od 23,9 % u Haviđić Selu do 75,1 % u Lužanu.

II.2.2.2. Površine za razvoj izvan građevinskih područja naselja

Prostornim planom Grada Zagreba definirane su površine za razvoj izvan naselja. Izdvojene površine obuhvaćaju zone poljoprivredno-gospodarskih kompleksa, sportsko-rekreacijske zone, zone infrastrukturnih sustava i zone groblja.

Pretežiti dio planiranih sportsko-rekreacijskih zona (789,36 ha) nalazi se unutar Parka prirode Medvednica.

Prikaz 12. Građevinska područja naselja

Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 21. Površina građevinskih područja naselja (GPn) i obuhvat zona gospodarske namjene unutar naselja

Naziv naselja	Ukupna površina naselja (ha)	Sve vrste GP unutar poligona naselja (ha)		Zone gospodarske namjene unutar poligona naselja (ha)				
		Sve-ukupno	Izgrađeni dio	Ukupno	Proizvodna	Poslovna	Ugost.-turist.	Min. sirov.
Adamovec	778,45	94,69	50,34					
Belovar	357,23	45,62	26,22	1,71	1,71			
Blaguša	579,72	33,31	24,34					
Botinec	35,20	0,13	0,05					
Brebernica	251,66	14,73	4,20					
Brezovica	450,01	74,18	26,88	3,95	3,95			
Budenec	283,54	32,36	15,68					
Buzin	321,56	85,04	22,20	30,90		30,90		
Cerje	120,24	27,74	17,65					
Demerje	1.022,79	87,20	33,13					
Desprim	50,42	45,37	11,38	3,64	3,64			
Dobrodol	149,95	10,15	7,79					
Donji Čehi	171,82	10,23	5,73					
Donji Dragonožec	334,18	136,71	43,61					
Donji Trpuci	1.000,91	105,75	34,00					
Drenčec	209,27	18,34	10,54					
Drežnik Brezovički	70,19	58,27	11,18					
Dumovec	326,03	31,63	21,63					
Đurđekovec	278,63	60,07	37,93					
Gajec	239,29	35,22	15,10					
Glavnica Donja	683,54	34,02	22,99					
Glavnica Gornja	158,82	27,38	18,93					
Glavničica	431,21	29,90	20,78					
Goli Breg	208,61	39,38	14,75	8,14	8,14			
Goranec	329,66	27,56	17,14					
Gornji Čehi	214,73	13,70	8,53					
Gornji Dragonožec	311,52	64,58	23,70					
Gornji Trpuci	361,94	34,12	12,43					
Grančari	94,36	23,18	9,15					
Havidić Selo	195,30	35,10	8,40					
Horvati	2.077,14	242,24	74,10					
Hrašće Turopoljsko	274,27	111,45	39,70	9,45	9,45			
Hrvatski Leskovac	329,30	207,38	80,55	22,46	22,46			
Hudi Bitek	193,41	50,36	16,87					
Ivanja Reka	336,62	82,54	43,81					
Jesenovec	272,12	24,66	17,20					
Ježdovec	771,03	69,75	31,94	15,14		3,12	*12,20	
Kašina	837,88	118,85	53,13	13,12	3,12			10,00
Kašinska Sopnica	214,78	22,67	11,91					
Kučilovina	246,17	15,88	10,34					
Kučanec	22,37	22,37	19,03					
Kupinečki Kraljevec	2.601,44	305,01	111,53					

Tablica 21. Površina građevinskih područja naselja (GPn) i obuhvat zona gospodarske namjene unutar naselja (nastavak)

Naziv naselja	Ukupna površina naselja (ha)	Sve vrste GP unutar poligona naselja (ha)		Zone gospodarske namjene unutar poligona naselja (ha)				
		Sve-ukupno	Izgrađeni dio	Ukupno	Proizvodna	Poslovna	Ugost.-turist.	Min. sirov.
Lipnica	353,12	45,58	14,18					
Lučko	257,93	208,01	94,81	78,13	5,92	72,21		
Lužan	731,54	53,44	40,11					
Mala Mlaka	398,44	32,91	20,35					
Markovo Polje	495,50	75,37	44,48	2,63		2,63		
Moravče	690,96	71,37	38,81					
Odra	1.311,10	172,97	59,45	21,52		21,52		
Odranski Obrež	1.090,70	180,91	62,78					
Paruževina	379,60	89,59	34,54	0,86	0,86			
Planina Donja	486,24	46,37	28,43					
Planina Gornja	680,50	17,79	8,97					
Popovec	258,55	66,54	39,28	6,60	6,60			
Prekrvršje	250,77	85,68	45,76					
Prepuštovec	217,26	29,50	16,02					
Sesvete	3.619,18	1.463,89	1.134,79	182,07	149,34	29,55	3,18	
Soblinec	257,98	112,65	44,58	24,06	22,77	1,29		
Starjak	214,74	35,52	11,54					
Strmec	1.326,89	83,56	27,75					
Šašinovec	1.015,88	62,68	33,63	3,68	3,68			
Šimunčevac	224,79	41,39	25,75					
Veliko Polje	123,43	52,41	21,14					
Vuger Selo	143,06	15,37	10,04					
Vugrovec Donji	49,33	27,61	22,96					
Vugrovec Gornji	207,22	26,61	14,39					
Vurnovec	94,76	15,73	12,04					
Zadvorsko	211,80	109,67	39,86					
Zagreb	30.598,31	13.789,98	10.440,06	1.875,81	819,96	990,63	10,22	55,00
Žerjavinec	242,41	38,12	22,21					
UKUPNO	64.132,18	19.660,04	13.495,18	2.303,87	1.061,42	1.151,85	25,60	65,00

Izvori podataka: Prostorni plan Grada Zagreba, Generalni urbanistički plan grada Zagreba, Generalni urbanistički plan Sesveta
 Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 22. Površine za razvoj izvan građevinskih područja naselja

namjena	poljoprivredni kompleksi	sport i rekreacija	infrastrukturni sustavi	grobља	ukupno
površina (ha)	697,98	1.062,96	21,93	295,32	2.078,19

Izvor: Prostorni plan Grada Zagreba
 Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.2.3. Struktura naseljenosti

II.2.3.1. Gustoća i distribucija naseljenosti

Popisom stanovništva iz 2011. utvrđeno je da je početkom ožujka te godine prosječna gustoća naseljenosti države iznosila 75,71, a Grada Zagreba 1.231,80 stanovnika po km². Kako je pretežit dio stanovništva Grada Zagreba koncentriran unutar granica gradskog naselja Zagreb, u njemu je gustoća bila 2.249 stan./km², da bi u izgrađenom dijelu građevinskog područja grada Zagreba dosegla vrijednost od 6.592 stan./km².

Distribucija stanovništva izrazito je neujednačena. Najgušće su naseljeni središnji dijelovi grada Zagreba, u prvom redu područje Gradske četvrti Donji grad gdje je prosječna gustoća naseljenosti 2011. iznosila 12.259,6 stan./km². Prosječna gustoća naseljenosti na razini gradske četvrti najmanja je u Gradskoj četvrti Brezovica (2011. godine 85,5 stan./km²).

Podaci o porastu broja stanovnika upućuju i na povećanje gustoće naseljenosti Grada Zagreba. Uzevši u obzir i osobe s registriranim boravištem, izračun pokazuje da krajem 2016. prosječna gustoća naseljenosti Grada Zagreba nije bila manja od 1.325 stan./km².

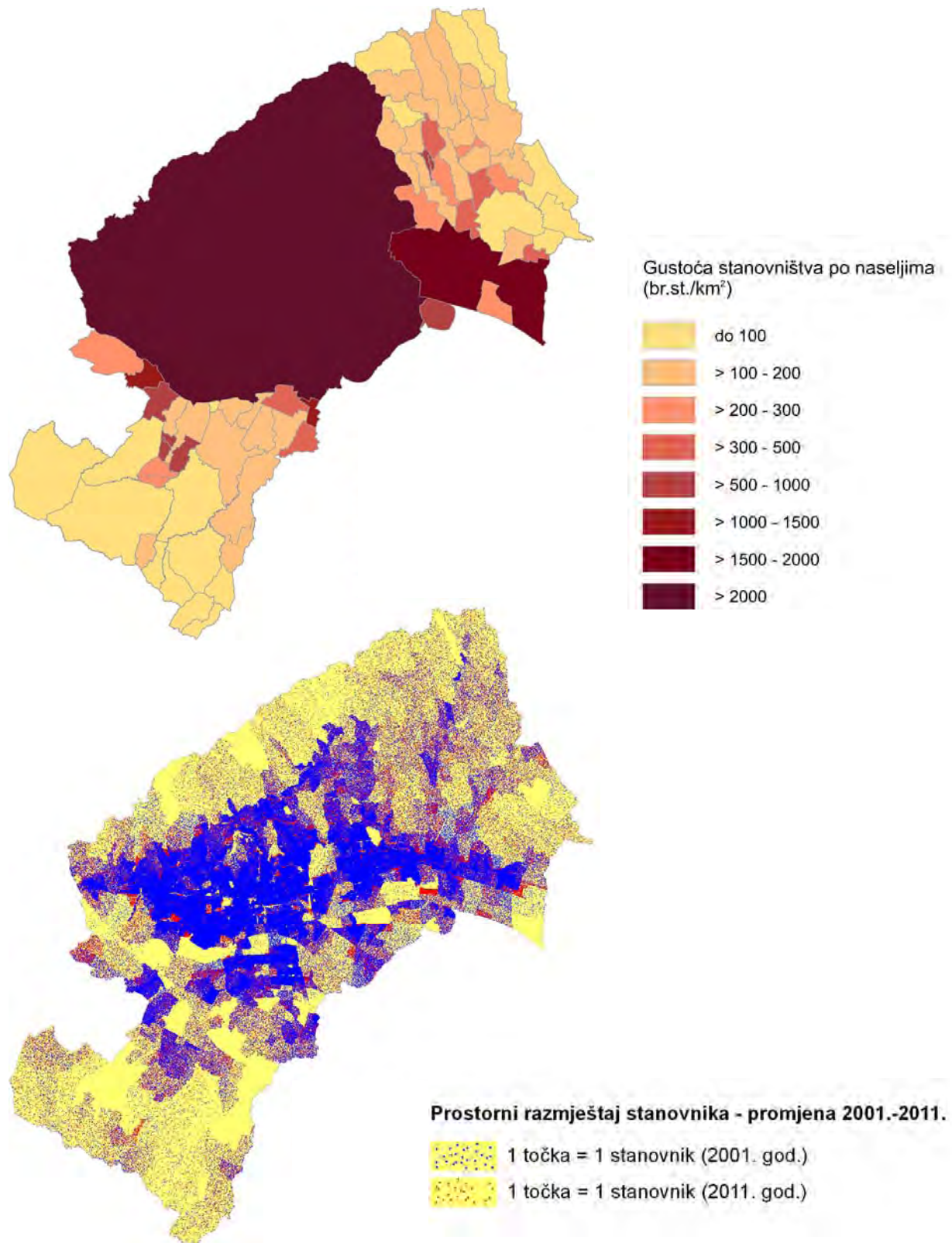
Tablica 23. Broj stanovnika, gustoća i trend kretanja stanovništva GČ Grada Zagreba između dva posljednja popisa stanovništva (od 2001. do 2011. godine)

Gradska četvrt Grada Zagreba	povr- šina (km ²)	broj stanovnika		br. stan./ km ² 2011.	% udio u broju stan. Grada Za- greba		trend kreta- nja	promjena broja stanovnika	
		2001.	2011.		2001.	2011.		broj	%
Donji Grad	3,02	45.108	37.024	12.260	5,79	4,69	↓	- 8.084	- 17,92
Gornji Grad - Medveščak	10,19	36.384	30.962	3.038	4,67	3,92	↓	- 5.422	- 14,90
Trnje	7,36	45.267	42.282	5.745	5,81	5,35	↓	- 2.985	- 6,59
Maksimir	14,97	49.750	48.902	3.267	6,39	6,19	↓	- 848	- 1,70
Peščenica - Žitnjak	35,30	58.283	56.487	1.600	7,48	7,15	↓	- 1.796	- 3,08
Novi Zagreb - istok	16,54	65.301	59.055	3.570	8,38	7,48	↓	- 6.246	- 9,56
Novi Zagreb - zapad	62,64	48.981	58.103	928	6,29	7,35	↑	+ 9.122	18,62
Trešnjevka - sjever	5,81	55.358	55.425	9.540	7,10	7,02	↓	+ 67	- 0,12
Trešnjevka - jug	9,84	67.162	66.674	6.776	8,62	8,44	↓	- 488	- 0,73
Črnomerec	24,22	38.762	38.546	1.591	4,97	4,88	↓	- 216	- 0,56
Gornja Dubrava	40,27	61.388	61.841	1.536	7,88	7,83	↓	+ 453	0,74
Donja Dubrava	10,81	35.944	36.363	3.364	4,61	4,60	↓	+ 419	1,17
Stenjevec	12,18	41.257	51.390	4.219	5,29	6,50	↑	+ 10.133	24,56
Podsused - Vrapče	36,19	42.360	45.753	1.264	5,44	5,79	↑	+ 3.393	8,01
Podsljeme	59,44	17.744	19.165	322	2,28	2,43	↑	+ 1.421	8,01
Sesvete	165,25	59.212	70.009	424	7,60	8,86	↑	+ 10.797	18,23
Brezovica	127,33	10.884	12.030	94	1,40	1,52	↑	+ 1.146	10,53
Grad Zagreb	641,32	779.145	790.017	1.232	100,00	100,00		+ 10.872	1,40

Izvor podataka: DZS, Popis stanovništva 2001.godine; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.; Statistička izvješća
 Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Prikaz 13. Gustoća i prostorna distribucija stanovništva Grada Zagreba

Izvori podataka: DZS, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.; Statistička izvješća
Ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada
Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 22. Broj stanovnika, gustoća i trend kretanja stanovništva GČ Grada Zagreba između dva posljednja popisa stanovništva (od 2001. do 2011.)

naselje	površina (km ²)	broj stanovnika		br. stan./km ² 2011.	% udio u broju stan. Grada Zagreba			promjena broja stan. u naseljima		
		2001.	2011.		2001.	2011.	razl.*	broj	%	trend
Adamovec	7,78	984	975	125,32	0,13	0,12	- 0,01	- 9	- 0,01	▼
Belovar	3,57	330	378	105,56	0,04	0,05	+ 0,01	+ 48	+ 14,55	▲
Blaguša	5,80	653	594	102,59	0,08	0,07	- 0,01	- 59	- 9,04	▼
Botinec	0,35	22	9	25,71	0,00	0,00	0	- 13	- 59,09	▼
Brebernica	2,52	57	49	19,44	0,01	0,01	0	- 8	- 14,04	▼
Brezovica	4,50	632	594	132,00	0,08	0,08	0	- 38	- 4,43	▼
Budenec	2,83	256	323	114,13	0,03	0,04	+ 0,01	+ 67	+ 26,17	▲
Buzin	3,22	912	1.055	327,64	0,12	0,13	+ 0,01	+ 143	+ 15,68	▲
Cerje	1,21	404	398	328,93	0,05	0,05	0	- 6	- 0,01	▼
Demerje	10,23	634	721	70,48	0,08	0,09	+ 0,01	+ 87	+ 13,72	▲
Desprim	0,50	330	377	754,00	0,04	0,05	+ 0,01	+ 47	+ 14,24	▲
Dobrodol **	4,32	176	1.203	278,47	0,02	0,15	+ 0,13	+ 1.027	+ 583,52	
Donji Čehi	1,72	255	232	134,88	0,03	0,03	0	- 23	- 9,02	▼
Donji Dragonožec	3,35	525	577	172,24	0,07	0,07	0	+ 52	+ 9,90	▲
Donji Trpuci	10,01	381	428	42,76	0,05	0,05	0	+ 47	+ 12,34	▲
Drenčec	2,09	117	131	62,68	0,02	0,02	0	+ 14	+ 11,97	▲
Drežnik Brezovički	0,70	443	656	937,14	0,06	0,08	+ 0,02	+ 213	+ 48,08	▲
Dumovec	3,27	745	903	276,17	0,10	0,12	+ 0,02	+ 158	+ 21,21	▲
Đurđekovec	2,80	718	778	277,86	0,09	0,10	+ 0,01	+ 60	+ 8,36	▲
Gajec	2,40	278	311	129,58	0,04	0,04	0	+ 33	+ 11,87	▲
Glavnica Donja	6,84	657	544	79,53	0,08	0,07	- 0,01	- 113	- 17,20	▼
Glavnica Gornja	1,59	263	226	142,14	0,03	0,03	0	- 37	- 14,07	▼
Glavničica	4,31	239	229	53,13	0,03	0,03	0	- 10	- 4,18	▼
Goli Breg	2,09	365	406	194,26	0,05	0,05	0	+ 41	+ 11,23	▲
Goranec	3,29	412	449	136,47	0,05	0,06	+ 0,01	+ 37	+ 8,98	▲
Gornji Čehi	2,15	338	363	168,83	0,04	0,05	+ 0,01	+ 25	+ 7,40	▲
Gornji Dragonožec	3,11	246	295	94,86	0,03	0,04	+ 0,01	+ 49	+ 19,92	▲
Gornji Trpuci	3,62	102	87	24,03	0,01	0,01	0	- 15	- 14,71	▼
Grančari	0,94	194	221	235,11	0,02	0,03	+ 0,01	+ 27	+ 13,92	▲
Havidić Selo	1,95	62	53	27,18	0,01	0,01	0	- 9	- 14,52	▼
Horvati	20,77	1.470	1.490	71,74	0,19	0,19	0	+ 20	+ 1,36	▲
Hrašće Turopoljsko	2,74	1.156	1.202	438,69	0,15	0,15	0	+ 46	+ 3,98	▲
Hrvatski Leskovac	3,33	2.453	2.687	806,91	0,32	0,34	+ 0,02	+ 234	+ 9,54	▲
Hudi Bitek	1,93	331	441	228,50	0,04	0,06	+ 0,02	+ 110	+ 33,23	▲
Ivanja Reka	3,37	1.783	1.800	534,12	0,23	0,23	0	+ 17	+ 0,95	▲
Jesenovec	2,72	444	460	169,12	0,06	0,06	0	+ 16	+ 3,60	▲
Ježdovec	7,71	1.171	1.728	224,12	0,15	0,22	+ 0,07	+ 557	+ 47,57	▲
Kašina	8,37	1.487	1.548	184,95	0,20	0,19	- 0,01	+ 61	+ 4,10	▲
Kašinska Sopnica	2,15	216	245	113,95	0,03	0,03	0	+ 29	+ 13,43	▲
Kučilovina	2,46	209	219	89,02	0,03	0,03	0	+ 10	+ 4,78	▲
Kučanec	0,22	179	228	1.036,36	0,02	0,03	+ 0,01	+ 49	+ 27,37	▲
Kupinečki Kraljevec	26,02	1.718	1.957	75,21	0,22	0,24	+ 0,02	+ 239	+ 13,91	▲
Lipnica	3,53	213	207	58,64	0,03	0,03	0	- 6	- 2,82	▼
Lučko	2,58	2.841	3.010	1.166,67	0,36	0,38	+ 0,02	+ 169	+ 5,95	▲
Lužan	7,32	675	719	98,22	0,09	0,09	0	+ 44	+ 6,52	▲
Mala Mlaka	3,98	660	636	159,80	0,09	0,08	- 0,01	- 24	- 3,64	▼
Markovo Polje **	2,35	1.291	425	180,85	0,17	0,05	- 0,12	- 866	- 67,08	
Moravče	6,91	728	663	95,95	0,09	0,08	- 0,01	- 65	- 8,93	▼

Tablica 22. Broj stanovnika, gustoća i trend kretanja stanovništva GČ Grada Zagreba između dva posljednja popisa stanovništva (od 2001. do 2011.) (nastavak)

naselje	površina (km ²)	broj stanovnika		br. stan./km ² 2011.	% udio u broju stan. Grada Zagreba			promjena broja stan. u naseljima		
		2001.	2011.		2001.	2011.	razl.*	broj	%	trend
Odra	13,11	1.487	1.866	142,33	0,19	0,23	+ 0,04	+ 379	+ 25,49	▲
Odranski Obrež	10,91	1.406	1.578	144,36	0,18	0,20	+ 0,02	+ 172	+ 12,23	▲
Paruževina	3,80	430	632	166,32	0,06	0,08	+ 0,02	+ 202	+ 46,98	▲
Planina Donja	4,86	603	554	113,79	0,08	0,07	- 0,01	- 49	- 8,13	▼
Planina Gornja	6,82	248	247	36,22	0,03	0,03	0	- 1	0,00	-
Popovec	2,59	976	937	361,78	0,13	0,12	- 0,01	- 39	- 4,00	▼
Prekrvršje	2,51	656	809	322,31	0,08	0,10	+ 0,02	+ 153	+ 23,32	▲
Prepuštovec	2,17	346	332	153,00	0,04	0,04	0	- 14	- 4,05	▼
Sesvete	36,22	44.914	54.085	1.493,24	5,76	6,85	+ 1,09	+ 9.171	+ 20,42	▲
Soblinec	2,58	782	978	379,07	0,10	0,12	+ 0,02	+ 196	+ 25,06	▲
Starjak	2,15	175	227	105,58	0,02	0,03	+ 0,01	+ 52	+ 29,71	▲
Strmec	13,26	613	645	48,64	0,08	0,08	0	+ 32	+ 5,22	▲
Šašinovec	10,16	544	678	66,73	0,07	0,09	+ 0,02	+ 134	+ 24,63	▲
Šimunčevac **	2,00	282	271	135,50	0,04	0,03	- 0,01	- 11	- 3,90	
Veliko Polje	1,23	1.104	1.668	1.356,10	0,14	0,21	+ 0,07	+ 564	+ 51,09	▲
Vuger Selo	1,43	221	273	190,91	0,03	0,03	0	+ 52	+ 23,53	▲
Vugrovec Donji	0,49	452	442	902,04	0,06	0,06	0	- 10	- 2,21	▼
Vugrovec Gornji	2,08	306	357	171,63	0,04	0,04	0	+ 51	+ 16,67	▲
Vurnovec	0,95	195	201	211,58	0,03	0,03	0	+ 6	+ 3,08	▲
Zadvorsko	2,12	1.160	1.288	607,55	0,15	0,17	+ 0,02	+ 128	+ 11,03	▲
Zagreb	305,98	690.953	688.163	2.249,05	88,68	87,11	- 1,57	- 2.790	- 0,40	▼
Žerjavinec	2,42	537	556	229,75	0,07	0,07	0	+ 19	+ 3,54	▲
Grad Zagreb	641,32	779.145	790.017	1.231,80						

** zbog promjene granica naselja Dobrodol, Markovo Polje i Šimunčevac 2007., podaci nisu usporedivi

Izvori podataka: DZS, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.; Statistička izvješća
 Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.2.3.2. Karakter stanovanja

a) Posljednje utvrđeno stanje

Posljednja pouzdana informacija o broju kućanstava i stanova u Gradu Zagrebu dobivena je popisom stanovništva, kućanstava i stanova 2011. U izvješćima Državnog zavoda za statistiku iz 2016. i 2017. godine, izrađenima nakon završne obrade rezultata popisa, iznose se ispravljani podaci o broju kućanstava i stanova / stambenih jedinica u Gradu Zagrebu. Korigirane vrijednosti nešto su niže od prvih rezultata, objavljenih 2013.

Kućanstva

Obradom rezultata popisa stanovništva, kućanstava i stanova iz 2011. ustanovljeno je da je te godine na području Grada bilo 303.656 kućanstava ili 10,61 % više nego deset godina ranije. Indeks rasta broja kućanstava u Gradu Zagrebu u razdoblju između dva popisa stanovništva ima vrijednost 1,10 i viši je od onoga u drugim županijama Republike Hrvatske, kao i od državnog, koji iznosi 1,04.

Broj kućanstava rastao je brže od broja stanovnika, što se odrazilo na smanjenje prosječnog broja članova kućanstva u Gradu Zagrebu s 2,83 u 2001. na 2,60 u 2011. Neproporcionalan rast broja kućanstava u odnosu na broj stanovnika rezultat je intenzivne izgradnje stambenih objekata, osobito u razdoblju od 2004. do 2010. godine.

U strukturi kućanstava izrazito prevladavaju obiteljska kućanstva. Udio institucionalnih kućanstava, to jest onih sastavljenih od osoba koje žive u ustanovama za trajno zbrinjavanje djece i odraslih, u bolnicama za trajni smještaj neizlječivih bolesnika, samostanima, objektima vojske, policije, pravosuđa i drugih vrlo je malen (2011. je bio ispod 0,37 %). Njihov broj ipak bilježi postupan porast te ih je 2011. u Gradu Zagrebu bilo 215, s ukupno 8.745 osoba.

S obzirom na velik broj novoevidentiranih stambenih jedinica, prije svega kao rezultat legalizacije, u idućem je razdoblju osnovano očekivati veći porast broja kućanstava.

Stambeni fond

Popisom stanovništva 2011. na području Grada Zagreba evidentirana su 386.994 stana, što predstavlja gustoću od 603,4 stana/km². U gradu Zagrebu gustoća je 1.550,4 stana/km².

Odnos broja stambenih jedinica 2001. i 2011. po četvrtima Grada Zagreba očekivano pokazuje najmanji porast u središnjim, a znatno veći u rubnim gradskim četvrtima. Stambeni fond najizrazitije je povećan na području GČ Stenjevec, Sesvete i Novi Zagreb – zapad. Slab porast stambenog fonda u GČ Brezovica upozorava na potrebu intenzivnijeg razvoja te gradske četvrti.

b) Trend promjene u izvještajnom razdoblju

Pitanje kretanja broja stanovnika Grada Zagreba u razdoblju od 2011. do 2016. obrađeno je u poglavlju *1.3.3.1. Brojnost i dinamika populacije* ovog Izješća. Kretanje broja stanovnika pouzdan je indikator kretanja broja obitelji, odnosno potrebe za stambenim prostorom.

U razdoblju od 2011. do 2016. stambeni fond Grada Zagreba povećan je za 9.845 stanova, od čega 4.728 u izvještajnom razdoblju. Gustoća stanovanja u Gradu Zagrebu krajem 2016. iznosila je 603,35 stanova/km².

Tablica 24. Odnos broja stanovnika, kućanstava i stambenih jedinica* u Gradu Zagrebu 2001. i 2011.

	godina popisa		promjena 2001. do 2011.	
	2001.	2011.	broj	udio
Broj stanovnika	779.145	790.017	+ 10.872	+ 1,40 %
Broj kućanstava	275.464	303.656	+ 29.217	+ 10,24 %
Prosječni broj članova kućanstva	2,83	2,60	- 0,13	- 8,85 %
Ukupan broj stanova	312.902	384.333	+ 71.432	+ 22,83 %
Broj stambenih jedinica*	304.163**	300.272**	- 3.891**	- 1,26 %**
Broj stambenih jedinica* na 1.000 stanovnika	390,38	380,08	- 10,30	- 2,71 %
Broj kućanstava na 1.000 stanovnika	353,55	384,37	+ 30,82	+ 8,72 %
Broj kućanstava na 1.000 stambenih jedinica*	90,56	81,53	- 9,03	- 11,08 %

* - stambene jedinice za stalno stanovanje; ** - razlika u metodologiji popisa

Izvor podataka: DZS

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 25. Broj kućanstava po gradskim četvrtima Grada Zagreba 2001. i 2011. godine

Gradska četvrt Grada Zagreba	broj kućanstava						udio u broju kuć. Grada Zagreba		trend kre- tanja
	2001.			2011.			2001.	2011.	
	privatna	in.	ukupno	privatna	in.	ukupno	%	%	
Donji Grad	18.201	12	18.213	16.616	14	16.556	6,61	5,48	▼
G. Grad - Medveščak	14.061	41	14.102	12.904	48	13.088	5,12	4,25	▼
Trnje	17.519	7	17.526	18.352	15	18.216	6,36	6,05	▼
Maksimir	18.396	19	18.415	19.098	22	19.198	6,68	6,29	▼
Peščenica - Žitnjak	20.568	5	20.573	21.628	17	21.584	7,46	7,13	▼
Novi Zagreb - istok	24.592	5	24.597	24.827	17	24.833	8,93	8,18	▼
Novi Zagreb - zapad	16.930	7	16.937	21.564	41	21.771	6,14	7,11	▲
Trešnjevka - sjever	21.644	10	21.654	23.783	12	23.495	7,86	7,84	▼
Trešnjevka - jug	24.938	5	24.943	28.055	17	27.843	9,05	9,25	▲
Črnomerec	14.057	13	14.070	15.175	22	15.470	5,10	5,00	▼
Gornja Dubrava	19.937	10	19.947	21.257	15	21.459	7,24	7,00	▼
Donja Dubrava	11.126	5	11.131	12.319	8	12.444	4,04	4,06	▲
Stenjevec	13.620	2	13.622	18.983	14	19.058	4,94	6,26	▲
Podsused - Vrapče	14.108	9	14.117	16.781	18	16.929	5,12	5,53	▲
Podsljeme	5.600	5	5.605	6.591	6	6.640	2,03	2,17	▲
Sesvete	17.169	4	17.173	21.950	18	22.512	6,23	7,23	▲
Brezovica	2.998	2	3.000	3.558	4	3.587	1,09	1,18	▲
Grad Zagreb	275.464	61	275.625	303.441	215	303.656	100,00	100,00	▲

Izvori podataka: DZS, Popis stanovništva 2001. godine; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 26. Broj privatnih kućanstava 2001. i 2011. po naseljima

naselje	broj privatnih kućanstava		% udio u br. priv. kuć. Grada Zagreba		trend kretanja	promjena broja priv. kuć. u naseljima	
	2001.	2011.	2001.	2011.		broj	%
Adamovec	261	272	0,09	0,09	-	11	4,21
Belovar	90	102	0,03	0,03	-	12	13,33
Blaguša	181	182	0,07	0,06	▼	1	0,55
Botinec	7	3	0,00	0,00	-	- 4	- 57,14
Brebernica	18	18	0,01	0,01	-	0	0
Brezovica	124	165	0,05	0,05	-	41	33,06
Budeneć	85	101	0,03	0,03	-	16	18,82
Buzin	277	341	0,10	0,11	▲	64	23,10
Cerje	114	116	0,04	0,04	-	2	1,75
Demerje	186	222	0,07	0,07	-	36	19,35
Desprim	90	114	0,03	0,04	▲	24	26,68
Dobrodol *	55	352	0,02	0,12	*	297*	540,00
Donji Čehi	76	73	0,03	0,02	▼	- 3	- 3,95
Donji Dragonožec	163	189	0,06	0,06	-	26	15,95
Donji Trpuci	113	132	0,04	0,04	-	19	16,81
Drenčec	33	40	0,01	0,01	-	7	21,21
Drežnik Brezovički	138	183	0,05	0,06	▲	45	32,61
Dumovec	199	266	0,07	0,09	▲	67	33,67
Đurđekovec	211	256	0,08	0,08	-	45	21,33
Gajec	87	95	0,03	0,03	-	8	9,20
Glavnica Donja	181	177	0,07	0,06	▼	- 4	- 2,21
Glavnica Gornja	79	71	0,03	0,02	▼	- 8	- 10,13
Glavnića	66	61	0,02	0,02	-	- 5	- 7,58
Goli Breg	98	121	0,03	0,04	▲	23	23,47
Goranec	125	138	0,05	0,05	-	13	10,40
Gornji Čehi	105	106	0,04	0,04	-	1	0,95
Gornji Dragonožec	77	95	0,03	0,03	-	18	23,38
Gornji Trpuci	36	37	0,01	0,01	-	1	2,78
Grančari	48	63	0,02	0,02	-	15	31,25
Haviđić Selo	19	18	0,01	0,01	-	- 1	- 5,26
Horvati	382	420	0,14	0,14	-	38	9,95
Hrašće Turopoljsko	352	372	0,13	0,12	▼	20	5,68
Hrvatski Leskovac	740	823	0,27	0,27	-	83	11,22
Hudi Bitek	90	135	0,03	0,04	▲	45	50,00
Ivanja Reka	524	587	0,19	0,19	-	63	12,02
Jesenovec	113	119	0,04	0,04	-	6	5,31
Ježdovec	330	491	0,12	0,16	▲	161	48,79
Kašina	426	483	0,15	0,16	▲	57	13,38
Kašinska Sopnica	67	77	0,02	0,03	▲	10	14,93
Kučilovina	70	77	0,03	0,03	-	7	10,00
Kučanec	56	78	0,02	0,03	▲	22	39,29
Kupinečki Kraljevec	460	562	0,17	0,19	▲	102	22,17
Lipnica	60	65	0,02	0,02	-	5	8,33
Lučko	890	935	0,32	0,31	▼	45	5,06
Lužan	185	196	0,07	0,07	-	11	5,95
Mala Mlaka	182	151	0,07	0,05	▼	- 31	- 17,03
Markovo Polje *	352	126	0,13	0,04	*	- 226*	64,20
Moravče	198	211	0,07	0,07	-	13	6,57
Odra	425	558	0,15	0,18	▲	133	31,29
Odranski Obrež	389	456	0,14	0,15	▲	67	17,22

Tablica 26. Broj privatnih kućanstava 2001. i 2011. po naseljima (nastavak)

naselje	broj privatnih kućanstava		% udio u br. priv. kuć. Grada Zagreba		trend kretanja	promjena broja priv. kuć. u naseljima	
	2001.	2011.	2001.	2011.		broj	%
Paruževina	143	214	0,05	0,07	▲	71	49,65
Planina Donja	175	173	0,06	0,06	-	- 2	- 1,14
Planina Gornja	71	80	0,03	0,03	-	9	12,68
Popovec	274	307	0,10	0,10	-	33	12,04
Prekvršje	196	263	0,07	0,09	▲	67	34,18
Prepuštovec	105	115	0,04	0,04	-	10	8,70
Sesvete	13.128	17.542	4,77	5,81	▲	4.414	33,62
Soblinec	204	264	0,07	0,09	▲	60	29,41
Starjak	55	69	0,02	0,02	-	14	25,45
Strmec	174	191	0,06	0,06	-	17	9,77
Šašinovec	159	191	0,06	0,06	-	32	20,13
Šimunčevac	93	96	0,03	0,03	-	3	3,26
Veliko Polje	268	517	0,10	0,17	▲	249	92,91
Vuger Selo	65	86	0,02	0,03	▲	21	32,31
Vugrovec Donji	125	121	0,05	0,04	▼	- 4	-3,20
Vugrovec Gornji	103	114	0,04	0,04	-	11	10,68
Vurnovec	61	78	0,02	0,03	▲	17	27,87
Zadvorsko	324	403	0,12	0,13	▲	79	24,38
Zagreb	249.953	269.915	90,74	89,39	▼	19.962	7,99
Žerjavinec	155	180	0,06	0,06	-	25	16,13
Grad Zagreb	275.464	303.441	100,00	100,00			

* zbog promjene granica naselja Dobrodo!l, Markovo Polje i Šimunčevac 2007., podaci nisu usporedivi

Izvori podataka: DZS, Popis stanovništva 2001. godine; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.
 Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 27. Odnos broja stanova po Gradskim četvrtima Grada Zagreba 2001. i 2011.

Gradska četvrt Grada Zagreba	broj stanova		% udio u broju na razini GZ		trend kretanja	promjena broja stanova	
	2001.	2011.	2001.	2011.		broj	%
Donji Grad	21.548	23.397	6,90	6,11	↓	2.086	9,68
Gornji Grad - Medveščak	16.437	17.088	5,25	4,51	↓	1.008	6,13
Trnje	20.280	23.366	6,48	6,12	↓	3.420	16,86
Maksimir	21.306	24.525	6,81	6,36	↓	3.300	15,49
Peščenica - Žitnjak	22.899	26.711	7,32	6,92	↓	3.871	16,90
Novi Zagreb - istok	25.977	28.966	8,30	7,51	↓	3.091	11,90
Novi Zagreb - zapad	18.421	27.343	5,88	7,12	↑	9.159	49,72
Trešnjevka - sjever	25.639	30.773	8,19	8,15	↓	5.891	22,98
Trešnjevka - jug	27.463	34.158	8,77	8,88	↑	6.896	25,11
Črnomerec	16.341	19.693	5,22	5,15	↓	3.589	21,96
Gornja Dubrava	23.206	26.091	7,41	6,77	↓	2.984	12,86
Donja Dubrava	12.172	14.736	3,89	3,82	↓	2.606	21,41
Stenjevec	14.985	23.295	4,79	6,07	↑	8.484	56,62
Podsused - Vrapče	15.378	19.958	4,91	5,19	↑	4.711	30,63
Podsljeme	6.734	8.810	2,15	2,28	↑	2.100	31,19
Sesvete	20.172	30.155	6,45	7,82	↑	10.084	49,99
Brezovica	3.994	4.696	1,28	1,22	↓	704	17,83
Grad Zagreb	312.902	384.333	100,00	100,00		74.092	23,68

II.2.4. Standard stanovanja

Život u naselju kao organiziranoj prostornoj zajednici podrazumijeva ispunjavanje potreba stanovništva koje nisu sastavni dio funkcije stanovanja, ali su s njim tijesno povezane i nadopunjavaju ga, u velikoj mjeri određujući standard i kvalitetu života. Zadovoljavanje tih potreba ostvaruje se javnim i društvenim, kao i komunalnim djelatnostima, te različitim drugim aktivnostima i mjerama koje se poduzimaju radi svakodnevnog funkcioniranja naselja.

Sukladno zakonskim odredbama, Grad Zagreb nadležan je za poslove područnog (regionalnog) i lokalnog značaja kojima se stvaraju preduvjeti za organiziran život u naseljima, ispunjavaju potrebe stanovništva i osigurava adekvatan standard stanovanja. Navedeni poslovi na područnoj razini obuhvaćaju:

- djelatnosti obrazovanja i zdravstva,
- planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova,
- poslove iz područja prometa i prometne infrastrukture, te održavanja javnih cesta,
- poslove prostornog i urbanističkog planiranja,
- izdavanje građevinskih i lokacijskih dozvola, drugih akata vezanih uz gradnju te provedbu dokumenata prostornog uređenja,
- druge poslove sukladno posebnim zakonima.

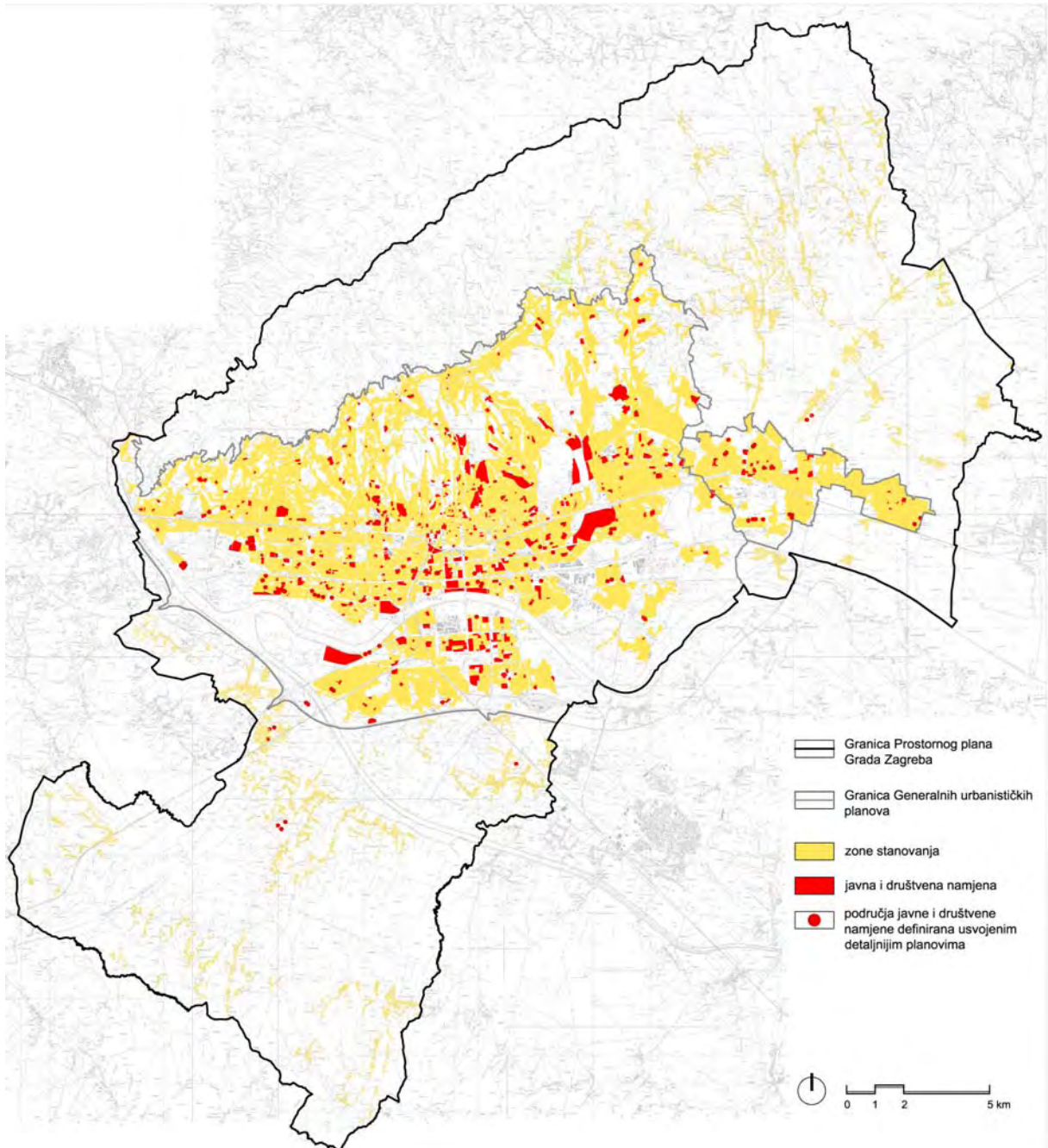
Na lokalnoj razini Grad Zagreb dužan je osigurati obavljanje sljedećih poslova lokalnog značaja kojima se ostvaruju potrebe građana, a koji nisu dodijeljeni državnim tijelima:

- uređenje naselja i stanovanje,
- prostorno i urbanističko planiranje,
- komunalno gospodarstvo,
- brigu o djeci,
- socijalnu skrb,
- primarnu zdravstvenu zaštitu,
- odgoj i osnovno obrazovanje,
- kulturu, tjelesnu kulturu i sport,
- zaštitu potrošača,
- zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša,
- protupožarnu i civilnu zaštitu,
- promet na svom području,
- druge poslove sukladno posebnim zakonima.

Potrebe za društvenim i drugim javnim sadržajima te pružanje komunalnih i drugih usluga definiraju se posebnim programima, reguliraju na propisane načine i predmet su posebnih izvješća. Izvješćem o stanju u prostoru Grada Zagreba obrađuje se isključivo njihov prostorni aspekt.

Prikaz 14. Zone javnih i društvenih sadržaja u Gradu Zagrebu

Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.2.4.1. Javni sadržaji

Društvene djelatnosti podrazumijevaju javne djelatnosti odgoja, obrazovanja i prosvjete, socijalne skrbi, zdravstvene zaštite te kulture, tehničke kulture i sporta. Drugim oblicima javnih djelatnosti omogućava se ispunjavanje drugih potreba građana te osigurava funkcioniranje jedinica lokalne ili područne (regionalne) samouprave.

Osnovnu mrežu društvene i javne infrastrukture Grada Zagreba čine ustanove Grada i Republike Hrvatske. U nju su uklopljene i dopunjavaju je ustanove u vlasništvu pravnih i fizičkih osoba, dio kojih određene usluge iz domene društvenih i javnih djelatnosti pruža na komercijalnoj osnovi. Struktura, razmještaj u prostoru, te dimenzioniranje javnih i društvenih sadržaja ovise o prostornoj distribuciji i stvarnim ili predviđenim potrebama korisnika.

S obzirom na njihov značaj i ulogu u oblikovanju prostora, zakon koji regulira prostorno planiranje odredio je da se građevinama javne i društvene namjene, uz građevine koje su namijenjene obavljanju djelatnosti u području društvenih djelatnosti, smatraju i one namijenjene radu državnih tijela i organizacija, tijela i organizacija lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnih osoba s javnim ovlastima i udruga građana i vjerskih zajednica.

Znatan dio javnih sadržaja realizira se u posebnim, namjenskim građevinama, izdvojeno od sadržaja drugih namjena. Smještaj tih građevina planira se i realizira u planskim zonama društvene i javne namjene. Manji dio objekata, ponajprije ustanova javnih službi i zdravstvene i socijalne zaštite, smješten je u zonama mješovite namjene, odnosno građevinskim zonama određenima Prostornim planom Grada Zagreba.

a) Ustanove predškolskog odgoja

Početak izvještajnog razdoblja, u drugom polugodištu pedagoške godine 2012./2013., djelatnost predškolskog odgoja i naobrazbe te skrbi o djeci predškolske dobi Grada Zagreba ostvarivala se na ukupno 291 lokaciji: na 215 lokacija djelovalo je 60 dječjih vrtića kojima je osnivač Grad Zagreb, na 61 lokaciji 55 vjerskih i privatnih dječjih vrtića (uključujući 2 privatne osnovne škole s programima predškolskog odgoja) čiji su programi sufinancirani iz proračuna Grada Zagreba, a na ostalima posebne ustanove za djecu s teškoćama u razvoju i druge ustanove i udruge kojima su se iz gradskog proračuna osiguravala sredstva za sufinanciranje određenih programa predškolskog odgoja. Cjelodnevni programom predškolskog odgoja bilo je obuhvaćeno ukupno 37.364 djece.

Kapaciteti vrtića kontinuirano se povećavaju preuređenjem prostora druge namjene, dogradnjom postojećih i izgradnjom novih objekata. U razdoblju od 2013. do 2016. godine otvoreno je sedam novih područnih objekata gradskih vrtića: 2013. na Vrbanima i Dunjevcu, 2014. u Trnskom, Donjem Vugrovcu i na Kajzerici, a 2016. na Jakuševcu i u Donjem Dragonošću. Do početka zimskog semestra pedagoške godine 2016./2017., broj lokacija vrtića Grada Zagreba porastao je na 228, broj vjerskih na 16 i privatnih vrtića na 77.

Do 2014. predškolskim je odgojem bilo obuhvaćeno oko 80 % djece u dobi od 6 mjeseci do polaska u školu, a u 2015. i 2016. godini taj je udio porastao na oko 85 %. U zimskom semestru pedagoške godine 2016./2017. cjelodnevni programom predškolskog odgoja obuhvaćeno je ukupno 38.573 djece, od čega 10.360 djece u 536 jaslčičkih skupina i 28.213 djece vrtičke dobi u 1.166 odgojno-obrazovnih skupina. Programom predškole, koji je od pedagoške godine 2014./2015. obavezan za svu djecu u godini prije polaska u osnovnu školu, ciljana dobna skupina obuhvaćena je gotovo u cijelosti.

Objekti dječjih vrtića pretežitim su dijelom namjenski građeni. Oko 25 % vrtića djeluje u prenamijenjenim stambenim i poslovnim prostorima, koji u većini slučajeva nemaju odgovarajuću dvoranu za tjelesne aktivnosti, igralište ili neki drugi prostor za dnevni boravak djece na zraku. Isti problem javlja se i u pojedinim privatnim dječjim vrtićima.

Broj i prostorna distribucija teritorijalnih jedinica predškolskog odgoja ne zadovoljavaju u potpunosti ni odredbe državnog pedagoškog standarda ni stvarne potrebe stanovništva. Uočljiv je nedostatak dječjih ustanova u rubnim urbanim dijelovima Zagreba, a osobito u manjim naseljima Grada Zagreba. Prema Planu mreže dječjih vrtića na području Grada Zagreba (SI.GI.GZ 02/17), potrebe za dodatnim gradskim predškolskim ustanovama osjećaju se na području gradskih četvrti Peščenica – Žitnjak, Novi Zagreb – zapad, Trešnjevka – jug, Črnomerec, Donja Dubrava, Stenjevec, Podsused – Vrapče, Podsljeme, Sesvete i Brezovica.

b) Osnovne škole

Osnovne škole obuhvaćaju redovite, posebne, umjetničke i škole na jeziku i pismu nacionalnih manjina.

Tijekom školske godine 2012./2013., na području Grada Zagreba djelovale su 124 osnovne škole (106 redovnih, 4 umjetničke, 8 privatnih s pravom javnosti, 4 škole i ustanove s programom za osnovno obrazovanje učenika s teškoćama u razvoju, ustanova za osnovno obrazovanje mladeži i odraslih, te centar za dopisno obrazovanje odraslih) na ukupno 148 lokacija. Uz to se u 5 srednjih glazbenih i 2 srednje plesne škole provodio i osnovnoškolski program.

Osnovnu školu pohađalo je ukupno 59.711 učenika. Nastavu je u jednoj smjeni održavalo 29, u dvije 73, a u tri smjene 4 redovne osnovne škole.

U izvještajnom razdoblju, 2014. godine, otvorene su dvije nove osnovne škole: gradska na Kajzerici i privatna s pravom javnosti na Gornjem gradu. Do početka zimskog semestra školske godine 2016./2017., broj osnovnih škola Grada Zagreba porastao je na 114, od čega 108 redovnih, 4 za učenike s teškoćama u razvoju i 2 osnovne umjetničke (glazbene) škole. Osnovno umjetničko obrazovanje provodi se i u 6 srednjih glazbenih škola te 3 srednje plesne škole. Mrežu osnovnih škola Grada Zagreba dopunjava osam privatnih osnovnih škola (ne računajući jednu koja nema učenika i ne djeluje) i dvije privatne osnovne glazbene škole.

Tijekom školske godine 2016./2017., osnovnoškolskim obrazovanjem bilo je obuhvaćeno 61.442 učenika (59.940 u redovnim osnovnim školama Grada Zagreba, 4 u školama za djecu s teškoćama u razvoju te 694 u privatnim osnovnim školama) u ukupno 2.990,5 razrednih odjela. Od 127 redovnih osnovnih škola Grada Zagreba (108 matičnih i 19 područnih), u jednoj smjeni radilo je 38 (32 matične i 6 područnih), a u dvije smjene 89 škola (76 matičnih i 13 područnih); od 4 osnovne škole za učenike s teškoćama u razvoju, jedna je radila u jednoj, a tri u dvije smjene.

Kao i u slučaju vrtića, i kod osnovnih škola broj i prostorna distribucija ne zadovoljava u potpunosti ni odredbe državnog pedagoškog standarda ni stvarne potrebe stanovništva.

c) Srednjoškolske ustanove

Tijekom školske godine 2012./2013., na području Grada Zagreba djelovalo je 89 ustanova srednjeg obrazovanja: 64 koje je osnovao Grad Zagreb, 4 vjerske srednje škole s pravom javnosti, 18 privatnih srednjih škola s pravom javnosti i 3 ustanove u djelatnosti socijalne skrbi. Gradske ustanove sačinjavalo je 55 redovnih srednjih škola (21 gimnazija i 34 strukovne), 8 umjetničkih (2 plesne, 5 glazbenih i Škola za primijenjenu umjetnost i dizajn) i ustanova za djecu s teškoćama u razvoju. U sustavu srednjeg obrazovanja djeluju i učenički domovi te Centar za dopisno obrazovanje „Birotehnika“.

Ustanove srednjeg obrazovanja disperzirane su unutar urbanog područja Grada Zagreba, pri čemu ih se najveći broj nalazi u njegovu širem središnjem dijelu.

U izvještajnom razdoblju s radom su počele tri nove srednje škole: dvije umjetničke kojima je osnivač Grad Zagreb (jedna plesna i jedna glazbena) i jedna privatna s pravom javnosti, dok je IV. gimnazija preseljena u novoizgrađenu zgradu u novozagrebačkom naselju Kajzerica.

Tijekom školske godine 2016./2017., u 92 srednjoškolske ustanove u nastavu je bio uključeno ukupno 36.807 učenika u 1.654 razredna odjela: 34.360 u srednjim školama Grada Zagreba, 869 u vjerskim, 1.239 u privatnim i 339 u ustanovama u djelatnosti socijalne skrbi.

2016. su 23 od 55 gradskih redovnih srednjih škola radile u jednoj, 30 u dvije, a dvije u tri smjene. Odredbe Državnog pedagoškog standarda srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja (NN 63/08) izričito zabranjuju rad u tri smjene, no za obveznu prilagodbu standardu ostavljaju rok do 2022.

Učenički domovi

Mrežu srednjih škola dopunjavaju učenički domovi kao srednjoškolske odgojno-obrazovne ustanove u kojima se u sklopu odgojno-obrazovnog programa za učenike osigurava primjeren boravak, smještaj i prehrana tijekom pohađanja srednjoškolskog obrazovanja. Dom nije jednak školi i ima posebnu organizaciju i tehnologiju rada koja se ostvaruje različitim programima rada.

U Zagrebu djeluje 14 gradskih učeničkih domova. Od toga se 4 doma nalaze unutar objekata srednjih škola, a ostalih 10 raspoređeno je na 11 lokacija u Zagrebu. Jedan učenički dom djeluje u sklopu jedne od vjerskih srednjih škola s pravom javnosti.

c) Ustanove socijalne skrbi

Socijalna skrb je djelatnost od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku kojom se osigurava i ostvaruje pomoć za podmirivanje osnovnih životnih potreba socijalno ugroženih, nemoćnih i drugih osoba koje same ili uz pomoć članova obitelji ne mogu zadovoljiti zbog nepovoljnih osobnih, gospodarskih, socijalnih i drugih okolnosti.

U Gradu Zagrebu djeluje velik broj ustanova socijalne skrbi koje brinu o različitim kategorijama korisnika. Osim ustanova čiji su osnivači Republika Hrvatska i Grad Zagreb, djelatnost socijalne skrbi pružaju i Gradsko društvo Crvenog križa, vjerske zajednice, udruge, druge pravne osobe, obrtnici i fizičke osobe, pod uvjetima i na način propisan važećim zakonskim okvirima.

Domovi za djecu

Najveća ustanova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi na području Grada Zagreba je Dječji dom Zagreb, čiji je osnivač Republika Hrvatska. Na pet lokacija u gradu Zagrebu Dom djeluje kao ustanova koja pruža potpunu skrb, a u 10 stambenih zajednica smješteni su samostalni korisnici skrbi. U adresaru ustanova Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku navodi se jedna vjerska zajednica koja pruža usluge skrbi izvan vlastite obitelji bez osnivanja doma za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi.

Za djecu s poremećajima u ponašanju u Gradu Zagrebu postoji jedan dom, čiji je osnivač država.

Domovi za osobe s tjelesnim, intelektualnim i osjetilnim oštećenjima

Za osobe s tjelesnim, intelektualnim i osjetilnim oštećenjima postoji sedam centara, osnivač kojih je Republika Hrvatska te deset ustanova drugih osnivača. Navedene ustanove djeluju na ukupno 34 lokacije. Skrb za psihički bolesne osobe pružaju dva doma.

Domovi za starije osobe

Na području Grada Zagreba u 2016. bilo je 11 domova za starije osobe koje je osnovao Grad Zagreb, ili su na njega prenesena osnivačka prava, 24 doma drugih osnivača, 32 obiteljska doma

i 6 pružatelja usluga smještaja i boravka bez osnivanja doma za starije osobe. Gradski domovi djeluju na ukupno 18 lokacija.

U devet gradskih domova provodi se Projekt gerontoloških centara Grada Zagreba. Programi i aktivnosti projekta namijenjeni su prije svega starijim sugrađanima koji nisu uključeni u sustav institucijskog zbrinjavanja.

Pomoć žrtvama obiteljskog nasilja

Dom za djecu i odrasle - žrtve obiteljskog nasilja „Duga – Zagreb“ javna je ustanova čiji je osnivač Grad Zagreb. Uslugu smještaja, koju prosječno godišnje koristi oko 100 osoba (žena i djece), Dom pruža na tajnoj lokaciji, dok u objektu Doma zdravlja Zagreb - Istok provodi aktivnosti savjetovaništva za žrtve obiteljskog nasilja, a na lokaciji u Ulici baruna Trenka psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji.

Na tajnim lokacijama na području Grada djeluju dva autonomna skloništa za žrtve nasilja u obitelji koje vode udruge civilnog društva: Udruga „Autonomna ženska kuća Zagreb“ i Udruga „Ženska pomoć sada – SOS telefon za žrtve nasilja u obitelji“. U oba zajedno smještaj nalazi oko 85 osoba godišnje. Rad navedenih skloništa financira se dijelom iz proračuna Grada Zagreba, a dijelom iz državnog proračuna i donacijama.

Sklonište za žrtve obiteljskog nasilja Caritasa Zagrebačke nadbiskupije nalazi se izvan granica Grada Zagreba.

Centar za pružanje usluga u zajednici

Centar za pružanje usluga u zajednici “Savjetovaništvo Luka Ritz” javna je ustanova koju je 2014. godine osnovao Grad Zagreb. Glavni ciljevi ustanove su pružanje psihosocijalne podrške, savjetovanje i osnaživanje djece i mladih s poteškoćama u ponašanju, unapređivanje roditeljskih vještina i stjecanje kompetencija odgovornoga i učinkovitog roditeljstva.

Rehabilitacija

Tijekom cijelog izvještajnog razdoblja u Zagrebu su djelovale dvije ustanove socijalne skrbi za rehabilitaciju: dnevni centar za rehabilitaciju djece s višestrukim teškoćama u razvoju „Mali dom - Zagreb“, s oko 350 korisnika godišnje i Centar za rehabilitaciju Silver za osobe s oštećenjem vida, s oko 300 korisnika godišnje.

Godine 2015. osnovan je Centar za profesionalnu rehabilitaciju Zagreb. Riječ je o ustanovi koja provodi usluge organiziranja i izvođenja profesionalne rehabilitacije osoba s invaliditetom u cilju pospešivanja njihovog zapošljavanja, odnosno osiguranja zadržavanja postojećih radnih mjesta.

2012. donesen je Urbanistički plan uređenja „Oporovec – jug“, kojim se na lokaciji blizu naselja Oporovec u GČ Gornja Dubrava predviđa izgradnja kompleksa osnovne škole i centra za autizam. Potkraj 2016. raspisan je javni natječaj za arhitektonsko-urbanističko rješenje navedenog kompleksa. Natječaj je završen početkom 2017.

Prihvatišta

U Zagrebu je tijekom cijelog izvještajnog razdoblja djelovalo prihvatilište sestara Majke Terezije, a 2016. je i prihvatilište Caritasa zagrebačke nadbiskupije / Caritasova kuća za beskućnike preseljeno iz Rakitja na područje Grada Zagreba, u Sesvetski Kraljevec.

Prihvatilište Gradskog društva Crvenog križa se od 2011. godine nalazi na području Zagrebačke županije, u Velikoj Kosnici.

d) Zdravstvene ustanove

Zakonom o zdravstvenoj zaštiti (NN 150/08, 71/10, 139/10, 22/11, 84/11, 12/12, 35/12, 70/12, 114/12, 82/13) određeno je da zdravstvenu djelatnost obavljaju zdravstvene ustanove u državnom vlasništvu, vlasništvu županija odnosno Grada Zagreba te zdravstvene ustanove u vlasništvu drugih pravnih i fizičkih osoba.

Kapaciteti i stanje

Osnovu sustava primarne zdravstvene zaštite u Gradu Zagrebu čine tri doma zdravlja, koji djeluju na ukupno 131 lokaciji, i dva zavoda (za javno zdravstvo i za hitnu medicinsku pomoć). U primarnu razinu zaštite uključeno je i 207 ljekarni u Gradu Zagrebu. Zdravstvenu zaštitu sekundarne razine osigurava 7 poliklinika, jedna klinička bolnica i 6 specijalnih bolnica, dok na najvišoj, tercijarnoj razini djeluju 4 ustanove, osnivač kojih je Republika Hrvatska.

Ukupna površina bolničkih objekata u Gradu Zagrebu iznosi 128.489 m². U njima se nalazi 4.995 postelja za akutno liječenje, no nema postelja za dugotrajno/kronično liječenje i palijativnu skrb.

Na bolnice u Gradu Zagrebu orijentirano je i stanovništvo Zagrebačke županije.

Dvije zagrebačke bolnice sustava tercijarne zaštite sudjeluju u funkcionalnoj integraciji na razini Sjeverne i središnje zdravstvene regije: bolnica „Sestre milosrdnice“ za područje Karlovca, Zaboka i Ogulina, a KB „Dubrava“ za Bjelovar i Sisak.

Razmještaj u prostoru Grada

Prostorna distribucija ustanova primarne zdravstvene zaštite vezana je za zone stanovanja i organizirana je sukladno gustoći stanovništva, vodeći pritom računa o dostupnosti. Najveći dio područnih objekata domova zdravlja nalazi se u urbanim naseljima Zagreb i Sesvete. Od manjih naselja, u sjeveroistočnom dijelu Grada područni domovi zdravlja nalaze se u Adamovcu, Belovaru i Kašini, u istočnom dijelu u Ivanjoj Reci, a u južnom i zapadnom u Lučkom, Brezovici, Hrašću, Donjem Dragonošću, Kupinečkom Kraljevcu i Horvatima.

Za razliku od ustanova primarne zaštite, prostorni raspored ustanova sekundarne, a osobito tercijarne zaštite razmjerno je nepovoljan. To se posebno odnosi na kapitalne bolničke objekte i komplekse, koji su većinom smješteni na obroncima Medvednice u sjevernom dijelu središta Zagreba. U vrijeme izgradnje navedenih objekata takav je prostorni razmještaj bio suvremen, logičan i sukladan potrebama, ali su kasnijim širenjem Zagreba bolnice obuhvaćene zonama izgradnje sa, za današnje prilike, neodgovarajućom prometnom mrežom.

e) Ustanove visokog školstva, znanosti i tehnologije

Na području Grada Zagreba djeluju 102 ustanove iz područja znanosti i visokog obrazovanja. Taj broj obuhvaća znanstvene institute, ustanove visokog obrazovanja i druge javne i privatne akademske i znanstvene organizacije.

Ustanove visokog obrazovanja

Zagreb je sjedište 34 javne i 16 privatnih ustanova visokog obrazovanja s pravom javnosti. Taj broj obuhvaća tri sveučilišta (javnu ustanovu Sveučilište u Zagrebu i dvije privatne ustanove), dva javna i jedno privatno veleučilište, te jednu javnu i 13 privatnih visokih škola.

Najveća gradska i državna ustanova visokog obrazovanja je Sveučilište u Zagrebu. Sačinjavaju ga 29 fakulteta, 3 akademije, sveučilišni centar Hrvatski studiji te još 6 sastavnica. Pretežit broj navedenih ustanova nalazi se u Zagrebu, dok su dva fakulteta i jedan studentski centar locirani u Varaždinu, a jedan fakultet i studentski centar u Sisku.

Za potrebe privremenog smještaja studenata tijekom obrazovanja u Gradu Zagrebu djeluju 4 studentska naselja. Ukupan kapacitet njihova 33 smještajna paviljona u akademskoj godini 2016./2017. bio je 7.545 ležajeva, što je za oko 4.500 manje od stvarnih potreba.

Znanstvene organizacije

Na području Grada Zagreba je krajem 2016. godine djelovala 131 znanstvena organizacija koju je osnovala država, Grad Zagreb ili drugo pravno tijelo. Od tog broja, 102 ih je upisano u Upisnik znanstvenih organizacija, čime su se registrirale za javnu znanstvenu djelatnost i stekle pravo na javno financiranje.

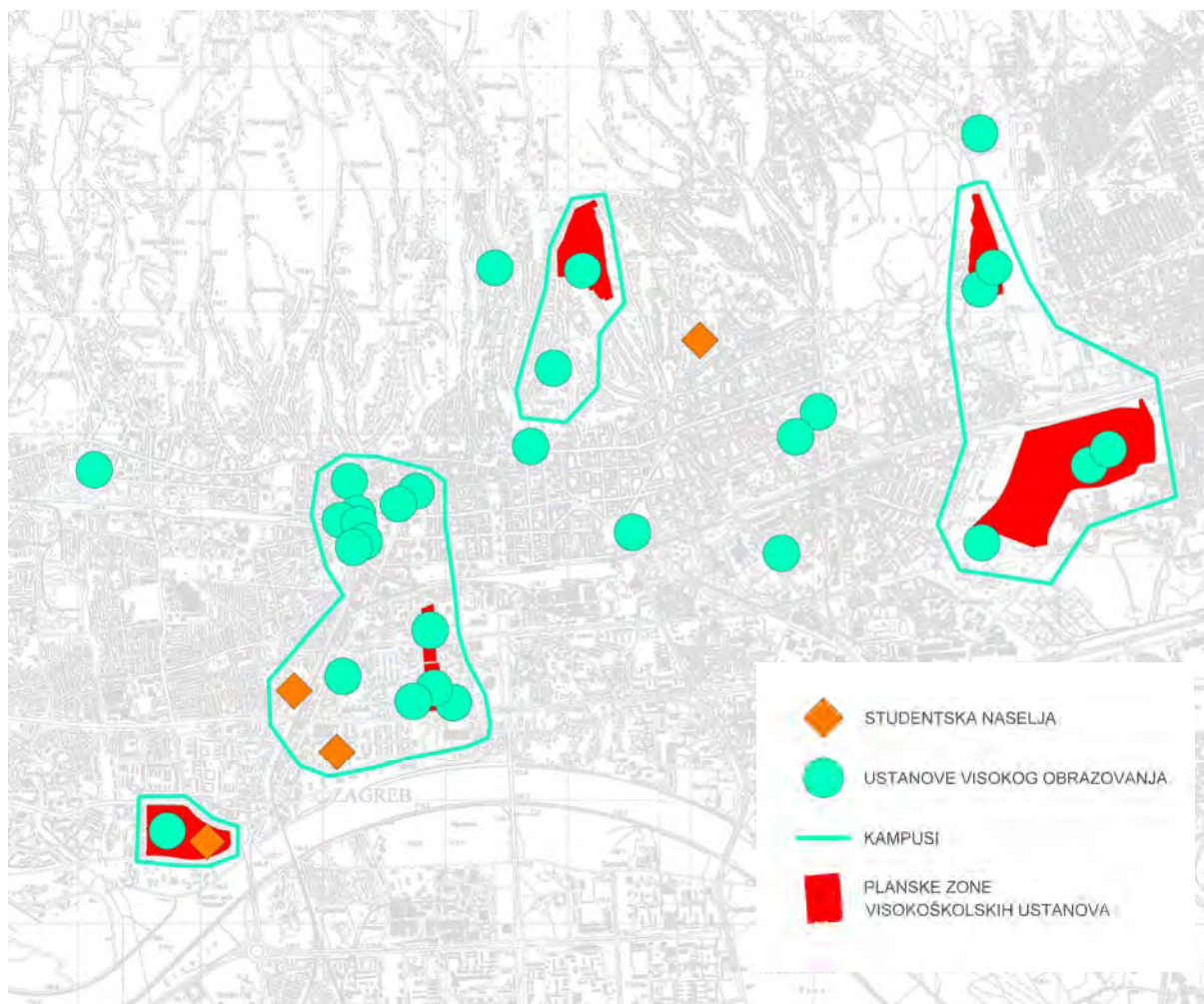
U Zagrebu više od polovice institucija registriranih za javnu znanstvenu djelatnost čine javni instituti (19) i znanstvene ustanove sa statusom visokog učilišta (ukupno 38, od čega čak 32 otpada na Sveučilište u Zagrebu, to jest njegove obrazovne sastavnice te Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu). Preostalih 45 pravnih osoba obuhvaća 17 zdravstvenih ustanova, dva muzeja te 26 drugih ustanova, od kojih su tri (Državni hidrometeorološki zavod, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“) od posebnog značaja za državu.

Razmještaj u prostoru

Na području Grada Zagreba javne ustanove visokog obrazovanja i znanosti koncentrirane su u središnjem naselju. Najviše ih se nalazi u njegovu središnjem dijelu, na području gradskih četvrti Donji grad, Gornji grad – Medveščak, Trnje, Maksimir i Peščenica – Žitnjak. Javne ustanove kojima su osnivači Država ili Grad Zagreb zauzimaju veće prostorne cjeline, u prostornim planovima definirane kao zone javne i društvene namjene (D) ili zone javne i društvene namjene – visoko obrazovanje (D6). Ustanove drugih osnivača u pravilu imaju manje prostorne potrebe i nalaze se u pojedinačnim objektima unutar planskih zona mješovite ili gospodarske / poslovne namjene.

Od znanstvenih i visokoobrazovnih ustanova, najznačajniji korisnik prostora u Gradu Zagrebu je Sveučilište. Njegove su sastavnice grupirane na nekoliko područja u širem središnjem prostoru grada Zagreba. Strategija prostornog i funkcionalnog razvoja Sveučilišta u Zagrebu 2013. – 2025. (prijedlog iz 2013.) grupacije svojih sastavnica naziva kampusima, premda se za dio njih taj naziv ne može smatrati odgovarajućim u smislu realne prostorno-funkcionalne organizacije.

Strategija navodi četiri kampusa: središnji, sjeverni, zapadni i istočni. Središnji se proteže od povijesnog sjedišta Sveučilišta, današnje zgrade Rektorata i Pravnog fakulteta, tzv. sveučilišnom

Prikaz 15. Prostorni razmještaj sastavnica Sveučilišta u Zagrebu

Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

osi do Ulice Prisavlje (nekadašnji južni kampus), a pribraja mu se i skupina sastavnica Sveučilišta u zapadnom dijelu šireg gradskog središta. Sjeverni kampus obuhvaća prostore postojećih i budućih zgrada fakulteta uz ulicu Horvatovac i Bijeničku, u neposrednom susjedstvu Instituta „Ruđer Bošković“ te prostore u sastavu kompleksa KBC-a Zagreb na Šalati. Zapadni kampus nalazi se na lijevoj obali Save, zapadno od Savske i južno od Selske ulice, a sačinjavaju ga Kineziološki fakultet i Studentski dom „Stjepan Radić“. Istočni kampus podijeljen je na sjeverni dio, uz park Maksimir, i južni, na prostoru nekadašnje vojarne na Borongaju (znanstveno-učilišni kampus).

Tijekom 2014. dovršena je nova zgrada Muzičke akademije. Uz to su u izvještajnom razdoblju stvoreni uvjeti za realizaciju drugih projekata od značaja za Sveučilište u Zagrebu:

- u travnju 2013. donesen je Urbanistički plan uređenja Sveučilišni kampus Borongaj (Sl.GI.GZ 09/13), kojim je definirana prostorna organizacija navedenog kampusa i buduća izgradnja, uz primjenu visokih standarda održivog razvoja;
- 2014. su završeni javni natječaji za rješenja Biološkog, Geografskog i Geološkog odsjeka Prirodoslovno-matematičkog fakulteta na lokaciji Horvatovac te Sportsko-edukcijskog centra Kineziološkog fakulteta na području zapadnog kampusa.

f) Ustanove za kulturu i umjetnost

Djelatnosti iz područja kulture u Gradu Zagrebu obuhvaćaju knjižničnu, izdavačku, muzejsku, izvedbenu (kazališnu i glazbenu), likovnu i filmsku djelatnost te djelovanje centara za kulturu, kreativnih kulturno-umjetničkih praksi i amaterizam. U njima sudjeluju ustanove koje su osnovali Grad, Republika Hrvatska te različite pravne i privatne osobe.

Grad Zagreb razvija djelatnosti i proširuje sadržaje iz područja kulture i umjetnosti sukladno Strategiji kulturnog i kreativnog razvitka Grada Zagreba 2015. - 2022. Pritom je Programom javnih potreba u kulturi Grada Zagreba obuhvaćeno financiranje 34 javne ustanove u kulturi kojima je osnivač Grad Zagreb, Galerije Klovićevi dvori osnivači koje su u jednakim dijelovima Grad Zagreb i Republika Hrvatska, Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu (čiji su suosnivači Republika Hrvatska s udjelom 51 % i Grad Zagreb s udjelom 49 %) te brojnih programa nezavisnih organizatora. Sredstva za druge ustanove osiguravaju njihovi osnivači.

Knjižnice

Jedna od najvećih kulturnih ustanova u Gradu Zagrebu su Knjižnice grada Zagreba. Jezgru mreže knjižnica čine Gradska knjižnica i Knjižnica Božidara Adžije, koje su po svojim zbirkama i zadaćama narodne i znanstvene knjižnice i središte su organizacijske jedinice Knjižnica grada Zagreba, koja okuplja još dvanaest područnih knjižnica (uključujući jednu izvan područja Grada, u Zaprešiću) s 27 ogranaka. Knjižnice Grada Zagreba djeluju na ukupno četrdeset dvije lokacije, a imaju i organiziranu bibliobusnu službu s dva bibliobusa i 78 bibliobusnih stajališta u Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji.

U Zagrebu se nalazi Nacionalna i sveučilišna knjižnica - javna ustanova nacionalnog značaja koja obavlja knjižničnu i informacijsku djelatnost nacionalne knjižnice Republike Hrvatske i središnje knjižnice Sveučilišta u Zagrebu. Knjižnica obavlja i znanstveno-istraživačku i razvojnu djelatnost.

Muzeji

Od ustanova i zbirki upisanih u Registar muzeja, galerija i zbirki u Republici Hrvatskoj, koji vodi Muzejski dokumentacijski centar, u Gradu Zagrebu nalazi ih se 80: 34 ustanove muzejsko-galerijske djelatnosti (od čega su tri osnovane u izvještajnom razdoblju), 27 zbirki vjerskih organizacija i 19 drugih zbirki. Pojedine privatne zbirke i muzeji nisu upisani u registar.

Stvarni broj ustanova u Gradu koje se bave muzejskom djelatnošću krajem 2016. godine iznosio je 44: 10 javnih ustanova – muzeja kojima je osnivač ili vlasnik Grad Zagreb, 6 muzeja kojima su osnivači država, odnosno Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i 28 privatnih muzeja. Uz muzeje, javnosti je dostupno ukupno 28 muzejskih zbirki, od kojih je 12 u vlasništvu Grada.

Umjetničke i druge zbirke

Grad Zagreb vlasnik je 30 zbirki i ostavština kulturno-povijesne i umjetničke vrijednosti koje su mu izravno darovali privatni kolekcionari, umjetnici, ugledni građani ili njihovi nasljednici te tri velike zbirke i ostavštine koje je Grad kupoprodajnim ugovorima otkupio od bivših vlasnika. Darovanjima i otkupom privatnih zbirki Grad Zagreb postao je vlasnikom više od 230.000 predmeta (slika, skulptura, fotografija, knjiga, predmeta umjetničkog obrta i dr.).

Likovna umjetnost

Iz područja likovne umjetnosti, u Gradu Zagrebu djeluje javna ustanova Galerija Klovićevi dvori, javna gradska ustanova Umjetnički paviljon i 16 muzejsko-galerijskih prostora kojima je osnivač Grad Zagreb. Galerijski prostori djeluju i u sklopu centara za kulturu, a programi likovne djelatnosti realiziraju se i u 38 privatnih galerijskih prostora.

Filmska djelatnost i kinematografi

Gradska ustanova Zagreb film glavni je producent animiranih filmova u Hrvatskoj, a radi i na očuvanju naslijeđa Zagrebačke škole animiranog filma.

Na području Grada na ukupno 12 lokacija postoji 56 kinodvorana. Od tog broja, 49 dvorana nalazi se u pet velikih trgovačkih centara u južnom, zapadnom i istočnom dijelu Grada, a preostalih 7 u starijim namjenski građenim kinima u središnjem dijelu grada Zagreba, te u sklopu Studentskog centra i Studentskog naselja „Stjepan Radić“. Grad Zagreb je vlasnik triju kinodvorana u središnjem prostoru Grada.

Kazališta

Nositelji kazališne djelatnosti u Gradu su: najveće nacionalno kazalište - Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu, 12 kazališta kojima je osnivač Grad Zagreb, 1 kazalište koje su zajednički osnovali Republika Hrvatska i Grad Zagreb te 4 privatna kazališta.

Glazba

Iz područja glazbene djelatnosti u Gradu djeluju tri javne gradske ustanove i brojni komorni ansambli. Grad podupire i projekte u nezavisnoj produkciji. Reprezentativni objekti za glazbenu djelatnost obuhvaćaju Koncertnu dvoranu Vatroslava Lisinskog i HNK te Hrvatski glazbeni zavod i Muzičku akademiju.

Centri za kulturu

U gradu Zagrebu djeluje 13 centara za kulturu. Oni su organizacijska i lokacijska središta u kojima se potiče i radi s građanima na lokalnoj razini i mikroprocesima uključivanja građana u kulturne programe i razvoj kulturne ponude grada Zagreba.

U prostorima gradskih centara za kulturu često djeluju i druge ustanove. Tako u sklopu Kulturno informativnog centra u Donjem gradu djeluje Art kino KIC, Kulturnog centra Dubrava kazalište za djecu, a Kulturnog centra Travno Posudionica narodnih nošnji.

Lokacije za inovativne kulturne i umjetničke prakse te amaterizam

Programi alternativne kulture i supkulture vezani su primarno za klupske prostore. Aktivnosti nezavisne kulture i kulture mladih realiziraju se i u većim prostorima poput bivše tvornice Jedinstvo u Trnju, bivše tvornice Medika na Peščenici te prostora Tvornice kulture u Šubićevoj ulici. Kulturno-umjetnički amaterizam provode udruge kazališne, glazbene i likovne djelatnosti, folklorne skupine i ansambli i druge udruge u manjim prostorima.

g) Sportski objekti

Bavljenje sportom jedna je od potreba stanovništva. U okviru Sportskog saveza Grada Zagreba kao krovne sportske organizacije na području Grada djeluju 3 vijeća i 65 saveza, koji provode programe 69 sportova u oko 800 klubova i dvadesetak udruga, s ukupno oko 18.500 djelatnih sportaša seniora, oko 40.000 juniora i oko 50.000 rekreativaca. Uz njih, u Gradu Zagrebu djeluje još oko 200 udruga registriranih u skladu sa Zakonom o sportu, koje provode različite sportske programe i aktivnosti.

Uz dobrovoljnu aktivnost, sport čini i obvezni dio odgoja i obrazovanja kao dio nastavnog programa tjelesnog odgoja, odnosno fizičke kulture. U tom se obliku provodi primarno u dvoranama za tjelesni odgoj osnovnih i srednjih škola, ali i raspoloživim sportskim dvoranama i otvorenim terenima, a pojedine aktivnosti u namjenskoj sportskoj infrastrukturi.

Sportska infrastruktura Grada Zagreba obuhvaća 163 sportska objekta u vlasništvu Grada i 4 u vlasništvu Zagrebačkog holdinga, od čega 19 kapitalnih. Najveće sastavnice sportske infrastrukture Grada su tri sportska kompleksa (Sportsko-rekreacijski centri „Šalata“ i „Svetice“ i Sportski park „Mladost“), Hipodrom, Dom sportova „Zagreb“ i osam bazena i plivališta, od čega pet u navedenim kompleksima i objektima, te Skijalište Sljeme - skijališni kompleks na Medvednici. S 25 objekata i kompleksa upravlja Ustanova Upravljanje sportskim objektima (do kraja 2013. podružnica Upravljanje sportskim objektima Zagrebačkog holdinga), s 10 škole u sklopu kojih se objekti ili kompleksi nalaze, a ostalima sportske udruge.

Infrastrukturu u vlasništvu Grada dopunjavaju građevine i površine u privatnom vlasništvu, koje se u sportske svrhe koriste stalno ili povremeno, sukladno namjeni i potrebi. Među takvim objektima najveći je Arena Zagreb. Iako je namjenski izgrađena za potrebe Svjetskog prvenstva u rukometu 2009., za sportske manifestacije koristi se tek u iznimnim prigodama. Tijekom izvještajnog razdoblja s radom je počeo bazenski kompleks u naselju Adamovec.

U izvještajnom razdoblju predviđena je na Sveticama izgradnja “Nogometnog kampa”, no nije realizirana.

Uz građevine, sportska infrastruktura obuhvaća i održavane prirodne površine, prije svega skijaške staze za alpsko skijanje i skijaško trčanje na Medvednici te primarno rekreacijske površine uz jezera Jarun i Bundek.

Ukupna površina 140 sportskih objekata iznosi 5.204.844,35 m², od čega na zatvoreni dio građevina otpada 272.230,48 m², a na otvoreni, odnosno nenatkriveni prostor 4.932.613,87 m². Za preostalih 27 sportskih građevina ne mogu se dati točni podaci jer nisu dovršeni sudski postupci za utvrđivanje vlasništva ili objektima upravljaju škole.

Razmještaj u prostoru

Razmještaj sportskih građevina u prostoru Grada vrlo je neujednačen. Budući planovi gradnje, odnosno preuređivanja postojećih građevina usmjereni su na sportske objekte za provedbu vrhunskih sportskih priredbi i za razvoj vrhunskog sporta (plivanje, vaterpolo, stolni tenis, rukomet, košarka, hokej na ledu, klizanje, atletika). Prioriteti u planiranju gradnje sportskih objekata usmjereni su na gradske četvrti koje su najdeficitarnije sportskim objektima u odnosu na broj stanovnika.

h) Drugi javni sadržaji

Građevine tijela državne uprave i područne i lokalne samouprave

Grad Zagreb je upravno središte državne i područne razine. U Zagrebu je sjedište najviših tijela predstavničke, izvršne i sudske vlasti - Hrvatskog sabora, Vlade i Predsjednika RH, tijela državne uprave i vrhovnih pravosudnih tijela RH. Najviše državne institucije koncentrirane su u središnjem dijelu Zagreba, s naglaskom na prostor Gornjeg grada (Hrvatski sabor, Vlada RH i Ustavni sud na Trgu sv. Marka). U podsljemenskom području (Pantovčak) je Ured predsjednika RH. Druga tijela državne uprave raspoređena su po cijelom području grada Zagreba.

Od institucija područne razine, Gradska skupština Grada Zagreba nalazi se na Gornjem gradu a sjedište gradske uprave Grada Zagreba i sjedište Zagrebačke županije u Gradskoj četvrti Trnje, s time da su pojedina upravna tijela Grada Zagreba i Zagrebačke županije smještena u drugim dijelovima grada Zagreba. Područni uredi gradske uprave Grada Zagreba razmješteni su po svim gradskim četvrtima.

Tijela uprave u načelu su locirana unutar cjelovitih zona mješovite ili javne namjene te njihov smještaj ne zahtijeva formiranje posebnih zona. Prisutnost najviših državnih institucija, odnosno potreba njihove zaštite, ipak u pojedinim slučajevima postavlja specifična ograničenja u pogledu okolne gradnje i prometnih rješenja.

Građevine pravosudnih ustanova

U Gradu Zagrebu je sjedište pravosudnih tijela državne, regionalne i lokalne razine. Tu se nalaze najveći sudovi u državi s najvećim brojem sudaca i sudskih namještenika, odnosno oko 30 % ukupno zaposlenog sudskog osoblja. U Zagrebu se vodi oko 40 % svih sudskih slučajeva u Hrvatskoj.

Od tijela i ustanova regionalne i lokalne razine, na području Grada Zagreba djeluje 9 sudova i 3 odvjetništva. Sjedište dva suda i jednog odvjetništva je u Sesvetama, dok se ostala tijela nalaze u širem središtu grada Zagreba i u Novom Zagrebu. Posljednji od njih, Općinski sud u Novom Zagrebu, s nadležnošću za područje GČ Brezovica, Novi Zagreb – istok i Novi Zagreb - zapad ustanovljen je 2015., a istodobno je Općinski sud u Sesvetama postao stalna služba Općinskog građanskog suda u Zagrebu. Pet sudova sa sjedištem u Zagrebu imaju ukupno jedanaest stalnih službi izvan područja Grada Zagreba.

Uz sudove, u Zagrebu se nalazi i kaznena ustanova Okružni zatvor Zagreb, sa sjedištem u Remetincu i područnim objektom u Vukomercu. U pravosudnom sustavu je i bolnica za osobe lišene slobode. Ona je u ovom Izješću obrađena u sklopu ustanova zdravstvene zaštite.

Problem pravosudnih ustanova je raspršenost lokacija po širem području Zagreba. Za buduće razdoblje predviđeno je koncentriranje više pravosudnih ustanova na Trgu pravde čije je formiranje planirano na prostoru bivše vojarne na križanju Ilice i Selske ceste.

Vjerske građevine

Podaci popisa stanovništva 2011. pokazuju da je 88,45 % stanovništva Grada Zagreba iskazalo pripadnost nekoj vjerskoj zajednici, 7,79 % nisu vjernici, a 3,76 % ih se ne izjašnjava ili za njih nema podataka. Na području Grada Zagreba registrirano je 30 vjerskih zajednica. Najveća od njih tradicionalno je Katolička crkva, pripadnost kojoj je izjavilo 83,11 % stanovništva Grada Zagreba.

Vjerske zajednice od ostalih se građanskih organizacija i udruga razlikuju utjecajem na oblikovanje prostora Grada. Starije vjerske građevine – crkve i samostani važan su dio povijesne matrice naselja i kulturne baštine.

Vjerske zajednice imaju mogućnost širenja mreže svojih građevina. Najvećoj od njih to izričito omogućavaju i odredbe Prostornog plana Grada Zagreba, koje predviđaju mogućnost gradnje župne crkve na područjima gdje se zbog izgradnje novih naselja ili stambenih interpolacija nastanjuje više od 5.000 stanovnika.

Plansko širenje mreže vjerskih objekata otežano je time što ono često ne bi bilo predviđeno inicijalnim etapama izrade prostornih planova, prije svega zato što zainteresirana vjerska zajednica ne bi reagirala u postupku izrade i donošenja relevantnog prostornog plana. Rezultat toga bilo je naknadno, *ad hoc* nalaženje rješenja za lokacije vjerskih sadržaja, većinom kroz procedure izmjena i dopuna urbanističkih planova. Takav pristup u pravilu bi rezultirao ili smještajem sakralnih objekata na rubne, privatnom kapitalu neatraktivne lokacije, koje se svojim položajem ne mogu na optimalan način uklopiti u smislenu vezu s ostalim elementima mreže javne namjene, odnosno sa širim urbanim kontekstom, ili transformacijom postojećih vrijednih zelenih površina, prije svega izgradnjom crkava unutar postojećih parkova i posljedičnim derogiranjem zelene infrastrukture grada.

II.2.4.2. Uređenje prometa

Uređenje prometa jedan je od osnovnih preduvjeta za svakodnevno funkcioniranje naselja. Organiziranjem prometnog sustava naselja teži se osigurati optimalna mobilnost stanovništva, roba i usluga, uz zadovoljavanje sigurnosnih i komunalnih kriterija.

Za Grad Zagreb, kao područje velike koncentracije stanovništva i urbane gustoće, organizacija prometa od iznimnog je značenja. Uređenje prometa na javnoprometnim površinama u Gradu Zagrebu regulirano je gradskom Odlukom o uređenju prometa. U početnom dijelu izvještajnog razdoblja na snazi je bila Odluka iz 1998. (Sl.GI.GZ 10/98, 23/03), koju je 2014. zamijenila nova odluka istog naziva (Sl.GI.GZ 21/14, 09/15).

a) Prometno opterećenje

Temeljni kriterij za planiranje organizacije prometa je prometno opterećenje. Njegovu primarnu komponentu čini motorizirani promet. Na području Policijske uprave zagrebačke, koja obuhvaća Zagrebačku županiju i Grad Zagreb, u 2016. je bilo registrirano 507.515 motornih vozila, što čini 25 % svih motornih vozila u Republici Hrvatskoj. Od tog broja 414.773, ili 81,7 %, otpada na osobne automobile.

Broj vozila na motorni pogon registriranih na području Grada Zagreba je u razdoblju od 2009. do 2013. zabilježio manji pad, no od tada permanentno raste i u izvještajnom je razdoblju povećan za 6,14 %, s 337.591 u 2013. na 358.328 u 2016. Od ukupnog broja motornih vozila registriranih 2016. godine, čak 299.162 (83,5 %) čine osobni automobili, 17.119 (4,8 %) mopedi i motocikli, a 32.791 (9,2 %) teretna i radna vozila. Stupanj motorizacije (odnos broja stanovnika i motornih vozila) visok je i iznosi 2,6 stanovnika po vozilu.

U motoriziranom cestovnom prometu na području Grada Zagreba ne sudjeluju samo lokalno registrirana vozila, već i regionalna dnevna migracija, dio tranzitnog cestovnog prometa, regionalni i međudržavni autobusni promet (u 2016. prosječno više od 450 autobusa dnevno), a postupno raste i udio turističkog autobusnog prometa.

Tablica 28. Promet kroz Autobusni kolodvor Zagreb

	2012.	2014.	2016.	porast 2012. – 2016.
Broj prodanih karata	1.233.415	1.402.370	1.494.847	21,2 %
Broj linija u polasku	146.584	153.714	169.981	16,0 %
Broj linija u dolasku	144.534	151.123	165.504	14,5 %

Izvor podataka: AKZ / Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

b) Uređenje prometa u urbanim sredinama

Najveći dio prometa u Gradu Zagrebu odvija se unutar urbanih sredina. Količina prometa u kombinaciji s propusnošću ulične mreže u tim dijelovima Grada zahtijeva posebnu regulaciju. To se osobito odnosi na središnji dio Grada Zagreba, u kojemu u uličnoj matrici XIX. i ranog XX. stoljeća, koja nije kapacitirana za današnji opseg i vrstu prometa, treba riješiti i specifične prostorne potrebe vezane za koncentraciju stanovništva.

Za djelotvornije odvijanje prometa unutar urbanih sredina na javnim su prometnicama određene posebne površine za pojedine kategorije motornih vozila, za promet motornih vozila u mirovanju te za biciklistički promet. Posebnom naredbom propisana su dodatna ograničenja za

Tablica 29. Parkirna mjesta pod naplatom Zagrebparkinga

	2012.	2014.	2016.	promjena 2012.-2016.
Broj parkirnih mjesta pod naplatom u javnim garažama	2.411	2.411	2.612	+ 8,3 %
Broj parkirnih mjesta pod zonskom naplatom	25.669	30.828	33.212	+ 29,4 %
- u I. zoni naplate	6.276	7.540	7.565	+ 20,5 %
- u I.1. zoni naplate	-	326	213	-
- u II. zoni naplate	13.732	17.817	17.672	+ 28,7 %
- u III. zoni naplate	4.211	2.620	4.531	+ 7,6 %
- u IV.1. zoni naplate	1.450	1.660	1.410	- 2,8 %
- u IV.2. zoni naplate	-	865	1.730	-
UKUPNO PARKIRNIH MJESTA POD NAPLATOM	28.080	33.329	35.824	+ 27,6 %
<i>Broj parkirnih mjesta za invalide</i>			2.255	

Izvor podataka: Zagrebparking / Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

odvijanje prometa u središnjem dijelu Grada Zagreba i određena je veličina pješačke zone. U početnom dijelu izvještajnog razdoblja to je regulirano Naredbom o mjerama za reguliranje prometa u središnjem dijelu Grada Zagreba (Sl.GI.GZ 08/07), a od 29.10.2015. Naredbom o uvjetima prometovanja vozila u središnjem dijelu Grada Zagreba (Sl.GI.GZ 21/15, 07/16).

Površine za kretanje vozila javnog gradskog prijevoza

Zbog čestih zastoja, vožnja javnim prijevozom nužno je sporija od individualne vožnje automobilom: prema podacima ZET-a iz 2015., komercijalna brzina autobusa je 18,8 km/h, a tramvaja 12,8 km/h.

Prometno opterećenje i zagušenje prometnica dodatno usporavaju sredstva javnog prijevoza. Za njegovo nesmetano odvijanje i veću protočnost, na ulicama odgovarajuće širine u urbanom području Grada Zagreba utvrđene su, i posebno označene, prometne trake namijenjene kretanju vozila javnog prijevoza. Navedenim trakama smiju se koristiti i taksi vozila.

Tramvajski promet

Preduvjet za optimalno odvijanje tramvajskog prometa je njegovo razdvajanje od kolnog prometa. U starijem dijelu izgrađenog područja to nije izvedivo jer je tramvajsku prugu bilo moguće postaviti jedino na površine za kretanje automobila. Stoga je miješanje tih dviju vrsta prometa u Zagrebu neizbježno. Određeni stupanj razdvajanja ipak je postignut time što prometne trake za prometovanje vozila javnog prijevoza često obuhvaćaju i tramvajsku prugu.

U dijelovima grada Zagreba koji su oblikovani kasnije, osobito nakon Drugoga svjetskog rata, osnovne prometnice u pravilu sadrže posebne površine za izgradnju tramvajске pruge. Na području Gračana, između okretišta Mihaljevac i Dolje, pruga prati trasu ulice, no od nje je potpuno odvojena.

Organizacija automobilskeg prometa u mirovanju

U središnjim dijelovima grada Zagreba i Sesveta promet motornih vozila u mirovanju riješen je uređenjem parkirališta i mogućnošću korištenja javnih garaža. Parkirna mjesta na javnoprometnim površinama u pretežitom dijelu urbanog područja obuhvaćena su zonama

naplate parkiranja. Zonsku naplatu parkiranja provodi Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Zagrebparking.

Od 2013. do 2016. zone naplate parkiranja proširivane su u sedam navrata, uspostavljene su dvije nove zone naplate (I.1. i IV.2.), a broj parkirnih mjesta pod naplatom porastao je za čak 29,4 %. Početkom 2013. Zagrebparking je upravljao sa sedam javnih garaža ukupnog kapaciteta 2.411 parkirnih mjesta. 2016. je u naselju Novi Jelkovec otvorena osma javna garaža, čime je broj mjesta povećan na 2.612.

Uz javne garaže Zagrebparkinga, krajem 2016. u Zagrebu je djelovalo i 26 privatnih garaža s naplatom, ukupnog kapaciteta više od 10.000 mjesta. Taj broj obuhvaća i garaže trgovačkih centara s naplatom. U širem središtu grada Zagreba nalazi se 10 privatnih garaža s oko 4.500 mjesta.

Površine za promet biciklima

Površine za biciklistički promet u prometnom sustavu Grada uređuju se sukladno zakonu - kao biciklističke trake na dijelovima kolnika i biciklističke staze na drugim javnim površinama.

Osnovna mjerila za određivanje stupnja razvoja mreže biciklističkih površina jesu njezina duljina, razgranatost i konzistentnost. Do kraja 2016. je na oko 168 km ulične mreže formirano ukupno 256,28 km površina za promet biciklima. Mreža biciklističkih površina obuhvaća veći dio urbane cjeline Grada, no njena konzistentnost nije zadovoljavajuća.

U središnjem je dijelu grada Zagreba formiranje biciklističkih površina u uvjetima favoriziranja motornog prometa rezultiralo njihovom potkapacitiranošću i neodgovarajućim rješenjima, koja su se pritom negativno odrazila i na protočnost i sigurnost pješačkog prometa, jer su biciklističke staze u pravilu formirane na postojećim pješačkim površinama - nogostupima.

Tijekom izvještajnog razdoblja, u ožujku 2016., donesen je Pravilnik o biciklističkoj infrastrukturi (NN 28/13), kojim su propisani uvjeti za formiranje biciklističkih prometnica. Iste godine u Gradu Zagrebu je započelo formiranje biciklističkih prometnih površina sukladno odredbama Pravilnika.

Znatan dio površina za promet biciklima u Gradu Zagrebu, kako u središnjem tako i u rubnim dijelovima Grada, ne zadovoljava uvjete propisane Pravilnikom. Rok u kojem su jedinice lokalne samouprave obvezne uskladiti postojeće stanje na cestama i ostalim prometnim površinama istječe 1. travnja 2018., dvije godine od stupanja Pravilnika na snagu.

Pješačke površine

Pješački promet ograničen je na manje udaljenosti, odnosno na građevinska područja naselja. Za njegovo sigurno odvijanje formiraju se posebne površine unutar koridora ceste. U urbanoj matrici središnjih dijelova Zagreba i Sesveta te u dijelovima Novog Zagreba postoje uređene površine namijenjene isključivo kretanju pješaka, odnosno posebne pješačke zone. Posljednja izmjena obuhvata pješačke zone na području Grada Zagreba provedena je 2013. godine u središtu Zagreba, preoblikovanjem početnog dijela Vlaške ulice u Europski trg. Navedeni trg uređen je kao pješačka zona uz ograničen pristup motornim vozilima.

Znatan dio prometnica unutar naselja Grada Zagreba, uključujući one u rubnim urbanim dijelovima Zagreba i Sesveta te u podsljemenskom području grada Zagreba, još uvijek ne sadrži nogostupe ili druge površine za pješački promet.

II.2.4.3. Komunalni standard

Komunalne djelatnosti od vitalnog su značaja za funkcioniranje naselja. Sukladno odredbama Zakona o komunalnom gospodarstvu (NN 36/95, 70/97, 128/99, 57/00, 129/00, 59/01, 26/03 – pročišćeni tekst, 82/04, 178/04, 38/09, 79/09, 49/11, 144/12, 147/14), jedinice lokalne samouprave obvezne su osigurati obavljanje komunalnih usluga na svom teritoriju. Pružanje tih usluga mora biti trajno i kvalitetno i temeljiti se na načelima održivog razvoja. Komunalne djelatnosti obavljaju se kao javna služba, a način pružanja komunalnih usluga određuje predstavničko tijelo lokalne samouprave posebnim odlukama.

Komunalne djelatnosti u smislu navedenog Zakona u izvještajnom su razdoblju obuhvaćale:

- opskrbu pitkom vodom,
- odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda,
- prijevoz putnika u javnom prometu,
- održavanje čistoće,
- odlaganje komunalnog otpada,
- održavanje javnih površina,
- održavanje nerazvrstanih cesta,
- tržnice na malo,
- održavanje groblja i krematorija i prijevoz pokojnika,
- obavljanje dimnjačarskih poslova,
- javnu rasvjetu.

Uz navedene djelatnosti, Zakon dozvoljava jedinicama lokalne samouprave da posebnom odlukom odrede dodatne djelatnosti od lokalnog značaja, koje će se pod zakonskim uvjetima smatrati komunalnim djelatnostima. Grad Zagreb je takvim djelatnostima proglasio, među ostalim, pružanje usluge veletržnice, usluge na javnim parkiralištima i javnim garažama te uslugu prijevoza sustavom javnih bicikala.

Dio komunalnih djelatnosti zahtijeva specifičnu infrastrukturu koja utječe na prostorno planiranje i uređenje naselja.

Organizacija komunalnih djelatnosti na području Grada Zagreba

S obzirom na specifičan upravni i teritorijalni status Grada Zagreba, komunalne djelatnosti na području Grada ne reguliraju se na lokalnoj, već na područnoj razini, zbog čega podjela komunalne infrastrukture na onu područne i onu lokalne razine u praksi nije provediva. Iz tog se razloga analiza komunalne djelatnosti opskrbe pitkom vodom i odvodnje otpadnih voda daje u sklopu cjelovitog prikaza sustava vodoopskrbe i odvodnje Grada Zagreba u glavi **II.4. OPREMLJENOST PROSTORA INFRASTRUKTUROM OD ZNAČAJA ZA GRAD ZAGREB** ovog izvješća.

a) Sustav javnog prijevoza putnika

Usluga kolektivnog prijevoza putnika u javnom prometu osigurava se cjelovitim sustavom koji obuhvaća cijelo područje Grada Zagreba. Na cijelom prostoru Grada uspostavljen je i organizirani prijevoz posebnih skupina korisnika, a od 2013. u središnjem je dijelu grada Zagreba u funkciji i individualna, biciklistička komponenta javnog prijevoza.

Kolektivni javni prijevoz na području Grada Zagreba realizira se tramvajskim, autobusnim i željezničkim podsustavom te uspinjačom i žičarom. Pružatelj usluge željezničkog prijevoza na području Grada Zagreba su Hrvatske željeznice, a ostalih vrsta kolektivnog prijevoza Zagrebački holding – podružnica Zagrebački električni tramvaj (ZET). ZET osigurava i prijevoz posebnih kategorija putnika na području Grada. Uslugu javnog biciklističkog prijevoza pruža operater Nextbike.

Podsustavi u funkciji kolektivnog javnog prijevoza

Željeznički putnički prijevoz na području Grada Zagreba određen je postojećom mrežom pruga. Najveći broj putnika koristi se pravcem istok – zapad, tj. Savski Marof – Zagreb (Glavni kolodvor) – Dugo Selo. Za regionalni promet značajni su i pravci prema Sisku (kroz Veliku Goricu), Karlovcu (kroz Jastrebarsko), Zaboku, Novskoj i Koprivnici. Gradski i prigradski željeznički prijevoz također se odvija navedenim pravcima, no zadržava se unutar granica Grada Zagreba.

Mrežom autobusnih linija ZET-a pokriveno je cijelo područje Grada Zagreba izuzev užeg središta Zagreba, gdje je uspostavljen tramvajski prijevoz. Autobusna mreža nije ograničena na područje Grada Zagreba, već sa Zagrebom i Sesvetama povezuje i pojedina područja Zagrebačke županije (gradove Veliku Goricu i Zaprešić te općine Bistru, Stupnik i Klinča Sela). Potkraj 2016. na 141 dnevnoj i 4 noćne linije vozila su ukupno 403 autobusa različitog tipa i kapaciteta.

Tramvajski prijevoz ograničen je na središnje naselje, grad Zagreb, i osnovna je komponenta javnog gradskog prijevoza u urbanom području grada. Krajnje točke tramvajske mreže su Gračani / Dolje na sjeveru, Dubrava / Dubec, Borongaj i Žitnjak na istoku te Črnomerec i Prečko na zapadu grada. Na jugu grada, u Novom Zagrebu, tramvaj vozi jedino Avenijom Dubrovnik. Remize se nalaze na Trešnjevci i u Dubravi. U 2014. je na 15 dnevnih i 4 noćne tramvajske linije prometovalo 273 motornih tramvajskih kola i 63 tramvajske prikolice, a u 2016. 276 motornih kola i 60 prikolica.

Dvoja kola uspinjače prometuju 66 m dugom linijom u središtu grada Zagreba, povezujući donjogradski prostor uz Ilicu sa Strossmayerovim šetalištem na Gornjem gradu.

Žičara od Tunela do Sljemena zbog remonta ne radi od 2007. godine, te se na toj relaciji putnici prevoze autobusima.

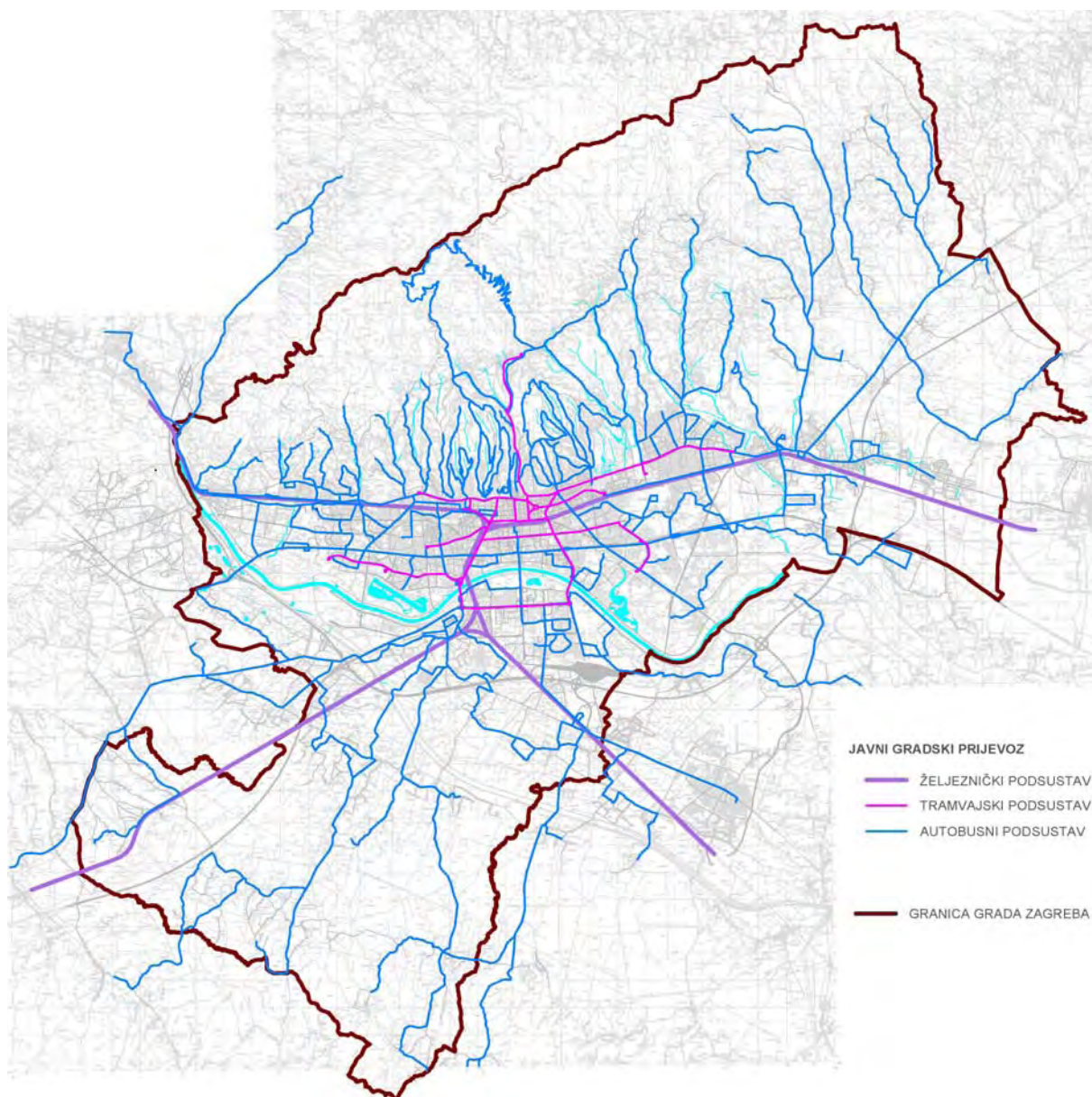
Broj prevezenih putnika u kolektivnom javnom prijevozu Grada Zagreba konstantno raste. U 2016. ZET je zabilježio 288.456.098 putnika, što predstavlja porast od 17,55 % u četverogodišnjem razdoblju. Željeznicom se u gradskom prijevozu godišnje preveze oko 8.650.500 putnika.

Javni biciklistički prijevoz

Grad Zagreb je 2013. omogućio provedbu pilot-projekta javnih bicikala kao potencijalne komponente javnog gradskog prijevoza u središnjem dijelu grada Zagreba. Za unajmljivanje bicikala inicijalno je uspostavljeno šest lokacija u širem središtu Zagreba. Sustav se pokazao uspješnim i mreža stajališta se postupno širila, te je 2016. usluga prijevoza javnim biciklima uvrštena među djelatnosti koje se smatraju komunalnim djelatnostima gradskog značenja.

Grafički prikaz 16. Mreža javnog prijevoza Grada Zagreba

Tablica 30. Željeznički promet u funkciji javnog gradskog prijevoza Grada Zagreba

relacija	broj linija	broj stajališta	frekvencija	dnevni prosjek putnika
Podsused – Sesvetski Kraljevec	99	11	10 – 20 min	7.500
Podsused – Zagreb GK	59	6	10 – 20 min	5.000
Zagreb GK – Sesvetski Kraljevec	67	6	10 – 20 min	3.700
Sesvetski Kraljevec – Podsused	91	11	10 – 20 min	8.300
Sesvetski Kraljevec – Zagreb GK	64	6	10 – 20 min	5.800
Zagreb GK – Podsused	55	6	10 – 20 min	5.300
Zagreb GK – Odra	14	4	cca 60 min	2.100
Odra – Zagreb GK	14	4	cca 60 min	2.200
Zagreb GK – Mavračići	13	5	cca 60 min	2.000
Mavračići – Zagreb GK	12	5	cca 60 min	1.600
Ukupno	243	31		23.700

Izvori podataka: HŽ, ZET / Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Do kraja 2016. broj stajališta javnih bicikala povećan je na 62, a broj bicikala na 804. Mreža stajališta proširena je na područje od središta Zagreba do Buzina u smjeru sjever - jug i od naselja Vrbanj do sportskog kompleksa Svetice u smjeru zapad - istok. Mreža je prisutna u osam od petnaest gradskih četvrti Grada Zagreba.

Posebni prijevoz

Zasebnu kategoriju javnog prijevoza predstavlja organizirani prijevoz posebnih kategorija korisnika: osoba s invalidnošću i djece s teškoćama u razvoju te školske djece.

Osobe s invalidnošću i djeca s teškoćama u razvoju prevoze se posebno uređenim kombi-vozilima od mjesta stanovanja do mjesta odgoja i obrazovanja, rada, liječenja ili rekreacije. Prijevoz se organizira sukladno posebnim pravilnicima.

Organizirani prijevoz školske djece ZET provodi s 28 školskih autobusa. Do škole se prevoze učenici s mjestom prebivališta udaljenim više od 3 km od škole za niže, i više od 5 km za više razrede osnovne škole. Prijevoz se organizira temeljem zahtjeva škola i Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i sport, a u skladu s važećim zakonskim propisima.

Širenje sustava javnog prijevoza Grada Zagreba

Sustav javnog prijevoza kontinuirano se širi unutar područja Grada Zagreba, a nastavlja se i njegova integracija u okolno područje.

Autobusna mreža konstantno prati širenje zona stanovanja kako na području Grada, tako i u okolnom konurbativnom području. Ona je u proteklom četverogodišnjem razdoblju i zabilježila najveće promjene: ukupna duljina ZET-ovih autobusnih linija porasla je od početka 2013. do kraja 2016. s 1.351 km (od čega 994 km na području Grada Zagreba i 357 km na području Zagrebačke županije) na 1.494 km, što je povećanje za oko 10,6 %.

Prostornom dokumentacijom kontinuirano se planira širenje tramvajske mreže grada Zagreba i uspostava lakotračničke željeznice.

Grad Zagreb, Zagrebačka županija i Krapinsko-zagorska županija sklopili su 2012. sporazum o uspostavi zajedničkog sustava integriranog javnog prijevoza i zajedničkom tarifnom sustavu. Tijekom 2016. pristupilo se prvoj fazi realizacije, koja obuhvaća analizu potreba i izradu prijedloga Master plana sustava.

Tablica 31. Pokazatelji javnog putničkog prijevoza ZET-a

	2009.	2012.	2014.	2016.
Duljina mreže tramvajskog prometa (km)	58,4	58,4	58,4	58,4
Duljina tramvajskih linija (km)	211	211	209,6	209,6
Duljina autobusnih linija (km)	1.099	1.351	1.416	1.494
Broj prevezenih putnika	277.308.950	245.390.636	271.669.075	288.456.098
Broj vožnji osoba s invalidnošću	23.934	23.694	25.341	25.242

Izvor podataka: ZET / Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

b) Tržnice

Tržnica podrazumijeva prostor u kojem se prodaju živežne namirnice i drugi proizvodi. U urbanim naseljima Zagreb i Sesvete tržnice na dnevnoj bazi trebaju zadovoljiti potrebe velikog broja stanovnika te su sukladno tome formirane kao permanentno uređeni prostori, u pravilu oblikovani izgradnjom namjenskih građevina.

Mreža tržnica Grada Zagreba obuhvaća 24 tržnice na malo i jednu veletržnicu. Tržnice na malo disperzirane su unutar pretežito stambenih zona užeg područja grada Zagreba i Sesveta, dok je veletržnica smještena uz jednu od primarnih gradskih prometnica, Slavonsku aveniju, čime joj je osigurana mogućnost pristupa teškim teretnim vozilima.

Ukupna površina tržnica iznosi oko 12,4 ha, od čega 3,86 ha zauzima natkriveni prostor. Tržnicama Grada Zagreba upravlja Zagrebački holding - podružnica Tržnice.

U izvještajnom razdoblju, 2015. godine, započelo je preuređenje tržnice Branimirova. Na njoj je predviđeno formiranje eko-tržnice.

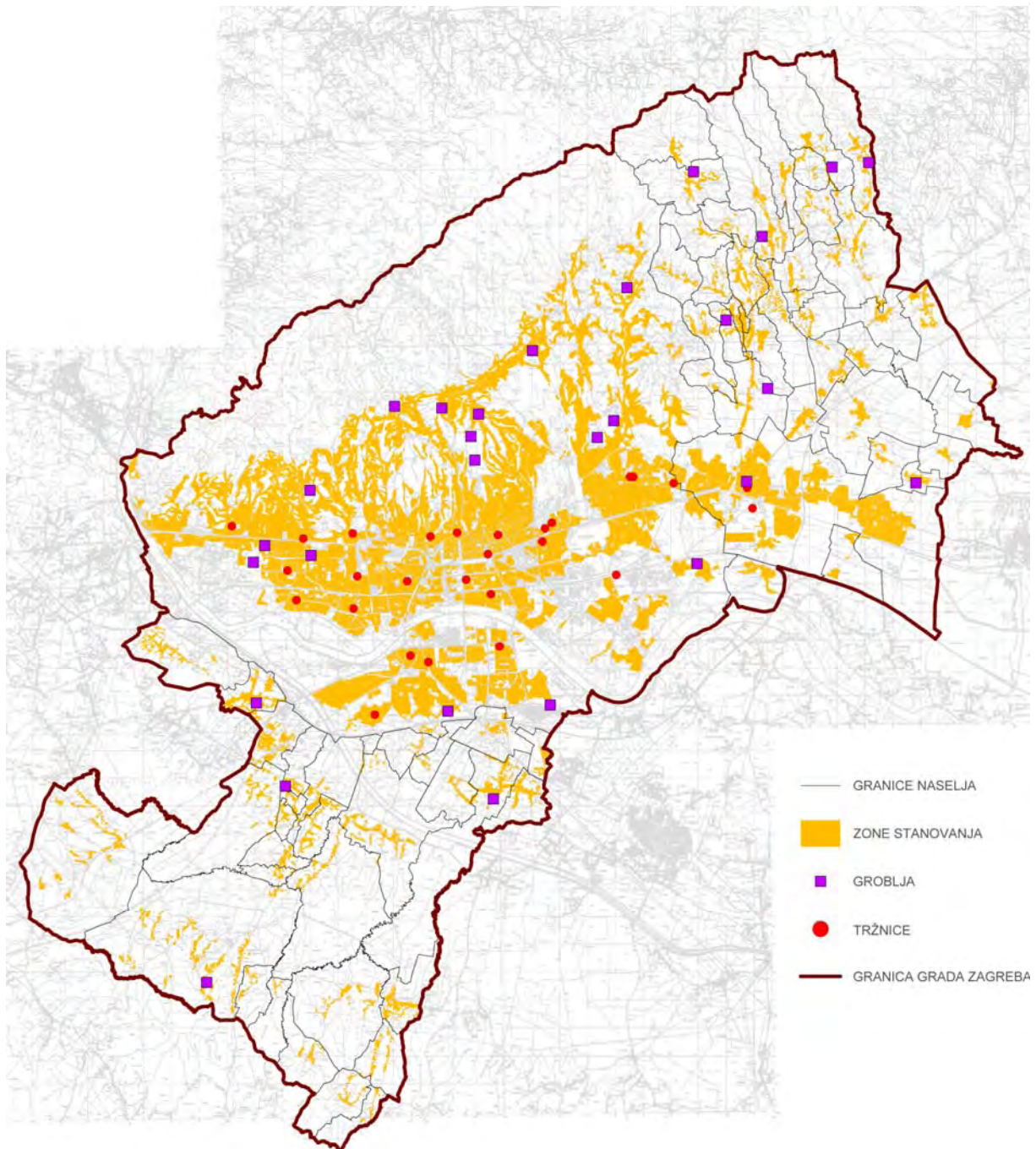
c) Groblja

Grad Zagreb posebnom odlukom određuje groblja na svom području. Na području Grada postoje 4 velika i 24 malih groblja. Od velikih groblja, Mirogoj i Gaj urni – Krematorij, te Miroševac nalaze se u Zagrebu, a Markovo Polje smješteno je uz istoimeno naselje u neposrednoj blizini Sesveta. Manja groblja u suburbanom i ruralnom području Grada Zagreba zadovoljavaju potrebe više okolnih naselja. Tri groblja – Bolničko, Starokatoličko i staro groblje Sesvete – nisu u funkciji, tj. na njima se ne obavljaju ukopi, već se ona održavaju i uređuju u postojećem opsegu. Održavanje gradskih groblja i krematorija i pružanje pogrebnih usluga u Gradu Zagrebu u nadležnosti je javne ustanove Zagrebački holding d.o.o. – podružnice Gradska groblja.

Na grobljima Grada Zagreba ukupno se godišnje izvrši oko 7.800 ukopa. Od toga se oko 5.400 ukopa (69 % ukupnog broja) izvrši na Mirogoju, Miroševcu i Markovom Polju, oko 1.150 (15 %) na krematorijskom groblju Gaj urni, a oko 1.250 (16 %) na malim grobljima. Godišnje se u Krematoriju kremira oko 4.500 pokojnika.

2016. je ukupna površina groblja na području Grada Zagreba iznosila oko 171 ha, s više od 187.000 grobnih mjesta. Na grobljima postoji 12 crkava i 4 kapele. U sustavu groblja djeluju 24 mrtvačnice s ukupno 38 odara. Sva su groblja opskrbljena javnim vodovodom, a njih 12 i kanalizacijom.

Prikaz 17. Lokacije tržnica i groblja u Gradu Zagrebu

Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 32. Groblja u Gradu Zagrebu

groblje	površina (m ²)			broj grobnih mjesta			
	postojeća	planirana	povećanje (%)	2012.	2014.	2016.	pov. (%)
Mirogoj	724.289	1.093.000	50,9	59.952	59.962	60.016	1,1
Krematorij i Gaj urni	29.314	196.500	570,3	14.594	15.168	15.891	8,9
Miroševac	412.425	536.000	29,9	46.813	47.165	47.509	1,5
Markovo Polje	261.000	1.020.000	290,8	16.951	18.221	19.235	13,5
Remete	5.926	5.926	0	1.043	1.044	1.044	0,1
Šestine	9.303	39.000	319,2	1.890	1.892	1.892	0,1
Gračani	2.576	6.330	145,7	560	560	560	0
Markuševec	17.561	45.000	156,2	3.095	3.107	3.124	0,9
Granešina	19.652	48.000	144,2	3.427	3.474	3.507	2,3
Čučerje	12.315	38.000	208,6	2.815	2.816	2.816	0,0
Resnik	7.702	9.400	22,0	1.021	1.030	1.032	1,0
Resnik mrtvačnica	1.506	1.506	0	0	0	0	0
Gornje Vrapče	24.462	44.000	79,9	4.845	4.850	4.853	0,2
Stenjevec	23.312	39.000	67,3	4.993	4.999	5.006	0,3
Lučko	18.287	18.287	0	3.665	3.677	3.677	0,3
Brezovica	11.337	157.000	1.284,8	2.122	2.122	2.123	0,0
Kupinečki Kraljevec	5.548	12.300	121,7	656	664	674	2,7
Sveta Klara	10.968	16.600	51,3	1.830	1.835	1.836	0,3
Odra	25.418	25.418	0	3.380	3.439	3.459	2,3
Jakuševec	6.161	17.000	75,9	956	965	972	1,7
Vugrovec Donji	8.758	12.000	37,0	1.432	1.444	1.456	1,7
Kašina	10.146	30.000	195,7	1.526	1.558	1.567	2,7
Planina Donja	8.367	11.500	37,4	673	675	678	0,7
Cerje	13.265	26.000	96,0	1.222	1.497	1.521	24,5
Moravče	13.312	31.000	132,9	2.472	2.474	2.475	0,1
Glavnica Donja	5.625	8.000	42,2	290	297	308	6,2
Staro sesvetsko groblje	6.148	6.148	0	cca 500	cca 500	cca 500	0
Bolničko groblje	17.000	17.000	0	cca 300	cca 300	cca 300	0
Starokatoličko groblje	2.200	2.200	0	cca 50	cca 50	cca 50	0
Ukupno	1.713.883	3.512.115	104,9	182.223	184.935	187.231	2,7

Izvor podataka: Gradska groblja / Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

d) Javne zelene površine

Javnim površinama smatraju se površine u javnom korištenju koje sačinjavaju dio komunalne infrastrukture naselja, a nisu prometne površine, odnosno nerazvrstane ceste. Pretežiti dio javnih površina sačinjavaju zelene površine.

S veličinom naselja i razinom njegove urbaniziranosti raste i značaj javnog zelenila kao važne komponente prostornog uređenja. Javne zelene površine neizgrađeni su dio prostorne strukture naselja, te su, uz estetsku vrijednost, i nužna pretpostavka zdravog života stanovništva kao dio prirodnog zemljišta u pretežito izgrađenoj okolini.

Javno zelenilo podrazumijeva hortikulturno uređene površine: parkove, perivoje, zelene trgove, travnjake i drvorede. Održavanje i uređenje javnih zelenih površina Grada Zagreba provodi Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Zrinjevac. Zrinjevac se brine za 1.140,3 ha javnih zelenih površina, od čega 45 parkova većih od 0,18 ha. U sastavu Zrinjevca djeluju rasadnici u Jankomiru (veličine 2,5 ha) i Markuševcu (16,5 ha).

Šume unutar naselja (uključujući park šume) ne smatraju se dijelom javnih površina naselja i u njima se ne provodi hortikulturno uređenje. Šumama upravljaju Hrvatske šume sukladno posebnim propisima.

Kretanje i rekreacija

Javne zelene površine predviđene su primarno za kretanje i boravak stanovništva na otvorenom. Na tim površinama, ovisno o njihovoj veličini i o koncepciji hortikulturnog oblikovanja, uređuju se pješačke staze - šetnice i drugi sadržaji za boravak građana. Na javnim zelenim površinama uređeno je ukupno oko 570 dječjih igrališta, za odrasle je izgrađen veći broj bočališta, a pojedine površine ili njihovi dijelovi koriste se i za druge sportove, na rekreacijskoj osnovi.

Unutar većih zona javnog zelenila planiraju se cjelovite zone za rekreaciju. Najveće uređene zone te vrste obuhvaćaju cjeline oko jezera Jarun i Bundek te južni dio parka Maksimir u gradu Zagrebu.

Najveće cjelovito područje za rekreaciju, od posebnog značaja za urbane dijelove Grada, jest Park prirode Medvednica. Na dijelu Medvednice unutar područja Grada Zagreba označene su 72 pješačke/planinarske staze te devet biciklističkih staza ukupne duljine 144,44 km. Većina biciklističkih staza rekreativnog je karaktera, no 2016. godine otvorena je tzv. Enduro - ekstremna staza.

Gradski vrtovi

Dio zelenih površina u privatnom vlasništvu u urbanim dijelovima Grada Zagreba građani koriste kao vrtove, za uzgoj povrća i drugog bilja. Uočivši potrebu građana, Grad Zagreb je 2013. pokrenuo projekt gradskih vrtova, koji vodi Gradski ured za poljoprivredu i šumarstvo.

Projekt gradskih vrtova ograničen je na urbana naselja Zagreb i Sesvete. Gradski vrtovi formiraju se na pojedinim javnim zelenim površinama izdvajanjem, ograđivanjem i parceliranjem jednog njihova dijela, na kojem se građanima omogućava obrada tla i uzgoj bilja za vlastite potrebe. Na taj način gradski vrtovi objedinjuju gospodarsku i zdravstveno-rekreacijsku ulogu.

Do kraja 2016. formirano je dvanaest gradskih vrtova ukupne površine oko 22,2 ha, što čini blizu 2 % javnih zelenih površina Grada.

Površine za pse

Na području Grada Zagreba postoji vrlo velik broj kućnih ljubimaca. Procjenjuje se da se broj pasa kreće između 60.000 i 80.000, dok za mačke i druge vrste životinja nema ni približno pouzdane procjene.

Većina kućnih ljubimaca ne napušta prostor stana, odnosno kuće, no psima i mačkama potreban je vanjski prostor za kretanje. Njihovo slobodno kretanje u prostoru Grada, osobito u urbanim sredinama, iz sanitarno-higijenskih razloga i radi sigurnosti građana nije uvijek kompatibilno s boravkom ljudi, a posebno djece.

S obzirom na samu njihovu prirodu i povezanost s čovjekom, pitanje prostora za boravak na otvorenom najizraženiji je kod pasa – kućnih ljubimaca. Kako bi se omogućilo njihovo kretanje i rekreacija bez neželjenog dodira s građanima, na javnim zelenim površinama u Gradu su do kraja 2016. određene i posebno označene 63 površine na kojima se psi, uz nadzor posjednika, mogu kretati bez povodca. Uz to je u Zagrebu uređeno više od 40 parkova za pse – ograđenih površina sa spravama za vježbanje pasa. Najveći od tih parkova, površine oko 1.900 m², izgrađen je 2014. na Ravnicama.

Tablica 33. Gradski vrtovi

Gradska četvrt	naziv vrta	površina (m ²)	broj parcela	broj korisnika	godina otvaranja
Maksimir	Dubrava	11.500	129	129	2015.
Novi Zagreb – istok	Sloboština	2.840	33	33	2014.
	Sopot I	24.865	227	227	2013.
	Sopot II	6.395	65	65	2013.
Novi Zagreb – zapad	Klara I	18.800	118	118	2013.
	Klara II	5.345	64	54	2016.
Peščenica – Žitnjak	Borovje I	14.264	681	376	2013.
	Borovje II	48.719			2014.
Sesvete	Rimski put	5.970	65	65	2014.
	Senjska ulica	10.250	102	102	2013.
Stenjevec	Prečko	5.450	59	59	2014.
	Stenjevec	47.700	478	478	2014.
Trnje	Savica	20.000	61	61	2013.
Ukupno		222.098	2.082	1.767	

Izvor podataka: Gradski ured za poljoprivredu i šumarstvo

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

e) **Držanje i zbrinjavanje životinja**

U urbanim sredinama životinje se drže kao kućni ljubimci. Zakonom o zaštiti životinja (NN 135/06) utvrđena je nadležnost jedinica lokalne samouprave za propisivanje uvjeta i načina držanja kućnih ljubimaca, način kontrole njihova razmnožavanja, uvjeta i načina držanja vezanih pasa te način postupanja s napuštenim i izgubljenim životinjama. Držanje kućnih ljubimaca u Gradu Zagrebu regulirano je Odlukom o uvjetima i načinu držanja kućnih ljubimaca i načinu postupanja s napuštenim i izgubljenim životinjama (Sl.GI.GZ 21/08, 06/12, 04/13, 20/13, 21/14, 07/15, 22/15, 06/16).

Područje na kojem je dopušteno držanje domaćih životinja definirano je Naredbom o određivanju područja Grada Zagreba na kojima se dopušta držanje domaćih životinja (Sl.GI.GZ 04/12, 05/13, 06/13, 12/13, 19/13).

Prevenciju i zdravstvenu zaštitu životinja na području Grada Zagreba osigurava Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, gradske ustanove veterinarske struke (Veterinarska stanica Grada Zagreba i 12 drugih veterinarskih stanica), te 31 privatna ambulanta na 33 lokacije. Na području Grada djeluje 7 veterinarskih ljekarni. Usluge privremenog smještaja kućnih ljubimaca pruža 15 privatnih ustanova ("hotela za pse i mačke").

Sklonište za nezbrinute životinje i groblje za kućne ljubimce

Obveze Grada obuhvaćaju zbrinjavanje napuštenih kućnih ljubimaca i drugih životinja. Sklonište za nezbrinute životinje smješteno je na prostoru bivšeg poljoprivredno-gospodarskog kompleksa na području MO Dumovec u Gradskoj četvrti Sesvete. Sklonište je u suvlasništvu Grada Zagreba (4.327 m²) i Republike Hrvatske (8.611 m²). Njime upravlja javna ustanova Zoološki vrt Grada Zagreba.

Sukladno odredbama Prostornog plana Grada Zagreba, na prostoru Grada mogu se, u skladu s posebnim propisima i uz obvezu hortikulturnog uređenja visokim zelenilom, na prostorima izvan građevinskog područja, primjerenima za tu namjenu, smjestiti groblja za kućne ljubimce.

Grad Zagreb od 2011. provodi projekt „Groblje za kućne ljubimce“, kojim je predviđeno formiranje groblja i izgradnja krematorija. Radovi na izgradnji objekta krematorija su u tijeku.

f) **Zdravstvena ekologija i održavanje čistoće**

Gusto naseljeno područje Grada osjetljivo je na pojavu zaraznih bolesti. Bitan čimbenik prevencije i očuvanja zdravlja stanovništva jest provedba zdravstveno-ekološke zaštite te održavanje urednosti i čistoće javnih površina.

Mjere zdravstvene ekologije obuhvaćaju provedbu dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije, ispitivanje hrane i predmeta opće uporabe, ispitivanje vode za piće, te voda namijenjenih kupanju i rekreaciji, ispitivanje štetnih utjecaja onečišćenja zraka na zdravlje ljudi, ispitivanje buke i ispitivanje onečišćenja tla. Provedba navedenih mjera u nadležnosti je Gradskog ureda za zdravstvo.

Divlje životinje potencijalni su prijenosnik bolesti. Njihovu vakcinaciju mamcima provodi veterinarska služba.

Uklanjanje životinjskih lešina i nusproizvoda životinjskog podrijetla s javnih površina Grada Zagreba u nadležnosti je Gradskog ureda za poljoprivredu i šumarstvo, a obavljaju ga higijeničarske službe.

Djelatnosti na održavanju čistoće Grada obuhvaćaju čišćenje (pometanje) i pranje ulica, pražnjenje koševa za otpatke te odvoz komunalnog otpada. Za održavanje čistoće Grada nadležan je Zagrebački holding – podružnica Čistoća.

II.2.4.4. *Zaštita stanovništva od štetnih utjecaja*

a) *Buka*

Buka okoliša je neželjen ili za ljudsko zdravlje i okoliš štetan zvuk u vanjskome prostoru izazvan ljudskom aktivnošću. Prekomjerna buka izrazito negativno utječe na kvalitetu života i na zdravlje stanovništva. Pravilnikom o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj ljudi rade i borave (NN 145/04, 46/08) dopuštene su najviše ocjenske razine buke imisije na otvorenom prostoru od 50 dB danju i 40 dB noću u zonama odmora, oporavka i liječenja, 55 dB danju i 40 dB noću u zonama stanovanja i boravka, 55 dB danju i 45 dB noću u zonama mješovite, pretežito stambene namjene, te 65 dB danju i 50 dB noću u zonama mješovite, pretežito poslovne namjene sa stanovanjem. U zonama gospodarske namjene buka na granici zone ne smije prelaziti najvišu dopuštenu razinu buke zone s kojom se graniči, dok buka na granici pojedine građevne čestice ne smije prelaziti 80 dB.

Zakon o zaštiti od buke (NN 30/09, 55/13, 153/13, 41/16) obvezao je u početnom dijelu izvještajnog razdoblja gradove s više od 250.000 stanovnika, a od prosinca 2013. naseljena područja s više od 100.000 stanovnika, na izradu strateških karata buke i akcijskih planova upravljanja bukom. Strateškim kartama buke ocjenjuje se izloženost stanovništva buci prometa i industrije, a izrađuju se pojedinačno za cestovni, željeznički, zračni promet i industriju, uključujući pripadajuću infrastrukturu te objekte za sport i rekreaciju i posebno objekte i područja posebno osjetljiva na buku (bolnice, škole, vrtići, tiha područja i sl.). Na temelju rezultata strateške karte buke i razlikovne (tzv. konfliktne) karte buke, iz koje je vidljiva razlika između postojećega, odnosno predviđenog stanja imisije i dopuštenih razina buke, izrađuje se akcijski plan namijenjen upravljanju bukom okoliša i njezinim štetnim učincima, uključujući mjere zaštite. Strateške karte buke i akcijski planovi sastavni su dio informacijskog sustava zaštite okoliša Republike Hrvatske i čine stručnu podlogu za izradu prostornih planova te u postupku strateške procjene utjecaja plana i programa na okoliš, usklađuju se trajno s izmjenama u prostoru, a obvezno se obnavljaju svakih pet godina.

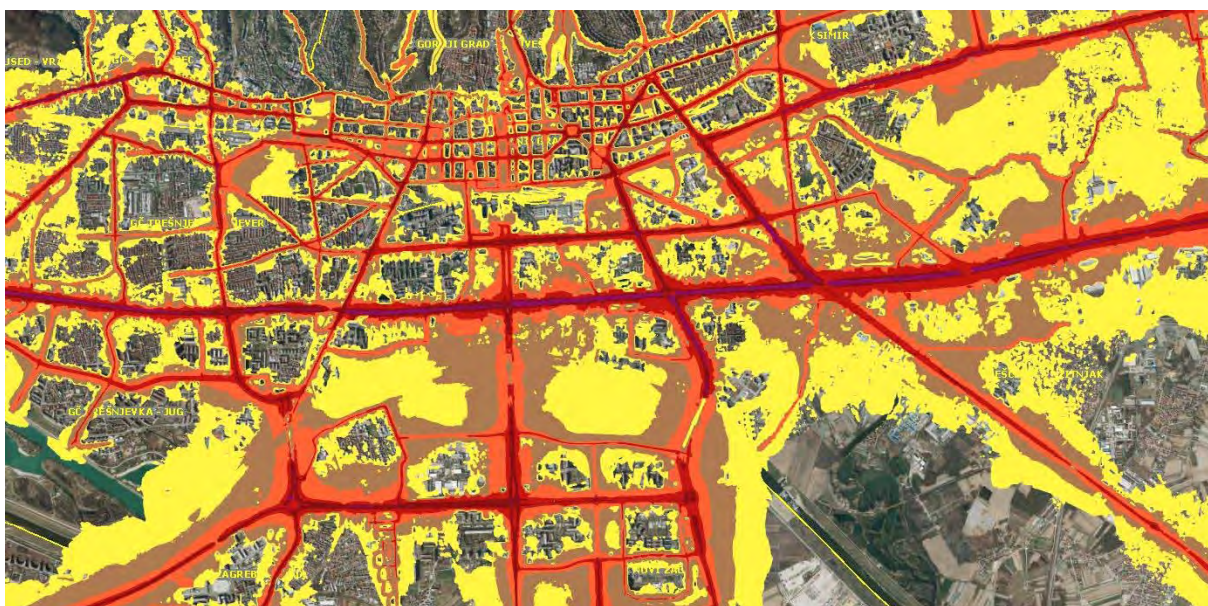
U razdoblju od 2014. do 2016. izrađena je Strateška karta buke Grada Zagreba i Konfliktna karta buke, nakon čega je započela izrada Akcijskog plana za upravljanje bukom Grada Zagreba.

Rezultati sumarne analize izloženosti stanovništva, provedene u okviru izrade Strateške karte buke Grada Zagreba, pokazuju da je više od 40 % stanovnika izloženo prekomjernim razinama buke cestovnog prometa za razdoblje dana, večeri i noći, 7 % željezničkog i 6 % tramvajskog prometa, dok je prekomjernim razinama buke industrijskih pogona izložen statistički gotovo zanemariv broj stanovnika.

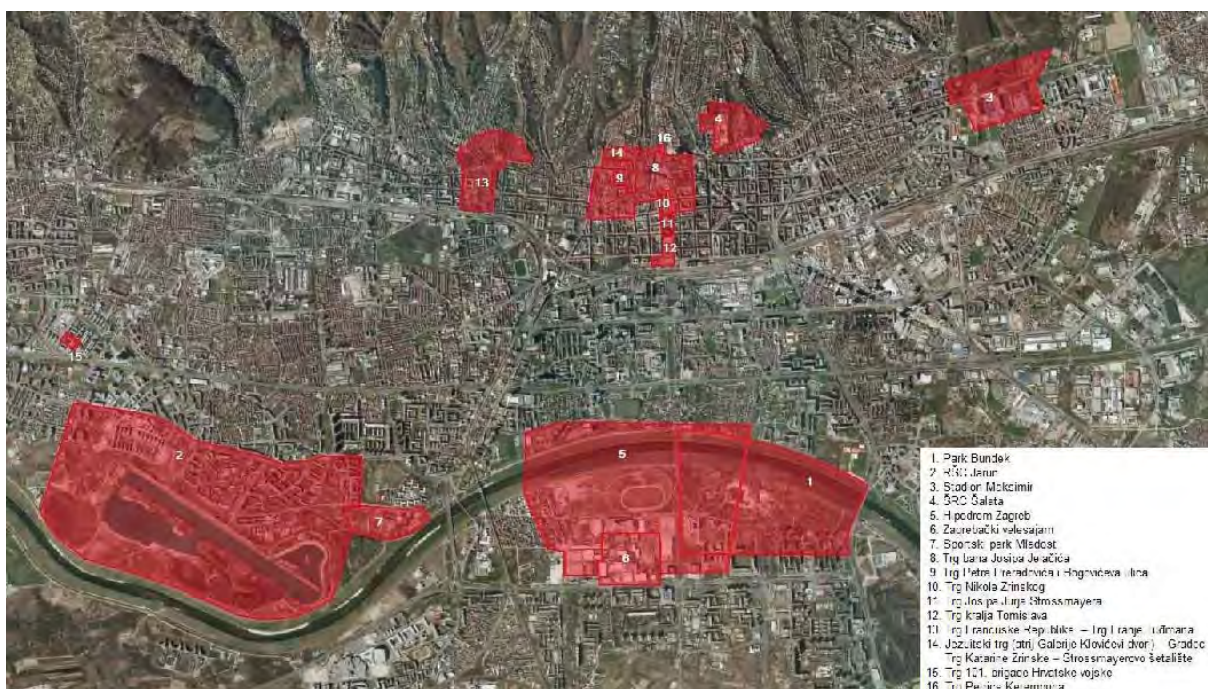
Izrazit uzrok buke su i pojedine vrste manifestacija. Prilikom koncerata i sličnih manifestacija s povišenom razinom buke na toj lokaciji, razina emitirane buke, u gusto izgrađenoj matrici dodatno pojačana refleksijom s okolnih zgrada, na pojedinim točkama prelazi granicu neugode, pa su u izvještajnom razdoblju zabilježene pritužbe stanara gradskoj upravi Grada Zagreba te Odboru za predstavke i pritužbe Hrvatskog Sabora.

Zakon o zaštiti od buke dao je jedinicama lokalne samouprave mogućnost da, radi zadovoljavanja potreba za održavanjem javnih skupova i organiziranja razonode, zabavnih i sportskih priredbi i drugih aktivnosti na otvorenom ili u zatvorenom prostoru za stanovništvo i goste, kada postoji mogućnost prekoračenja dopuštenih razina buke, odlukom predstavničkih tijela odrede ulice, dijelove ulica i naselja, trgove i druge lokacije u kojima je moguće prekoračiti dopuštene razine buke te putove za dolazak i odlazak sudionika navedenih događanja. Temeljem zakonskih odredbi, Grad Zagreb je 2016. donio Odluku o lokacijama i najvišim dopuštenim razinama buke tijekom održavanja manifestacija (Sl.GI.GZ 12/16), kojom je službeno omogućio povišenje razine buke tijekom javnih događanja i skupova na 16 lokacija u gradu, od čega osam u najužem gradskom središtu.

Prikaz 18. Strateška karta buke Grada Zagreba (izvod)

Prikaz 19. Lokacije na kojima je dopušteno povišenje razine buke prilikom manifestacija

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

b) Elektromagnetski utjecaji

Izvori ionizirajućeg zračenja

Ionizirajuće zračenje ionizira atome u tkivu i time narušava biokemijske procese u stanicama, što remeti njihovo funkcioniranje i dijeljenje te rezultira ozbiljnim zdravstvenim poremećajima i bolestima. Ionizirajuće zračenje nije moguće osjetiti, a njegove posljedice nastaju sa zadržkom i teško ih je povezati s uzrokom.

Izvori ionizirajućeg zračenja u čovjekom utjecanom okolišu su uređaji koji sadrže radioaktivne materijale. Takvi uređaji koriste se, u kontroliranim uvjetima i uz poseban nadzor, u energetici, medicini, istraživanjima, industriji i obrani. Radioaktivne elemente u maloj količini sadrže i uređaji široke primjene, poput gromobrana i dojavljivača dima u zaštiti od požara.

Osnovnu prijetnju za zdravlje i okoliš predstavlja radioaktivni otpad. Količina radioaktivnog otpada koji je nastao u Hrvatskoj do kraja 2016. godine iznosi oko 7,5 m³, ukupne razine aktivnosti oko 55 TBq. Uskladišten je u privremenim skladištima na Institutu Ruđer Bošković i Institutu za medicinska istraživanja i medicinu rada u Zagrebu te kod drugih prouzročitelja, odnosno korisnika izvora ionizirajućeg zračenja.

Nadzorom skladišta u Institutu Ruđer Bošković 2013. godine, utvrđeno je da ono ne zadovoljava zahtjeve sigurnosti, kao i da je u njemu uskladišteno oko 400 kg neprijavljene radioaktivne tvari. Razina radijacije u skladištu bila je viša od dopuštene, a kontaminacija je izlazila u okoliš. Neposredne opasnosti za stanovništvo u okolnim stambenim zonama ipak nije bilo. Skladište je sanirano 2015. godine.

Obveza Republike Hrvatske je uspostava središnjeg skladišta institucionalnog radioaktivnog otpada i iskorištenih izvora u koje će se dovoziti i skladištiti prethodno obrađen otpad. Navedeno skladište planira se realizirati izvan teritorija Grada Zagreba.

Neionizirajuće zračenje

Tijekom proteklog stoljeća brzi je razvoj tehnologije, osobito na području elektromagnetskih i električnih uređaja, prouzročio elektromagnetsko zagađenje – „elektromagnetski smog“. Razina tog onečišćenja konstantno raste i predstavlja sve veću opasnost za kvalitetu života. Vrijednost izmjeničnih elektromagnetskih polja koja je stvorio čovjek, posebice u velikim gradovima, može i 100.000 puta premašivati vrijednosti prirodnog Zemljinog polja.

Tok električne struje stvara u vodičima električna i magnetska polja koja se manifestiraju u području oko električnih aparata. Ubrzani napredak u električnoj, elektroničkoj i komunikacijskoj tehnologiji prati izrazit porast broja uređaja uz preklapanje i progušćivanje njihovih polja, što rezultira nastankom elektromagnetskog smoga.

U stvaranju elektrosмога sudjeluju polja zračenja niske i visoke frekvencije. Zračenje niske frekvencije dolazi od elektroopreme i vodiča: dalekovoda, trafostanica, električne željeznice i uličnih vodova, a u kući od električnih instalacija, televizora, računala, produžnih kabela i ostale opreme u kući. Zračenje visoke frekvencije stvaraju emiteri: odašiljači za mobilne komunikacije, TV i radijski odašiljači, te radar.

- izvori niske frekvencije

Najjači pojedinačni izvori elektromagnetskog polja, i praktički jedini koji utječu na prostore izvan građevina, jesu transformatori i nadzemni električni vodovi.

Mjere zaštite od navedenih izvora propisane su podzakonskim aktima i ugrađene u prostornu dokumentaciju. One uključuju zabranu gradnje u zaštitnom pojasu određenom sukladno snazi elektromagnetskog polja i ograničenje boravka ljudi u blizini navedenih uređaja.

- svjetlosno onečišćenje

Zakon o zaštiti od svjetlosnog onečišćenja (NN 114/11) u sustavu javne rasvjete propisuje obvezu primjene svjetiljki koje uz manju potrošnju energije daju jednak svjetlosni učinak, te izbjegavanje rasipanja svjetlosnog snopa iznad horizonta u postocima većim od propisanih graničnih vrijednosti.

U sustavu javne rasvjete Grada Zagreba koriste se štedne žarulje.

- pokretne telekomunikacijske mreže

Slabiji izvor zračenja, no prisutan bez ograničenja na cijelom području Grada Zagreba, bazne su stanice bežične telekomunikacijske mreže. Nakon što je izmjenama Pravilnika o jednostavnim građevinama i radovima iz 2009. postava elektroničke komunikacijske opreme (antenskih prihvata) na postojeće građevine uvrštena u radove za koje nije potrebna građevinska dozvola, čime je ukinuta mogućnost njezine regulacije od strane regionalne i lokalne samouprave, odnosno zajednice, krovni prihvat postavljeni su na velik broj lokacija u gusto izgrađenim sredinama i zonama stalnog boravka ljudi na način koji nagrđuje sliku naselja, kao i Grada Zagreba u cjelini.

Temeljem izraženog interesa građana i njihovih prijedloga iznesenih u postupku izmjena prostornih planova, Grad je, u okviru svojih pravnih ovlasti i u skladu s važećom legislativom, u odredbe GUP-ova grada Zagreba i Sesveta ugradio mjere koje treba ispuniti kod postave novih vanjskih sklopova bežične telekomunikacijske infrastrukture. Time problem postojećih krovnih prihvata nije otklonjen, ali je ograničena njihova nekontrolirana ekspanzija, bez – sudeći prema podacima samih teleoperatera – utjecaja na pokrivenost signalom.

II.2.5. Mjere zaštite stanovništva i vitalne infrastrukture

Području Grada Zagreba prijete realna opasnost od iznenadnih i nekontroliranih nepoželjnih događaja koji mogu zahvatiti velike dijelove prostora Grada i, ovisno o svojoj prirodi, neposredno ugroziti život i zdravlje ljudi te, oštećivanjem zgrada i infrastrukture, dubinski poremetiti život stanovništva i funkcioniranje Grada. Učinci takvog događaja nastavljaju se manifestirati dugo nakon njegova završetka, kroz velike posljedične ekonomske gubitke i druge neizravne štete.

Nepoželjan događaj koji opsegom ili intenzitetom ili neočekivanošću ugrozi zdravlje ili ljudske živote ili imovinu veće vrijednosti ili okoliš, a čiji nastanak nije moguće spriječiti ili posljedice otkloniti redovitim djelovanjem nadležnih tijela državne uprave i postojećih operativnih snaga zaštite i spašavanja s područja jedinice lokalne i područne samouprave na kojem je događaj nastao, smatra se katastrofom. Katastrofalan događaj po kriteriju EU je onaj koji ugrozi život i zdravlje više od 1.500 osoba.

S obzirom na gustoću naseljenosti Grada Zagreba, mogućnost katastrofalnih događaja ocjenjuje se vrlo velikom.

II.2.5.1. Pravni okvir

a) Zakoni i podzakonski akti

Preventivne mjere i operativno djelovanje u slučaju nepoželjnih događaja provode se unutar uspostavljenog sustava zaštite i spašavanja. Organizaciju sustava je do 1. kolovoza 2015. regulirao Zakon o zaštiti i spašavanju (NN 174/04, 79//07, 38/09, 127/10), a od tog datuma uređuje ga novi Zakon o sustavu civilne zaštite (NN 82/15).

Oba zakona propisuju obveze države i jedinica područne i lokalne samouprave u organizaciji i izgradnji sustava, kao i obveze donošenja procjena ugroženosti te, temeljem istih, izrade i donošenja planova zaštite i spašavanja.

Drugim zakonima i podzakonskim aktima propisane su specifične preventivne mjere i operativno djelovanje u slučaju pojedinih nepoželjnih događaja, ovisno o vrsti događaja.

Zaštita i spašavanje u prostornom planiranju

Potrebe zaštite i spašavanja reguliraju se i u okviru sustava prostornog uređenja.

Zakon o zaštiti i spašavanju određivao je da Državna uprava za zaštitu i spašavanje (DUZS) sudjeluje u izradi Strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske, te da daje suglasnosti na dokumente prostornog uređenja i posebne uvjete u postupku izdavanja lokacijske dozvole sukladno procjenama ugroženosti i planovima zaštite i spašavanja. Navedeni zakon propisivao je obvezu izgradnje skloništa.

Zakon o sustavu civilne zaštite nije zadržao navedene odredbe, no propisao je da čelnik središnjeg tijela državne uprave nadležnoga za poslove civilne zaštite (tj. DUZS-a) donosi pravilnik o mjerama civilne zaštite u prostornom planiranju. U izvještajnom razdoblju izrađen je prijedlog navedenog pravilnika.

Zakonske obveze više ne propisuju obvezu izgradnje skloništa, odnosno Državna uprava za zaštitu i spašavanje investitorima ne uvjetuje njihovu izgradnju. Vlasnici skloništa izgrađenih do dana stupanja na snagu Zakona samostalno utvrđuju načine njihovog korištenja.

b) Procjene ugroženosti

Procjene državne razine

U razdoblju od 2013. do 2016. godine izrađeno je više procjena ugroženosti i planova postupanja u slučaju katastrofa ili velikih nesreća na području Grada Zagreba. Od dokumenata državne razine izdvajaju se tri procjene iz kojih se može iščitati potencijalna ugroza područja Grada:

- Državna uprava za zaštitu i spašavanje je u proljeće 2013. izradila *Procjenu ugroženosti Republike Hrvatske od prirodnih i tehničko-tehnoloških katastrofa i velikih nesreća*,
- Nakon pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, Vlada RH je na sjednici 12. studenoga 2015. donijela opširniju *Procjenu rizika od katastrofa za Republiku Hrvatsku*, izrađenu po metodologiji EU-a,
- Državni zavod za radiološku i nuklearnu sigurnost izradio je 2016. *Procjenu ugroženosti Republike Hrvatske od ugroza kategorije I. i II.*, u kojoj se analizira radiološka ugroženost u slučaju nuklearnog incidenta na tlu Hrvatske ili u susjednim državama.

U *Procjeni rizika od katastrofa za Republiku Hrvatsku* za područje Grada Zagreba navode se sljedeći stupnjevi rizika za pojedine vrste ugroze:

- nizak stupanj rizika: bolesti životinja, požari otvorenog tipa, snijeg i led, suša;
- umjeren: bolesti bilja;
- visok: ekstremne temperature (toplinski val), epidemije i pandemije, industrijske nesreće, poplave izazvane izlivanjem kopnenih vodenih tijela;
- vrlo visok: potres.

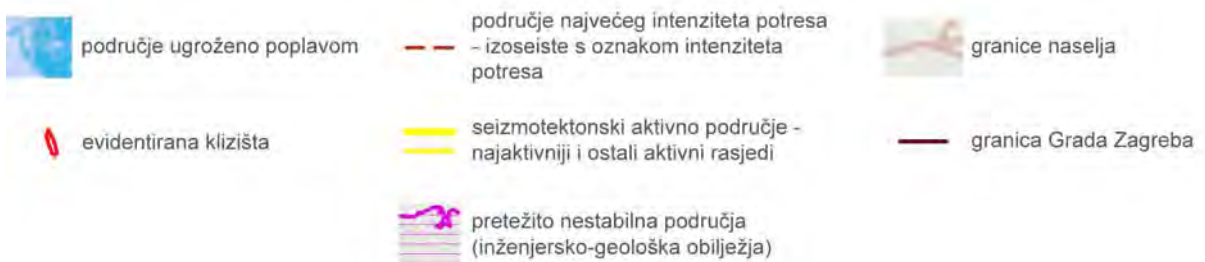
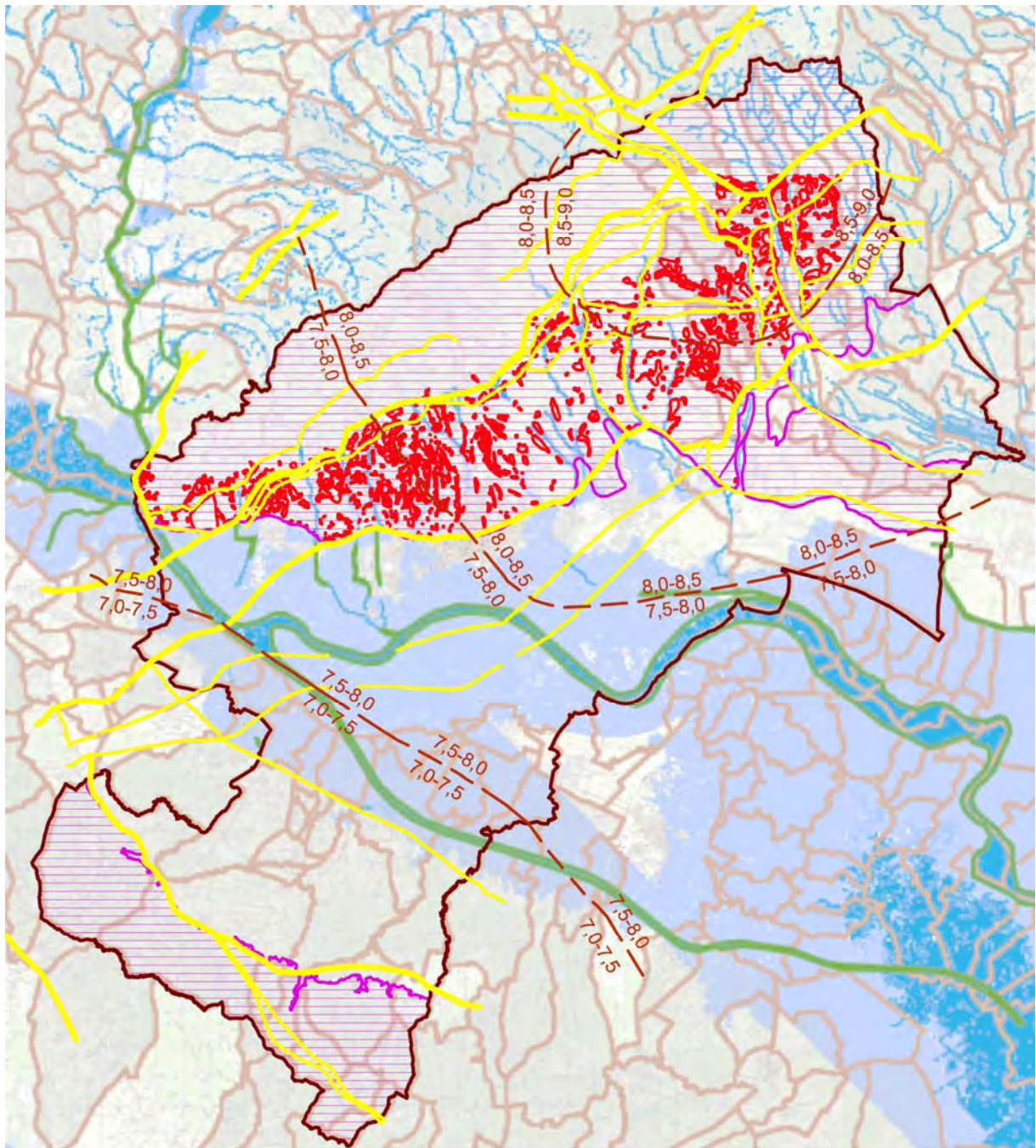
Procjene razine Grada Zagreba

U Gradu Zagrebu od 2011. na snazi je bila *Procjena ugroženosti stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara i okoliša od katastrofa i velikih nesreća za područje Grada Zagreba* (SI.GI.GZ 05/11). Procjenom je dana raščlamba potencijalnih opasnosti, definirane su snage za zaštitu i spašavanje i dani zaključci i preporuke. Temeljem *Procjene* izrađen je *Plan zaštite i spašavanja za područje Grada Zagreba*, koji je donesen u prosincu 2011. (SI.GI.GZ 19/11).

U ožujku 2016. godine Gradska skupština Grada Zagreba donijela je ažuriranu *Procjenu* (SI.GI.GZ 04/16), usklađenu s dotadašnjim izmjenama legislative. U ažuriranoj procjeni promijenjena je metodologija proračuna opasnosti od potresa, obrađena su odlagališta otpada i ionizirajući izvori zračenja koji nemaju izvanlokacijsko djelovanje, povećana je procjena potrebne veličine postrojbi civilne zaštite opće namjene na ukupno 2.040 pripadnika, odnosno 17 postrojbi po 120 pripadnika i dopunjena je evidencija područja ugroženih klizištima.

Prikaz 21. Ugrožena područja

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.2.5.2. Potencijalne ugroze i ranjiva područja

a) Mogući događaji s katastrofalnim posljedicama i mjere zaštite

Potencijalne opasnosti s izraženim prostornim utjecajem mogu imati prirodne uzroke ili biti posljedica ljudskog djelovanja. U prvu kategoriju ubrajaju se elementarne nepogode poput potresa, poplava, bujica i aktiviranja klizišta. Druga obuhvaća tehničko-tehnološke katastrofe (u gospodarskim objektima i u prometu), nuklearne i radiološke nesreće te ratna i teroristička djelovanja.

Potres

Negativno djelovanje potresa očituje se primarno oštećenjem i/ili rušenjem građevina svih vrsta i oštećenjem infrastrukturnih sustava, uz vjerojatnost stradavanja stanovništva.

Grad Zagreb leži na jednom od seizmički najaktivnijih područja u Republici Hrvatskoj. Seizmičnost na području Grada Zagreba prema staroj klasifikaciji iznosi od VIII do IX stupnjeva intenziteta Mercalli-Cancani-Siebergove (MCS) ljestvice. Prema danas važećoj normi HRN EN 1998-1/NA, seizmičnost se definira poredbenim vršnim ubrzanjem tla tipa A s vjerojatnošću premašaja od 10 % u 50 godina za povratno razdoblje od 475 godina u jedinici gravitacijskog ubrzanja, tj. u m/s^2 . Seizmotektonski aktivne zone povezane su s najvažnijim rasjedima: savskim rasjedom koji se pruža padinama Vukomeričkih gorica i zonom medvedničkog rasjeda koji prolazi potezom Žumberačka gora – Medvednica.

Najznačajnije aktivno epicentralno područje za Grad Zagreb je epicentralno područje Medvednice. Sukladno tome, sjeverni dio Zagreba seizmički je jače aktivan i time ugroženiji od južnog. Najugroženija je Gradska četvrt Podsljeme, a najmanje ugrožena Gradska četvrt Brezovica.

Ocjena ranjivosti pokazuje da bi, s obzirom na veličinu i gustoću naseljenosti Zagreba te njegovu središnju ulogu, već i slabiji potres imao katastrofalne posljedice. Ažuriranom Procjenom ugroženosti stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara i okoliša od katastrofa i velikih nesreća za područje Grada Zagreba, mogući gubici i vjerojatnost stradavanja stanovništva procijenjeni su na 5.626 poginulih, 11.539 ozlijeđenih, te 10.632 zatrpanih osoba. Od ukupnog broja stambenih građevinskih jedinica postoji mogućnost da ih, uslijed oštećenja, za stanovanje ne bi bilo upotrebljivo 63.743, čime bi oko 168.000 stanovnika ostalo bez krova nad glavom. S obzirom na vrstu gradnje, najugroženija područja u gradu Gradu Zagrebu nalaze se u gradskim četvrtima Gornji grad - Medveščak, Donji grad, Črnomerec i Podsused - Vrapče.

Sprečavanje potresa nije moguće, ali je provedba mjera za ublažavanje njegovih posljedica i pripremljenost zajednice od iznimnog značaja za brži oporavak i funkcioniranje Grada u cjelini. Od primarne važnosti bilo bi zbrinjavanje stanovništva. Evakuacija i premještanje stanovništva iz ugroženih područja provodila bi se sukladno planovima zaštite i spašavanja.

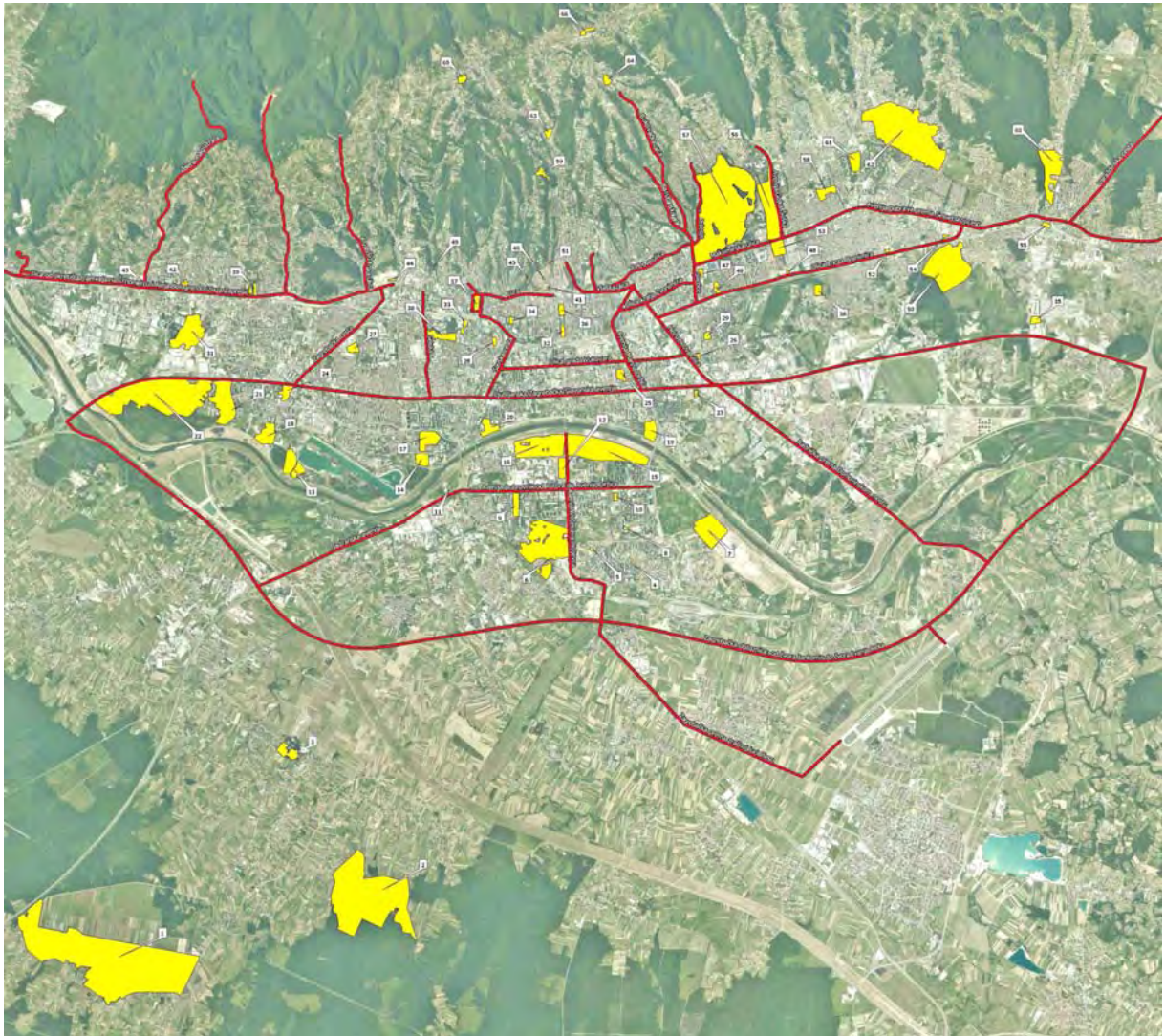
Ured za upravljanje u hitnim situacijama je 2016. godine izradio *Upute za slučaj potresa u Gradu Zagrebu*, dio kojih je i karta s prikazom evakuacijskih koridora i prihvatnih i evakuacijskih površina. Upute su distribuirane po javnim objektima na području Grada, a karte su dodatno postavljene i na postajama i u vozilima javnoga gradskog prijevoza.

Poplava

Jedina poplava koja bi mogla ugroziti objekte kritične infrastrukture na području Grada Zagreba nastala bi pucanjem savskog nasipa i izlivanjem rijeke Save iz korita. Nakon katastrofalne poplave 1964. godine, na području grada Zagreba formirano je riječno korito Save

Prikaz 22. Karta evakuacijskih koridora i prihvatnih i evakuacijskih površina u slučaju potresa

Izvor: Ured za upravljanje u hitnim situacijama / Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

širine 100 m i dubine 1 do 2 m, s inundacijskim pojasom širine 100 m sa svake strane i novim nasipima visine 3 do 5 m, a od 1979. u funkciji je i odteretni kanal Sava – Odra, za odvodnju vode koju nasipi i inundacijsko područje ne bi mogli izdržati. Time je mogućnost poplavlivanja Save znatno reducirana, no ne može se u potpunosti isključiti. S obzirom na konfiguraciju terena, poplavljeno zemljište obuhvatilo bi dijelom ili u potpunosti 21 naselje, uključujući gotovo pola teritorija naselja Zagreb. Procjenjuje se da bi u tom slučaju bilo ugroženo oko 342.578 osoba, odnosno nešto više od 43 % stanovništva Grada Zagreba.

U podsljemenskoj zoni postoji realna opasnost od poplava bujičnih voda, osobito na zapadnom dijelu Grada (potoci Čnomerec, Vrapčak, Kustošak, Kuniščak). Bujice pritom uključuju i opasnost od ispiranja i erozije tla te, posljedično, nastanka odrona.

Mogućnost poplave prevenira se redovitim održavanjem zaštitne infrastrukture. Operativno upravljanje rizicima od poplava i neposredna provedba mjera obrane od poplava utvrđena je Državnim planom obrane od poplava (NN 84/10) i Glavnim provedbenim planom obrane od poplava iz 2014.

Mjere obrane od poplava na području Grada Zagreba provode se sukladno *Provedbenom planu obrane od poplava branjenog područja Sektor C – gornja Sava, branjeno područje 14: središnji dio područja malog sliva Zagrebačko prisavlje*. Glavni vodotoci na kojima se provode mjere obrane od poplava na području Grada Zagreba su rijeka Sava (s ukupnom duljinom zaštitnih građevina od 48,82 km), odteretni kanal Odra (23,62 km) i bujični potoci Medvednice (17 potoka i akumulacija Jazbina, ukupno 3,04 km). Održavanje se provodi i na uspornim nasipima uz glavni odvodni kanal, u duljini od 7,2 km.

Obranom od poplava upravljaju Hrvatske vode, a poslovi obrane od poplava su hitna služba. Neposrednu provedbu obrane od poplava na području Grada Zagreba Hrvatske vode su dodijelile pravnoj osobi Vodoprivreda Zagreb d.d.

Klizišta

Nestabilnost padina i mogućnost pojave klizišta rezultat je geoloških karakteristika zemljišta Grada Zagreba. Pretežito nestabilna područja nalaze se u podsljemenskoj zoni Zagreba i omeđena su na sjeveru granicom Parka prirode Medvednica, a na jugu crtom dodira podnožja Medvednice i savske nizine, odnosno uličnim potezom Ilica – Jurišićeva – Vlaška – Maksimirska – Novoselečki put – Lektrščica i dalje zamišljenom crtom preko područja Gradske četvrti Sesvete prema sjeveroistoku. Na nestabilne padine otpada oko 14 % ukupne površine navedene zone.

Većina klizišta u Gradu Zagrebu nastaje kao posljedica ljudskog djelovanja, presijecanjem površinskog sloja zemljišta prilikom gradnje, a aktivira se u pravilu nakon veće količine oborina, kad se uslijed natapanja smanji kohezija tla i trenje između slojeva. Klizanje terena ugrožava u prvom redu izgrađene strukture, no i stanovništvo može biti ugroženo ako područje klizišta ne napusti na vrijeme. Procjenjuje se da je aktivnim klizištima koja se nalaze u naseljenim područjima Grada ugroženo oko 700 objekata i više od 1.500 stanovnika.

Hrvatski geološki institut dovršio je 2007. godine rad na I. fazi detaljne inženjersko-geološke karte podsljemenske urbanizirane zone (DIGK faza I), kojom je obrađeno 707 klizišta. Karta je 2011. dopunjena s još 78 klizišta te ih je početkom izvještajnog razdoblja u katastru klizišta bilo registrirano 785. Taj broj nije konačan: tijekom izrazito vlažnih godina, 2013. i 2014., evidentirano je oko 170 novih klizišta. Područje najugroženije klizištima obuhvaća dolinu Velikog potoka - Čnomerca, odnosno područje Grmoščice i Fratersčice u gradskoj četvrti Čnomerec. Praćenje klizišta kontinuirano se provodi. U tijeku su radovi vezani uz II. fazu DIGK-a.

Najveće klizište u Gradu Zagrebu, Kostanjek u Podsusedu, bilo je u razdoblju od 2009. do 2014. jedno od tri pilot-područja bilateralnog, hrvatsko-japanskog projekta *Risk Identification and Land-Use Planning for Disaster Mitigation of Landslides and Floods in Croatia (Identifikacija rizika i planiranje korištenja zemljišta za ublažavanje katastrofa od klizišta i poplava u Hrvatskoj)* u

okviru Znanstveno-tehnološkog istraživačkog partnerstva za održivi razvoj (*Science and Technology Research Partnership for Sustainable Development – SATREPS*) FY2008. Klizište Kostanjek nastalo je 1963. godine kao posljedica rudarskih aktivnosti za potrebe tadašnje tvornice cementa u Podsusedu i obuhvaća područje od oko 1,2 km² područja iznad pogona cementare. Na njemu su pomoću četrdesetak senzora promatrani uzroci klizanja i pomaci tla za razvoj metoda evidentiranja, istraživanja i praćenja klizišta. Po završetku projekta, 2014. godine, na toj je lokaciji otvoren Opservatorij klizišta Kostanjek Rudarsko-geološko-naftnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Tehničko-tehnološke nesreće

Tehničko-tehnološke katastrofe pojavljuju se kao iznenadni i nekontrolirani događaji prilikom upravljanja određenim sredstvima i obavljanja aktivnosti s opasnim (eksplozivnim, zapaljivim, otrovnim i dr.) tvarima. Ovisno o vrsti, količini i maksimalnoj koncentraciji opasnih tvari te udaljenosti objekata u kojima se njima rukuje od naseljenih područja, tehničko-tehnološka nesreća može prerasti u veliku nesreću ili katastrofu i ugroziti život i zdravlje ljudi, okoliš, kritičnu infrastrukturu i okolno gospodarstvo.

- opasnost od nesreća u gospodarstvu

U nekima od gospodarskih subjekata na području Grada Zagreba nalaze se opasne tvari u količini koja bi, u slučaju nesreće, mogla prouzročiti vrlo teške ili katastrofalne posljedice. Hrvatsko zakonodavstvo nalaže evidentiranje takvih poduzeća, odnosno postrojenja u Registru postrojenja u kojima je utvrđena prisutnost opasnih tvari (RPOT) Agencije za zaštitu okoliša. U Gradu Zagrebu evidentirana su četiri postrojenja višeg razreda (s većim količinama opasnih tvari), dok su u 2013. evidentirana dva, a od 2014. nadalje tri postrojenja s manjim količinama opasnih tvari (postrojenja nižeg razreda). Navedena tzv. Seveso postrojenja su:

- višeg razreda:

- HEP Proizvodnja d.o.o. - Pogon TE-TO Zagreb,
- INA d.d. – Služba skladištenja, PJ UNP,
- DIOKI d.d. - PJ Etilen, PJ EPS, OJ Kemikalije, OJ Energetika,
- JANAF d.d. - Terminal Žitnjak,

- nižeg razreda:

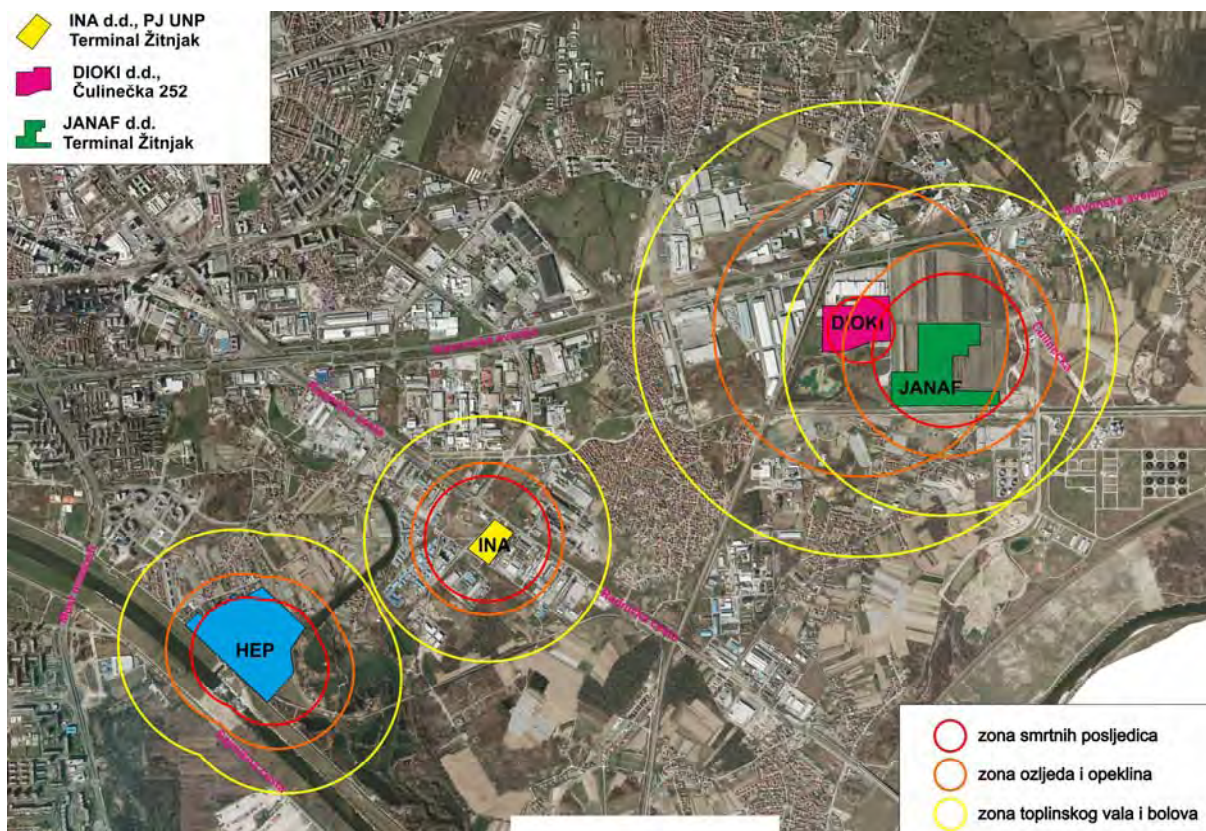
- HEP Proizvodnja d.o.o. - Pogon EL-TO Zagreb,
- INA Maziva d.o.o.,
- Scott Bader d.o.o.

Od 2014. godine evidentiraju se i postrojenja kod kojih su opasne tvari prisutne u količinama manjim od propisanih graničnih vrijednosti. U 2014. bilo ih je 56 (od toga 42 benzinske postaje), da bi njihov broj do kraja 2016. narastao na 80 (od toga 54 benzinske postaje), s još 10 u postupku prijave.

Najveći broj evidentiranih postrojenja, a među njima sva četiri postrojenja višeg razreda i dva nižeg razreda, nalazi se na području Gradske četvrti Peščenica - Žitnjak; jedino se EL-TO nalazi u GČ Trešnjevka– sjever.

Zakon o zaštiti i spašavanju (NN 174/04, 79/07, 38/09, 127/10) obvezivao je predstavnička tijela jedinica područne samouprave da, temeljem podataka iz unutarnjih planova operatora, donose vanjske planove za sprječavanje velikih nesreća koje uključuju opasne tvari koje mogu izazvati posljedice za život i zdravlje ljudi i okoliš. Gradska skupština Grada Zagreba je u srpnju 2014. prihvatila *Vanjski plan zaštite i spašavanja od velikih nesreća koje uključuju opasne tvari* za četiri lokacije „Seveso postrojenja“ višeg razreda u industrijskoj zoni Zagreba na Žitnjaku.

Prikaz 23. Lokacije operatera opasnih tvari sa zonama ugroženosti

Vanjski plan zaštite i spašavanja Grada Zagreba

Područje Vanjskog plana utvrđuje se na temelju analize rizika operatera i obuhvaća područje izvan perimetra pogona ("izvan ograde") unutar kojeg postoji mogućnost nastanka posljedica opasnih za život i zdravlje ljudi te štetnih posljedica za okoliš i materijalna dobra.

- opasnost od nesreća u tranzitu

Temeljem višegodišnjeg praćenja prijevoza i provoza opasnih kemikalija na području Grada Zagreba može se reći da se kroz Zagreb ili pokraj njega transportira ukupno više od 150.000 t opasnih kemikalija godišnje bez uračunavanja nafte i naftnih derivata (procjena na više od 3 milijuna tona). Više od 70 % svih kemikalija prolazi i zadržava se na zagrebačkom području, ali nesreća u prijevozu najviše je s naftnim derivatima. Prema ukupnim podacima u najvećim količinama se prevoze klorovodična kiselina, natrijev hidroksid i sumporna kiselina, a ostale kemikalije, osim naftnih derivata, u znatno manjim količinama.

Požar

Mogućnost izbijanja požara postoji na cijelom području Grada Zagreba, no procjene govore da je, zahvaljujući uređenju naselja i tipologiji gradnje u kombinaciji s poduzetim mjerama zaštite i velikim brojem interventnih jedinica, vjerojatnost za katastrofalan požar otvorenog tipa u izgrađenim strukturama vrlo malena.

Klimatske prilike i tip vegetacije imaju preventivni učinak na izbijanje požara u prirodnom okruženju.

U Planu zaštite od požara i tehnoloških eksplozija (SI.GI.GZ 04/09) navedeno je 150 objekata u kojima postoji mogućnost izbijanja požara većih razmjera. Riječ je o proizvodnim pogonima i o objektima javne i društvene, te komunalne infrastrukture. U 55 od navedenih 150 objekata nalaze se veće količine zapaljivih i drugih opasnih tvari. U posebnu su kategoriju svrstane 73 benzinske crpke, koje su također lokacije s potencijalnom opasnošću od požara.

Vatrogasna zajednica Grada Zagreba godišnje bilježi oko 3.000 intervencija. Radi se primarno o intervencijama u pojedinačnim stambenim objektima (stanovima i kućama).

Ostale ugroze

Različite vrste elementarnih nepogoda - suše, tuča, jaki mrazovi, izvanredno velika visina snijega, snježni nanosi i lavine, nagomilavanje leda na vodotocima, odroni zemljišta i druge - mogu biti takva opsega da, ovisno o mjesnim prilikama, uzrokuju bitne poremećaje u životu ljudi na određenom području.

Navedene pojave mogu nanijeti vrlo velike materijalne štete, no u pravilu nemaju katastrofalne učinke na vitalnu infrastrukturu i druge strukture u prostoru ni na život stanovništva.

II.2.5.3. Operativne snage zaštite i spašavanja / Operativne snage sustava Civilne zaštite

Zakon o zaštiti i spašavanju propisao je da organizacijom sustava zaštite i spašavanja stanovništva rukovodi Državna uprava za zaštitu i spašavanje (DUZS). U okviru DUZS-a djeluju operativne snage zaštite i spašavanja, čije službe i postrojbe ustrojava regionalna i lokalna samouprava. U slučaju potrebe, u aktivnosti operativnih snaga uključuju se i dijelovi Oružanih snaga Republike Hrvatske.

Sukladno zakonskim odredbama, u početnom dijelu izvještajnog razdoblja za zaštitu i spašavanje stanovništva na području Grada Zagreba bio je nadležan Područni ured za zaštitu i spašavanje (PUZS) Grada Zagreba i Zagrebačke županije. Organizacijom sustava rukovodio je i operativnim snagama zapovijedao gradonačelnik Grada Zagreba. Koordinaciju pitanja obrane, zaštite i spašavanja u Gradu Zagrebu vodio je Ured za upravljanje u hitnim situacijama kao gradsko upravno tijelo, a u slučaju potrebe aktivirao bi se Stožer za zaštitu i spašavanje Grada Zagreba. Sudionici sustava zaštite i spašavanja određeni su Zaključkom o utvrđivanju operativnih snaga zaštite i spašavanja i pravnih osoba od interesa za zaštitu i spašavanje (SI.GI.GZ 24/09).

Stupanje na snagu Zakona o sustavu civilne zaštite 2015. godine u izvještajnom je razdoblju donijelo više terminoloških nego sadržajnih izmjena u organizaciji sustava zaštite Grada Zagreba. Organizacija, koordinacija i rukovođenje nisu bitnije mijenjani, niti je bilo većih izmjena operativnih snaga.

Civilna zaštita

U Zagrebu je sjedište interventne specijalističke postrojbe Civilne zaštite (ISPCZ), kao temeljne operativne snage CZ-a na državnoj razini, za zonu Zagreb. Zona Zagreb obuhvaća Grad Zagreb te Zagrebačku, Sisačko-moslavačku, Karlovačku, Krapinsko-zagorsku, Varaždinsku, Međimursku, Kopriivničko-križevačku i Bjelovarsko-bilogorsku županiju.

Operativne postrojbe CZ-a razine Grada Zagreba sačinjava 17 postrojbi opće namjene (po jedna pri svakoj gradskoj četvrti) i tri specijalističke postrojbe.

Vatrogastvo

Vatrogasnu zajednicu Grada Zagreba sačinjavaju profesionalna postrojba regionalne razine - Javna vatrogasna postrojba (JVP) Grada Zagreba i 59 dobrovoljnih vatrogasnih društava (DVD-a). DVD-i su formirani primarno u tradicionalnim naseljima i, osim zaštite stanovništva i imovine, imaju i naglašenu društvenu funkciju, osobito u manjim lokalnim zajednicama. U 2016. godini DVD-i su imali 8.656 članova; od toga su 533 bila djeca starosti od 6 do 12 godina, 1.649 vatrogasna mladež - omladina od 13 do 18 godina, a 2.940 pričuvni članovi.

Dobar prostorni razmještaj vatrogasnih postrojbi i društava osigurava djelotvoran nadzor teritorija Grada Zagreba. Javna vatrogasna postrojba s 5 lokacija u Zagrebu (Centar, Žitnjak, Jankomir, Novi Zagreb i Dubrava) provodi stalni nadzor središnjeg prostora Zagreba, dok centralna Dobrovoljna vatrogasna društva Hrašće, Dragonožec, Kupinečki Kraljevec, Sesvete, Kašina i Šestine dopunjavaju sustav vatrogasnog nadzora i osiguravaju mogućnost brze intervencije na cijelom području Grada.

Policija

Policija nije sastavni dio operativnih snaga zaštite i spašavanja, no njezina uloga u zaštiti od kriminalnog djelovanja bila bi nezaobilazna u slučaju velike nesreće ili katastrofe.

Područje Grada Zagreba i Zagrebačke županije u nadležnosti je Policijske uprave zagrebačke. Devet od njenih sedamnaest postaja pokriva prostor Grada Zagreba.

II.3. GOSPODARSKE DJELATNOSTI

II.3.1. Struktura gospodarstva Grada Zagreba

Gospodarstvom Grada Zagreba dominiraju klasične i suvremene uslužne djelatnosti. Poljoprivreda i šumarstvo već vrlo dugo nemaju gotovo nikakvu gospodarsku ulogu, a obustavom eksploatacije mineralnih sirovina ugasile su se i s njom povezane gospodarske djelatnosti. Primarna industrijska proizvodnja u Zagrebu više ne postoji, no zastupljena je industrija, mahom prerađivačka, koja se temelji na kombinaciji tehnološki složenijih proizvodnji s većom dodanom vrijednosti proizvoda, dijelom orijentirana na izvoz.

Djelatnosti koje bilježe razvoj

Recesijska kretanja u razdoblju od 2009. do 2015. utjecala su na slabljenje gotovo svih gospodarskih djelatnosti u Gradu. Podaci Hrvatske gospodarske komore pokazuju da je ponovni rast gospodarskih aktivnosti zabilježen tek 2016. godine. Prema Registru godišnjih financijskih izvještaja Financijske agencije Republike Hrvatske u 2016., na području Grada Zagreba krajem godine je djelovalo 35.089 poduzetnika s oko 350.900 zaposlenih, te 12.518 registriranih obrta s 29.502 zaposlenih. Taj trend potvrđuju i podaci Državnog zavoda za statistiku (Priopćenje, stanje 31. prosinca 2016.) i javnopravnih tijela Grada Zagreba, premda nisu identični; u njima se navodi da je na dan 31.12.2016. u Gradu Zagrebu bilo 80.685 registriranih pravnih osoba s 348.715 zaposlenih, dok je u obrtni registar bilo upisano 12.190 obrta s 29.398 zaposlenih.

U izvještajnom razdoblju, od početka 2013. do kraja 2016., nastavljen je trend ranije započetih strukturnih promjena u gospodarstvu Grada Zagreba u pravcu daljnjeg opadanja udjela primarnih djelatnosti i proizvodnog dijela sekundarnih djelatnosti (prije svega eksploatacije prirodnih resursa i industrije), uz porast poslovnih, stručnih i znanstveno-istraživačkih, a osobito tercijarnih djelatnosti: trgovine, financijskih djelatnosti, informacija i komunikacija, poslovanja nekretninama i drugih uslužnih djelatnosti.

Posljednji podaci o strukturi zaposlenih u pravnim subjektima pokazuju da porast zaposlenosti bilježe samo djelatnosti vezane za gospodarenje otpadom i sanaciju okoliša, financijske i administrativne djelatnosti, te javna uprava i obrana. Ipak, povećanje turističkih smještajnih kapaciteta u Gradu Zagrebu ukazuje da se u tom segmentu pad broja zaposlenih barem dijelom može iščitavati kao posljedica prelaska iz okvira pravnog subjekta na obrt.

Građevinarstvo

Od djelatnosti sekundarnog sektora, u izvještajnom razdoblju je prvi put od 2009. zabilježen rast građevinarstva. Njegov najveći udio otpada na zgradarstvo, dok je izgradnja infrastrukture slabije zastupljena.

Djelatnosti temeljene na znanju

Za razvoj gospodarstva Grada Zagreba ključnu ulogu imaju djelatnosti temeljene na znanju. Dana 31. prosinca 2016. u Gradu Zagrebu aktivno je bilo 8.599 pravnih osoba čija je djelatnost temeljena na znanju (stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti). Značenje Grada Zagreba kao znanstveno-tehnološkog središta oslikava podatak da je od ukupnog broja zahtjeva za zaštitu patenata podnesenih Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo polovica prijavljena s

područja Grada Zagreba i Zagrebačke županije. Sa zagrebačkog područja također je oko polovina ukupno priznatih patenata na području RH.

Turizam i ugostiteljstvo

Razvitak turizma u Zagrebu u najužoj je vezi s atraktivnošću Grada glede njegove povijesne i prirodne baštine te s planskim jačanjem uloge Grada u sustavu velikih europskih gradova i obnovom i razvitkom kompleksne urbane infrastrukture.

Zagreb se već profilirao u jako središte kongresnog turizma i gospodarsko-poslovnih manifestacija i sajmova. U porastu je i značaj Grada kao središta kulturnog turizma. Pritom je osnovno turistički privlačno područje šire središte grada Zagreba kao prostor povijesnog identiteta. Značajnu ulogu u turističkoj ponudi imaju institucije kulture i umjetnosti. Prema Provedbeno-marketingom planu razvoja turizma od 2002. - 2010. godine, kao strateškom dokumentu dugoročnog razvoja zagrebačkog turizma, posebna pozornost dana je projektu razvitka kulturnog turizma, čime se posjetiteljima nastoji pružiti što više zanimljivih sadržaja, od kulturnih i sportskih događanja, povijesnih znamenitosti, do raznolike ugostiteljske ponude, a sve suradnjom turističkih, kulturnih i drugih institucija.

Udio turizma u gospodarstvu Grada Zagreba je u porastu, pri čemu se sektor privatnog smještaja razvija brže od kolektivnoga.

Iako se zagrebački turizam i dalje u velikoj mjeri temelji na tranzitu ili kratkom boravku turista, godišnji broj turističkih posjeta kontinuirano se povećava, i u 2016. je dosegao brojku od 1.154.622.

Tablica 34. Pregled turističkog prometa na godišnjoj razini

	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	porast 2012.-2016.
dolasci	868.855	876.604	967.902	1.077.778	1.154.622	32,9 %
noćenja	1.442.192	1.451.891	1.602.420	1.804.290	2.023.733	40,3 %

Tablica 35. Pokazatelji građevinarstva Grada Zagreba

		2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Izdane građevinske dozvole	ukupno	496	424	458	556	667
	zgrade	412	340	385	397	485
	<i>stanovi</i>	1.605	1.163	1.292	995	2.106
Završene zgrade	ukupna veličina (m ²)	704.870	191.025	215.621	312.967	253.840
	zgrade ukupno	359	250	171	367	329
	stambene zgrade	303	208	136	328	252
	<i>stanovi</i>	2.729	1.227	638	1.798	1.065

Tablica 36. Zaposleni prema područjima NKD-a 2007.

djelatnost	broj zaposlenih			
	2013.	2014.	2015.	2016.
Poljoprivreda, šumarstvo, ribarstvo	1.746	1.786	1.719	1.723
Rudarstvo i vađenje	1.365	1.433	1.163	992
Prerađivačka industrija	44.403	41.393	41.081	42.966
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	3.366	3.390	3.411	3.276
Vodoopskrba, odvodnja, gospodarenje otpadom, sanacija okoliša	3.890	3.734	3.459	3.666
Građevinarstvo	23.878	23.718	21.670	22.486
Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala	70.193	71.338	69.636	72.378
Prijevoz i skladištenje	21.070	19.451	19.358	20.038
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	14.488	14.786	14.764	16.174
Informacije i komunikacije	21.346	22.368	22.174	23.161
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	13.478	19.422	20.040	19.966
Poslovanje nekretninama	3.996	4.075	3.501	4.155
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	31.482	32.326	34.044	34.162
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	16.965	17.576	20.822	22.151
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	34.822	33.872	33.942	34.507
Obrazovanje	28.315	27.717	28.769	29.329
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	28.588	27.460	29.668	29.759
Umjetnost, zabava i rekreacija	9.433	8.795	9.522	9.323
Ostale uslužne djelatnosti	10.048	8.665	10.614	11.014
Djelatnosti kućanstva kao poslodavca; djelatnosti za vlastite potrebe	712	644	524	396
Nerazvrstani	23	18	25	17
UKUPNO	383.607	383.967	389.906	401.693

Izvor podataka: Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada, *Statistički ljetopis 2016., 2017.*

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.3.2. Prostorne potrebe i realizacija sadržaja

Većina gospodarskih djelatnosti zahtijeva specifično uređenje prostora. Primarne djelatnosti, kojima se ostvaruje proizvodnja hrane i sirovina, prirodno imaju i najveće potrebe za prostorom. Sekundarne, proizvodno-prerađivačke djelatnosti, ovisno o tehnološkom procesu zahtijevaju razmjerno velike prostore i dobru infrastrukturnu opremljenost. Tercijarne djelatnosti postavljaju razmjerno najmanje zahtjeve za prostorom; većinom su locirane u pojedinačnim objektima unutar cjelovitih stambeno-poslovnih zona, dok se tek za veće trgovačke i ugostiteljsko-turističke sadržaje formiraju posebne zone.

II.3.2.1. Primarni sektor

a) Poljoprivreda

Poljoprivredom se kao primarnom gospodarskom djelatnošću bavi vrlo malen dio stanovništva Grada Zagreba. Statistički podaci pokazuju da na području Grada Zagreba nema pravnih subjekata koji bi bili značajniji nositelji poljoprivredne proizvodnje, a udio poljoprivrednog stanovništva u populaciji Grada Zagreba pao je s 0,57 % u 2001. na 0,19 % u 2011. Iste godine je prihod od poljoprivrede u Gradu Zagrebu ostvarivalo 957 osoba, ili 0,12 % stanovništva Grada.

Gospodarski okvir ipak ne daje točnu sliku ruralnog stanovništva, budući da se pretežiti dio te populacije poljoprivredom bavi kao sekundarnom djelatnošću, odnosno za vlastite potrebe. Rezultati popisa 2011. pokazuju da se od 303.441 privatnih kućanstava Grada Zagreba* njih 20.148 ili 6,6 % bavilo poljoprivrednom proizvodnjom. Od toga je 10.368 kućanstava posjedovalo oranice (pritom njih oko polovine vrlo male, do 0,5 ha, a više od 38 % do 3 ha; veće oranice zastupljene su u vrlo malom udjelu). Više od 8.000 kućanstava posjedovalo je voćnjak, oko 5.000 vinograd. Manje od 5.000 kućanstava uzgajalo je perad, oko 1.400 svinje, a oko 1.000 goveda, ovce i/ili koze.

Poljoprivredno zemljište kao planska kategorija definirano je Prostornim planom na području 68 suburbanih i ruralnih naselja Grada Zagreba, dok ga na urbanom području grada Zagreba i Sesveta planska dokumentacija ne prepoznaje.

Ukupna površina poljoprivrednog zemljišta na području Grada Zagreba iznosi 21.733,2 ha, odnosno otprilike trećinu ukupne površine Grada. Prema podacima projekta "Inventarizacija poljoprivrednog zemljišta Grada Zagreba i preporuke za poljoprivrednu proizvodnju", koji je izradio Agronomski fakultet 2008., oranica na području Grada Zagreba ima 15.242,8 ha, vinograda i voćnjaka 258 ha, livada koje se koriste za poljoprivrednu proizvodnju 3.342,4 ha, a manjih poljoprivrednih površina koje čine kategoriju poljoprivredne površine - mozaici 2.890 ha. U kasnijem razdoblju inventarizacija nije rađena.

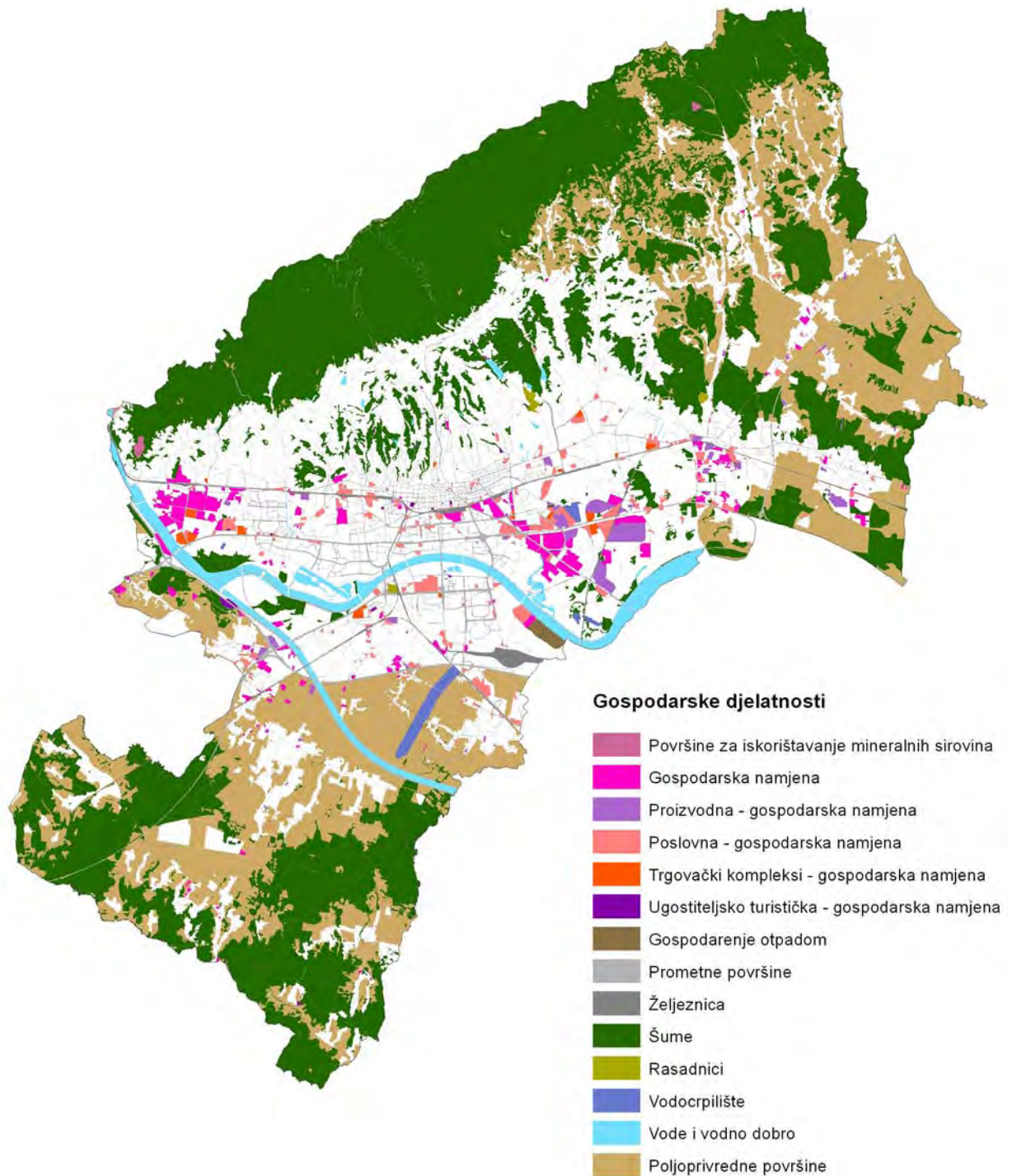
Poljoprivredno zemljište u stvarnosti postoji i unutar granica GUP-a Zagreba i Sesveta, u obliku zelenih površina pripadajućih parceli obiteljske kuće te zelenih i drugih površina koje još nisu privedene planskoj namjeni. Obje skupine površina koriste se za uzgoj malih količina voća i povrća, u pravilu za osobne potrebe. Kao krajobrazna vrijednost prepoznati su vinogradi na podsljemenskom području.

Prema kategoriji korištenja na teritoriju Grada Zagreba prisutne su sve kategorije poljodjelskih površina (oranice, vrtovi, voćnjaci, vinogradi, livade, pašnjaci). One se prema kvaliteti i uporabnoj vrijednosti tla u krajoliku dijele na dvije osnovne skupine: oranice i livade u savskoj nizini, te oranice, voćnjake, vinograde i livade na sjevernim gradskim obroncima i na Vukomeričkim goricama.

* broj naveden u prvim rezultatima popisa; kasnije je korigiran

Prikaz 24. Zone gospodarskih djelatnosti

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Analiza izrađena za potrebe izrade Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske pokazala je da se na području Grada obrađuje čak 23.334 ha tla, odnosno i dio zemljišta unutar obuhvata urbanog područja. Najzastupljenija kultura je kukuruz, s 7.050 ha, slijedi krmivo (6.460 ha), livade (4.251 ha), pašnjaci (3.211 ha), različite žitarice (1.649 ha), povrće (296 ha), vinogradi (233 ha) i voćnjaci (184 ha).

Na području Grada zastupljeni su svi vidovi poljoprivredne proizvodnje (ratarstvo, povrtlarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo, peradarstvo, svinjogojstvo, stočarstvo i uzgoj ribe), no tek mali dio njih ima gospodarski značaj.

S obzirom na strukturu poljoprivredne proizvodnje, Grad Zagreb je tradicionalno voćarsko proizvodno područje, a za uzgoj povrća ima znatno veće prirodne potencijale od razine današnje proizvodnje. Najveće ratarske površine nalaze se u pojasu između zagrebačke obilaznice i Vukomeričkih gorica u južnom dijelu Grada Zagreba. Vinogradarstvo je ograničeno primarno na proizvodnju vina za osobne potrebe. Stočarstvo je razmjerno slabo zastupljeno. Peradarstvo i svinjogojstvo svodi se primarno na uzgoj životinja u okviru individualnog domaćinstva, za vlastite potrebe.

Jedan od osnovnih problema poljoprivredne proizvodnje u Gradu Zagrebu i dalje je niska produktivnost. Razvoj poljoprivrede kao gospodarske djelatnosti na prostoru Grada Zagreba temelji se na obiteljskom seoskom gospodarstvu. Oko 80 % poljoprivrednog zemljišta je u privatnom vlasništvu. Radi se primarno o malim posjedima, veličine do 1 ha, rascjepkanim na više čestica. Nepovoljna posjedovna struktura otežava obradu zemlje, a izrazita podzastupljenost suvremene organizacije i tehnologije u znatnoj mjeri smanjuje proizvodni, a time i komercijalni potencijal. Unatoč programu poticanja razvitka poljoprivrede i šumarstva, koji provodi Gradski ured za poljoprivredu i šumarstvo, vlastita poljoprivredna proizvodnja u stanju je zadovoljiti tek manji dio potreba Grada Zagreba te se pretežiti dio svježih poljoprivrednih proizvoda za opskrbu Grada doprema iz susjednih županija - Zagrebačke i Krapinsko-zagorske.

b) Šumarstvo

Zakon o šumama (NN 140/05, 82/06, 129/08, 80/10, 124/10, 25/12, 68/12, 148/13, 94/14) šumom smatra zemljište obraslo šumskim drvećem u obliku sastojine na površini većoj od 10 ari (0,1 ha). Podaci Hrvatskih šuma za 2016. godinu pokazuju da šumsko zemljište obuhvaća površinu od 19.196 ha, odnosno nešto manje od trećine (29,93 %) ukupne površine Grada Zagreba. Privatne šume pokrivaju površinu od 9.506 ha, a šume u državnom vlasništvu 9.690 ha. Podaci o strukturi korištenja zemljišta navode da je pod šumom u stvarnosti nešto veći udio zemljišta Grada Zagreba.

Na području Grada Zagreba državnim šumama gospodari trgovačko društvo Hrvatske šume d.o.o. preko Uprave šuma Zagreb odnosno Šumarija Zagreb, Remetinec i Dugo Selo. Te su šume raspoređene u 11 gospodarskih jedinica, s drvnom zalihom od oko 2,5 milijuna m³ i godišnjim prirastom od oko 70.000 m³.

Šumama Grada gospodari se temeljem Zakona o šumama i podzakonskih akata, šumskogospodarskih osnova i programa za gospodarenje, poštujući i pridržavajući se pravila struke. Zakon o šumama prepoznaje šumu i šumsko zemljište kao jedan od temeljnih potencijala održivog razvitka i općekorisne funkcije šuma pretpostavlja gospodarskim učincima. U skladu s odredbama tog zakona osnovana je Šumarska savjetodavna služba, radi obavljanja poslova dijela javnih ovlasti te unapređenja gospodarenja šumama i šumskim zemljištima šumoposjednika.

S obzirom na udio, kvalitetu i rasprostranjenost šumskih površina na prostoru Grada prisutne su, u većoj ili manjoj mjeri, sve općekorisne funkcije šuma kao što su zaštita tla, prometnica i drugih objekata od erozije vodom i vjetrom, bujica i poplava, uravnoteženje vodnih odnosa u krajobrazu, pročišćavanje voda procjeđivanjem kroz šumsko tlo te opskrba podzemnih tokova i

Tablica 37. Površine poljoprivrednog zemljišta po načinu korištenja

Kategorija korištenja	Površina	
	ha	%
Poljoprivreda	15.242,80	70,2
Poljoprivreda - mozaici	2.890,00	13,3
Vinogradi i voćnjaci	258,00	1,2
Livade	3.342,40	15,3
Ukupno	21.733,20	100,0

Izvor podataka: Gradski ured za poljoprivredu i šumarstvo

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 38. Površina šuma i šumskog zemljišta na području Grada Zagreba, u ha

	2012.	2016.
Vlasništvo RH, gospodare Hrvatske šume d.o.o.	8.539	8.791
Vlasništvo RH, koriste drugi pravni subjekti	899	899
Vlasništvo RH, ukupno	9.438	9.690
Šume privatnih šumoposjednika, uređene	3.278	5.475
Šume privatnih šumoposjednika, neuređene	6.354	4.032
Privatni šumoposjednici, ukupno	9.632	9.506
Sveukupna površina šuma i šumskog zemljišta	19.069	19.196

Izvor podataka: Hrvatske šume

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 39. Površina šuma kojima gospodare Hrvatske šume d.o.o. na području Grada Zagreba

Šumarija	Gospodarska jedinica	površina (ha)			Ukupno
		namjena šume			
		gospod.	zaštitna	posebna	
Zagreb	Sljeme – Medved-gradske šume			2.394	2.394
	Markuševačka gora			2.112	2.112
	Bistranska gora			5	5
	Limbuš – Sava	89			89
Dugo Selo	Duboki jarak	527			527
	Črnovščak	224			224
	Zelinske šume	108		112	220
Remetinec	Obreški lug	1.428			1.428
	Stupnički lug	517		17	534
	Vukomeričke gorice - Horvati	847			847
Hortikultura	Park šume Grada Zagreba	393		2	395
Pisarovina	Gračec - Lučelnica	14			14
Velika Gorica	Vukomeričke gorice	2			2
Ukupno		4.149		4.642	8.791

Izvor podataka: Hrvatske šume

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

izvorišta pitkom vodom, povoljni utjecaj na klimu i na prostoru Grada preostalu poljodjelsku djelatnost, pročišćavanje onečišćenoga zraka, utjecaj na ljepotu krajobraza, stvaranje povoljnih uvjeta za ljudsko zdravlje, osiguranje prostora za odmor i rekreaciju te edukaciju, očuvanje genofonda šumskoga drveća i ostalih vrsta šumske biocenoze, ublažavanje učinka "staklenika atmosfere", opća zaštita i unapređivanje okoliša postojanjem šumskih ekosustava kao biološkoga kapitala velike vrijednosti itd.

Zdravstveno stanje, kvaliteta i druga obilježja šuma na području Grada Zagreba može se ocijeniti kao zadovoljavajuće, iako će se pravi uvid dobiti nakon izrade prvih programa gospodarenja i početka rada operative na terenu.

Kao i kod poljoprivrednih površina, i u slučaju šuma i šumskog zemljišta zapaža se trend njihove prenamjene u druge planske namjene, odnosno korištenje tog zemljišta za gradnju. Do prenamjene najčešće dolazi gradnjom suprotno prostornoj dokumentaciji i drugoj regulativi, uz naknadno potvrđivanje izvedenog stanja. To je ireverzibilan proces kojim se trajno gube šumsko zemljište i šuma, a time i njezine mnogostruke funkcije, osobito na urbanom gradskom prostoru.

c) Lovstvo

Zakonom o lovstvu uređuje se gospodarenje lovištem i divljači. Gospodarenje obuhvaća uzgoj, zaštitu, lov i korištenje divljači i njezinih dijelova. Poslovi gospodarenja lovištem i divljači imaju gospodarsku, turističku i rekreativnu funkciju te funkciju zaštite i očuvanja biološke i ekološke ravnoteže prirodnih staništa, divljači i divlje faune i flore.

Lovišta obuhvaćaju pojedine šumske i poljoprivredne površine. Na prostoru Grada Zagreba lovišta se ne mogu utvrđivati na području Parka prirode Medvednica (uključujući područje Prostornog plana predloženog njegovog proširenja nakon donošenja odluke o zaštiti), na području park-šuma Grada te na građevinskim područjima.

Na području Grada Zagreba postoji jedno državno i 11 lovišta koje je ustanovio Grad Zagreb. Ukupna površina lovišta koje je ustanovio Grad (lovišta Grada Zagreba) iznosi 32.740 ha, od čega 8.673 ha šumskih i 15.773 ha poljoprivrednih površina, dok 8.294 ha otpada na nelovne površine, tzv. površine izvan lovišta. Na tim površinama divljač se štiti i programom zaštite divljači.

Dio površine pojedinih lovišta nalazi se izvan granica Grada Zagreba, na području Zagrebačke županije. Na području Parka prirode Medvednica unutar granica Grada Zagreba ustanovljeno je sedam revira za uzgoj i zaštitu divljači sukladno programima zaštite divljači.

d) Površine za vodno gospodarstvo

Vodni resursi Grada Zagreba koriste se primarno za pružanje javne komunalne usluge opskrbe pitkom vodom i, manjim dijelom, tehnološkom vodom. Korištenje voda u gospodarske svrhe sporadično je i bez većeg značaja.

- ribogojstvo

Na području Grada Zagreba uzgojem slatkovodne ribe bavi se jedna tvrtka u ribnjaku „Gračanski ribnjak“ smještenom na lokaciji izvora potoka Ribnjak na predjelu Mlinovi.

- navodnjavanje

Na području Grada Zagreba navodnjavanje je vrlo ograničenog opsega i ne provodi se sustavno. Za navodnjavanje se uglavnom koriste podzemne vode (44,13 %) i voda iz vodovoda (31,52 %). U Popisu poljoprivrede iz 2003. navedeno je da se na području Grada navodnjavalo samo 2,3 % površina korištenih za poljoprivredu.

Planom navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem Grada Zagreba (SI.GI.GZ 08/07) predviđeno je navodnjavanje ukupno oko 5.900 ha poljoprivrednog zemljišta, odnosno oko 9,2 % površine Grada Zagreba. S obzirom na to da je u međupopisnom razdoblju od 2001. do 2011. zabilježen izrazit pad broja stanovnika koji se bave poljoprivredom, a zbog nepostojanja većih poljoprivredno-gospodarskih subjekata može se pretpostaviti da se udio navodnjavanih površina nije povećao, već smanjio.

- energetika

U planu je proizvodnja električne energije u sustavu hidroelektrana na Savi te uporaba geotermalnih vodnih resursa, no niti jedno od toga nije realizirano.

II.3.2.2. Gospodarske djelatnosti sekundarnog sektora

Djelatnosti sekundarnog sektora u pravilu nisu vezane za prirodno zemljište, već se u prostoru razmještaju sukladno mogućnostima, te infrastrukturnim i drugim pogodnostima. Iznimka su samo djelatnosti eksploatacije mineralnih i drugih prirodnih sirovina, koje se nužno provode *in situ*, no one više praktički ne sudjeluju u gospodarstvu Grada.

a) Iskorištavanje mineralnih sirovina

U izvještajnom razdoblju istekle su sve još važeće koncesije za eksploataciju mineralnih sirovina, a nove se više ne izdaju.

Na području Grada ne predviđa se otvaranje novih rudarskih objekata nemetalnih mineralnih sirovina (kamenolomi, šljunčare), dok su postojeća eksploatacijska polja pretežitim dijelom predviđena za sanaciju sukladno odredbama Prostornog plana Grada Zagreba; jedino je na području između zona Sesvete - Soblinec i Sesvete - Kraljevečki Novaki dopušteno vađenje gline. Istim planom određeno je da se mineralne sirovine potrebne Gradu Zagrebu osiguravaju iz postojećih eksploatacijskih polja, a u konačnom cilju sanacije tih eksploatacijskih polja.

Iznimno je dopušteno vađenje ograničenih količina građevnog kamena na području Parka prirode Medvednica (iz zatvorenih kamenoloma) isključivo za restauratorske potrebe kod obnove građevina evidentiranih kao zaštićena kulturna dobra Grada, uz suglasnost nadležnog ministarstva i gradskih upravnih tijela. Izvješće Državnog ureda za reviziju o obavljenoj reviziji učinkovitosti gospodarenja mineralnim sirovinama iz prosinca 2016. navodi da su eksploatacijske rezerve mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala na području Grada Zagreba krajem 2015. iznosile 11.708.106 m³.

Veličine pojedinih eksploatacijskih polja su sljedeće:

- Vukov Dol: 14,08 ha
- Podsusedsko Dolje: 29,85 ha
- Veslački centar: 80,71 ha
- Soblinec: 8,07 ha
- Novačica: 88,06 ha
- Grmoščica: 15,85 ha

Na području Grada utvrđena su srednjetermperaturna ležišta vode ograničenog kapaciteta, koja se mogu koristiti za zagrijavanje građevina, te se nastavlja istraživanje i - tijekom izvještajnog razdoblja još u vrlo ograničenoj mjeri - korištenje geotermalnih resursa na području Grada Zagreba u cilju bolje opskrbljenosti Grada toplinskom energijom.

b) Proizvodnja i poslovne djelatnosti

Proizvodne i poslovne djelatnosti vezane su uz izgrađene, prije svega urbane strukture, u kojima jaka prometna i energetska mreža osiguravaju zadovoljavajuću razinu proizvodnih i drugih procesa. Sukladno tim zahtjevima, najveći dio proizvodnih sadržaja nastaje na rubnim dijelovima urbanih prostora. Na području Grada Zagreba takvi dijelovi danas egzistiraju primarno u južnom dijelu Zagreba, južno od Slavonske, odnosno Ljubljanske avenije, obuhvaćajući bivše industrijske komplekse i još uvijek djelujuće manje proizvodne jedinice. Pritom su djelujući veći proizvodni, prerađivački i servisni subjekti u pravilu vezani uz jake prometnice poput Slavonske avenije i Radničke ceste.

Generalni urbanistički planovi grada Zagreba i Sesveta potvrdili su postojeće stanje i planirali širenje gospodarskih sadržaja u okviru velikih planskih zona gospodarske namjene na rubnim dijelovima naselja: na zapadnom (Stenjevec), južnom (Buzin) i jugoistočnom dijelu Zagreba (Žitnjak, Resnik), te u Sesvetama južno od željezničke pruge (Gospodarske zone Sesvete sjever i jug, Sesvetski Kraljevec). Navedene zone tek su dijelom iskorištene.

II.3.2.3. Gospodarske djelatnosti tercijarnog sektora

Djelatnosti tercijarnog sektora odnose se na neposredno zadovoljavanje potreba stanovništva. Sukladno tome, teži se njihovu smještanju u područja koncentracije stanovništva.

Iznimka su trgovački centri i drugi veći komercijalni sadržaji, koji radi olakšavanja pristupa za velik broj korisnika traže smještaj uz jače prometnice. Stoga su trgovački sadržaji većeg opsega na području Grada Zagreba raspoređeni primarno u poslovnim zonama uz prometnu transversalu istok - zapad (Slavonska / Zagrebačka / Ljubljanska avenija) i na rubnim dijelovima Novog Zagreba.

Gospodarski potencijal turizma očituje se stalnim porastom smještajnih kapaciteta na području Grada. Većina smještajnih kapaciteta locirana je unutar grada Zagreba. Šire urbano područje grada Zagreba pokazuje se turistički zanimljivim gotovo isključivo u manifestacionom smislu (sportske priredbe, koncerti), dok je preostali prostor Grada turistički slabo iskorišten.

Tablica 40. Turistički smještajni kapaciteti

	2012.			2014.			2016.			postelje '16./ '12.
	objekti	sobe	postelje	objekti	sobe	postelje	objekti	sobe	postelje	
hoteli	48	3.831	6.920	50	3.692	7.071	56	4.087	7.831	113 %
hosteli	19	326	1.141	38	536	2.169	41	588	2.056	180 %
ostali objekti	-	1.032	2.939	-	625	3.906	95	1.677	5.542	189 %
UKUPNO	-	5.189	11.000	-	4.853	13.146	192	6.352	15.429	140 %

Izvor podataka: DZS, TZGZ / Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.4. OPREMLJENOST PROSTORA INFRASTRUKTUROM OD ZNAČAJA ZA GRAD ZAGREB

II.4.1. Prometna i druga komunikacijska infrastruktura

Prometni sustav na području Grada Zagreba sačinjavaju komponente cestovnoga, željezničkoga i zračnog prometa.

Cestovni promet na području Grada Zagreba ostvaruje se autocestama, državnim cestama i mrežom nerazvrstanih cesta Grada, željeznički magistralnim prugama, a zračni primarno preko Zračne luke Zagreb. Zračna luka Zagreb značajna je za povezanost šire regije sjeverne Hrvatske primarno na međunarodnoj, a manje na nacionalnoj razini. Pretežit dio njezina prometa usmjeren je u Zagreb.

Na području Grada Zagreba nema plovnih vodenih površina.

II.4.1.1. Cestovna mreža

Osnovnu prometnu mrežu Grada Zagreba čine autoceste, državne ceste, te nerazvrstane ceste I. reda. Na području Grada nalazi se 47,79 km autocesta (5,6 % ukupne duljine cestovne mreže), 25,20 km državnih cesta (3,7 %) i oko 708,5 km nerazvrstanih cesta (90,7 %). Ukupna duljina kategoriziranih javnih cesta je oko 781,5 km. Cestovna gustoća (omjer duljine cestovne mreže i površine Grada Zagreba) iznosi 1,22 km/km².

Prometnice državnog značaja

Grad Zagreb je čvorište autocesta A1/A6 (Zagreb – Split, odnosno Zagreb - Rijeka), A2 (Zagreb – Krapina – granični prijelaz [g.p.] Macelj), A3 (g.p. Bregana – Zagreb – g.p. Lipovac), A5 (Zagreb – Varaždin – g.p. Goričan) te autoceste A11 (Zagreb – Velika Gorica – Sisak). Područjem Grada najvećom dužinom prolazi autocesta A3, dio koje je i „zagrebačka obilaznica“. Autocesta A11 je u izgradnji, no tijekom 2015. dovršen je i pušten u promet njezin sjeverni dio od Zagreba do čvora Velika Gorica, čime je sekcija te autoceste na području Grada Zagreba u cijelosti realizirana.

Autoceste koje prolaze područjem Grada Zagreba su prometnice međunarodnog značaja i sastavnica osnovne prometne mreže Europske unije.

Državne ceste DC1, DC3 i DC225 prolaze istim koridorima kao autoceste A2 - A1/A6, A4 i A3, no svojom kategorijom i brojem priključaka omogućuju bolje povezivanje Grada Zagreba s okolnom regijom. Cesta DC26 povezuje područje Grada s Hrvatskim zagorjem preko Medvednice.

Cestovna mreža Grada Zagreba

Sukladno odredbama Zakona o cestama (NN 84/11, 22/13, 54/13, 148/13, 92/14) i Odluke o cestama na području velikih gradova koje prestaju biti razvrstane u javne ceste (NN 44/12), sve ceste unutar područja Grada Zagreba klasificirane su kao nerazvrstane. Nerazvrstane ceste koriste se za promet vozilima i svatko ih može koristiti na način i pod uvjetima određenim zakonom i drugim propisima.

Nerazvrstane ceste Grada Zagreba su odlukom Grada podijeljene u tri kategorije. Nerazvrstane ceste I. reda obuhvaćaju ceste županijskoga i lokalnog značaja koje u skupinu nerazvrstanih ulaze temeljem odredbi čl. 98. Zakona o cestama, budući da čine cestovnu mrežu Grada koji je sjedište županije (ujedno i grada većeg od 35.000 stanovnika). U nerazvrstane

ceste II. reda ubrajaju se ostale ceste na području Grada Zagreba, površine za promet u mirovanju koje se nalaze u sastavu ceste te terminali i okretišta za vozila javnog prijevoza, parkirališta i pristupne ceste do stambenih, poslovnih, gospodarskih i drugih građevina koje se koriste i za javni promet i drugo. Nerazvrstane ceste III. reda su pješačke staze, pješački trgovi, javna stubišta, pješački prolazi i javne prometne površine s kamenim opločenjem na kojima se odvija promet ako su sastavni dio nerazvrstane ceste.

Točna duljina i stanje mreže nerazvrstanih cesta Grada Zagreba nisu utvrđeni. Procjenjuje se da ukupna duljina nerazvrstanih cesta (I., II. i III. reda) iznosi oko 2.449 km, što daje gustoću mreže nerazvrstanih cesta od oko 38,186 m/km², s oko 3 m po stanovniku.

U drugoj polovini 2016. raspisan je natječaj za prikupljanje ponuda za snimanje nerazvrstanih cesta I. reda. Nakon dovršetka snimanja prometnica I. reda planira se pristupiti snimanju onih II. i III. reda.

Tablica 41. Cestovna mreža na području Grada Zagreba, stanje na dan 31.12.2016.

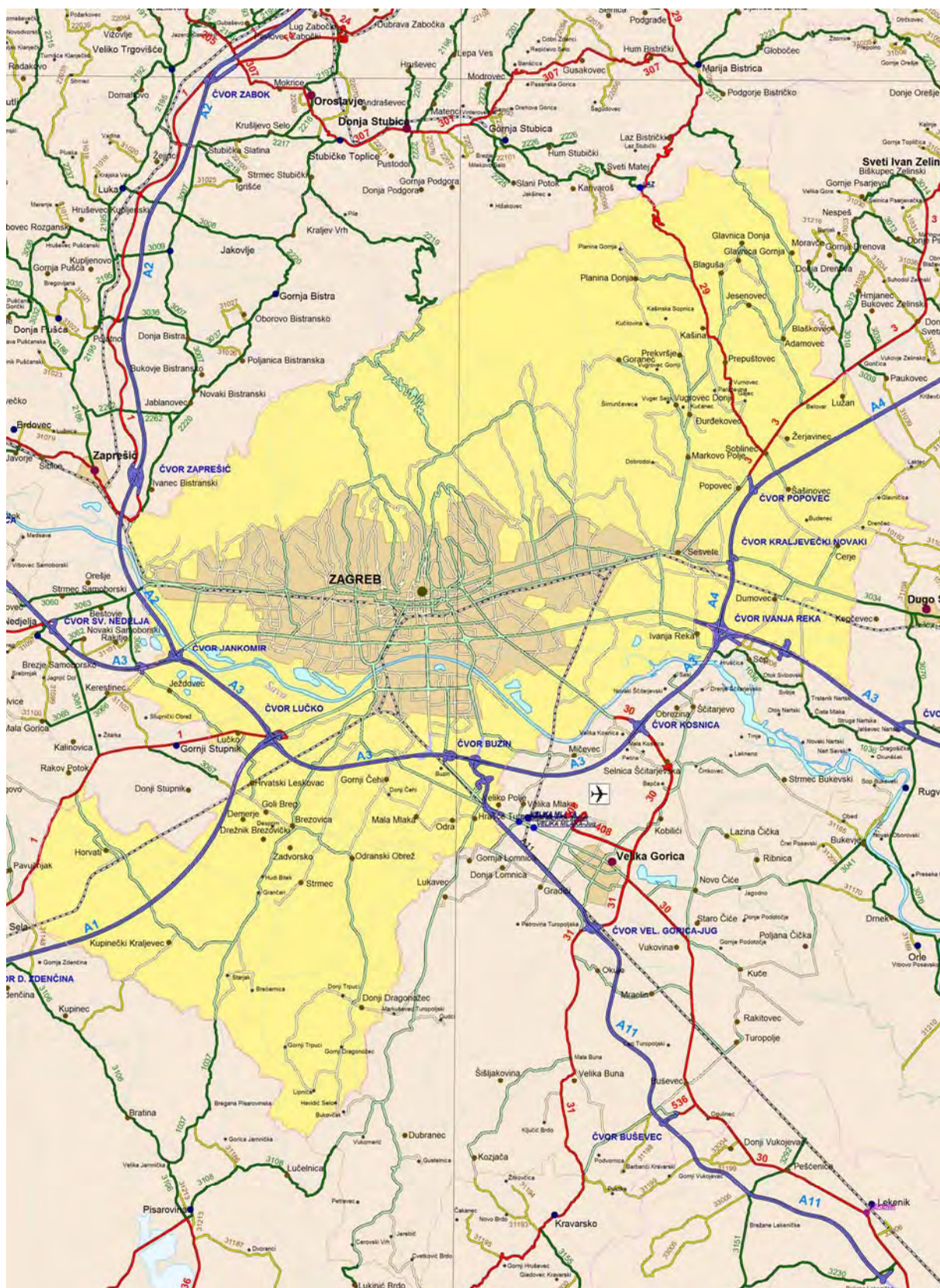
	Broj ceste	Opis ceste	Duljina (km)
Autoceste	A1 / A6	Zagreb (čvor Lučko) – Karlovac – Split / - Rijeka	12,90
	A2	granični prijelaz Macelj – Krapina – Zagreb (čvor Jankomir)	3,52
	A3	granični prijelaz Bregana – Zagreb – Sl. Brod – granični prijelaz Bajakovo	16,69
	A4	granični prijelaz Goričan – Varaždin – Zagreb (čvor Ivanja Reka)	11,48
	A11	Zagreb (čvor Jakuševac) – Velika Gorica - Sisak	3,20
			UKUPNO
Državne ceste	DC1	granični prijelaz Macelj – Zagreb – Karlovac - Split	5,39
	DC3	granični prijelaz Goričan – Varaždin – Zagreb – Rijeka (D8)	5,44
	DC29	Novi Golubovec (D35) – Zlatar Bistrica – Soblinec (D3)	13,50
	DC225	granični prijelaz Harmica – Brdovec – čvor Zaprešić (A2)	0,87
			UKUPNO
CESTE DRŽAVNOG ZNAČAJA UKUPNO			72,99
	nerazvrstane ceste I. reda pod upravljanjem Grada Zagreba		oko 708,50
CESTOVNA MREŽA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA UKUPNO			oko 781,49

Izvori podataka: Hrvatske autoceste, Hrvatske ceste, Zagrebački holding - podružnica Zagrebačke ceste

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Prikaz 25: Mreža razvrstanih cesta na području Grada Zagreba

Izvor: Hrvatske ceste d.o.o., Republika Hrvatska, Zagrebačka županija i Grad Zagreb, *Razvrstane javne ceste prema Odluci o razvrstavanju javnih cesta (Narodne novine br. 96/2016.)*; pregledna karta

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.4.1.2. Mreža željezničkog prometa

Željezničke pruge u Hrvatskoj razvrstane su u tri skupine: pruge od značaja za međunarodni promet (magistralne), od značaja za regionalni promet (regionalne) i od značaja za lokalni promet (lokalne). Sukladno tome označene su prefiksom M, R ili L i brojčanom oznakom.

Odlukom o razvrstavanju željezničkih pruga iz 2006. godine (NN 81/06, 13/07), koja je početkom izvještajnog razdoblja bila na snazi, mreža pruga od značaja za međunarodni promet obuhvaćala je pruge koje se nalaze na paneuropskim koridorima i njihovim ograncima, pruge koje povezuju željezničke pruge na paneuropskim koridorima i njihovim ograncima s međunarodnim pomorskim i riječnim lukama i terminalima u Republici Hrvatskoj, te pruge koje unutar željezničkih čvorišta i izvan njih povezuju međusobno željezničke pruge na paneuropskim koridorima i njihovim ograncima. Pretežiti dio pruga na području Grada Zagreba pripadao je prvoj i trećoj skupini navedenih pruga, te su klasificirane kao pruge za međunarodni promet; jedino je pruga Zagreb Borongaj – Zagreb istočni kolodvor uvrštena u skupinu L.

Početkom 2014. donesena je nova Odluka o razvrstavanju željezničkih pruga (NN 03/14), kojom su po trasama paneuropskih koridora uspostavljeni međunarodni željeznički koridori oznake RH. Na području željezničkog čvora Zagreb križaju se koridori RH1, koji vodi trasom X. paneuropskog koridora (DG /državna granica/ – Savski Marof – Zagreb – Dugo Selo – Novska – Vinkovci – Tovarnik – DG), i RH2, na trasi V.b koridora (DG – Botovo – Koprivnica – Dugo Selo – Zagreb – Karlovac – Rijeka – Šapjane – DG).

Odlukom je redefinirana i podjela pruga za međunarodni promet, određivanjem samo dviju kategorija: glavnih (koridorskih) i ostalih pruga, a brojčane oznake su izmijenjene. Na području Zagreba tri su međunarodne pruge (DG – Savski Marof – Zagreb GK, Zagreb GK – Dugo Selo i Zagreb GK – Rijeka) svrstane u koridorske, dok su druge uvrštene u skupinu ostalih. Novom Odlukom pruzi Zagreb GK – Sisak – Novska nije potvrđen dotadašnji značaj koridorske pruge.

Organizacija željezničkog prometa na području Grada Zagreba

Promet u željezničkom čvoru Zagreb organiziran je na način da svi tranzitni vlakovi prolaze kroz zagrebački Glavni kolodvor (GK), koji je i polazni i krajnji kolodvor za lokalne vlakove. Za potrebe željezničkog prometa djeluju 3 terminala.

Tranzitni putnički promet odvija se primarno u okviru koridora RH1, pravcem zapad – istok (DG / Savski Marof – Zagreb – Dugo Selo i dalje prema Novskoj). U okviru koridora RH2, putnički promet prolazi kroz čvor Zagreb rutom iz smjera Rijeke i Karlovca kroz Hrvatski Leskovac i Zagreb GK do Dugog Sela, gdje se jedan krak pruge odvaja prema Koprivnici odnosno Botovu / državnoj granici s Mađarskom, a drugi skreće na RH1 prema Novskoj. Nakon gašenja industrije u Sisku, prugom Zagreb GK – Sisak – Novska odvija se primarno regionalni putnički prijevoz.

Teretni promet organiziran je tako da ne prolazi kroz Glavni kolodvor, već preko Klare, Mičevca i Resnika zaobilazi središte grada.

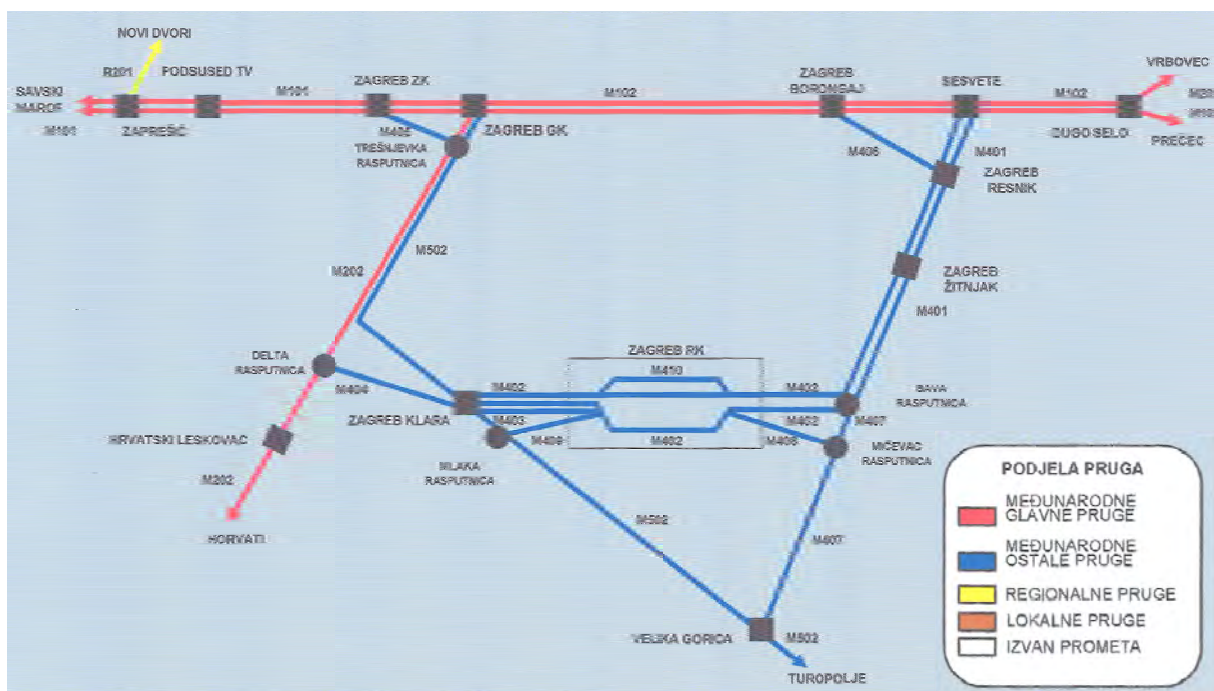
Razvoj željezničke mreže u izvještajnom razdoblju

Nacionalnom programu željezničke infrastrukture za razdoblje 2008. do 2012. godine (NN 31/08) navedeno je da je u sljedećih dvadesetak godina u željezničkoj mreži na području Grada Zagreba potrebno rekonstruirati postojeću prugu i dograditi drugi kolosijek na pruzi Zagreb GK – Sisak, rekonstruirati prugu Zagreb GK – Dugo Selo, te izgraditi nove željezničke pruge, kolodvore i stajališta i rekonstruirati i dograditi postojeće željezničke pruge i kolodvore u funkciji razvoja prigradskog i teretnog prometa te razdvajanja daljinskog i prigradskog prometa na području željezničkog čvorišta Zagreb. Dio navedenih zahvata proveden je do kraja 2012. godine.

Početkom 2013. ukupna duljina koridora željezničkih pruga na području Grada Zagreba iznosila je 83,22 km, a ukupna duljina pruga unutar koridora 141,13 km, od čega 137,37 km

Prikaz 26. Shema željezničkog čvorišta Zagreb

Hrvatske željeznice / Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 42. Željeznička mreža na području Grada Zagreba, stanje 2016. godine

Broj pruge	Opis pruge	Broj kolosjeka	Duljina (km)
M101	državna granica – Savski Marof – Zagreb Glavni kolodvor	2	27,538
M102	Zagreb Glavni kolodvor – Dugo Selo	2	36,162
M202	Zagreb Glavni kolodvor – Rijeka	1	21,297
M401	Sesvete – Sava	2	21,534
M402	Sava – Zagreb Klara	2	12,534
M403	Zagreb Ranžirni kolodvor PS – Zagreb Klara (Karlovački kolosjek)	1	1,056
M404	Zagreb Klara – Delta	1	3,575
M405	Zagreb Zapadni kolodvor – Trešnjevka	1	1,317
M406	Čulinec – Zagreb Resnik	1	2,007
M408	Zagreb Ranžirni kolodvor OS – Mičevac	1	1,316
M409	Zagreb Ranžirni kolodvor PS – Zagreb Klara (Sisački kolosjek)	1	1,071
M410	Zagreb Ranžirni kolodvor OS - Zagreb Ranžirni kolodvor PS	1	2,719
M502	Zagreb Glavni kolodvor – Sisak - Novska	1	11,316
UKUPNO			143,442

Izvor podataka: Hrvatske željeznice / Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

međunarodnih. Tijekom 2014. na toj su željezničkoj infrastrukturi provedeni veći zahvati, te su u mrežu uključene nove dionice pruge na području Zagreb RK OS, Trešnjevka (R) i Klara – Mlaka, a ukinute su dionice Čulinec – Sesvete i Borongaj – Zagreb Istočni kolodvor. Ukupna duljina pruga na području Grada Zagreba povećana je za oko 2 km, a nakon provedene modernizacije sve dionice željezničke mreže imaju status međunarodnih pruga.

U 2016. godini dovršena je izrada *Studije razvoja željezničkog čvora Zagreb*. Temeljem te studije priprema se izrada *Studije okvirnih mogućnosti razvoja željezničkog čvora Zagreb*, koja će definirati mogućnosti razvoja željezničke mreže na području Grada Zagreba.

II.4.1.3. Zračni promet

Na području Grada Zagreba djeluju dvije infrastrukturne sastavnice zračnog prometa: međunarodna Zračna luka Zagreb, od 2016. Zračna luka „Dr. Franjo Tuđman“ i zrakoplovno pristanište Lučko.

Preko međunarodne zračne luke ostvaruje se promet međunarodnog i nacionalnog značaja. Do 1992. zračna luka nalazila se unutar administrativnih granica Grada Zagreba, dok danas leži na teritoriju Grada Velike Gorice u Zagrebačkoj županiji, ali se prilazno-odletne površine djelomično nalaze i unutar administrativno-teritorijalnog područja Grada Zagreba. Grad Zagreb sudjeluje u vlasničkoj strukturi zračne luke s drugim po veličini udjelom, od 35 %. Ostali suvlasnici su Republika Hrvatska s 55 % udjela, te Zagrebačka županija i Grad Velika Gorica s po 5 % udjela.

Opseg prometa u zračnoj luci u stalnom je porastu. U izvještajnom razdoblju povećan je kapacitet Zračne luke izgradnjom nove zgrade putničkog terminala.

Zrakoplovno pristanište Lučko nalazi se u južnom dijelu naselja Ježdovec, blizu naselja Lučko. Pristanište Lučko je sportsko uzletište regionalnog karaktera, travnate poletno-sletne staze, bez većeg prometnog značaja. Njime upravlja Aeroklub Zagreb. Neposredno uza zračno pristanište nalazi se područje posebne namjene – Zračna baza Lučko Hrvatske vojske.

Prometna povezanost sa Zagrebom

Iako je najveći dio prometa Zračne luke usmjeren na Grad Zagreb, u izvještajnom se razdoblju njihova povezanost temeljila gotovo isključivo na automobilskom individualnom i taxi prometu. U prijevozu putnika u manjoj je mjeri sudjelovao službeni prijevoznik „Pleso prijevoz“, dok javni gradski prijevoz do kraja 2016. godine uopće nije bio prisutan.

Tablica 43. Pregled godišnjeg prometa Zračne luke Zagreb

	2013.	2014.	2015.	2016.	porast 2013. - 2016.
Broj putnika	2.300.231	2.430.971	2.587.798	2.766.087	20,25 %
MTOW	802.299	827.496	880.269	923.142	15,06 %
Broj letova	38.894	38.348	39.854	40.796	4,89 %
Teret (t)	9.206	8.855	9.225	10.074	9,43 %

Izvor podataka: Zračna luka Zagreb / Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.4.1.4. Elektroničke komunikacije

Republika Hrvatska smatra razvoj širokopojsnih mreža jednom od ključnih grana gospodarskog razvoja. Tijekom najvećeg dijela izvještajnog razdoblja taj je razvoj usmjeravala Strategija razvoja širokopojsnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2012. do 2105. godine (NN 144/11). Posljednja Strategija, za razdoblje od 2016. do 2020., donesena je u srpnju 2016. (NN 68/16).

Grad Zagreb vrlo je dobro pokriven telekomunikacijskom infrastrukturom. Potkraj izvještajnog razdoblja je korištenjem širokopojsnog interneta brzina većih od 2 Mbit/s bilo obuhvaćeno preko 70 % stanovništva Grada.

Telekomunikacijska infrastruktura Grada Zagreba obuhvaća žičnu i bežičnu mrežu. Na području Grada je ishodište područne telekomunikacijske infrastrukturne mreže, a njime prolaze i međunarodni magistralni vodovi. U porastu je udio bežične telekomunikacije, dok je optički razvod podzastupljen.

Podzemni razvod

Osnovnu telekomunikacijsku infrastrukturu mrežu Grada Zagreba karakterizira kabelski razvod. Premda je u pojedinim dijelovima Grada još uvijek moguće zateći nadzemne vodove, veći dio mreže postavljen je podzemno. Uredbom o mjerilima razvoja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme (NN 131/12) izričito je propisana obveza planiranja nepokretne elektrokomunikacijske mreže podzemno, slijedeći koridore prometnica, željezničkih pruga i drugih vrsta infrastrukture.

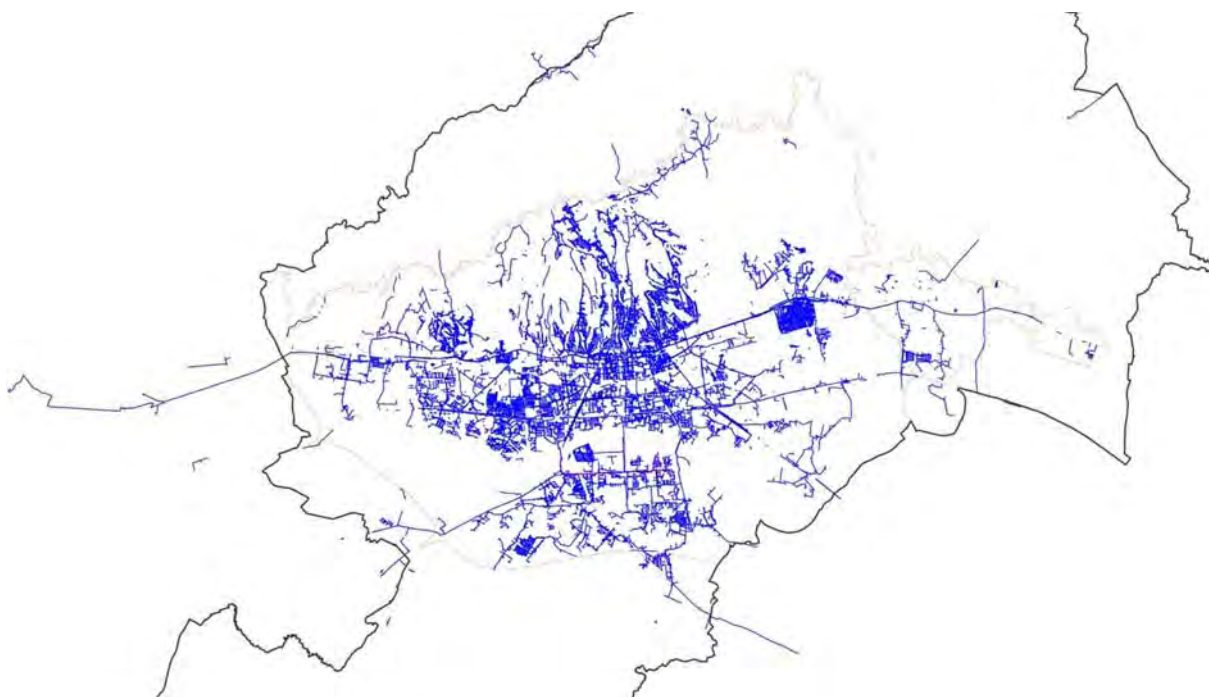
Veći dio kabelskog razvoda u Gradu Zagrebu položen je u zemlju, a manji se nalazi unutar distribucijske telekomunikacijske kanalizacije (DTK). Ukupna duljina DTK mreže Grada Zagreba iznosi približno 2.000 km. Navedenom infrastrukturom, temeljem ovlasti dobivenih od Grada Zagreba, upravlja Zagrebački holding – podružnica Zagrebački digitalni grad. Dio DTK mreže na pravcima prema Zaprešiću i Velikoj Gorici prelazi iz područja Grada Zagreba u područje Zagrebačke županije.

Zagrebačkom digitalnom gradu je od strane telekomunikacijskih operatera do kraja 2012. prijavljeno oko 1.600.000 m' linijskog razvoda (bakrenih parica, koaksijalnih i svjetlovodnih kabela) položenih u DTK Grada Zagreba.

U planu je postupna zamjena žičnog razvoda optičkom mrežom, koja omogućuje veće brzine prijenosa podataka na veće udaljenosti, bez osjetljivosti na elektromagnetske utjecaje. Razvoj svjetlovodne mreže smatra se strateškim infrastrukturnim projektom Grada. Do kraja 2016. HAKOM-u je prijavljena namjera izgradnje optičke mreže na ukupno 47 lokacija na 6 područja u gradu Zagrebu i Sesvetama: dva u širem središtu Zagreba, na području zagrebačkog naselja Vrbani, na području Dubec – Brestje i u Novom Zagrebu. Izgradnja mreže je do kraja izvještajnog razdoblja dovršena na 39 lokacija, na dvije je bila u izgradnji, a na ostalih šest planirana je u razdoblju od 2017. do 2019. godine.

Uz navedeno, u razdoblju od 2013. do 2015. operateri su provukli optički razvod po kanalizaciji žičnog razvoda, te je svjetlovodnom mrežom u stvarnosti pokriven veći dio urbanog i dio suburbanog područja grada. Duljina mreže optičkog razvoda Hrvatskog Telekoma krajem 2016. iznosila je 3.046.031 m, a VIPneta oko 700.000 m, što je za 16,2 % (HT), odnosno 33,6 % (VIPnet) više nego u 2012.

Prikaz 27. DTK mreža Grada Zagreba

Mreža bežičnog pristupa

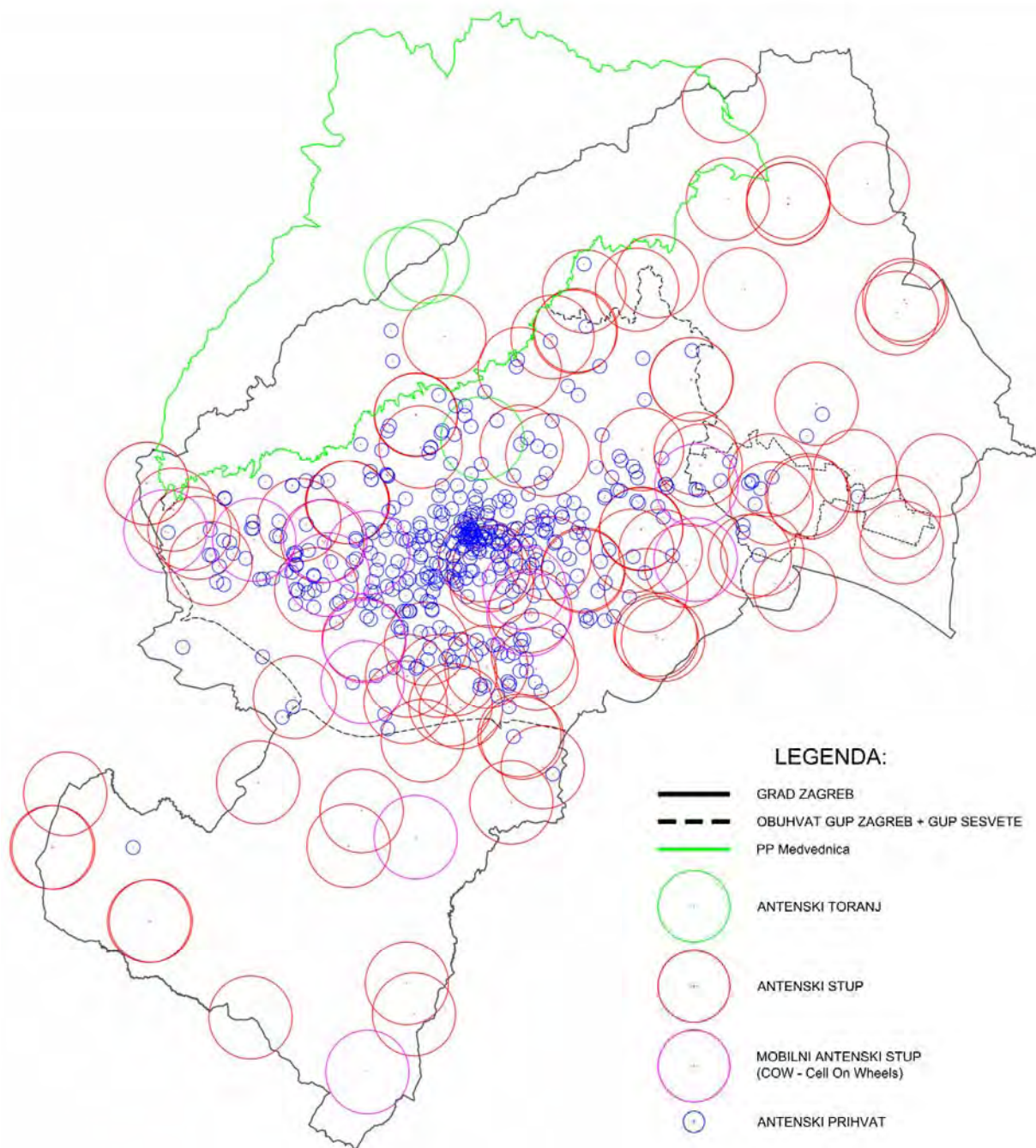
Postojeća opremljenost Grada Zagreba bežičnom telekomunikacijskom infrastrukturom znatno je iznad prosjeka Republike Hrvatske. Objedinjenim planom razvoja pokretne telekomunikacijske infrastrukture iz 2015. navodi se da na području Grada postoji 99 samostojećih stupova telekomunikacijske infrastrukture (prema podacima HAKOM-a 124), a operateri traže postavu još 192, čime bi njihov broj porastao na ne manje od 291. U skladu s Uredbom o mjerilima razvoja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme (NN 131/12, 92/15) na području Grada antenski stupovi planiraju se u industrijskim i poslovnim zonama ili izvan zona gradnje.

Mrežu samostojećih stupova dopunjava velik broj krovnih prihвата, koji su postavljeni u svim izgrađenim dijelovima Grada.

Bežičnim pristupom obuhvaćena su sva naselja Grada Zagreba. Razina pokrivenosti signalom visoka je na cijelom području Grada izuzev šumskih područja na jugu i krajnjem sjeveroistoku.

Grad Zagreb je 2013. godine započeo projekt realizacije besplatnog bežičnog pristupa internetu (Free WiFi) na cijelom svom prostoru.

Prikaz 28. Lokacije stupova i antenskih prihvaata

Tablica 44. Broj samostojećih stupova i antenskih prihvaata mreže pokretnih komunikacija

Elementi fizičke infrastrukture po broju lokacija	2012.	2014.	2016.	odnos 2016. / 2012.
Broj antenskih stupova u vlasništvu operatora	100	103	102	0,00 %
Broj antenskih stupova ostalih operatora	13	12	11	
Broj antenskih prihvaata na postojećim objektima	394	416	435	+ 10,41 %
ukupno lokacija	507	531	548	+ 8,08 %

Izvor podataka: HAKOM / Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.4.2. Energetski sustavi

Opskrba Grada Zagreba energijom i energentima provodi se elektroenergetskim, toplovodnim i plinoopskrbnim sustavom. Dio električne energije i toplinska energija proizvodi se u Gradu Zagrebu, a ostalo se preuzima iz elektroenergetske i plinske magistralne prijenosne mreže.

Ukupno oko 60 % potrošnje energenata u Gradu Zagrebu otpada na kućanstva, 26 % na promet, a 14 % na industriju.

II.4.2.1. Elektroenergetski sustav

Elektroenergetski sustav Grada Zagreba sačinjavaju proizvodna postrojenja i distributivna mreža. Prostorom Grada prolaze i u njemu su smještene pojedine komponente državne prijenosne mreže. One, kao i velika proizvodna postrojenja, pripadaju među građevine od državnog značaja.

Elektroenergetski sustav u nadležnosti je Hrvatske elektroprivrede – HEP grupe, odnosno njezinih sastavnica: proizvodnim postrojenjima upravlja HEP – Proizvodnja d.o.o., a distributivnom mrežom HEP – Operator distribucijskog sustava (ODS) d.o.o. Za distribucijsko područje Zagreba nadležna je Elektra Zagreb, čijih sedam pogona pokriva područje Grada Zagreba i dijelove Zagrebačke županije.

Prijenosnom mrežom upravlja neovisni operator Hrvatski operator prijenosnog sustava – HOPS d.o.o.

Prijenosna mreža

Elektroenergetska prijenosna mreža okružuje područje Grada Zagreba s istoka, juga i zapada. Dalekovod napona 400 kV dovodi energiju iz nuklearne elektrane Krško do transformatorske stanice (trafostanice – TS) Tumbri u Kupinečkom Kraljevcu. Energija se dalje prenosi dalekovodima istog napona prema Rijeci te prema istoku, do područja Mraclina, otkuda jedan dalekovod vodi prema Osijeku, a drugi do trafostanice Žerjavinec kod istoimenog naselja. TS Žerjavinec je dalekovodom 400 kV povezana s elektroprivrednom mrežom Mađarske.

Dalekovodi 400 kV zaobilaze TS Mraclin, no trafostanice Žerjavinec i Tumbri s Mraclinom su povezane dalekovodima 220, odnosno 110 kV.

Svi 400 kV i 220 kV dalekovodi prijenosne mreže izvedeni su nadzemno.

Proizvodna infrastruktura

Na području Grada Zagreba postoje dva postrojenja za proizvodnju električne energije, tipa termoelektrana-toplana, u kojima se u spojenom procesu proizvodi električna i toplinska energija. Oba se nalaze u Zagrebu: termoelektrana-toplana (TE-TO) Zagreb na Žitnjaku, a elektrana-toplana (EL-TO) na Trešnjevci. Kao gorivo koriste prirodni plin i teško (a TE-TO Zagreb i ekstralako) loživo ulje. Njihova ukupna snaga iznosi 604 MW / 1242 MW_t.

2014. godine HEP je pokrenuo projekt izgradnje fotonaponskih elektrana pojedinačne snage do 30 kW na krovovima poslovnih objekata u vlasništvu HEP-a. Jedna od njih smještena je na krovu zgrade sjedišta HEP-a u Zagrebu.

U porastu je broj privatnih elektrana priključenih na mrežu HEP-a. Na distribucijskom području Elektre Zagreb 2012. ih je bilo 6, ukupne snage 2,4 MW. Njihov je broj u 2014. porastao na 107, ukupne snage 8,25 MW, a 2016. na 141 elektranu (ukupno 10,66 MW). Taj broj uključuje kako tvrtke, tako i pojedinačna kućanstva koja koriste fotonaponske sustave za proizvodnju električne energije za vlastite potrebe, a suvišak proizvedene energije prodaju.

Prikaz 29. Distribucijsko područje HEP d.o.o. – Elektra Zagreb po pogonima

Izvor podataka: HEP

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 45. Elektroenergetska mreža na području Grada Zagreba

		2012.	2014.	2016.
Duljina vodova (km)	110 kV	39,8	39,8	-
	30 kV	200,4	187,4	187,4
	10 (20) kV	2.096,5	2.167,1	2.241,7
	0,4 kV	3.493,4	3.545,1	3.594,8
	Kućni priključci	2.702,7	2.706,6	2.731,5
	UKUPNO	8.532,8	8.646,0	8.755,4
Broj trafostanica	110/x kV	12	12	12
	30 / 10(20) kV	15	15	15
	10(20) / 0,4 kV	2.428	2.435	2.443
	UKUPNO	2.455	2.462	2.470
Potrošnja električne energije (MWh)	Kućanstva	946.216	884.940	871.701
	Gospodarski subjekti	1.630.603	1.579.623	1.659.270
	Javna rasvjeta	80.001	75.990	73.315
	UKUPNO	2.656.820	2.540.553	2.604.286

Izvor podataka: HEP

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Distribucija

Distributivna mreža Elektre Zagreb napaja se iz EL-TO i TE-TO, odnosno TS Źerjavinec i TS Tumbri. Električna energija se iz proizvodnih postrojenja i prijenosne mreže razvodi do trafostanica 110/x kV i, nakon smanjivanja napona, upućuje se dalje u distributivnu elektroopskrbnu mrežu. U distributivnoj mreži koristi se nadzemni i podzemni (kabelski) razvod.

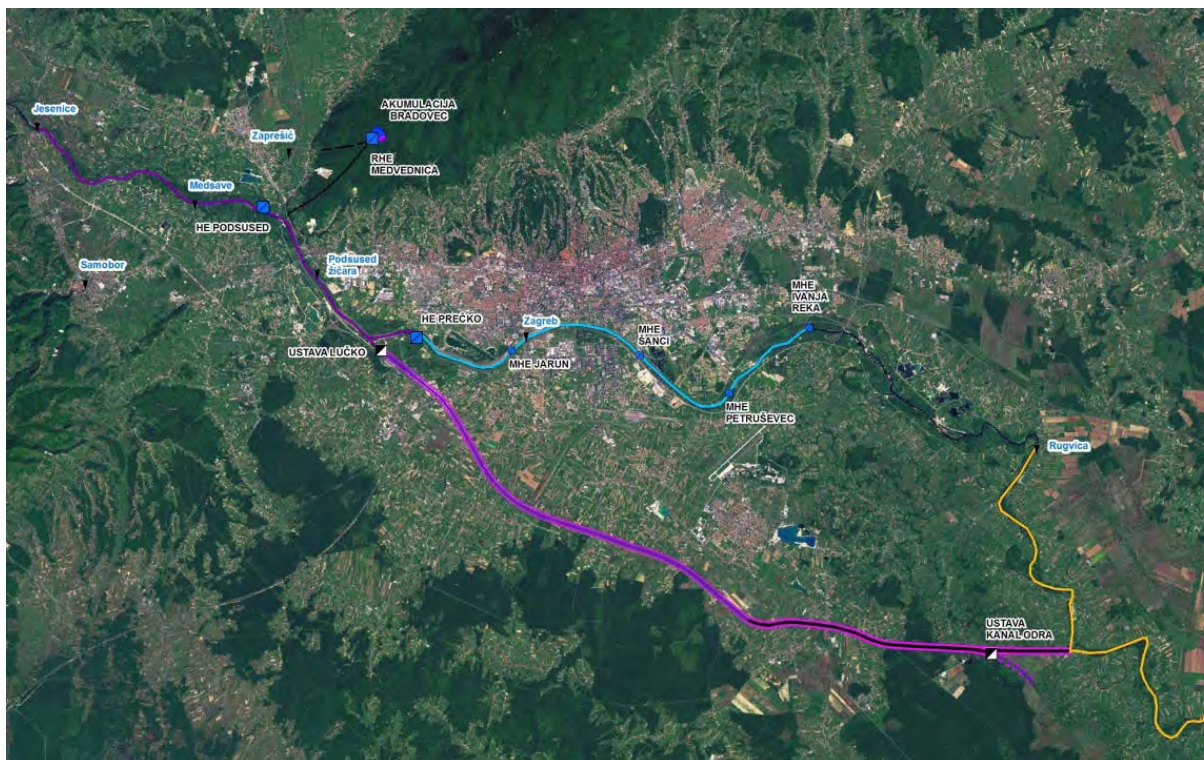
Distributivnom mrežom obuhvaćeno je cijelo područje Grada Zagreba.

Planirani razvoj elektroenergetske infrastrukture

Na lokaciji EL-TO HEP planira izgraditi kombi-kogeneracijsku elektranu (KKE EL-TO) na plin, električne snage 90-150 MW_e i toplinske snage do 130 MW_t. Za nju je u srpnju 2014. ishođena lokacijska dozvola.

2003. godine pokrenut je projekt „Zagreb na Savi“ s ciljem iznalaženja rješenja za uklapanje područja uz rijeku Savu u okolnu urbanu matricu. Izmjenom programa u izvještajnom razdoblju na potezu od Brdovca do Siska predviđena je izgradnja deset malih hidroelektrana, ukupne godišnje proizvodnje od 630 GWh električne struje. Šest od tih hidroelektrana, snage od 10,61 do 15,6 MW i ukupne godišnje proizvodnje oko 346 GWh, gradilo bi se na području Grada Zagreba.

Prikaz 30. Program “Zagreb na Savi”

Izvor: Program Sava / Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.4.2.2. Toplovodni sustav

Osnovni proizvođači toplinske energije na području Grada Zagreba su zagrebačke termoelektrane. Posebna postrojenja za proizvodnju vrela vode i pare u znatno manjoj mjeri sudjeluju u opskrbi Grada.

Osnovu toplovodne distribucijske mreže čini centralizirani toplinski sustav (CTS). Njegovi izvori su TE-TO i EL-TO u kojima se, uz električnu energiju, proizvodi i toplinska energija za grijanje prostora i sanitarne vode, kao i tehnološka para za industrijske potrošače i za hlađenje. Distribucija toplinske energije i pare provodi se vrelovodnom i parovodnom mrežom. Koncesiju za obavljanje djelatnosti distribucije toplinske energije u gradu Zagrebu do 2026. ima HEP-Toplinarstvo d.o.o.

Opskrba toplinskom energijom ograničena je na područje grada Zagreba, dok druga naselja u sastavu Grada Zagreba nisu povezana na vrelovodne mreže. Područje na sjevernom, brdskom dijelu Zagreba također nije spojeno na vrelovod.

Na CTS priključeno je nešto više od trećine objekata u središnjem, zapadnom i južnom dijelu grada Zagreba. Istočni dio Zagreba, to jest područje Dubrave, Maksimira i Peščenice opskrbljuje se primarno iz Pogona posebne toplane (PT) Zagreb u Dubravi. Spajanje naselja Dubrava na CTS započelo je 2011. i postupno se provodi. Klinički bolnički centar Zagreb posjeduje vlastito rezervno toplinsko postrojenje.

Na području Grada djeluju i manje kotlovnice. Njih se postupno isključuje uslijed širenja mreže CTS-a. Tako je 2015. s radom prestalo devet, a 2016. jedna manja kotlovnica, a njihovi su korisnici priključeni na CTS Dubrava i CTS TE-TO. Potkraj 2016. u Zagrebu je radilo 19 manjih kotlovnica.

Tablica 46. Sustav opskrbe toplinskom energijom grada Zagreba

	2012.	2014.	2016.
Instalirana snaga (MWt)	1.456	1.445	1.266
Ukupna duljina vrelovoda (km)	221,78	227,09	228,43
Ukupna duljina parovoda (km)	44,11	44,31	44,40
Broj toplinskih stanica	2.736	2.774	2.791
Broj kućanstava	93.389	94.658	96.085
Broj poslovnih prostora	4.321	4.419	4.604
Ukupan broj potrošača	97.710	99.077	100.689
Isporučena ogrjevna toplina (MWh)	1.381.511	1.208.051	1.277.554
Isporučena tehnološka para (t)	475.276	315.387	325.789
Ukupno isporučena toplinska energija (MWh)*	1.777.415	1.470.768	1.548.936

Izvor: HEP Toplinarstvo d.o.o. / Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.4.2.3. Plinoopskrba

Na području Grada Zagreba nije prisutna proizvodnja, odnosno primarna eksploatacija plina, već isključivo distribucija i potrošnja. Opskrbu plinom krajnjih potrošača putem mrežnog razvoda vrši Gradski holding – Gradska plinara Zagreb d.o.o. Njezino distribucijsko područje obuhvaća Grad Zagreb i dio Zagrebačke županije: općine Brdovec, Dubravica, Mariju Goricu i Pušću, te gradove Svetu Nedelju, Veliku Goricu i Zaprešić.

Prijenosni sustav

Cjevovodna mreža Gradske plinare Zagreb opskrbljuje se iz magistralnog plinovoda koji prolazi područjem Grada Zagreba pravcem Ivanić Grad – Zagreb – Karlovac. Trasa magistralnog plinovoda za međunarodni transport plina na području Grada Zagreba prati trasu autocesta: na teritorij Grada ulazi usporedno s autocestom A3 i nakon prolaska kroz mjerno-redukcijsku stanicu (MRS) Ivanja Reka nastavlja je pratiti pravcem „zagrebačke obilaznice“ do Lučkog, otkuda usporedno s A1 / A6 nastavlja prema Karlovcu. Pritom se u MRS Zagreb-jug od međunarodnog plinovoda odvaja magistralni vod za Veliku Goricu, a u Lučkom magistralni vod Lučko – Zabok koji prolazi zapadnim dijelom Grada Zagreba. U MRS Ivanja Reka odvaja se magistralni plinovod, koji prolazi kroz MRS Sesvete i MRS Zagreb - istok i završava na Radničkoj cesti u Zagrebu, u središnjem pogonu tvrtke Plinacro d.o.o., koja i upravlja plinskom prijenosnom mrežom u Republici Hrvatskoj.

Produktovod

Zasebnu kategoriju prijenosnog sustava čini produktovod, kojim se ukapljeni zemni plin transportira od pogona tvrtke Etan u Ivanić Gradu do bivše tvornice OKI i dalje do skladišta tvrtke INA na Radničkoj cesti. Trasa produktovoda na području Grada Zagreba prati trasu magistralnog plinovoda.

Distributivna mreža

Distributivna mreža Gradske plinare Zagreb iz magistralnog se plinovoda opskrbljuje kroz MRS-e Zagreb - istok, Zagreb - jug i Zagreb - zapad. Potrošači su u pravilu priključeni na distributivni razvod, no postoje i izlazi neposredno iz prijenosnog sustava prema izravnim kupcima: iz MRS-a Ivanja Reka za TE-TO i iz Zagreb - jug za EL-TO.

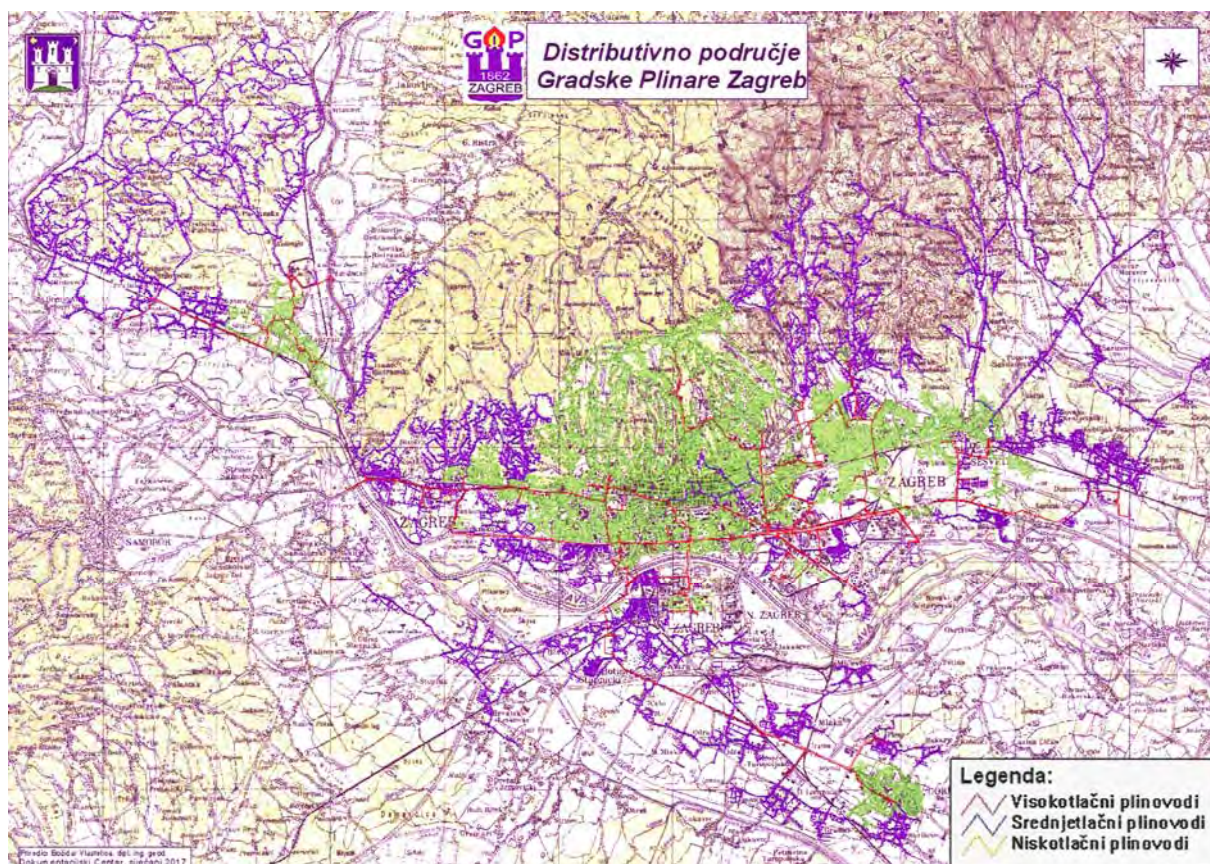
Plinoopskrbna cjevovodna mreža kontinuirano se proširuje. Njezina je ukupna duljina u izvještajnom razdoblju povećana za nešto više od 100 km. Pritom se duljina visokotlačne mreže praktički nije mijenjala, a duljina niskotlačne se smanjila te cijelo povećanje mreže otpada na srednjotlačni sustav. U izvještajnom razdoblju najveće proširenje ostvareno je na području gradskih četvrti Gornji grad – Medveščak, Novi Zagreb – zapad, Peščenica – Žitnjak i Sesvete.

Broj priključenih potrošača u stalnom je porastu. U izvještajnom razdoblju broj priključaka porastao je za više od 2.200 na području Grada Zagreba i za preko 250 na području Zagrebačke županije, što obuhvaća oko 7.000 krajnjih kupaca.

Osnovni potrošač plina su kućanstva (91,65 %), no ona u potrošnji plina sudjeluju s manje od 65 %, dok više od 35% otpada na poduzetništvo. Pritom je dvanaest potrošača iz redova poduzetništva iz kategorije TM3, s potrošnjom od preko 1.000.000 m³ godišnje.

Prikaz 31. Plinovodni sustav na području Grada Zagreba

Izvor: Gradska plinara Zagreb

Tablica 47. Plinoopskrbni sustav Grada Zagreba

		2012.	2014.	2016.	ukupno 2016.
visokotlačni plinovodi (km)	Grad Zagreb	143	141	142	168
	ZŽ	26	26	26	
srednjotlačni plinovodi (km)	Grad Zagreb	1.099	1.168	1.224	1.760
	ZŽ	531	533	536	
niskotlačni plinovodi (km)	Grad Zagreb	1.702	1.663	1.671	1.883
	ZŽ	208	210	212	
UKUPNO km plinovoda		3.709	3.741	3.811	
broj komunalnih priključaka (kom.)*	Grad Zagreb	82.431	83.623	84.669	96.248
	ZŽ	13.757	13.936	14.022	
UKUPNO priključaka		96.248	97.559	98.691	

Izvor podataka: GPZ / Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.4.3. Vodnogospodarska infrastruktura

Vodnogospodarska infrastruktura na području Grada Zagreba obuhvaća infrastrukturu za opskrbu pitkom vodom, infrastrukturu za odvodnju otpadnih voda, te zaštitnu infrastrukturu – vodne građevine za obranu od poplava.

II.4.3.1. Vodoopskrba i odvodnja

Iako opskrba pitkom vodom i odvodnja otpadnih voda pripadaju među javne komunalne usluge, u ovom izvješću se ne obrađuju s drugim djelatnostima iz područja komunalnog standarda jer ih nije moguće promatrati izdvojeno od infrastrukturnog sustava koji omogućuje njihovu realizaciju.

Zakon o vodama (NN 153/09, 63/11, 13/11, 56/13, 14/14) odredio je integraciju usluge vodoopskrbe i odvodnje u jednu uslugu s ciljem zaštite vodnih resursa i ujednačenog standarda usluge, a sukladno načelu upravljanja vodnim resursima na nekom području od izvorišta do korisnika i od korisnika do upućivanja u okoliš. Kao osnovnu jedinicu za obavljanje djelatnosti javne vodoopskrbe zakon je odredio vodoopskrbno područje, a za djelatnost odvodnje aglomeraciju. Vodoopskrbna područja određena su prirodnim granicama razvođa, dok je aglomeracija definirana kao područje na kojem su stanovništvo i/ili gospodarske djelatnosti dovoljno koncentrirani da se komunalne otpadne vode mogu prikupljati i odvoditi do uređaja za pročišćavanje ili do krajnje točke ispuštanja.

Na području Grada u funkciji je cjelovit javni sustav koji, uz teritorij Grada Zagreba, obuhvaća i pojedine jedinice lokalne samouprave zapadnog dijela Zagrebačke županije: vodoopskrbnom mrežom gradove Samobor i Svetu Nedelju i općinu Stupnik, a mrežom odvodnje grad Svetu Nedelju i općinu Stupnik (za koju je izgrađen transportni kolektor prema crpnoj stanici Blato). Navedenim sustavom upravlja Zagrebački holding – podružnica Vodoopskrba i odvodnja.

a) Vodoopskrbni sustav

Javna vodoopskrbna mreža

Javna mreža vodoopskrbe Grada Zagreba pruža se preko njegovih administrativnih granica i obuhvaća područje ukupne površine od preko 800 km², od Vrbovca na istoku do Bregane na zapadu, te od Sljemena, Planine Donje i Moravča na sjevernom, do Kupinečkog Kraljevca i Kravarskog na južnom dijelu Grada Zagreba. Pitka voda isporučuje se i u susjedna vodoopskrbna područja – Dugo Selo, Rugvicu, Vrbovec i Sveti Ivan Zelinu, čija je vodoopskrba u nadležnosti drugih komunalnih tvrtki.

Mreža se napaja iz sedam vodocrpilišta s ukupno 30 zdenaca: iz pet vodocrpilišta na području Grada, te iz dva vodocrpilišta koja se nalaze u Zagrebačkoj županiji: Strmec i Velika Gorica. U to nisu ubrojani kaptažni vodozahvati Lipovec i Slapnica, koji se nalaze na zagrebačkom distributivnom području, ali se koriste isključivo za opskrbu visoke zone Grada Samobora. Vodocrpilišta Bregana i Kruge nisu u uporabi, no smatraju se pričuvnim vodocrpilištima.

U ukupnom nazivnom kapacitetu zdenaca u vodoopskrbnom sustavu Grada Zagreba, od oko 5.500 l/s, na Grad Zagreb otpada oko 4.950 l/s. Moguća proizvodnja iznosi preko 430.000 m³ dnevno.

Vodoopskrbni sustav podijeljen je s obzirom na lokacije crpilišta na vodoopskrbne zone / podsustave Zagreb – zapad (uz dodatno razdvajanje područja Samobora i Zagreba), Zagreb – centar i Zagreb – istok, dok se zbog konfiguracije terena Grada Zagreba dijeli u tri visinske vodoopskrbne zone. Na gornjim granicama svake zone smještene su vodospreme s kotama

preljeva do 185,5 m.n.m. za prvu, do 264,5 m.n.m. za drugu i 345,0 m.n.m. za treću zonu. Navedene vrijednosti su nominalne, dok stvarne kote preljeva variraju ovisno o lokaciji i visini vodospremnika. Visinom se izdvaja vodosprema Sljeme s kotom preljeva 1.020 m.n.m.

Uz spremnike prve i druge visinske zone smještene su precrpne stanice u kojima su tlačne crpke za podizanje vode na sljedeću višu visinsku razinu. Voda se od vodocrpilišta u dolini rijeke Save do spremnika dovodi magistralnim cjevovodima pod tlakom. U *Elaboratu zaštite okoliša u postupku ocjene o potrebi procjene utjecaja na okoliš: Projekt Zagreb – razvoj sustava vodoopskrbe i odvodnje* iz 2015. godine navodi se da ukupna zapremina vodosprema na području Grada Zagreba iznosi 112.310 m³. Od te količine, oko 87.150 m³ otpada na vodospreme prve visinske zone, oko 15.350 m³ na vodospreme druge zone, a oko 9.800 m³ na vodospreme treće zone.

Duljina javne vodoopskrbne mreže Grada Zagreba iznosila je potkraj 2012. godine 2.707 km, od čega 2.358 km na teritoriju Grada Zagreba. U izvještajnom razdoblju ukupna duljina mreže povećana je za više od 400 km, od toga preko 220 km (odnosno za oko 8,6 %) na teritoriju Grada Zagreba, dok je broj priključaka na području Grada porastao s 81.742 na 82.441, a ukupan broj priključaka u mreži s 93.810 na 97.028.

Opskrbom pitkom vodom obuhvaćeno je više od 850.000 (prema podacima iz navedenog *Elaborata*, uračunavajući priključke realizirane u izvještajnom razdoblju, više od 910.000) stanovnika na području Grada Zagreba i dijela Zagrebačke županije. Prosječna godišnja potrošnja pitke vode je oko 70,3 m³ po stanovniku. U potrošnji vode kućanstva sudjeluju s oko 75,58 %, a ostali korisnici s oko 24,42 %.

Podaci o priključcima ne mogu se smatrati potpuno pouzdanima budući da na području Grada postoji velik broj ilegalnih priključaka (sredinom 2014. procijenjeno je da ih je oko 25.000). Odlukom o priključenju na komunalne vodne građevine (Sl.GI.GZ 12/16) Grad Zagreb je u srpnju 2016. godine omogućio besplatnu legalizaciju navedenih priključaka svima koji ih prijave do kraja godine.

Lokalne mreže i individualna vodoopskrba

Javnom vodovodnom mrežom Grada Zagreba nije u potpunosti obuhvaćeno 18 naselja u istočnom i južnom dijelu Grada: Belovar, Blaguša, Donji Dragonožec, Gajec, Glavnica Donja, Glavnica Gornja, Horvati, Ivanja Reka, Jesenovec, Kašina, Kupinečki Kraljevec, Lužan, Planina Donja, Planina Gornja, Prepuštovec, Soblinec, Vugrovec Gornji i Vurnovec. Pokrivenost mrežom u njima varira od 90 % u Ivanjoj Reci i Horvatima do 0 % u Vurnovcu i Planini Gornjoj i Donjoj. Na tim dijelovima stanovništvo se opskrbljuje iz jedne od 26 lokalnih mreža i iz vlastitih zdenaca, odnosno bunara. Za navedena naselja u tijeku je izrada projektne dokumentacije za izgradnju vodoopskrbne mreže.

b) Odvodnja otpadnih voda

Otpadne vode su sve potencijalno onečišćene tehnološke, sanitarne, oborinske i druge vode. Odvodnja otpadnih voda na području Grada Zagreba regulira se posebnom odlukom. Tijekom izvještajnog razdoblja na snazi je bila Odluka o odvodnji otpadnih voda iz 2002. godine s kasnijim izmjenama (Sl.GI.GZ 12/02, 23/03, 01/08), a 28.12.2016. na snagu je stupila nova odluka istog naziva (Sl.GI.GZ 23/16).

Nova odluka o odvodnji otpadnih voda propisala je viši stupanj zaštite, no načini i temeljna pravila odvodnje nisu izmijenjeni. Sukladno tome, odvodnja se obavlja:

- sustavom javne odvodnje („javna kanalizacija“),
- sustavom interne odvodnje koji je spojen na sustav javne odvodnje,

- sustavom interne odvodnje koji je spojen na sabirnu ili septičku jamu,
- sustavom interne odvodnje koji je spojen uređajem za prethodno pročišćavanje otpadnih voda na sustav javne odvodnje ili uređajem za pročišćavanje otpadnih voda s ispuštanjem u površinske vode,
- sustavom odvodnje oborinskih voda koje se ispuštaju u sustav javne odvodnje.

Sustav javne odvodnje može biti mješoviti (kod kojeg se sve otpadne vode odvede istim kanalima) ili razdjelni (oborinske vode odvede se odvojeno od drugih otpadnih voda).

Kod mješovitog sustava javne odvodnje otpadnih voda, onečišćene oborinske vode s javnoprometnih površina ispuštaju se u mješoviti sustav javne odvodnje, a onečišćene oborinske vode s površina u krugu industrijskih postrojenja i benzinskih crpki te površina u krugu ostalih poslovnih objekata, ispuštaju se u sustav javne odvodnje tek nakon predtretmana.

Otpadne vode odvede se sustavom javne odvodnje do Centralnog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda Grada Zagreba i nakon pročišćavanja ispuštaju u rijeku Savu.

Obuhvat mreže javne odvodnje

Mrežom odvodnje otpadnih voda pokriveno je oko 88 % površine i nešto više od 85 % stanovništva Grada Zagreba. Javnu odvodnu mrežu, uz Zagreb i Sesvete, u cijelosti ima samo 20 od 68 manjih naselja: Botinec, Buzin, Demerje, Dobrodol, Donji Čehi, Đurđekovec, Gornji Čehi, Hrašće Turopoljsko, Ivanja Reka, Kučilovina, Mala Mlaka, Markovo Polje, Odra, Popovec, Prekrvrše, Strmec, Šašinovec, Veliko Polje, Vugrovec Donji i Zadvorsko. Oko 12 % teritorija Grada s oko 120.000 stanovnika u naseljima na njegovu sjevernom, istočnom i zapadnom rubnom području, te u zapadnom dijelu Novog Zagreba i u Gradskoj četvrti Brezovica nema priključka na javni sustav odvodnje otpadnih voda.

Naselja Odra, Hrašće, Mala Mlaka i Veliko Polje obuhvaćena su aglomeracijom Velike Gorice (Odluka o odvodnji otpadnih voda aglomeracije Velika Gorica, Veleševac i Mala Buna, *Glasnik Zagrebačke županije* 4/15) i povezana na sustav odvodnje toga grada. Sukladno Sporazumu o primjeni Odluke o odvodnji otpadnih voda aglomeracije Velika Gorica, Veleševac i Mala Buna na dio naselja Zagreba iz prosinca 2016. (Sl.GI.GZ 23/16) i istodobno donesenoj Odluci o odvodnji otpadnih voda, Grad Zagreb ih je obavezan preusmjeriti na svoj sustav odvodnje i najkasnije do 31.12.2018. isključiti iz sustava odvodnje aglomeracije Velika Gorica.

Odvodni kanali i pročišćavanje otpadnih voda

Na području Grada Zagreba postoje tri neovisna kanalizacijska sustava: jedan za najveći dio gradskog područja na lijevoj obali Save, koje obuhvaća sjeverni dio Zagreba i zapadni dio Sesveta, drugi za područje Novog Zagreba, a treći za istočni dio naselja Sesvete na slivnom području potoka Črnc.

Odvodna mreža sjevernog dijela Zagreba sabire se u Glavni odvodni kanal (GOK), koji vodi od Radničke ulice do Centralnog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda Grada Zagreba (CUPOVZ) u Resniku. U Novom Zagrebu kanalizacijske vode odvede se retencijskim kanalom do crpne stanice Mičevac, gdje se crpkama podižu u tlačni cjevovod koji prolazi Domovinskim mostom i na lijevoj obali Save se povezuje s GOK-om.

Potoci s pobrđa Medvednice dovode se do rijeke Save na tri načina, ovisno o lokaciji. Potoci zapadnog dijela Zagreba u rijeku se ulijevaju neposredno, potoci središnjeg dijela u kanalski sustav i njime u GOK, potoci istočnog dijela neposredno u GOK.

U CUPOVZ-u se obavlja mehaničko i biološko pročišćavanje otpadnih voda. Kapacitet uređaja je 1.200.000 ES (ekvivalent stanovnika) i količina otpadnih voda od 442.370 m³/dan. Uređaj je dimenzioniran na vršno satno opterećenje u kišnom razdoblju od 30.510 m³/h i na

biološko opterećenje BPK5 od 72.000 kg/dan, odnosno u konačnoj fazi na vršno satno opterećenje u kišnom razdoblju od 37.790 m³/h i na biološko opterećenje BPK5 od 90.000 kg/dan. Moguće je povećanje kapaciteta uređaja na 1.500.00 ES.

Pražnjenje sabirnih i septičkih jama

Na područjima bez mreže odvodnje stanovnici za prikupljanje otpadnih voda koriste sabirne i septičke jame. Na području Grada Zagreba dopuštena je uporaba samo sabirnih jama, koje nemaju status uređaja. Gradnja novih i korištenje postojećih septičkih jama zabranjeni su 2002. godine, no vlasnici septičkih jama su tek 2016., novom Odlukom o odvodnji otpadnih voda, obvezani preurediti ih u sabirne, s rokom izvršenja najkasnije do kraja 2021.

Čišćenje i pražnjenje septičkih i sabirnih jama do 01.03.2014. provodio je pružatelj komunalne usluge Zagrebački holding – podružnica Vodoopskrba i odvodnja, a od tog datuma isto rade tvrtke s koncesijom za tu djelatnost.

c) Uslužna područja

S obzirom na usitnjenost vodoopskrbnih područja, propisano je formiranje uslužnih područja kao viših organizacijskih jedinica. Uslužna područja mogu obuhvaćati po jedno ili više vodoopskrbnih područja ili aglomeracija, a uspostavljaju se radi osiguranja tehničkog i tehnološkog jedinstva građevine javne vodoopskrbe od izvorišta do krajnjeg korisnika i građevine javne odvodnje od mjesta ispuštanja do prirodnoga prijarnika, radi osiguranja isporuke vode namijenjene ljudskoj potrošnji od najmanje dva milijuna prostornih metara godišnje (uz mogućnost iznimke) i većeg stupnja učinkovitosti, ekonomičnosti poslovanja i socijalne prihvatljivosti cijena vodnih usluga.

Iako ih je zakon predvidio još 2009., uslužna područja formirana su uredbom Vlade RH tek u izvještajnom razdoblju, 2014. godine. Grad Zagreb i pretežiti dio Zagrebačke županije čine 7. uslužno područje.

Uredba o uslužnim područjima nije imala neposrednog učinka na postojeći sustav opskrbe pitkom vodom i odvodnje otpadnih voda Grada Zagreba. Uslužna područja nesumnjivo će imati integrativnu ulogu, no njihova će realizacija nužno biti postupna.

Tablica 48. Vodoopskrbna i odvodna mreža

	područje	Duljina mreže (km)			Broj priključaka		
		2012.	2014.	2016.	2012.	2014.	2016.
Vodoopskrbna mreža	Grad Zagreb	2.358	2.381	2.579	81.742	83.074	82.441
	Zagrebačka županija	349	-	544	-	-	14.587
	UKUPNO	2.707	-	3.123	-	-	97.028
Mreža odvodnje	Grad Zagreb	1.835	1.846	2.010	69.480	70.780	69.575
	Zagrebačka županija	-	-	87	-	-	2.335
	UKUPNO	-	-	2.097	-	-	71.910

Izvor podataka: ViO / Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.4.3.2. Vodne građevine za melioracijsku odvodnju

Ukupna duljina meliorativne kanalske mreže (osnovne i detaljne) iznosi 149,45 km. Od toga na vode I. reda otpada 12,45 km, a na vode II. reda 137,0 km. Pod održavanjem je 98,28 km: 11,78 km za vode I. reda i 86,5 km za vode II. reda.

II.4.3.3. Vodne građevine za obranu od poplava

Sustav obrane od poplava Grada Zagreba obuhvaća obranu od velikih voda Save i zaštitu od bujičnih vodotokova južnih obronaka Medvednice.

Građevine za obranu od poplava Save

Obrana od poplava rijeke Save dio je sustava obrane od poplava branjenog područja srednjeg Posavlja. Obrana se temelji na sprečavanju vršnog potoka vodnog vala kontroliranim izlivanjem velikih voda u retencijske prostore i njihovom odvodnjom iz Zagreba.

Osnovni objekti obrane od poplava Save na području Grada Zagreba su nasipi visine 3 do 5 m koji na razmaku od 300 m obostrano prate riječno korito, formirajući inundacijski pojas, te kanal Sava – Odra za odvodnju velike vode. U slučaju porasta vodene mase Save, rijeka se prelijeva iz reguliranog korita u inundacijski pojas, a nasipi sprečavaju njezino dalje širenje. Kod velikog porasta vodostaja i protoka od oko 1.900 m³/s automatski se aktivira kanal Sava – Odra. Riječna voda preko preljeva u desnom nasipu kod Jankomira ulazi u kanal duljine 31 km, koji je odvodi na razlivanje u Odransko Polje kanalom Sava – Odra. Kapacitet preljeva kod pojave stogodišnje velike vode iznosi oko 1.000 m³/s.

U sklopu obrane Zagreba od poplava Save djeluje i ustava Prevlaka. Ustava se ne nalazi na području Grada Zagreba, već oko 40 km nizvodno. Njezin je kapacitet oko 450 m³/s. Kod najave visokog vodostaja na srednjem i donjem toku Save, kroz Prevlaku se velike vodne mase upuštaju u retenciju Lonjsko polje, čime se sprečava porast vodostaja uzvodno.

Građevine za obranu od poplava bujičnih vodotoka Medvednice

Za obranu od poplava je na potocima južnih obronaka Medvednice izgrađeno ukupno 19 retencija. Svaki od tih objekata sastoji se od brane i retencijskog prostora uzvodno od nje. Ukupni retencijski volumen iznosi oko 2.200.000 m³.

II.4.3.4. Projekt "Zagreb na Savi" / "Program Sava"

2003. godine pokrenut je projekt „Zagreb na Savi“ s ciljem iznalaženja rješenja za uklapanje područja uz rijeku Savu u okolnu urbanu matricu.

U izvještajnom razdoblju nastavljeno je promišljanje integralnog rješenja uređenja područja Save, s naglaskom na njegovo učinkovitije korištenje u vodnogospodarskom smislu i u području prostornog uređenja, a u okvirima održivog razvoja. Nova koncepcija rješenja predstavljena je 2013. godine. Ona pretpostavlja skretanje glavnog toka Save odteretnim kanalom Sava – Odra, koji se (kako je izvorno bilo planirano, ali u konačnici nije izvedeno) između Zagreba i Siska direktno povezuje sa Savom, dok se na „starom“ dijelu toka kroz Zagreb gradi niz malih hidroelektrana. Navedenim rješenjem planira se osigurati zaštitu Zagreba od poplavlivanja, iskoristiti hidroenergetski potencijal rijeke, prometnicama preko ustava/brana prometno povezati dijelove grada na suprotnim obalama Save i, eventualno, učiniti je plovnom sve do Zagreba.

II.4.4. Infrastruktura gospodarenja otpadom

U razdoblju od 2013. do 2016. godine sustav gospodarenja otpadom u Gradu Zagrebu pretrpio je višekratne izmjene kako u regulativnom i sadržajnom, tako i u pogledu realizacije. Osnovni razlog tome bile su izmjene legislative državne razine i uvođenje novih mjera gospodarenja otpadom.

Početak izvještajnog razdoblja, postupanje s otpadom regulirano je sukladno tada važećem Zakonu o otpadu (NN 178/04, 153/05, 111/06, 60/08, 87/09). Po ulasku Republike Hrvatske u Europsku uniju donesen je Zakon o održivom gospodarenju otpadom (NN 94/13), u koji su ugrađene odrednice pravne regulative EU-a, prije svega one preuzete iz Okvirne direktive o otpadu Europske unije (2008/98/EC). Novi zakon stupio je na snagu 23. srpnja 2013.

Odredbe navedenog zakona utvrđuju sustav gospodarenja otpadom, strateške i programske dokumente koji se na njega odnose, nadležnosti i obveze svih sudionika, lokacije i građevine za gospodarenje otpadom te reguliraju ostale aspekte navedenog gospodarenja. Konceptija sustava gospodarenja otpadom u odnosu na raniji zakon nije promijenjena i temelji se na redu prvenstva gospodarenja otpadom (sprečavanje nastanka otpada / priprema za ponovnu uporabu / recikliranje / drugi postupci oporabe / zbrinjavanje otpada), ali su jasnije definirane, odnosno postrožene obveze države i jedinica područne i lokalne samouprave te rokovi za pojedine ciljeve.

Europska i hrvatska legislativa inzistira na gospodarskom značaju otpada kao izvoru sekundarnih sirovina i repromaterijala. Zakon o održivom gospodarenju otpadom izrijekom propisuje obvezu da do 1. siječnja 2020. treba postići oporabu najmanje 50 % otpadnog papira, metala, stakla i plastike i najmanje 70 % neopasnog građevinskog otpada. Za biorazgradivi otpad određeni su sljedeći rokovi: do 31.12.2013. smanjiti ukupno odloženu/zbrinutu masu biootpada na 75 % one iz 1997., do 31.12.2016. na 50 %, a do 31.12.2020. na 35 %. Od 2014. godine pojedine je kategorije neopasnog otpada zabranjeno deponirati na odlagališta komunalnog otpada, već ih se upućuje na reciklažu i oporabu, dok se komunalni otpad odvojeno sakuplja kako bi se smanjio udio određen za zbrinjavanje.

Europska komisija je 2015. predložila model kružnog gospodarstva i sukladni akcijski plan s mjerama koje predviđaju izrazitiju uporabu otpada kao sirovine i dodatno smanjenje količine neoporabljenog otpada, no u izvještajnom razdoblju u Hrvatskoj nije bio uspostavljen pravni okvir za primjenu tog modela.

II.4.4.1. Gospodarenje otpadom u dokumentima prostornog uređenja

Obveze iz strateških dokumenata

Temeljni dokumenti za planiranje i provođenje sustavnih aktivnosti u području gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj su Strategija gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2005. - 2025. (NN 130/05) i njezin provedbeni dokument, Plan gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj. U razdoblju koje se obrađuje u ovom izvješću na snazi je bio Plan gospodarenja otpadom u RH za razdoblje 2007. - 2015. godine (NN 85/07, 126/10, 31/11 i 46/15). Novi plan, za razdoblje 2017. - 2022. godine, donesen je nakon izvještajnog razdoblja, u siječnju 2017. (NN 03/17), tako da je 2016. godine nastavljeno postupanje sukladno Planu za razdoblje 2007. - 2015. godine.

Strategijom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2005. - 2025. dugoročno je predviđeno osnivanje regionalnih i županijskih centara za gospodarenje otpadom (CGO). Navedene centre zakon je proglasio građevinama od državnog značaja.

Županije, uključujući Grad Zagreb, bile su obvezne izraditi planove gospodarenja otpadom i u njima predvidjeti najviše po jedan CGO za svoje područje. Pojedine županije u svojim su

nacrtima planova gospodarenja otpadom planirale formiranje zajedničkih, regionalnih CGO-a. Temeljem toga je u državni Plan gospodarenja otpadom za razdoblje 2007. - 2015. godine ugrađena mogućnost odabira između dva koncepta gospodarenja neopasnim otpadom: županijskoga, s po jednim CGO u svakoj županiji, i regionalnog, s osam regionalnih i pet županijskih centara, s time da su određene i načelne lokacije CGO-a.

Regionalno formiranje CGO-a, pri čemu se pojedine jedinice lokalne samouprave povezuju s CGO-ima na teritoriju drugih (susjednih) županija, pridonosi racionalnijem korištenju prostora kao ograničenog resursa, a ujedno i smanjenju troškova zbrinjavanja otpada. Razmatranjem sustava gospodarenja otpadom na nacionalnoj razini zaključeno je da optimizacija prostornih i ekonomskih parametara opravdava regionalni pristup i on je posljednjim izmjenama Plana gospodarenja otpadom u RH (NN 46/15), iz travnja 2015., za veći dio teritorija države propisan kao obvezan. Obveze iz navedenog Plana vezane uz formiranje CGO-a preuzete su i u kasnijim nacrtima novog Plana (iz 2015. i 2016.), kao i u novom Planu gospodarenja otpadom u RH za razdoblje 2017. - 2022., koji je donesen početkom 2017.

Planom gospodarenja otpadom u RH za razdoblje 2007. - 2015. godine u Gradu Zagrebu bilo je predviđeno postrojenje za termičku obradu otpada (PTOO) na lokaciji Žitnjak – istok (Resnik), te novo odlagalište čija lokacija nije određena. Izmjenama Plana 2015. to je promijenjeno na način da su u Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji predviđena dva centra za gospodarenje otpadom, CGO Zagreb i CGO Tarno (nedaleko Ivanić Grada), za koje je određena obveza izrade zajedničke studije izvedivosti. Studija treba odrediti opravdanost izgradnje navedenih centara u odnosu na mogućnost zbrinjavanja komunalnog otpada s područja Grada Zagreba, Zagrebačke županije i Sisačko-moslavačke županije, s time da je zamišljeno da se u CGO Tarno odvozi otpad iz Zagrebačke i dijela Sisačko-moslavačke županije, a da se u CGO-u Zagreb zbrinjava otpad s područja Grada Zagreba.

Županije i Grad Zagreb obvezni su uskladiti svoje planove gospodarenja otpadom s državnim planom.

Plan gospodarenja otpadom

Temeljni planski dokument razine Grada Zagreba koji se odnosi na gospodarenje otpadom je Plan gospodarenja otpadom u Gradu Zagrebu. Navedenim planom regulira se gospodarenje otpadom, pri čemu se temeljem analize postojećeg stanja i ciljeva gospodarenja otpadom određuju mjere za unapređivanje postupaka za ponovnu uporabu, za recikliranje te drugih postupaka uporabe i zbrinjavanja otpada.

Zakon o otpadu obvezivao je jedinice i područne (regionalne) i lokalne samouprave na donošenje planova gospodarenja otpadom za osmogodišnje razdoblje. U srpnju 2013. novi Zakon o održivom gospodarenju otpadom ukinuo je obvezu donošenja planova gospodarenja otpadom za županije, ali su jedinice lokalne samouprave – među njima i Grad Zagreb – i dalje obvezne donijeti planove gospodarenja otpadom, i to za razdoblje od šest godina. Navedenim zakonom je Plan gospodarenja otpadom u Gradu Zagrebu formalno spušten sa županijske na lokalnu razinu, no uz zadržavanje obveze ishođenja prethodne suglasnosti nadležnog ministarstva prije donošenja Plana, s time da Ministarstvo izdaje suglasnost ako utvrdi da je prijedlog plana usklađen s odredbama Zakona o održivom gospodarenju otpadom, propisa donesenih na temelju istog zakona te državnog Plana gospodarenja otpadom.

U vrijeme stupanja na snagu Zakona o održivom gospodarenju otpadom, Plan gospodarenja otpadom u Gradu Zagrebu do 2015. bio je u postupku izrade i donošenja. Donesen je u listopadu 2014. (Sl.GI.GZ 21/14). Planom su definirane postojeće i potencijalne prostorne komponente sustava gospodarenja otpadom:

- postojeće odlagalište Prudinec na Jakuševcu,
- postojeća kompostana u Markuševcu,

- lokacija za smještaj Centra za gospodarenje otpadom - na prostoru utvrđenom za postrojenje za termičku obradu otpada, uz Centralni uređaj za pročišćavanje otpadnih voda Grada Zagreba (CUPOVZ) i u Resniku, te njezin produžetak prema istoku,
- lokacije koje se istražuju za potrebe uspostave cjelovitog sustava za gospodarenje otpadom Grada Zagreba: lokacija unutar šireg područja nekadašnje tvornice cementa u Podsusedu (za reciklažu i odlaganje neopasnog građevnog otpada u funkciji sanacije klizišta Kostanjek), lokacija Ostrovci sjeverno od CUPOVZ-a u Resniku (za potrebe reciklaže i odlaganja zemljanog iskopa i neopasnog građevnog otpada).

S obzirom na istek važenja Plana gospodarenja otpadom do 2015., Grad Zagreb pokrenuo je postupak izrade plana gospodarenja otpadom za iduće razdoblje, no zakonom propisani uvjeti za njegovo prihvaćanje stekli su se tek nakon izvještajnog razdoblja, donošenjem državnog plana gospodarenja otpadom.

Elementi sustava gospodarenja otpadom u prostornim planovima

Prostorna komponenta sustava gospodarenja otpadom regulira se prostornim planovima, u skladu s pravnom regulativom.

U Gradu Zagrebu je prostorno planiranje pojedinih elemenata sustava gospodarenja otpadom prethodilo donošenju Plana gospodarenja otpadom. U skladu sa Strategijom gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj i sukladno nacrtu plana gospodarenja otpadom Grada Zagreba, Izmjenama i dopunama Prostornog plana Grada Zagreba 2009. godine (SI.GI.GZ 01/09) određene su tri načelne lokacije uređaja za gospodarenje otpadom: u Resniku, na Prudincu, te na prostoru bivšeg eksploatacijskog polja gline Novačica u Sesvetama, za koje je dopuštena sanacija uređenjem reciklažnog dvorišta za građevinski otpad i odlaganjem građevinskog otpada u skladu s programima sanacije. U razdoblju koje se obrađuje ovim izvješćem, Izmjenama i dopunama PPGZ-a donesenima istodobno s Planom gospodarenja otpadom u listopadu 2014. (SI.GI.GZ 21/14), potvrđene su lokacije Prudinec, Resnik – Ostrovci i Markuševac (kompostana), mogućnost uporabe prostora Novačica je ukinuta, a za istraživanje su predložene tri nove lokacije: zona unutar šireg područja nekadašnje tvornice cementa u Podsusedu (za korištenje dijela građevnog otpada i zemljanog iskopa za potrebe projekta sanacije klizišta Kostanjek), na području Obreščica (za kompostanu) i uz postojeću termoelektranu-toplanu na području Savica-Šanci (kao rezervna lokacija za postrojenje za termičku obradu otpada).

I PPGZ i GUP-ovi grada Zagreba i Sesveta omogućavaju postavu reciklažnih dvorišta i zelenih otoka na cijelom području Grada Zagreba.

II.4.4.2. Realizacija sustava gospodarenja otpadom u Gradu Zagrebu

Količina proizvedenog otpada neposredno je vezana za broj stanovnika i gospodarsku aktivnost jedinice lokalne ili područne samouprave, a udio njegove uporabe i zbrinjavanja indikator je djelotvornosti sustava gospodarenja otpadom.

a) obveze Grada i organizacija sustava

Zakon propisuje obvezu jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave da na svom području osigura uvjete i provedbu propisanih mjera gospodarenja otpadom. Preduvjet za gospodarsko korištenje otpada je odvojeno prikupljanje i sortiranje različitih vrsta otpada. Za početak obvezne primjene odvojenog prikupljanja različitih kategorija otpada propisan je rok od najviše godinu dana od stupanja na snagu Zakona o održivom gospodarenju otpadom, tj. 24. srpnja 2014.

Javnu uslugu prikupljanja miješanog komunalnog otpada i prikupljanja biorazgradivog komunalnog otpada, koja se smatra uslugom od općeg interesa, obvezna je osigurati jedinica lokalne samouprave. Sukladno zakonskoj obvezi, Gradska skupština Grada Zagreba je u prosincu 2013. donijela Odluku o javnoj usluzi prikupljanja miješanog komunalnog otpada, biorazgradivog komunalnog otpada i odvojenog prikupljanja otpadnog papira, metala, stakla, plastike i tekstila te krupnog (glomaznog) komunalnog otpada u Gradu Zagrebu (Sl.Gl.GZ 25/13), s početkom primjene od 1. srpnja 2014.

Djelatnosti vezane uz sakupljanje, skladištenje, obradu, uporabu i zbrinjavanje drugih kategorija neopasnog otpada gospodarske su prirode i njima se bave za to registrirani gospodarski subjekti. Na području Grada Zagreba je početkom 2013. djelovalo 56 takvih subjekata, da bi se do kraja 2016. taj broj smanjio na 49 (od čega pet sa sjedištem izvan područja Grada Zagreba). Reciklaža i uporaba pretežitog dijela kategorija odvojeno prikupljenog otpada provodi se barem dijelom na području Grada Zagreba.

Među pravnim osobama koje obavljaju djelatnosti vezane uz gospodarenje otpadom u Gradu Zagrebu je i gradska tvrtka Zagrebački holding. Njegove podružnice Čistoća, Zrinjevac i ZGOS sudjeluju u pružanju javne usluge prikupljanja komunalnog otpada i u njegovom zbrinjavanju, a podružnica Zagrebačke ceste ovlaštena je za uporabu građevinskog otpada.

b) sakupljanje neopasnog otpada

Pretežiti dio ukupnog otpada na području Grada Zagreba čini neopasni komunalni otpad, prije svega iz kućanstava. U odvojeno prikupljenom otpadu također je najvećim dijelom zastupljen otpad iz kućanstva.

Sakupljanje miješanog i biorazgradivog komunalnog otpada

Za sakupljanje komunalnog otpada nadležna je komunalna tvrtka Zagrebački holding – podružnica Čistoća. Sakupljanje je organizirano na način da je Grad podijeljen na dvije zone, A i B, koje obuhvaćaju njegov istočni, odnosno zapadni dio. Uslugom organiziranog prikupljanja, odvoza i odlaganja komunalnog otpada obuhvaćeno je 100 % kućanstava Grada Zagreba, te naselja Stupnik, Mičevac i Turopoljski Markuševac koja se nalaze u Zagrebačkoj županiji.

Čistoća je zadužena i za uklanjanje divljih odlagališta. Uklanjanje se provodi po nalogu komunalnog redara. Na mjestu sakupljanja odvajaju se pojedine kategorije otpada (metalni otpad, elektronička oprema, gume, potencijalno opasni otpad,...), a ostatak se odvozi na odlagalište Prudinec. Količine otpada sakupljenog s divljih odlagališta prijavljuju se u Registar onečišćivača okoliša (ROO) kao sakupljeni glomazni otpad.

Odvojeno prikupljanje otpada iz kućanstva

U Gradu Zagrebu odvojeno prikupljanje otpada započelo je kao pilot-projekt znatno prije nego što je propisano zakonom. Ono se odnosilo prije svega na određene kategorije komunalnog otpada - papir i ambalažu. Na pojedinim područjima Grada postavljeni su spremnici za papir, plastiku i staklo, a od 2011. i kante za papir te za bio-otpad. Tijekom izvještajnog razdoblja, 2015. godine, započelo je odvojeno prikupljanje odjeće, odnosno tekstila.

Uoči razdoblja koje se obrađuje ovim izvješćem na gotovo 3.400 lokacija na javnim površinama u Gradu nalazilo se ukupno 3.865 spremnika za odvojeno prikupljanje otpada. Do kraja 2016. broj spremnika porastao je za više od 40 %, na 5.454. Od toga ih je oko 2.000, ili 37 %, raspoređeno na 607 zelenih otoka - posebno uređenih mjesta na javnim površinama, predviđenih za smještaj spremnika.

Sakupljanje posebnih kategorija otpada

Posebnu potkategoriju komunalnog otpada čini glomazni otpad. Do 2014. prikupljanje glomaznog otpada na području Grada Zagreba bilo je organizirano na način da ga kućanstva periodički iznose na javnu površinu, gdje ga je Čistoća sakupljala i, u pravilu, odlagala na odlagalište Prudinec. Nakon što je Zakon o održivom gospodarenju otpadom izrijekom zabranio odbacivanje i sakupljanje krupnog otpada na javnoj površini, osim putem spremnika, sustav prikupljanja te kategorije otpada je 2014. promijenjen na način da ga se odlaže u reciklažnim dvorištima ili ga se dva puta godišnje prikuplja na zahtjev korisnika usluge i potom predaje na obradu ovlaštenom oporabitelju, koji mu nakon mehaničkog razdvajanja i sortiranja dodjeljuje novi ključni broj i predaje ga na daljnju uporabu, odnosno zbrinjavanje, ili ga izvozi.

Najveću kategoriju otpada nakon komunalnoga čini građevni otpad. I taj je otpad početkom izvještajnog razdoblja odlagan na Prudinec, a od sredine 2014. najvećim se dijelom obrađuje na lokaciji Zagrebačkih cesta. Značajne količine željeza, čelika, aluminija i bakra izdvojenog iz građevnog otpada se izvoze.

c) Lokacije za gospodarenje otpadom u nadležnosti Grada Zagreba

Lokacije za gospodarenje otpadom u nadležnosti Grada Zagreba obuhvaćaju odlagališta i lokacije za reciklažu i uporabu. U Gradu postoje dva aktivna odlagališta: Prudinec na Jakuševcu i deponij otpadnog mulja u sklopu Centralnog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda Grada Zagreba. Po podacima Hrvatske agencije za okoliš i prirodu, preostali kapacitet Prudinca na kraju 2016. iznosio je 1.625.000 tona. Odlagalište mulja uz CUPOVZ nije primjenjivo uslijed nedostatka kapaciteta te se mulj odvozi na druge lokacije.

Lokacije za odlaganje komunalnog otpada

Jedino odlagalište miješanog komunalnog otpada u Gradu Zagrebu je Prudinec. Na Prudincu se deponira komunalni otpad svih kućanstava i gotovo svih gospodarskih subjekata na području Grada Zagreba, te komunalni otpad s područja Samobora i Svete Nedelje te miješani otpad s divljih odlagališta. O zbrinjavanju, odnosno odlaganju otpada na Prudincu brine se tvrtka Zagrebački holding d.o.o. – podružnica ZGOS.

Biorazgradivi otpad zbrinjava se na kompostani Markuševac, kojom upravlja Zagrebački holding – podružnica Zrinjevac i na kompostištu u sklopu odlagališta Prudinec. Biorazgradivi otpad iz kuhinja i kantina obrađuje se u postrojenju za intenzivnu aerobnu razgradnju, s naknadnom biorazgradnjom, na lokaciji Prudinec.

Lokacije za primarnu reciklažu

Za odvojeno prikupljanje i privremeno skladištenje papira, metala, stakla, plastike, tekstila, ali i drugih kategorija otpada iz kućanstva, Zakon o održivom gospodarenju otpadom predviđa uspostavu nadziranih ograđenih prostora - reciklažnih dvorišta (RD). Zakonske odredbe obvezuju Grad Zagreb na uspostavu najmanje po jednog reciklažnog dvorišta u svakoj gradskoj četvrti. U izvještajnom razdoblju broj reciklažnih dvorišta u Gradu Zagrebu porastao je sa šest (od toga četiri u vlasništvu Grada, te po jedno u vlasništvu tvrtki Unijapapir i Unija nova) na devet. Svih devet je u vlasništvu Zagrebačkog holdinga – podružnice Čistoća, dok lokacija Unije nove i dvije lokacije Unijapapira od 2015. više nisu upisane u Očevidnik reciklažnih dvorišta. U listopadu 2016. započela je izgradnja reciklažnog dvorišta Čistoće u zagrebačkom naselju Klara.

Reciklažno dvorište tretira se kao građevina za gospodarenje otpadom i stoga mora biti predviđeno prostornim planom, a za izgradnju podliježe obvezi ishođenja građevne dozvole. Kako gradnju stalnih reciklažnih dvorišta u Gradu Zagrebu usporavaju neriješeni vlasnički odnosi

vezani za zemljište, komunalno poduzeće Čistoća je tijekom 2016. započelo uspostavljati privremena, mobilna reciklažna dvorišta (MRD). Do kraja godine formirano ih je pet.

Oporaba građevnog otpada

Zbrinjavanjem i obradom građevnog otpadnog materijala na području Grada Zagreba bavi se Zagrebački holding d.o.o., Podružnica Zagrebačke ceste, Radna jedinica Recikliranje građevinskog otpada. Otpadni beton, asfalt i drugi materijali mehanički se obrađuju na posebnom uređaju. Produkt obrade Zagrebačke ceste koriste kao sirovinu i tamponski materijal za gradnju cesta, čime štede novi kameni materijal.

Centar za gospodarenje otpadom

Centar za gospodarenje otpadom podrazumijeva sklop više, funkcionalno i/ili tehnološki međusobno povezanih, građevina i uređaja za obradu komunalnog otpada i mulja. Plan gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2007. – 2015. navodi da se u centru za gospodarenje otpadom provode različite aktivnosti vezane za obradu otpada prije njegova konačnog odlaganja na odlagalištu neopasnog otpada, koje je sastavni dio centra. Navedene aktivnosti obuhvaćaju:

- prihvati i obradu sortiranog ili nesortiranog otpada,
- sakupljanje otpada koji se može ponovno uporabiti ili reciklirati, te sakupljanje i daljnja predaja opasnog otpada,
- sakupljanje i distribucija otpada koji se može koristiti u druge svrhe,
- energetsko iskorištavanje određenih frakcija otpada,
- odlaganje obrađenog otpada.

Prostornim planom Grada Zagreba za Centar za gospodarenje otpadom određena je lokacija u Resniku, neposredno uz Centralni uređaj za pročišćavanje otpadnih voda Grada Zagreba. Predviđeno je da Centar za gospodarenje otpadom sadrži sve objekte i aktivnosti neophodne za funkcioniranje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom na načelima održivog razvoja.

Grad Zagreb je za gospodarenje otpadom potkraj 2013. osnovao trgovačko društvo Zagrebački centar za gospodarenje otpadom (ZCGO) d.o.o. Cilj osnivanja društva bila je uspostava i provedba cjelovitog sustava gospodarenja otpadom na području Grada Zagreba, sukladno zakonskoj obvezi, uključujući provedbu izgradnje Centra za gospodarenje otpadom Grada Zagreba. Tvrtka ZCGO djeluje od 2. siječnja 2014.

Usporedo s osnivanjem tvrtke ZCGO, Grad Zagreb je 27.12.2013. Ministarstvu graditeljstva i prostornoga uređenja podnio zahtjev za izdavanje lokacijske dozvole za izgradnju postrojenja za termičku obradu otpada u Gradu Zagrebu na lokaciji Žitnjak - istok na terenu kompleksa CUPOVZ-a. Ministarstvo je zahtjev odbilo rješenjem od 08.07.2014. Četiri mjeseca kasnije, 10.11.2014., Grad Zagreb podnio je upravnu tužbu protiv navedenog rješenja. Do kraja izvještajnog razdoblja Upravni sud nije donio odluku o tužbi.

Nakon što je izmjenama Plana gospodarenja otpadom u RH iz 2015. uvedena obveza izrade zajedničke studije izvedivosti za CGO Zagreb i CGO Tarno, Grad Zagreb je već u srpnju iste godine donio Zaključak o sklapanju Sporazuma o suradnji na izradi zajedničke studije izvedivosti za zbrinjavanje otpada na području Grada Zagreba, Zagrebačke županije i dijela Sisačko-moslavačke županije (SI.GI.GZ 15/15). Kako župan Zagrebačke županije nije potpisao navedeni Sporazum, isti nije stupio na snagu.

Tablica 49. Broj zelenih otoka i reciklažnih dvorišta po gradskim četvrtima

Gradska četvrt Grada Zagreba	Zeleni otoci				Reciklažna dvorišta			
	2013.	2014.	2015.	2016.	2013.	2014.	2015.	2016.
Donji Grad	7	11	17	38				
Gornji Grad - Medveščak	7	9	18	55				1MRD
Trnje	7	9	16	38				1MRD
Maksimir	7	9	17	40			1RD	1RD
Peščenica - Žitnjak	7	12	13	32				
Novi Zagreb - istok	7	9	14	61	2RD	2RD	1RD	1RD
Novi Zagreb - zapad	7	9	21	40		1RD	1RD	1RD
Trešnjevka - sjever	7	9	9	35	1RD	1RD	1RD	1RD
Trešnjevka - jug	7	9	9	60				1MRD
Črnomerec	7	9	11	28	1RD	1RD		
Gornja Dubrava	7	9	17	31				
Donja Dubrava	7	9	10	13			1RD	1RD
Stenjevec	7	11	12	35	1RD	1RD	1RD	1RD
Podsused - Vrapče	7	13	14	21		1RD	1RD	1RD
Podsljeme	7	10	11	16	1RD	1RD	1RD	1RD 1MRD
Sesvete	8	12	22	49			1RD	1RD
Brezovica	7	10	11	15				1MRD
Grad Zagreb	120	169	242	607	6RD	8RD	9RD	9RD 5MRD

Tablica 50. Broj lokacija i spremnika na javnim površinama u Gradu Zagrebu

godina	broj lokacija	broj spremnika			
		plastika	papir	staklo	tekstil
2012.	3.393	599	1.921	1.345	0
2014.	3.029	1.153	1.897	1.483	0
2016.	3.055	1.645	2.136	1.576	97

Tablica 51. Količine odvojeno skupljenog otpada iz spremnika na javnim površinama

vrsta otpada	ključni broj otpada	količina (t)			indeks 2016./2012.
		2012.	2014.	2016.	
papir	20 01 01	1.567,27	1.442,94	1.512,06	96,48 %
plastika	15 01 02	176,85	487,18	970,92	549,01 %
staklo	15 01 07	775,26	1.053,85	1.454,66	187,64 %
tekstil	20 01 10	0	0	121,58	-
	20 01 11	0	0	2,68	-

Izvori podataka: Čistoća, Gradski ured za energetiku, ZGOS
 Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II. 5. ZAŠTITA I KORIŠTENJE DIJELOVA PROSTORA OD POSEBNOG ZNAČAJA

Dijelovi prostora od posebnog značaja obuhvaćaju dvije različite kategorije elemenata u prostoru Grada Zagreba. Jedna obuhvaća prirodne, krajobrazne i kulturne vrijednosti kao dio identiteta i prepoznatljivosti Grada na područnoj, državnoj i europskoj razini. Druga se odnosi na sastavnice okoliša koje obuhvaćaju dio ili cijeli prostor Grada Zagreba i kontinuirano utječu na kvalitetu života i zdravlje stanovništva te na standard stanovanja.

Okoliš je prirodno i svako drugo okruženje organizama i njihovih zajednica, uključivo i čovjeka, koje omogućuje njihovo postojanje i njihov daljnji razvoj: zrak, more, vode, tlo, Zemljina kamena kora, energija te materijalna dobra i kulturna baština kao dio okruženja koje je stvorio čovjek; svi u svojoj raznolikosti i ukupnosti uzajamnog djelovanja

Sastavnice okoliša moraju biti zaštićene od onečišćenja pojedinačno i u sklopu ostalih sastavnica, uzimajući u obzir njihove međusobne odnose i međuuutjecaje. Pod zaštitom Zakon podrazumijeva skup odgovarajućih aktivnosti i mjera kojima je cilj sprječavanje opasnosti za okoliš, sprječavanje nastanka šteta i/ili onečišćivanja okoliša, smanjivanje i/ili otklanjanje šteta nanesenih okolišu, ali i povrat okoliša u stanje prije nastanka štete,

Zaštita dijelova prostora od posebnog značaja regulirana je na državnoj i područnoj razini. Pojedine prostorne vrijednosti i dijelovi okoliša štite se, ovisno o svojoj prirodi i značaju, različitim zakonskim i podzakonskim aktima, uključujući prostorne planove.

Na području Grada Zagreba evidentirano je i zaštićeno više posebno vrijednih prostora. Oni obuhvaćaju zone nepokretnih kulturnih dobara, dijelove prirodnog zemljišta te područja krajobrazne vrijednosti.

II.5.1. Temeljni resursi

U temeljne izvore dobara ubrajaju se sastavnice prirodnog okoliša: tlo, voda i zrak. Smatra ih se uvjetno obnovljivim ili neobnovljivim resursima.

II.5.1.1. Tlo

Zakon o zaštiti okoliša smatra tlo neobnovljivim dobrom i određuje da se njime mora održivo koristiti uz očuvanje njegovih funkcija, a nepovoljne učinke mora se izbjegavati u najvećoj mogućoj mjeri.

Zaštita tla obuhvaća očuvanje zdravlja i funkcija tla, sprječavanje oštećenja tla, praćenje stanja i promjenu kakvoća tla te saniranje i obnavljanje oštećenih tala i lokacija.

Analize tla poljoprivrednog zemljišta u Gradu Zagrebu pokazuju da je količina teških metala u tlu znatno ispod dopuštenih granica. Najizrazitija prijetnja kakvoći tla je neodgovarajuća gnojidba poljoprivrednih površina, osobito na savskom vodonosniku, koja je uzrok zagađivanja podzemnih voda nitratima.

Zaštićeno područje Savice onečišćeno je otpadom, između ostaloga i otrovnim otpadom, tzv. gudronom, koji, uz onečišćenje tla, predstavlja moguću opasnost za podzemne vode.

Među negativnim aspektima razvoja Grada i širenja naselja je i prenamjena poljoprivrednog zemljišta u nepoljoprivredne svrhe. Prenamjena se traži prije svega radi gradnje. Njome su zahvaćene sve kategorije poljoprivrednih površina, s time da do najvećeg gubitka dolazi upravo na najvrednijem zemljištu, to jest aluvijalnim tlima najbolje klase upotrebne vrijednosti u savskoj nizini.

Eksploatacijom mineralnih sirovina (šljunka, kamena, gline) tlo se gubi i onečišćuje. Uklanjanje tla i vegetacije na prostorima šljunčara jedan je od razloga zagađivanja podzemnih voda, jer se šljunčani sloj nerijetko uklanja do razine pojave podzemnih voda. Pretvaranje šljunčara u nelegalna odlagališta otpada izravno utječe na kvalitetu podzemnih voda. Nesanirani kamenolomi i glinokopi prostori su krajobrazne degradacije, erozije i nestabilnosti tla te sanitarno rizični kao postojeća i potencijalna odlagališta otpada.

II.5.1.2. Vodni resursi

Zakon o vodama (NN 153/09, 130/11, 56/13, 14/14) određuje da voda nije komercijalni proizvod, već naslijeđe koje treba čuvati, štiti i njime se mudro i racionalno koristiti. Vode su opće dobro i imaju osobitu zaštitu Republike Hrvatske, a vode u tijelima površinskih i podzemnih voda ne mogu biti objektom prava vlasništva i drugih stvarnih prava. Vodama se upravlja prema načelu jedinstva vodnog sustava i načelu održivog razvitka kojim se zadovoljavaju potrebe sadašnje generacije i ne ugrožava se pravo i mogućnost budućih generacija da to ostvare za sebe.

Od posebne je važnosti kakvoća vode. Njezin standard propisan je Uredbom o standardu kakvoće voda. Tijekom prvih pola godine izvještajnog razdoblja na snazi je bila uredba iz 2010. godine (NN 89/10), a od kraja lipnja 2013. nova uredba (NN 73/13, 151/14, 78/15, 61/16), u koju su ugrađeni elementi legislative EU-a.

a) stanje vodnih resursa

Podzemne vode

Prema odredbama Okvirne direktive o vodama EU-a (2000/60/EC), zagrebački vodonosni sustav u cjelini pripada u kategoriju zaštićenih područja za pitke vode, što znači da je potrebno osigurati odgovarajuće mjere zaštite na razini sustava. Ove mjere s jedne strane moraju osigurati da kakvoća podzemne vode ne pada ispod standarda za pitke vode, ali i standarda za podzemne vode u skladu s odredbama Direktive za podzemne vode (2006/118/EC), a s druge moraju garantirati dovoljne količine podzemne vode za potrebe javne vodoopskrbe.

Strategijom upravljanja vodama (NN 91/08) određeno je da podzemne vode zagrebačkoga vodonosnog sustava pripadaju u strateške zalihe od prvorazrednoga nacionalnog interesa za Republiku Hrvatsku. Definirane su kao vrlo osjetljiva područja u smislu prirodnog prijemnika, te svrstane u najvišu, I. kategoriju voda.

Detaljna analiza zagrebačkog vodonosnika dana je u *Elaboratu o zonama zaštite izvorišta Grada Zagreba* koji je 2014. godine izradio Zavod za geologiju i geološko inženjerstvo Rudarsko-naftno-geološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Vodonosnik se proteže na području veličine 987,52 km², manjim dijelom u Sloveniji, a pretežitim u Hrvatskoj. Debljina vodonosnih naslaga varira u rasponu od 5 do 100 m. Vodna ploha vodonosnika povezana je s rijekom Savom, koja je primarni čimbenik promjene razine podzemne vode: za vrijeme visokog vodostaja, Sava cijelim svojim tokom napaja vodonosnik, dok ga za vrijeme srednjeg i niskog vodostaja na nekim dijelovima toka drenira. Regionalni smjer toka podzemne vode je od zapada prema istoku, to jest usporedo s tokom Save. Granice dotjecanja vode su na zapadu i jugu, a granica otjecanja na istoku; na sjevernoj granici nalazi se pretežno nepropusni masiv Medvednice, te s te strane nema značajnijeg dotjecaja u vodonosnik, već prevladava površinsko otjecanje potocima.

U državnom Planu upravljanja vodnim područjima (NN 66/16) prirodna ranjivost vodonosnika u ravničarskom dijelu Grada Zagreba ocijenjena je vrlo visokom i visokom, na brdskom području Medvednice niskom, a na prijelaznom području umjerenom. Podaci o razinama podzemnih voda pokazali su da su se razine podzemne vode u razdoblju od 1950. do danas u prosjeku snižavale 1 do 2 m svakih 10 godina, da godišnje ukupne količine crpljenja svih zagrebačkih crpilišta premašuju godišnje sezonske zalihe podzemnih voda, što znači da se zagrebački vodonosnik "precrpljuje", te da je uzvodno od vodnih stuba TE-TO Zagreb razina podzemne vode viša nego što bi bila da vodnih stuba nema, s time da je utjecaj najveći u neposrednoj blizini vodnih stuba i iznosi nešto više od 3 m, a kod podsusedskog praga se približava nuli.

Uz crpljenje, sniženju razina podzemne vode pridonosi i erozija korita rijeke Save, osobito nakon izgradnje novih malih hidroelektrana na Savi u susjednoj Republici Sloveniji. Nepovoljne

hidrološke prilike, odnosno razdoblja dugotrajne suše, također utječu na količinu i razinu podzemne vode.

Površinske vode

Na površinske vode otpada oko 597,3 ha, odnosno 0,93 % površine Grada Zagreba. Najveću vodenu površinu ima rijeka Sava, ujedno najznačajniji vodotok, koja protječe područjem Zagreba u duljini od oko 30 km, od ušća rijeke Krapine do Ivanje Reke. Na obroncima Medvednice evidentirano je 69, a u južnom dijelu Grada 11 potoka. Vodotoci obuhvaćaju i kanale Sopnica, Jelkovec, Črnek i Odra.

Stajačice Grada Zagreba obuhvaćaju 141 vodenu površinu, ukupne veličine 264,5 ha. Najveće stajačice su 10 pojedinačnih i 3 skupine jezera (12 jezera Savice, pet maksimirskih jezera i jezerska skupina Poloj).

Zakon o vodama odredio je podjelu površinskih voda na vode I. i II. reda. Navedena podjela određuje režim održavanja. Odlukom o popisu voda I. reda (NN 79/10), u vode I. reda na području Grada Zagreba svrstane su:

- u kategoriji međudržavnih voda: rijeka Sava,
- u kategoriji drugih većih voda i kanala: u skupini vodotoka potok Črnek (ušće u kanal Lonja – Strug), u skupini kanala derivacijski kanal Črnek – Lonja (Žutica) i oteretni kanal Odra, u skupini jezera jezero Savica, a u skupini akumulacija i retencija akumulacija Jazbina;
- u kategoriji bujičnih voda veće snage: bujice Medvednice te potoci Glavničica i Kašina.

Ostale površinske vode na području Grada Zagreba kategorizirane su kao vode II. reda.

b) korištenje voda

Korištenje voda podrazumijeva njihovo zahvaćanje i uporabu za opskrbu vodom za piće, za stavljanje na tržište u izvornom ili prerađenom obliku u bocama ili drugoj ambalaži, sanitarne i tehnološke potrebe, zdravstvene i balneološke potrebe, grijanje, navodnjavanje i druge namjene.

Podzemne vode savskog aluvija osnovni su izvor pitke vode Grada Zagreba. Pitka voda dobiva se crpljenjem iz dva podzemna sloja zagrebačkog vodonosnika. Slivovi crpilišta su međusobno povezani, s time da se podzemna razvodnica među njima pomiče u skladu s kolebanjem razine podzemnih voda.

Najveći dio vodonosnika leži ispod u ravnici izgrađenog dijela grada Zagreba, južno od crte Ilica – Vlaška – Maksimirska. Crpljenje se vrši zdencima smještenim unutar nekoliko zona izvorišta na području Grada Zagreba i susjednih dijelova Zagrebačke županije: općine Strmec i grada Velike Gorice. Površinski obuhvat, odnosno veličinu zaštitne zone izvorišta određuje Gradska skupština Grada Zagreba posebnom odlukom temeljem prethodno provedene analize.

c) mjere zaštite

Stanje površinskih voda utvrđuje se ocjenom ekološkog stanja i kemijskog stanja vodnih tijela i svrstava u jednu od pet kategorija. Kakvoća površinskih voda sustavno se prati u okviru programa nacionalnog monitoringa koji provode Hrvatske vode. Prema podacima objavljenim na web-stranici Hrvatskih voda kopnene vode prema biološkim pokazateljima pripadaju II. vrsti vode (dobro stanje), prema režimu kisika i hranjivim tvarima II. i III. vrsti (dobro i umjereno dobro stanje), a prema mikrobiološkim pokazateljima pripadaju III. i IV. vrsti (umjereno dobro i slabo stanje).

Rezultati znanstveno-istraživačkih radova RGNF-a, koji su obrađivali problematiku kakvoće podzemne vode na zagrebačkom području, potvrđuju činjenicu da su podzemne vode u priljevnim područjima zagrebačkih crpilišta djelomično onečišćene i u cjelini izrazito ugrožene od različitih izvora onečišćenja, poput propusne kanalizacijske mreže, nesaniranih odlagališta otpada i divljih šljunčara, poljoprivredne proizvodnje i dr.

Provedene analize podataka o kakvoći podzemne vode pokazale su prisutnost onečišćenja podzemnih voda, a osobito: (1) povišene koncentracije olova, željeza i mangana na području cijelog vodonosnika, (2) povišene koncentracije tetrakloretena, fluorantena i mineralnih ulja uglavnom na području lijevog zaobalja, te (3) povišene koncentracije nitrata i atrazina naročito u priljevnom području vodocrpilišta Mala Mlaka.

Kakvoća vode za piće prati se preko stotinjak piezometara razmještenih na područjima vodocrpilišta i uz njih. Analize vode pokazuju da ona povremeno ne zadovoljava zahtijevanu I. kategoriju. Najčešći je uzrok mikrobiološko onečišćenje.

Kako je pretežiti dio vodocrpilišta Grada Zagreba smješten u savskoj nizini, dio ih se nalazi unutar građevinskog područja Zagreba, u gusto izgrađenom području ili u neposrednoj blizini industrijskih zona i drugih potencijalnih zagađivača. U prethodnim je razdobljima u pojedinim vodocrpilištima unutar izgrađenih područja utvrđena neprihvatljiva razina zagađenja koja se prirodnim putem ne mogu ukloniti iz podzemnih voda te su ona isključena iz redovnog vodoopskrbnog sustava.

Zaštita vodocrpilišta, odnosno izvorišta u sustavu vodoopskrbe Grada Zagreba regulira se posebnom odlukom. Početkom izvještajnog razdoblja na snazi je bila Odluka o zaštiti izvorišta Stara Loza, Sašnjak, Žitnjak, Ivanja Reka, Petruševac, Zapruđe i Mala Mlaka (Sl.GI.GZ 09/07). Temeljem Elaborata o zonama zaštite izvorišta Grada Zagreba, koji je 2014. izradio Rudarsko-geološko-naftni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Gradska skupština Grada Zagreba iste je godine donijela Odluku o zaštiti izvorišta Stara Loza, Sašnjak, Žitnjak, Petruševac, Zapruđe i Mala Mlaka (Sl.GI.GZ 21/14, 12/16), kojom je usvojen i Program mjera sanacije unutar zona zaštite izvorišta za postojeće građevine i postojeće djelatnosti za razdoblje od 2016. do 2019. godine. Navedeni program je provedbeni dokument koji obuhvaća mjere i zahvate u II. i III. zoni sanitarne zaštite izvorišta navedenih u Odluci.

Udio površine I. zone zaštite izvorišta iznosi 0,3 %, II. zone zaštite 3,3 %, a III. zone zaštite (koja obuhvaća cijelu aluvijalnu savsku nizinu između pobrđa Medvednice i Vukomeričkih gorica) 38,3 % ukupne površine Grada Zagreba. Treća zona zaštite zajednička je za sva vodocrpilišta Grada Zagreba.

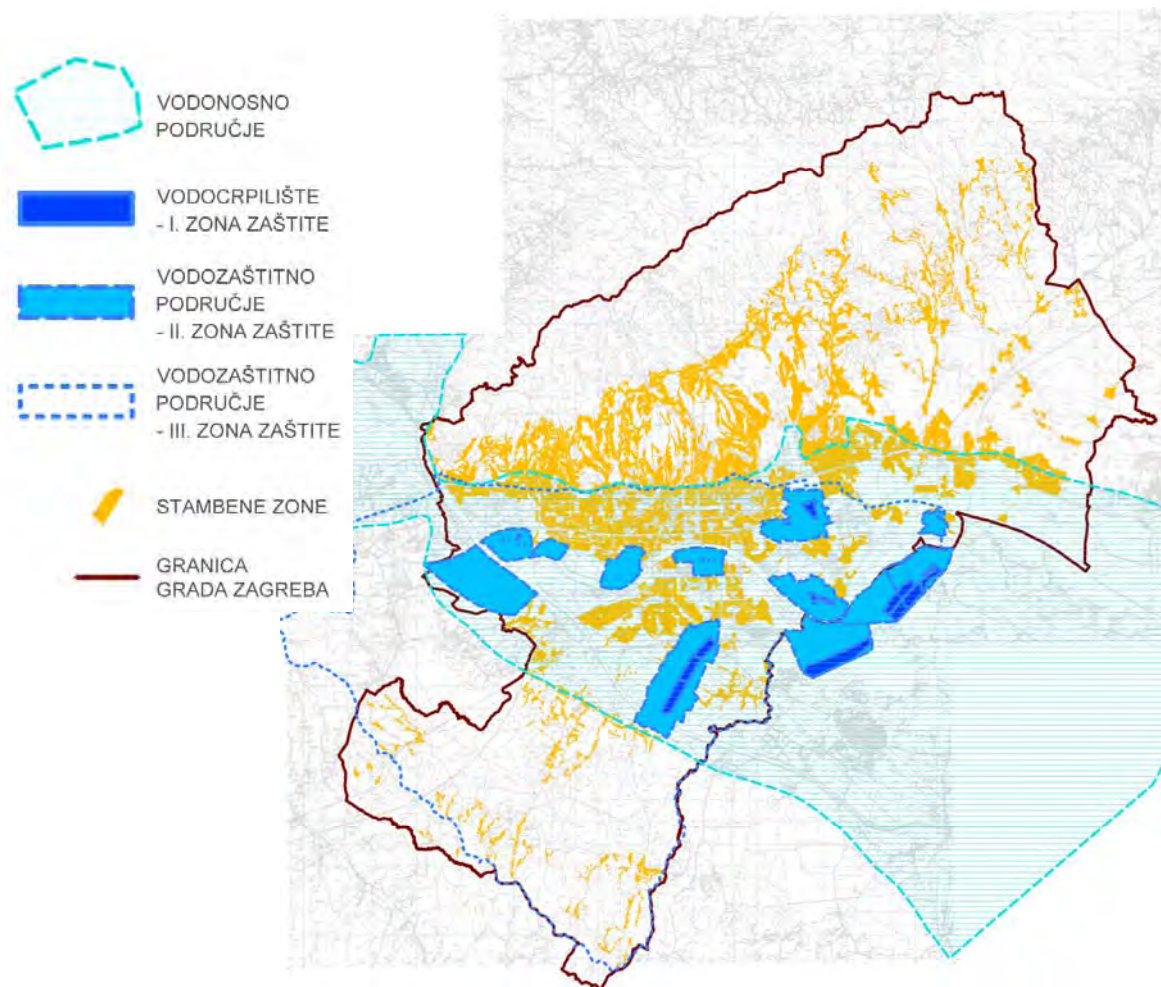
Od ukupne površine zaštitnih zona izvorišta, 11.458,1 ha nalazi se unutar obuhvata Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba, a preostali dio unutar Prostornog plana Grada Zagreba.

Uz moguću ugrozu uslijed potencijalnog smanjenja kapaciteta savskog vodonosnika, primarnu opasnost za crpilišta pitke vode predstavlja zagađenje tla. Odlukom o određivanju ranjivih područja u Republici Hrvatskoj (NN 130/12), cijelo područje Grada Zagreba svrstano je u ranjiva područja na kojima je potrebno provesti pojačane mjere zaštite voda od onečišćenja nitratima poljoprivrednog podrijetla.

Poduzete mjere dosad se pokazuju uspješnima i javni vodoopskrbni sustav osigurava stanovništvu Grada Zagreba zdravstveno ispravnu vodu. U svakodnevnim analizama od 1994. nisu izolirani patogeni mikroorganizmi, kancerogene ni toksične tvari u nedopuštenoj koncentraciji. Opasnost od onečišćenja ipak postoji, a istraživanja pokazuju da se zalihe pitke vode smanjuju.

Prikaz 32. Obuhvat zona zaštite izvorišta Grada Zagreba

Tablica 52. Izvorišta u sustavu opskrbe vodom Grada Zagreba

	Vodocrpilište	Kapacitet l/s	Status	Površina zaštitne zone (ha)		
				I.	II.	III.
na području GZ	Mala Mlaka	1.400	u uporabi	148,14	770,77	24.501,45
	Petruševac	2.000	u uporabi	10,80	375,09	
	Sašnjak	900	u uporabi	27,34	442,01	
	Žitnjak	120	u uporabi	0,92		
	Zaprude	300	u uporabi	0,66	205,12	
	Stara Loza	80	nije u uporabi	3,07	231,50	
	Ivanja Reka	200	nije u uporabi	0,67	94,51	
na području ZZ	Velika Gorica	858	u uporabi			
	Strmec	800	u uporabi			
Ukupno u uporabi		6.378				

Izvor podataka: Elaborat zona zaštite izvorišta

II.5.1.3. Kvaliteta zraka

Kvaliteta zraka je svojstvo zraka kojim se iskazuje značajnost u njemu postojećih razina onečišćenosti, odnosno koncentracija onečišćujuće tvari u zraku ili njezino taloženje na površine u određenom vremenu.

Onečišćenje zraka negativno utječe na zdravlje ljudi induciranjem fizioloških promjena i bolesti te promjena u ponašanju. Izrazito je prisutno u urbanoj sredini, osobito u gusto izgrađenim dijelovima grada Zagreba i nije ga moguće u potpunosti otkloniti, već samo reducirati, odnosno njime upravljati.

Na globalnoj razini, Direktivom 2008/50/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o kvaliteti zraka i čistijem zraku za Europu (Službeni list Europske unije L 152, 11.06.2008.) te Tematskom strategijom o onečišćenju zraka podupire se politika EU-a smanjenja onečišćenja zraka i nastoje se spriječiti njegovi škodljivi učinci na okoliš i zdravlje. Na nacionalnoj razini, Zakonom o zaštiti zraka (NN 130/11, 47/14 i 61/17) i pripadajućim mu propisima uređuje se zaštita i poboljšanje kvalitete zraka, sukladno zahtjevima međunarodnog prava i pravne stečevine Europske unije.

Praćenje kvalitete zraka na području Grada Zagreba sustavno se provodi preko mjernih postaja za trajno praćenje kvalitete zraka. Broj mjernih postaja ovisi o veličini urbane sredine i konfiguraciji terena. Trenutno se u Zagrebu, koji ima nešto manje od milijun stanovnika, trend onečišćenja, odnosno kvalitete zraka, prati na 6 gradskih mjernih postaja za trajno praćenje kvalitete zraka, na 4 postaje u državnoj mreži i na 5 postaja za mjerenja posebne namjene.

Lokacije mjernih postaja u državnoj mreži su: Zagreb - 1 (na uglu Ulice grada Vukovara i Miramarske ceste), Zagreb - 2 (na križanju Maksimirske i Mandlove), Zagreb - 3 (na križanju Sarajevske i Kaulzarićevog prilaza) i Zagreb PPI $PM_{2,5}$ (Ksaverska cesta).

Lokacije mjernih postaja u gradskoj mreži su: Đorđićeva ulica (Ustanova za hitnu medicinsku pomoć) za centar grada, Ksaverska cesta (IMI) za sjeverni dio grada, Siget (Dom zdravlja) za južni, Prilaz baruna Filipovića (Dom zdravlja Zagreb - Zapad) i Susedgrad (Utenzilija d.d.) za zapadni, te Peščenica (Tehnička škola Ruđera Boškovića) za istočni dio grada.

U razdoblju 2012. – 2016., ovisno o godini mjerenja i pojedinoj mjernoj postaji, kvaliteta zraka u Gradu Zagrebu bila je I. kategorije s obzirom na rezultate mjerenja koncentracija većine onečišćujućih tvari, osim u slučaju dušikovih oksida (NO_x), lebdećih čestica (PM_{10} i $PM_{2,5}$), benzo (a)pirena (B(a)P u PM_{10} i ozona (O_3) zbog kojih je okolni zrak bio II. kategorije kvalitete.

S obzirom na utvrđena prekoračenja, sukladno obvezama iz Zakona o zaštiti zraka, Gradska skupština Grada Zagreba donijela je u ožujku 2015. Akcijski plan za poboljšanje kvalitete zraka na području Grada Zagreba (SI.GI.GZ 5/15), a u travnju 2016. Program zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama u Gradu Zagrebu (SI.GI.GZ 6/16). Svrha donošenja ovih dokumenta bila je odrediti ciljeve, prioritete i mjere - nositelje i dinamiku primjene, kojima će se smanjiti razine koncentracija onih onečišćujućih tvari spram kojih je na temelju rezultata kontinuiranog mjerenja i praćenja utvrđena II. kategorija kvalitete zraka na pojedinim gradskim i državnim mjernim postajama. Praćenje provedbe mjera zaštite zraka utvrđenih ovim gradskim programima obavlja se na temelju izvješća nositelja mjera koja sadrže opis mjera, informacije o poduzetim aktivnostima te procjenu njihove uspješnosti.

II.5.2. Zaštita i korištenje posebnih vrijednosti prostora

Na području Grada Zagreba evidentirano je i zaštićeno više posebno vrijednih prostora. Oni obuhvaćaju zone nepokretnih kulturnih dobara, dijelove prirodnog zemljišta te područja krajobrazne vrijednosti.

Različite kategorije zaštićenih dijelova prostora koji se štite temeljem zakona evidentiraju se u registrima koje vode nadležna ministarstva.

Osnovni dokument zaštite prirodnih i kulturnih vrijednosti na području Grada Zagreba je konzervatorska podloga Grada Zagreba. Izrađuje je Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode. Konzervatorska podloga je stručna dokumentacija koja obuhvaća identifikaciju, analizu stanja, valorizaciju i mjere očuvanja kulturno-povijesnih vrijednosti na području obuhvata, a njezine se odredbe ugrađuju u prostorno-plansku dokumentaciju. Odredbe i mjere zaštite iz konzervatorske podloge ugrađene su u Prostorni plan Grada Zagreba i generalne urbanističke planove grada Zagreba i Sesveta izmjenama i dopunama tih planova iz siječnja 2009. (SI.GI.GZ 01/09). Revizija konzervatorske podloge u dijelu koji se odnosi na zaštićena kulturna dobra na području GUP-a grada Zagreba i Sesveta iz 2010. i njezina dopuna iz 2012. ugrađene su u GUP-ove grada Zagreba i Sesveta u postupku izrade njihovih izmjena i dopuna, a njihovim prihvaćanjem postale su dio tih planova.

Pojedina područja i objekti te pojedinačni primjerci vegetacije štite se mjerama generalnih urbanističkih planova Zagreba i Sesveta.

II.5.2.1. Zaštićeni dijelovi prirode

Pojedini prirodni prostori Grada Zagreba evidentirani su kao posebno vrijedna područja koja se štite na međunarodnoj, nacionalnoj i razini Grada.

Početak izvještajnog razdoblja, zaštita prirode na državnoj razini regulirana je temeljem Zakona o zaštiti prirode iz 2005. (NN 70/05, 139/08, 57/11). U 2013. godini donesen je novi Zakon o zaštiti prirode (NN 80/13), kojim su u pravni poredak Republike Hrvatske prenesene odredbe EU o zaštiti prirodnih staništa i divljih biljnih i životinjskih vrsta, te o zaštiti divljih ptica, pooštrena je regulacija vezana za ekološki značajna područja. Zadržana je odredba da se dijelovi prirode štite u kategorijama zaštićenih područja, zaštićenih vrsta i zaštićenih minerala i fosila (uz izmjene naziva posljednjih dviju kategorija), a za zaštićena područja definirano je razvrstavanje na zaštićena područja od državnoga i od lokalnog značenja.

Zaštićena područja od državnog značenja su: strogi rezervat, nacionalni park, posebni rezervat i park prirode, a od lokalnoga regionalni park, spomenik prirode, značajni krajobraz, park-šuma i spomenik parkovne arhitekture. Sukladno tome regulira se i njihovo proglašavanje, pa nacionalni park i park prirode posebnim zakonom određuje Hrvatski sabor, stroge i posebne rezervate Vlada RH uredbom na prijedlog Ministarstva, a regionalni park, značajni krajobraz, park-šumu, spomenik prirode i spomenik parkovne arhitekture županijska skupština ili Gradska skupština Grada Zagreba. Zaštićena područja upisuju se u Upisnik zaštićenih područja koji vodi Ministarstvo zaštite okoliša i prirode.

Prirodne vrijednosti od međunarodnog značaja obuhvaćene su Ekološkom mrežom RH koja je dio mreže zaštite Natura 2000 Europske unije. Ekološka mreža proglašena je Uredbom o ekološkoj mreži 2013. godine (NN 124/13). Zakonom je određena kao sustav najvrednijih područja za ugrožene divlje svojte i stanišne tipove, koja su dostatno bliska i međusobno povezana koridorima, čime je omogućena međusobna komunikacija i razmjena vrsta. Na području Republike Hrvatske čine je područja očuvanja značajna za ptice - POP (područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja divljih vrsta ptica od interesa za Europsku

uniju, kao i njihovih staništa, te područja značajna za očuvanje migratornih vrsta ptica, a osobito močvarna područja od međunarodne važnosti) i područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove - POVS (područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja drugih divljih vrsta i njihovih staništa, kao i prirodnih stanišnih tipova od interesa za Europsku uniju).

Najveća zaštićena prirodna cjelina na području Grada Zagreba je zaštićeno područje državnog značaja Park prirode (PP) Medvednica. Uz PP Medvednica, početkom izvještajnog razdoblja temeljem Zakona o zaštiti prirode zaštićeno je, uz Park prirode Medvednica, sedam posebnih rezervata šumske vegetacije unutar PP Medvednica (od čega šest na području Grada Zagreba), park šuma Dotršćina, značajni krajobrazi Lipa i Goranec unutar PP Medvednica, geomorfološki spomenik prirode spilja Veternica (unutar PP Medvednica), spomenici parkovne arhitekture: 2 botanićka vrta i 15 parkova, 2 pojedinaćna stabla, te područja ekološke mreže RH. Ekološka mreža obuhvaćala je PP Medvednica, prostor priobalja rijeke Save, prostor Savice, šumu Maksimir i deset manjih lokacija stanišnih tipova (od čega šest unutar PP Medvednica). Temeljem istog zakona za zaštitu su predloženi i drugi vrijedni dijelovi prirode, i to šume u kategoriji park šuma, krajobrazi u kategoriji značajnih krajobraza, te parkovi u kategoriji spomenika parkovne arhitekture.

Izmjene u izvještajnom razdoblju

2013. godine donesena je nova Uredba o ekološkoj mreži (NN 124/13, 105/15), kojom je njen opseg na području Grada Zagreba reduciran na područje PP Medvednica (oznaka područja je HR2000583), područja Velajnica i Krć u sjeveroistoćnom dijelu Grada (HR 2001298) i područje potoka Dolje na zapadu grada Zagreba (HR 2001228).

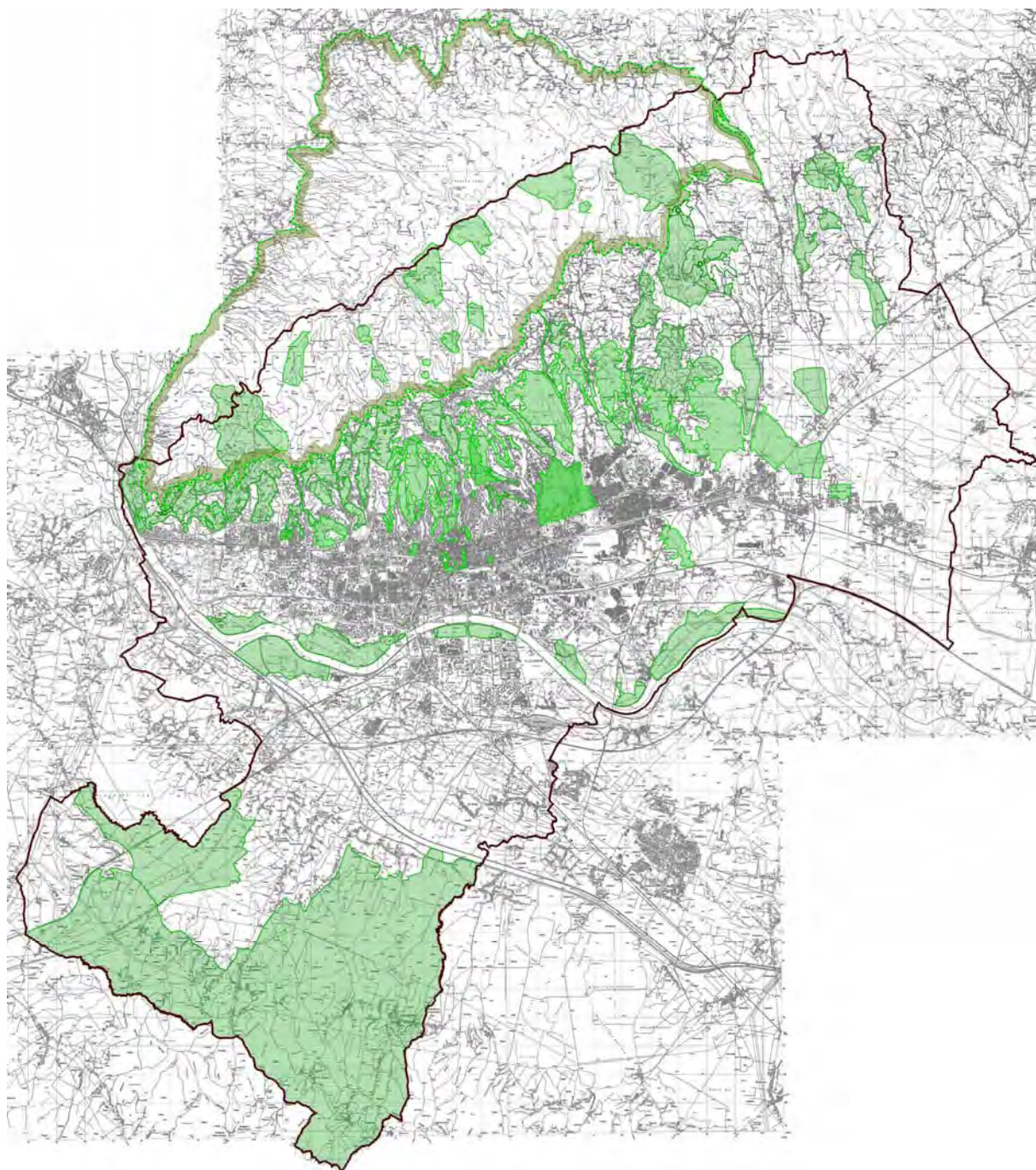
Usporedbom ranije objavljenih podataka s postojećim stanjem, Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode utvrdio je tijekom izvještajnog razdoblja da je u određivanju razgranićenja Grada Zagreba i zaštićenih područja bilo određenih nepreciznosti, te da se, osim prethodno navedenih, još neka područja ekološke mreže manjim dijelom nalaze unutar administrativnih granica Grada Zagreba. Rijeć je o područjima Stupnićki lug (HR 2000589) i Sava uzvodno od Zagreba (HR 2001506). Za zaštićeno područje posebnog rezervata šumske vegetacije Stupnićki lug, koje odgovara području obuhvaćenom ekološkom mrežom, utvrđeno je da ne leži cijelo unutar područja Zagrebaćke županije, već se manjim dijelom (0,81 ha od ukupno 19.03 ha) nalazi na području Grada Zagreba. Zavod je poduzeo korake da se navedene netoćnosti korigiraju.

U izvještajnom razdoblju došlo je do određenih promjena na drugim zaštićenim područjima i pojedinaćnim elementima. Spomenici parkovne arhitekture, stablo pustenaste paulovnije (*Paulownia imperialis*) u Zagrebu, Prilaz Gjura Deželića 51, i stablo klena (*Acer campestre*) u Cerju izgubili su obilježja zbog kojih su zaštićeni, te su 2013., odnosno 2016. izbrisani iz Upisnika zaštićenih područja Ministarstva zaštite okoliša i energetike.

S područjem Grada Zagreba graniće područja ekološke mreže Sava kod Hrušćice (HR 1000002) i Sava nizvodno od Hrušćice (HR 2001311).

Prikaz 33. Zaštićene prirodne vrijednosti na području Grada Zagreba

Izvori podataka: Konzervatorska podloga Grada Zagreba, PP PP Medvednica, PPGZ, GUP grada Zagreba, GUP Sesveta
Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 53. Zaštićena područja prirode u Gradu Zagrebu

Kategorija / potkategorija	Naziv		Reg. broj upisa u Upisnik zašt. podr.	Površina (ha) *
Park prirode	Medvednica (dio PP unutar područja Grada Zagreba)			8.407,55
Druga područja ekološke mreže	Vejalnica i Krč			145,00
	Potok Dolje			5,22
	Sava uzvodno od Zagreba			2,10
	Stupnički lug			0,81
Posebni rezervat šumske vegetacije	unutar PP Medvednica	<i>Babji zub – Ponikve</i>		148,60
		<i>Bliznec – Šumarev grob</i>		175,73
		<i>Gračec – Lukovica – Rebar</i>		23,41
		<i>Mikulić potok – Vrabečka gora</i>		90,93
		<i>Pušinjak – Gorščica</i>		186,79
		<i>Rauchova lugarnica – Desna Trnava</i>		101,10
		<i>Tusti vrh – Kremenjak</i>		20,00
Značajni krajobraz	unutar PP Medvednica	<i>Lipa</i>		218,00
		<i>Goranec</i>		550,00
	Savica			79,08
Spomenik parkovne arhitekture	Botanički vrt Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta		591	2,42
	Botanički vrt Prirodoslovno-matematičkog fakulteta		647	4,69
	Park u Jurjevskoj 27		26	0,86
	Park u Jurjevskoj 30		630	0,17
	Mallinov park, Nemetova		31	1,69
	Leustekov park, Mlinovi		92	0,47
	Park na Trgu kralja Tomislava		635	2,45
	Park Maksimir		172	318,02
	Park na Trgu N. Š. Zrinskog („Zrinjevac“)		634	2,19
	Park Ribnjak		628	4,70
	Park na Trgu J. J. Strossmayera		636	1,88
	Park uz dvorac Junković		650	2,50
	Vrt, Prilaz Gj. Deželića 14		881	0,01
	Park na Trgu kralja Petra Krešimira IV.		910	2,50
	Park na Trgu kralja Petra Svačića		912	0,57
	Park Opatovina		911	0,68
	Perivoj Srpanjskih žrtava		904	2,10
			UKUPNO	8.987,66

Izvori podataka:

Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode

European Environment Agency, Natura 2000 Network Viewer (<http://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?>)

Prostorni planovi: PP Parka prirode Medvednica, PPGZ, GUP grada Zagreba, GUP Sesveta

Obrada: Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.5.2.2. Krajobrazne vrijednosti

Zaštita krajobraza u Hrvatskoj je regulirana temeljem Europske konvencije o krajobrazima, koja je Zakonom o potvrđivanju konvencije o europskim krajobrazima (NN-MU 12/02) ugrađena i u legislativu Republike Hrvatske. Konvencijom je krajobraz definiran kao „određeno područje viđeno ljudskim okom, čija je narav rezultat međusobnog djelovanja prirodnih i/ili ljudskih čimbenika“. Ista je definicija preuzeta u drugim aktima, uključivo Zakon o prostornom uređenju i gradnji, s time da je u Zakonu o zaštiti prirode proširena navođenjem da krajobraz obuhvaća prirodne ili kultivirane predjele kopna ili kopna i mora. Istim se zakonom u skupini zaštićenih područja prirodnih vrijednosti kao posebna kategorija navodi značajni krajobraz, koji je “prirodni ili kultivirani predjel velike krajobrazne vrijednosti i biološke raznolikosti ili kulturno-povijesne vrijednosti, ili krajobraz očuvanih jedinstvenih obilježja karakterističnih za pojedino područje, namijenjen odmoru i rekreaciji ili osobito vrijedni krajobraz utvrđen sukladno ovome Zakonu.” U značajnom krajobrazu nisu dopušteni zahvati i radnje koje narušavaju obilježja zbog kojih je proglašen.

Područje Grada Zagreba nalazi se na razdjelnici dviju krajobraznih regija. Masiv Medvednice s Prigorjem dio je subpanonske regije koju karakterizira prirodni šumski pokrov, i panonske krajobrazne regije aluvija rijeke Save, s mozaikom površina različitog korištenja, i izraženom urbanizacijom. U svakoj od navedenih regija postoji više krajobraznih vrijednosti, bilo prirodnih ili oblikovanih gradnjom.

Potreba zaštite krajobraza prepoznata je i na razini Grada Zagreba. Dio krajobraznih vrijednosti Grada uvršten je u Konzervatorsku prodlogu u kategoriji zaštićenog krajobraza, a druge se štite mjerama GUP-a grada Zagreba i Sesveta u kategoriji krajolika.

II.5.2.3. Kulturna dobra

Kulturna dobra štite se temeljem Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, 151/03, 157/03, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, NN 98/15 – Uredba). Nepokretna kulturna dobra obuhvaćena su kategorijama prirodnog krajobraza, kultiviranog krajobraza te gradskih i seoskih cjelina. Njihov obuhvat i mjere zaštite, korištenja i uređenja određene su konzervatorskom podlogom.

Na prostoru Grada Zagreba nalazi se 913 kulturnih dobara upisanih u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, u liste zaštićenih i preventivno zaštićenih kulturnih dobara, te sukladno tome zaštićenih Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. Najveći dio otpada na nepokretna kulturna dobra, kojih je 619: 22 povijesne cjeline ukupne površine 21,6 km², 47 graditeljskih sklopova, 509 pojedinačnih objekata, 5 arheoloških područja i lokaliteta i 36 ostalih dobara. Pokretna kulturna dobra i nematerijalna baština obuhvaćaju 294 registrirana dobra: 109 primjeraka zaštićene muzejske građe, 113 zbirki, 62 pojedinačno zaštićena pokretna kulturna dobra i 10 dobara iz kategorije zaštićene nematerijalne kulturne baštine.

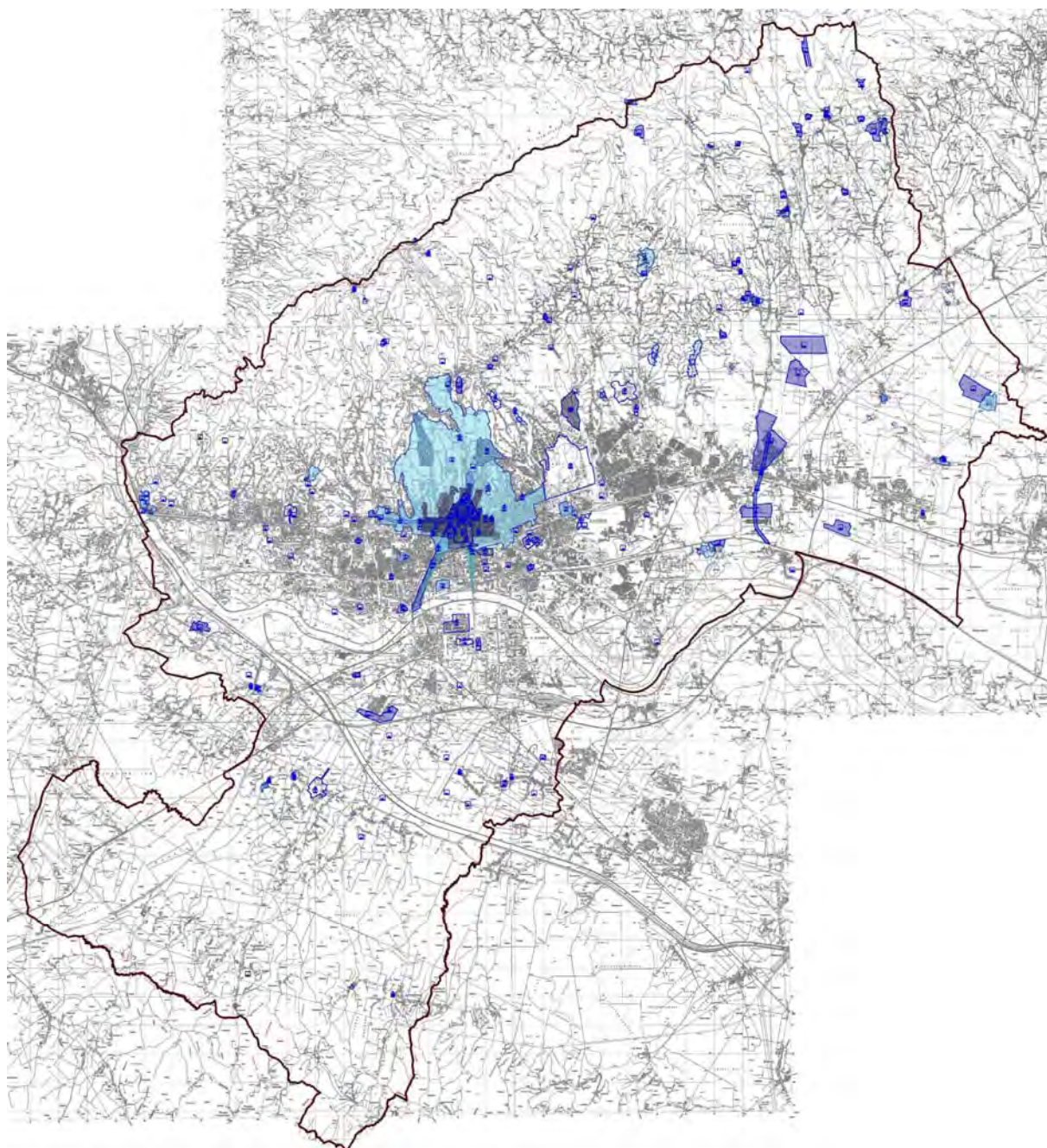
Nepokretna kulturna dobra posebna su vrijednost u prostoru. Na razini Grada Zagreba štite se odredbama prostorno-planske dokumentacije temeljem konzervatorske podloge, koja ih svrstava u sedam kategorija: gradska naselja, seoska naselja, povijesni sklopovi i građevine, pojedinačna kulturna dobra, etnološka baština, arheološka baština i memorijalna baština.

Zaštićene graditeljske cjeline i sklopovi obuhvaćaju cijelo područje zagrebačkoga Gornjega i Donjeg grada te središnje dijelove tradicionalnih naselja. Prostor Gornjega grada i Kaptola te središnjeg dijela Donjega grada čini Povijesnu urbanu cjelinu Grada Zagreba površine oko 18 km² i predstavlja ishodište i temelj kulturno-povijesnog identiteta Zagreba. Osim spomenute Povijesne urbane cjeline, Zagreb posjeduje bogatu industrijsku i postindustrijsku baštinu. Na istočnom dijelu grada zaštićena su područja arheoloških nalaza, primarno iz razdoblja Rimskog Carstva. Ukupna površina navedenih zaštićenih područja iznosi 5.920 ha, odnosno 9,25 % površine Grada Zagreba. Među zaštićenim kulturnim cjelinama je i park Maksimir, koji se na višoj razini štiti i kao prirodna cjelina.

Konzervatorske podloge s razrađenim sustavom mjera zaštite redovito se revidiraju, a njihove odredbe ugrađuju se u Prostorni plan Grada Zagreba i generalne urbanističke planove grada Zagreba i Sesveta. Posljednja revizija konzervatorske podloge izrađena je 2014. godine i ugrađena je u važeću prostornu dokumentaciju.

Prikaz 34. Zaštićene kulturne vrijednosti na području Grada Zagreba

II.6. OBVEZNI PROSTORNI POKAZATELJI

	Osnovna tematska cjelina	Skupina pokazatelja	Pokazatelj	Način prikaza	Vrijednost	
1.	OPĆI POKAZATELJI RAZVOJNIH KRETANJA					
1.1.	DEMOGRAFSKA STRUKTURA	A. Razmještaj i struktura stanovništva	1.	Broj stanovnika	broj	865.242
			2.	Indeks kretanja broja stanovnika	broj	u tekstu
			3.	Priradni prirast stanovništva	broj	- 1.203
		B. Razmještaj i struktura kućanstava	1.	Broj kućanstava	broj	303.610
			2.	Indeks rasta broja kućanstava	broj	1,11
			3.	Prosječna veličina kućanstva	broj	2,84
1.2.	SOCIJALNO-GOSPODARSKA STRUKTURA	Ekonomski razvoj	1.	Indeks razvijenosti	broj	186,44
			2.	Stupanj razvijenosti	broj	V
2.	STRUKTURA NASELJA I PODRUČJA ZA ŽIVOT IZVAN NASELJA					
2.1.	OBILJEŽJA SUSTAVA NASELJA	Razmještaj, gustoća naselja i naseljenosti	1.	Broj naselja	broj	70
			2.	Gustoća naselja	broj naselja /1000 km ²	109,15
			3.	Gustoća naseljenosti	broj stanovnika / km ²	1.349,15
2.2.	KORIŠTENJE ZEMLJIŠTA U NASELJIMA	A. Površina naselja	1.	Površina naselja	ha	64.132,18
		B. Građevinska područja (GP)	1.	Površina GP naselja – ukupno planirana	ha	19.660,04
			2.	Udio GP u odnosu na ukupnu površinu GZ	%	30,65
			3.	Udio izgrađenog GP u odnosu na ukupnu površinu Grada Zagreba	%	21,04
			4.	Udio neizgrađenog GP u odnosu na ukupno GP	%	31,36
			5.	Udio neuređenog GP u odnosu na ukupno GP	%	3,23
			6.	Broj stanovnika / ukupna površina GP	stanovnika/ha	44,01
			7.	Broj stanovnika / izgrađena površina GP	stanovnika/ha	58,75
8.	Broj stanovnika /uređena površina GP	stanovnika/ha	45,48			
2.3.	IZDOJENA GRAĐEVINSKA PODRUČJA (IZVAN NASELJA)	Izdvojena građevinska područja (IGP)	1.	Površina izdvojenog građevinskog područja izvan naselja – ukupno planirana	ha	2.567,04
			2.a	Površina i udio površine ugostiteljsko-turističke namjene u odnosu na ukupnu površinu IGP	ha (%)	25,60 (1,00)
			2.b	Površina i udio površine ukupne gospodarske namjene u odnosu na ukupnu površinu IGP	ha (%)	2.213,27 (86,22)
			2.c	Površina i udio površine ukupne namjene sporta i rekreacije u odnosu na ukupnu površinu IGP	ha (%)	98,46 (3,84)
			2.d	Površina i udio površine područja posebne namjene u odnosu na ukupnu površinu IGP	ha (%)	39,33 (1,53)
			2.e	Površina i udio površine groblja u odnosu na ukupnu površinu IGP	ha (%)	190,38 (7,42)

Osnovna tematska cjelina	Skupina pokazatelja	Pokazatelj	Način prikaza	Vrijednost	
3. POSTOJEĆA INFRASTRUKTURNA OPREMLJENOST					
3.1. PROMETNA INFRASTRUKTURNA	A. Cestovni promet	1. Duljina cesta po vrstama	km	781,49	
		2. Udio pojedinih vrsta cesta	%	u tekstu	
		3. Cestovna gustoća (dužina cesta / površina područja)	km/km ²	1,22	
	B. Željeznički promet	1. Duljina pruge prema vrsti	km	143,44	
		2. Udio pojedinih vrsta željezničkih pruga	%	u tekstu	
		3. Gustoća željezničkih pruga (dužina / površina područja)	km/km ²	0,22	
	C. Zračni promet	1. Broj zračnih luka prema vrstama	broj	1	
		2. Površina zračnih luka	ha	97,69	
	F. Elektroničke komunikacije	Broj postojećih baznih stanica na 100 stanovnika	broj/100 st.	podaci ne postoje	
	3.2. ENERGETSKA INFRASTRUKTURNA	A. Opskrba električnom energijom	1. Duljina elektroopkrbnih vodova	km	8.532,8
			2. Udio i duljina elektroopkrbnih vodova prema vrsti	%, km	u tekstu
		B. Opskrba plinom	1. Duljina plinovoda	km	3.811
2. Udio prema vrsti plinovoda			%	u tekstu	
3.3. OPSKRBA VODOM I ODVODNJA OTPADNIH VODA	A. Opskrba pitkom i tehnološkom vodom	1. Duljina javne vodoopkrbne mreže	km	2.579	
		2. Potrošnja pitke vode / dan	l / stanovniku	140-150	
	B. Pročišćavanje otpadnih voda	1. Duljina kanalizacijske mreže	km	2.010	
		2. Uređaji za pročišćavanje otpadnih voda – broj i kapacitet	broj	1 uređaj, 1.200.000 ES	
3.4. GOSPODARENJE OTPADOM	Odlagališta otpada	1. Broj i površina odlagališta prema vrsti	broj (ha)	1 (107,40)	
4. KORIŠTENJE I ZAŠTITA ZNAČAJNIH PROSTORA					
4.1. KORIŠTENJE PRIRODNIH RESURSA	A. Poljoprivreda	1. Ukupna površina poljoprivrednog zemljišta	ha	21.733,02	
		2. Udio poljoprivrednog zemljišta	%	33,89	
		3. Površina poljoprivrednog zemljišta po stanovniku	ha/ stanovniku	0,02	
	B. Šumarstvo	1. Ukupna površina šumskog zemljišta	ha	19.196,00	
		2. Udio šumskog zemljišta	%	29,93	
		3. Površina šumskog zemljišta po stanovniku	ha/ stanovniku	0,02	
	C. Vode	1. Površine površinskih voda prema vrsti	ha	597,30	
		2. Udio površina površinskih voda u odnosu na površinu Grada Zagreba	%	0,93	
		3. Duljina vodotoka	km	612,7	
	E. Mineralne sirovine	1. Broj i površina eksploatacijskih polja po vrstama mineralnih sirovina	broj (ha)	u tekstu	
	4.2. ZAŠTIĆENE PRIRODNE VRIJEDNOSTI	Zaštićena područja prirode	1. Broj i površina zaštićenih područja	broj (ha)	u tekstu
			2. Područja ekološke mreže, prema vrsti	broj (ha)	5 (8.560,68)
4.3. KULTURNA DOBRA	Struktura registriranih nepokretnih kulturnih dobara	1. Broj zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara	broj	605	
		2. Broj ili udio obnovljenih kulturnih dobara	broj (%)	21 (7,8 %)	
		3. Broj i udio ugroženih kulturnih dobara	broj (%)	36 (13,4 %)	

Osnovna tematska cjelina	Skupina pokazatelja	Pokazatelj	Način prikaza	Vrijednost
4.4. PODRUČJA POSEBNIH KARAKTERISTIKA*	Područja potencijalnih prirodnih i drugih nesreća	* opisati u tekstualnom dijelu Izvješća		u tekstu
5. DOKUMENTI PROSTORNOG UREĐENJA				
5.1. POKRIVENOST PROSTORNIM PLANOVIMA	Pokrivenost PP prema razini planova i izvješća	1. Broj donesenih PP	broj	94
		2. Broj donesenih izmjena i dopuna PP	broj	42
		3. Broj PP u izradi	broj	5
5.2. PROVEDBA PROSTORNIH PLANOVA		1. Broj izdanih pojedinačnih akata prostornog uređenja po vrstama	broj	u tekstu
5.3. URBANA PREOBRAZBA		1. Broj PP ili pojedinačnih zahvata	broj	0
		2. Površina	ha	0
5.4. URBANA SANACIJA		1. Broj izdanih rješenja o ozakonjenju	broj	81.276
		2. Planovi sanacije, izmjene i dopune PP	broj	0

III. ANALIZA PROVEDBE PROSTORNIH PLANOVA I DRUGIH DOKUMENATA

III.1. IZRADA PROSTORNIH PLANOVA

Prostorni planovi su temeljno sredstvo realizacije ciljeva prostornog uređenja. Njima se određuje svrhovita organizacija, korištenje i namjena prostora s uvjetima za njegovo uređenje, unapređenje i zaštitu, propisuju se uvjeti za građenje građevina i provedbu drugih zahvata u prostoru na određenoj razini i/ili lokaciji u skladu s kojima se izdaje akt za provedbu prostornog plana, kao i smjernice za izradu prostornih planova užih područja, sukladno zakonskim odredbama, te, ukoliko su potrebne, mjere za urbanu sanaciju.

Izrada i donošenje prostornih planova propisana je zakonom kojim se regulira prostorno uređenje, dok sami planovi imaju snagu i pravnu prirodu podzakonskog propisa. Oblik i sadržaj prostornih planova detaljno je propisan Pravilnikom o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova (NN 106/98, 39/04, 45/04 – ispravak, 163/04, 148/10 - prestao važiti, 09/11).

Prostorni planovi donose se na državnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini. Planovi svih razina određuju uvjete provedbe zahvata u prostoru svoje razine na svom prostoru obuhvata.

Prostorni plan mora biti usklađen sa zakonom kojim se regulira prostorno uređenje i propisima donesenim na temelju tog zakona. Prostorni plan niže razine mora biti usklađen s prostornim planom više razine, prostorni plan užega područja s prostornim planom širega područja iste razine, a prostorni planovi iste razine moraju biti međusobno usklađeni.

Nositelj izrade prostornog plana državne razine je nadležno ministarstvo, prostornog plana područne (regionalne) razine stručno upravno tijelo županije, odnosno Grada Zagreba, a prostornog plana lokalne razine stručno upravno tijelo jedinice lokalne samouprave. S obzirom na poseban upravni status Grada Zagreba, stručno upravno tijelo Grada nadležno je za izradu prostornih planova i područne i lokalne razine.

Izmjene zakonskog okvira prostornog uređenja u izvještajnom razdoblju

Tijekom izvještajnog razdoblja promijenjen je temeljni zakon koji regulira prostorno uređenje. Do kraja 2013. godine na snazi je bio Zakon o prostornom uređenju i gradnji, a od 1. siječnja 2014. primjenjuje se Zakon o prostornom uređenju.

Zakon o prostornom uređenju i gradnji definirao je sljedeće dokumente prostornog uređenja:

a) državne razine:

- Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske,
- Program prostornog uređenja Republike Hrvatske,
- prostorni plan područja posebnih obilježja (ako je njegova izrada propisana zakonom),

b) područne (regionalne) razine:

- prostorni plan županije, odnosno Grada Zagreba,
- prostorni plan područja posebnih obilježja,

c) lokalne razine:

- prostorni plan uređenja velikog grada, grada, odnosno općine,
- urbanistički plan uređenja,
- detaljni plan uređenja.

Navedeni zakon ukinuo je dotad vrijedeću plansku kategoriju generalnog urbanističkog plana (GUP-a), uz odredbu da doneseni GUP-ovi nastavljaju vrijediti deset godina od stupanja zakona na snagu, to jest do 2017., pri čemu je u tom razdoblju dopušteno donošenje njihovih izmjena i/ili dopuna.

2014. godine, Zakon o prostornom uređenju vratio je u legislativu generalni urbanistički plan, propisao obvezu izrade Državnog plana prostornog uređenja i ukinuo kategoriju prostornog plana područja posebnih obilježja područne (regionalne) razine i detaljnog urbanističkog plana. Zakonom su određeni sljedeći prostorni planovi:

a) planovi državne razine:

- Državni plan prostornog razvoja,
- prostorni plan područja posebnih obilježja,
- urbanistički plan uređenja izdvojenog građevinskog područja izvan naselja za gospodarsku i/ili javnu namjenu državnog značaja (urbanistički plan uređenja državnog značaja),

b) planovi područne (regionalne) razine:

- prostorni plan županije i Prostorni plan Grada Zagreba,
- urbanistički plan uređenja izdvojenog građevinskog područja izvan naselja za gospodarsku i/ili javnu namjenu županijskog značaja (urbanistički plan uređenja županijskog značaja),

c) planovi lokalne razine:

- prostorni plan uređenja grada, odnosno općine,
- generalni urbanistički plan,
- urbanistički plan uređenja.

Iako Zakon više ne prepoznaje kategoriju detaljnog urbanističkog plana, doneseni planovi te vrste uklopljeni su u važeći legislativni okvir odredbom Zakona koja im daje zakonsku snagu urbanističkih planova uređenja.

Zakon o prostornom uređenju ne ograničava donošenje izmjena i/ili dopuna važećih planova, ali zabranjuje donošenje pojedinih kategorija novih planova ako prethodno nije donešen plan više razine. Tako se novi prostorni plan županije, odnosno Grada Zagreba ne može donijeti prije stupanja na snagu Državnog plana prostornog razvoja, a novi generalni urbanistički plan prije stupanja na snagu novog prostornog plana županije, odnosno Grada Zagreba.

Ograničenja u planiranju prostora na područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini

U prostorne planove područne (regionalne) i lokalne razine moraju se ugraditi posebna ograničenja koja proizlaze iz stanja u prostoru te specifičnih razvojnih potreba i interesa jedinice više razine. Tako je prilikom planiranja namjene, korištenja i zahvata u prostoru jedinice područne (regionalne) samouprave obvezno poštivanje prostornih ograničenja koja posebnim propisima određuje država.

Površine, građevine i druge zahvate u prostoru koji su od značaja za državu posebnom uredbom određuje Vlada Republike Hrvatske. Tijekom 2013. na snazi je bila Uredba o određivanju zahvata u prostoru i građevina za koje Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva izdaje lokacijsku i/ili građevinsku dozvolu (NN 116/07, 56/11). Iduće je godine temeljem novog Zakona u prostornom uređenju donesena nova Uredba o određivanju građevina, drugih zahvata u prostoru i površina državnog i regionalnog (područnog) značaja (NN 37/14, 154/14), koja je potvrdila i dijelom proširila popis predmetnih građevina, zahvata i površina. Prostorno planiranje zahvata i površina određenih Uredbom u nadležnosti je Republike Hrvatske, a vrši se Državnim planom prostornog razvoja. Do donošenja tog plana, provedbene akte za navedene građevine, zahvate i površine nastavlja, kao i do tada, izdavati nadležno ministarstvo, a njihove lokacije i obuhvati bez izmjena se prenose u prostorno-plansku dokumentaciju područne i lokalne razine.

Područja i pojedinačni objekti koji predstavljaju posebne prirodne, krajobrazne, kulturne i okolišne vrijednosti štite se posebnim zakonima, s time da je za pojedina vrijedna područja propisana i obveza izrade prostornog plana državnog značaja.

Druga ograničenja u planiranju prostora reguliraju se relevantnim propisima.

Prostorni planovi kojima se uređuje područje Grada Zagreba

Područje Grada Zagreba uređuje se prostornim planovima državne, područne (regionalne) i lokalne razine.

Temeljni usmjeravajući dokument za cijeli prostor Grada je Prostorni plan Grada Zagreba (PPGZ). Pritom se tim planom neposredno uređuje tek dio gradskog područja, tako da se, u stvarnosti, nešto preko pola ukupne površine Grada Zagreba pobliže regulira drugim planovima.

Pregled udjela pojedinih vrsta i razina planova u uređenju prostora Grada dan je u tablici 54.

- Planovi državne razine

Dijelovi područja Grada Zagreba koji predstavljaju posebno vrijedne prirodne cjeline uređuju se planovima državne razine - prostornim planovima područja posebnih obilježja (PPPPO). Zakon o prostornom uređenju odredio je da se ta vrsta plana obvezno donosi za područje nacionalnog parka i parka prirode određeno posebnim zakonom, kao i za područja određena Državnim planom prostornog razvoja.

U prostoru Grada Zagreba posebnim je zakonom određeno jedino područje Parka prirode Medvednica, za koje je 2014. godine donesen zakonom propisani plan. U vrijeme dovršavanja ovog Izvešća, izrada Državnog plana prostornog razvoja još nije bila započela.

Početak izvještajnog razdoblja, za pojedine dijelove teritorija Grada PPGZ je propisivao obvezu donošenja PPPPO-a područne (regionalne) razine. Stupanjem na snagu Zakona o prostornom uređenju, svi PPPPO-i postali su planovi državne razine, no u PPGZ-u je zadržana odredba o izradi prethodno određenih PPPPO-a sukladno zakonskim propisima.

PPPPO-ima se određuje obveza donošenja i obuhvati urbanističkih planova uređenja (UPU) državnog značaja. Jedinim donesenim prostornim planom područja posebnih obilježja, Prostornim planom Parka prirode Medvednica, određena je obveza izrade dva UPU-a državnog značaja.

- Planovi područne (regionalne) razine

Kako je već navedeno, sukladno odredbama Zakona, za čitavo područje Grada Zagreba donosi se Prostorni plan Grada Zagreba (PPGZ). PPGZ-om se određuju područja koja se uređuju drugim planovima različitih razina, s time da se obuhvat planova državne razine određenih posebnim propisima, tj. planova višeg reda, neposredno prenosi u PPGZ, dok se obuhvat urbanističkih planova uređenja područne (regionalne) razine i planova lokalne razine definira PPGZ-om.

Od urbanističkih planova uređenja određenih PPGZ-om, onima županijskog značaja Zakon smatra samo UPU-e kojima se uređuje izdvojeno građevinsko područje izvan naselja, predviđeno za gospodarsku i/ili javnu namjenu. Ostali UPU-i za koje PPGZ određuje obvezu izrade smatraju se planovima lokalne razine.

- Planovi lokalne razine

Od tri vrste planova lokalne razine, PPGZ određuje dvije: generalne urbanističke planove i urbanističke planove uređenja.

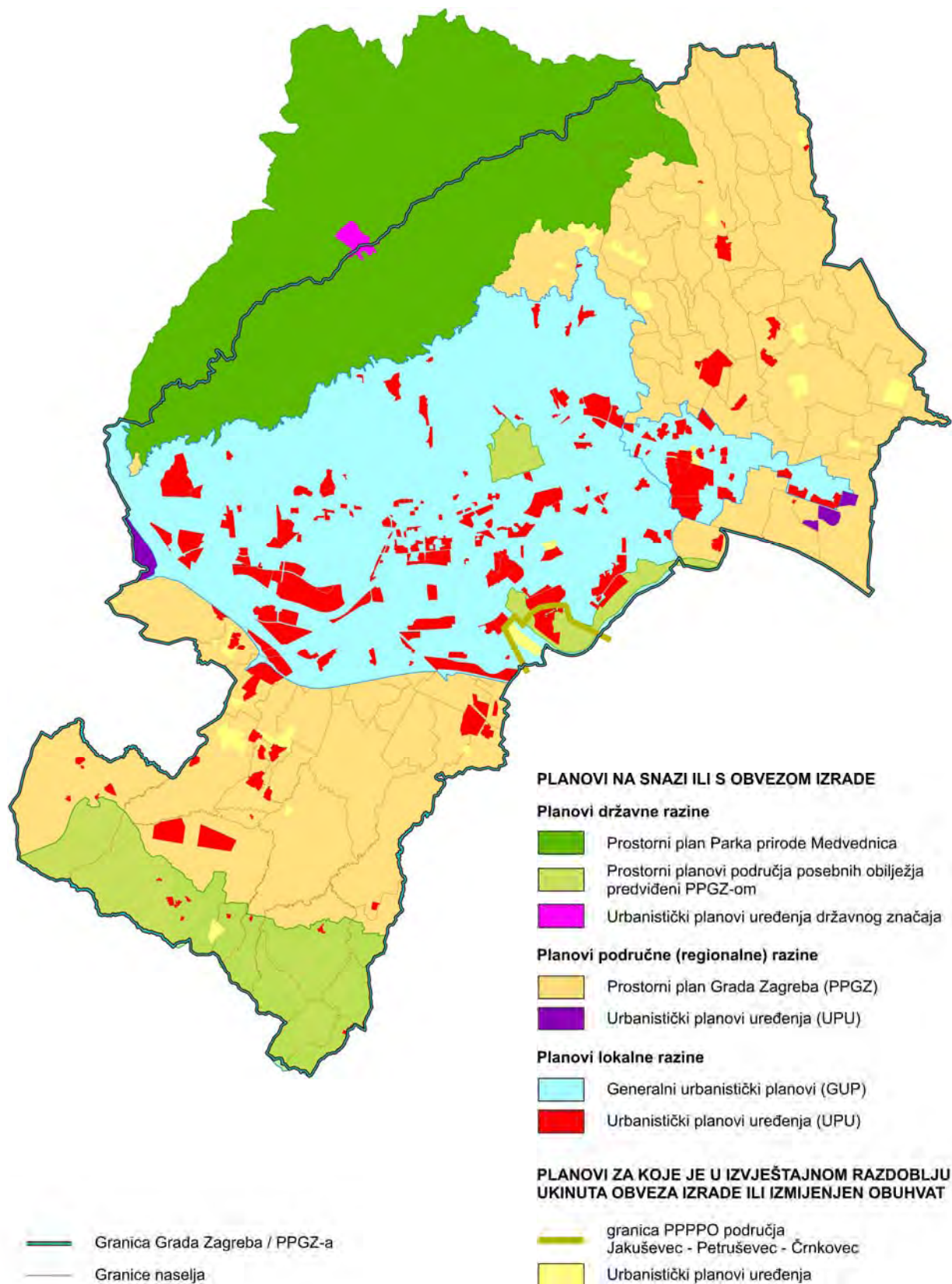
U skladu s odredbama Zakona o prostornom uređenju, generalni urbanistički plan donosi se obvezno za građevinsko područje naselja i izdvojeno građevinsko područje izvan naselja središnjeg naselja velikoga grada, dok se urbanistički plan uređenja obvezno donosi za neuređene dijelove građevinskog područja i za izgrađene dijelove tih područja planiranih za urbanu preobrazbu ili urbanu sanaciju.

Sukladno navedenom, obveza izrade GUP-a propisana je za naselja Zagreb i Sesvete, a PPGZ i GUP-ovi odredili su obvezu izrade i obuhvat UPU-a na svom području obuhvata.

Tematska struktura UPU-a (podrazmijevajući pod UPU-ima i donesene DPU-ove) pokazuje da ih najveći dio regulira zone predviđene za stambenu gradnju i prateće sadržaje stanovanja. Površine gospodarske namjene, za razvoj groblja i područja povijesnih i etnoloških cjelina naselja zastupljene su u podjednakim udjelima, a nešto je manji udio površina za sportsko-rekreacijske sadržaje i ostale namjene.

Prikaz 35. Prostorni obuhvat planova kojima se uređuje područje Grada Zagreba

Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 54. Vrsta i obuhvat prostornih planova kojima se uređuje područje Grada Zagreba

Planovi			Obuhvaćeni dio površine GZ-a		Udio površine GZ-a koji se neposredno uređuje					
Razina	Kategorija	Broj	ha	%	ukupno		uređeno *		potrebno uređiti	
					ha	%	ha	%	ha	%
Drž.	PP PPO (Zakon)	1	8.407,55	13,11	8.376,85	13,06	8.376,85	13,06	0	0
	PP PPO (PPGZ)	3	5.669,00	8,84	-	-	-	-	-	-
	UPU	2	30,70	0,05	30,70	0,05	30,70	0,05	0	0
	ukupno		14.076,55	21,95	8.407,55	13,11	8.407,55	13,11	0	0
Podr. (reg.)	PPGZ	1	64.132,18	100,00	31.148,32	48,57	31.148,32	48,57	0	0
	UPU	4	101,26	0,16	101,26	0,16	59,90	0,09	41,36	0,07
	ukupno *		64.132,18	100,00	31.249,58	48,73	31.208,22	48,66	41,36	0,07
Lok.	GUP	2	23.882,11	37,24	20.009,74	31,20	20.009,74	31,20	0	0
	UPU	215	4.465,31	6,96	4.465,31	6,96	2.079,09	3,24	2.386,22	3,72
	ukupno		24.475,05	38,16	24.475,05	38,16	22.088,83	34,44	2.386,22	3,72
Ukupno					64.132,18	100,00	61.704,60	96,21	2.427,58	3,79

* do donošenja predviđenih PPPPO-a, njihovo područje obuhvata regulira se PPGZ-om

Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

II.1.1. Prostorni planovi državne razine

Na području Grada Zagreba je zakonom ili prostornim planovima predviđena izrada šest prostornih planova državne razine. Navedenim planovima predviđeno je uređenje posebno vrijednih prirodnih cjelina, ili njihovih dijelova, u središnjem dijelu Grada i na njegovu sjevernom i južnom rubu.

III.1.1.1. Prostorni plan Parka prirode Medvednica

Izrada i donošenje prostornog plana kojim se uređuje područje Parka prirode Medvednica započelo je još 1989. godine. Nakon izmjene prostornog obuhvata Parka prirode 2009., te promjene regulative iz područja zaštite prirode i okoliša, slijedom rezultata procjene utjecaja na okoliš rekonstrukcije žičare Sljeme i rezultata javne rasprave iz 2005., Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba započeo je 2009. pripreme za izradu izmijenjenog prijedloga Prostornog plana područja posebnih obilježja Parka prirode Medvednica. Prijedlog plana dovršen je 2013. godine i, nakon ponovne javne rasprave, plan je u srpnju 2014. donesen pod nazivom Prostorni plan Parka prirode Medvednica (NN 89/14).

Veličina Parka prirode, odnosno Prostornog plana Parka prirode Medvednica iznosi 17.983 ha. Nešto manje od polovice područja plana obuhvaća sjeverni dio teritorija Grada Zagreba.

Ciljevi prostornog uređenja

Prostornim planom Parka prirode Medvednica (PPM) određeni su opći ciljevi prostornog uređenja PPM-a:

1. očuvanje prirodne cjelovitosti, krajobraznih značajki i pojedinačnih sastavnica prirodne i kulturne baštine, a posebno očuvanje vrsta i stanišnih tipova značajnih za očuvanje ekološke mreže Natura 2000,
2. unapređivanje primarne ekološke, znanstveno-edukativne i izletničko-rekreacijske funkcije Parka prirode Medvednica,
3. vođenje računa o osjetljivosti i dozvoljivom opterećenju prostora, krajnjim kapacitetima funkcija i okupljanja ljudi te ograničavanje stambene i druge izgradnje,
4. poboljšavanje dostupnosti pješačkim putovima i javnim prijevozom,
5. povećavanje kvalitete usluga koje prate izletništvo, planinarstvo i edukaciju kao primarne funkcije u sferi posjećivanja, te
6. sustavno praćenje pojava i procesa i provođenja istraživanja, te na temelju toga unapređivanje spoznaja i informacija o vrijednostima prostora te unapređivanje sustava prezentacije i posjećivanja.

Uz opće, utvrđeni su i posebni ciljevi u odnosu na regionalni položaj, odnos PPM-a prema Zagrebu i drugim naseljima na rubu, te specifičnosti prirodnih obilježja PPM-a:

- uspostavljanje visokog stupnja kontrole korištenja prostora i aktivnosti unutar PPM-a s mjerama sanacije ugroženih prostora,
- omogućavanje održivog razvoja naselja i optimalno korištenje postojećeg građevinskog fonda u cilju oblikovanja (zadržavanja) identiteta postojećih naselja,
- rasterećivanje vršne zone od prometa osobnih automobila i poboljšavanje javnog prijevoza,
- širenje, odnosno usmjeravanje posjećivanja na više atraktivnih područja, lokacija i poteza za posjećivanje, razgledavanje, edukaciju, rekreaciju i boravak, osobito izvan vršnog područja, na širem prostoru te uključivanje u širu turističku ponudu,
- prvenstveno zadržavanje funkcije izletništva i planinarenja,

- u funkciji sustava posjećivanja prioritetno saniranje i rekonstruiranje postojećih građevina, a iznimno i u najmanjoj mjeri koja je nužna radi unapređenja toga sustava, gradnja novih građevina na za to izričito određenim lokacijama,
- poboljšavanje opremljenosti komunalnom infrastrukturom, osobito odvodnje, i unapređenje sustava gospodarenja otpadom,
- prilagođavanje zahvata u prostoru, a posebno arhitekture tradicijskim značajkama, te afirmiranje tradicijskih vrijednosti,
- posebna skrb o pojedinim lokalitetima od značaja za prirodni i kulturni identitet, tradiciju i turističku aktivnost,
- usklađivanje korištenja prirodnih dobara (šume, poljoprivredno zemljište, vode, mineralne sirovine) sa zahtjevima zaštite prirode i okoliša, krajobrazne i biološke raznolikosti, te
- komunikacija, edukacija i interpretacija.

Prostorna organizacija i mogući zahvati u prostoru

Park prirode Medvednica planom je, sukladno osobitostima prostora, podijeljen na dva dijela: uže područje PPM-a, koje u stvarnosti obuhvaća cjelovito šumsko prirodno područje Medvednice između Podsuseda i Kašine (zona A), te pristupnu zonu / rubno područje PPM-a koje obuhvaća naselja, poljoprivredne površine i površine izvan zaštićenog cjelovitog šumskog područja Medvednice (zona B). Detaljnije razgraničenje uže i pristupne zone (prostora A i B) određuje se prostornim planovima područne (regionalne) razine i prostornim planovima lokalne razine u skladu s Planom PP Medvednica, a prema očitovanju središnjeg tijela državne uprave nadležnog za zaštitu prirode.

Na užem području Parka prirode Medvednica dopušteno je kontrolirano posjećivanje i bavljenje rekreativnim i sportskim aktivnostima sukladno odrednicama Plana. Nisu dopušteni melioracijski ni veći infrastrukturni zahvati, ni gospodarsko i ostalo korištenje, osim onoga propisanog Planom. Također se ne planira gradnja novih građevina i prometnica, niti novi oblici rekreativnog i sportskog korištenja, osim kada se to omogućava odredbama Plana PPM-a.

Pristupna zona užem području PPM-a, odnosno rubno područje PPM-a obuhvaća dijelove četiri gradske četvrti Grada Zagreba: Podsused – Vrapče, Čnomerec, Podsljeme i Sesvete, odnosno dijelove naselja Zagreb, Kašina i Planina Donja. U njoj je također dopušteno posjećivanje i bavljenje rekreativnim i sportskim aktivnostima sukladno odrednicama Plana PPM, a nisu dopušteni melioracijski ni veći infrastrukturni zahvati, kao ni gospodarsko i ostalo korištenje, osim onoga propisanog Planom.

U pristupnoj zoni planira se i omogućuje sljedeće:

- usmjereno i održivo razvijati naselja i krajobraz, uz mogućnost razvoja seoskog turizma,
- održivo koristiti prirodne resurse i prostore u cilju očuvanja i sprječavanja negativnih utjecaja na uže područje,
- zadržavanje postojećih i osposobljavanje zapuštenih kvalitetnih poljoprivrednih površina, održivi razvoj poljoprivrede i ekološke proizvodnje hrane i korištenje tla sukladno kvalitetama i kapacitetima ekosustava,
- gradnja klijeti kao tradicijskih građevina u vinogradima uz uvjete očuvanja oblikovnih i ambijentalnih kvaliteta i krajobrazno-funkcionalnih osobitosti svakog pojedinog područja sukladno planovima užeg područja,
- pristup vinorodnim područjima vinskim cestama u skladu s krajobraznim karakterom područja.

Za sve zahvate na području Parka prirode Medvednica potrebno je ishoditi uvjete zaštite prirode ili dopuštenje središnjeg tijela državne uprave nadležnoga za zaštitu prirode.

III.1.1.2. Prostorni planovi podruĉja posebnih obiljeŹja koje navodi PPGZ

Prostorni plan Grada Zagreba inicijalno je propisivao obvezu izrade ĉetiriju prostornih planova podruĉja posebnih obiljeŹja podruĉne (regionalne) razine:

- PPPPO za podruĉje JakuŹevac – PetruŹevac – Ćrnkovec (koji je, uz onaj Grada Zagreba, zahvaćao i dio podruĉja Zagrebaĉke Źupanije),
- PPPPO parka Maksimir,
- PPPPO Vukomeriĉke gorice,
- PPPPO priobalja rijeke Save.

Obveza izrade PPPPO za podruĉje JakuŹevac – PetruŹevac – Ćrnkovec ukinuta je izmjenama i dopunama PPGZ-a 2014. godine (SI.GI.GZ 21/14), nakon Źto je SkupŹtina Zagrebaĉke Źupanije u rujnu 2012. donijela Prostorni plan podruĉja posebnih obiljeŹja Ćrnkovec – Zraĉna luka Zagreb, kojim je reguliran dio predviĉenog podruĉja navedenog plana na podruĉju Zagrebaĉke Źupanije (Glasnik Zagrebaĉke Źupanije 23/12).

Obveza izrade preostala tri PPPPO-a zadrŹana je u PPGZ-u, no da bi imala stvarnog uĉinka oni moraju, sukladno odredbama Zakona o prostornom ureĉenju, biti odreĉeni i DrŹavnim planom prostornog razvoja.

PPPPO parka Maksimir

Prostorni plan podruĉja posebnih obiljeŹja Parka Maksimir trebao bi organizacijom prostora diferencirati namjene i reŹime koriŹtenja Parka u skladu sa zaŹtitom Maksimira kao spomenika parkovne arhitekture i kulturnog dobra, odreĉiti naĉin obnove i odrŹavanja vegetacijskog fonda Parka na temelju znanstvenih i struĉnih kriterija, izdvojiti prostore za one funkcije i sadrŹaje koji su iskazani suvremenijim pristupom i potrebama posjetitelja i korisnika, a moguće ih je interpolirati u Park, definirati granicu, metodologiju i postupak obnove povijesnog dijela Parka u njegov Źto izvorniji oblik, odreĉiti moguće namjene kulturnih dobara u podruĉju obuhvata na temelju Konzervatorske podloge, odreĉenih općih i posebnih uvjeta zaŹtite i oĉuvanja.

Program za izradu Prostornog plana podruĉja posebnih obiljeŹja Parka Maksimir je izraĉen, no zbog stupanja na snagu novog Zakona o prostornom ureĉenju i gradnji (2007. godine) i, posljediĉno, nove procedure donoŹenja prostornih planova, nije upućen na utvrĉivanje.

PPPPO Vukomeriĉke gorice

Za izradu Prostornog plana posebnih obiljeŹja Vukomeriĉke gorice nisu uĉinjeni niti poĉetni koraci. Prije poĉetka izrade plana potrebno je izraditi krajobraznu studiju kojom treba obaviti inventarizaciju prostornih obiljeŹja te provesti analizu, odnosno izraditi studiju s aspekta zaŹtite kulturnih dobara.

PPPPO priobalja rijeke Save

Programom mjera za unapreĉenje stanja u prostoru Grada Zagreba za razdoblje 2005. - 2009. (SI.GI.GZ 6/05, 10/06) omogućeno je etapno izraĉivanje i donoŹenje PPPPO priobalja rijeke Save. Postupak izrade tog plana zapoĉet je 2006. godine donoŹenjem Zakljuĉka o utvrĉivanju Programa za izradu Prostornog plana podruĉja posebnih obiljeŹja Priobalje Save (krajobraz uz Savu – savski park), I. etapa – Savica (SI.GI.GZ 12/06).

Gradski zavod za prostorno ureĉenje izradio je 2006. Program za Savicu kao osobito vrijedan gradski prostor. Programom su definirani temeljni ciljevi izrade navedenog plana, a Zavod je osigurao provoĉenje inventarizacije s kartiranjem. Na temelju studija Inventarizacija

vaskularne flore Savice i Inventarizacija odabrane faune Savice sa zonacijom prostora obavljena je preliminarna zonacija prostora s aspekta očuvanja flore, faune i staništa i temeljnog fenomena. Odluka o izradi plana nije donesena.

III.1.1.3. Urbanistički planovi uređenja državnog značaja unutar Parka prirode Medvednica

Prostorni plan Parka prirode Medvednica odredio je obvezu izrade dva urbanistička plana uređenja državne razine, za područje vrha Sljeme i skijališta. Najveći dio površine obuhvata navedenih planova nalazi se u Krapinsko-zagorskoj županiji, a tek manjim svojim dijelom oni zahvaćaju područje Grada Zagreba.

Planovima se uređuju zone namijenjene za sport i rekreaciju.

Odluke o izradi Urbanističkog plana uređenja državnog značaja „Vršna zona“, Medvednica i Urbanističkog plana uređenja državnog značaja „Skijaški kompleks“, Medvednica donesene su u svibnju 2015. (NN 61/15). Planovi su dovršeni i prihvaćeni nakon izvještajnog razdoblja.

Tablica 55. Prostorni planovi državnog značaja na području PP Medvednica

Naziv plana	površina (ha)	
	ukupna	u Gradu Zagrebu
Prostorni plan Parka prirode Medvednica	17.983,00	8.407,55
Urbanistički plan uređenja državnog značaja „Vršna zona“, Medvednica	14,65	20,00
Urbanistički plan uređenja državnog značaja „Skijaški kompleks“, Medvednica	104,29	10,70
Ukupno planova	3	17.983,00
		8.407,55

Tablica 56. Broj i površina PPPPO-a planirane izrade

Naziv plana	površina (cca ha)	
PPPPO parka Maksimir		330
PPPPO Vukomeričke gorice		4.688
PPPPO priobalja rijeke Save (Savski park)		651
Ukupno planova	3	5.669

Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

III.1.2. Prostorni planovi područne (regionalne) razine

Za područje Grada Zagreba postoji obveza izrade pet prostornih planova područne (regionalne) razine. Cijeli prostor Grada Zagreba kao jedinice područne samouprave uređuje se prostornim Prostornim planom Grada Zagreba (PPGZ-om), dok se četiri uža područja detaljnije uređuju urbanističkim planovima uređenja.

Specifična ograničenja u planiranju prostora Grada Zagreba

a) Posebno zaštićene vrijednosti

Na teritoriju Grada Zagreba prisutan je veći broj područja i pojedinačnih objekata koji predstavljaju posebne prirodne, krajobrazne, kulturne i okolišne vrijednosti. Njihov cjelovit prikaz dan je u poglavlju *II.5. Zaštita i korištenje dijelova prostora od posebnog značaja* ovog Izvješća.

Kako je navedeno u poglavlju *III.1.1. Prostorni planovi državne razine*, za četiri prirodne prostorne cjeline propisana je obveza donošenja planova državne razine. Do donošenja tri nedostajuća plana te kategorije navedeni prostori štite se drugim propisima i odrednicama PPGZ-a.

b) Područja i građevine državnog značaja

Na području Grada Zagreba su građevine i površine državnog značaja prisutne u sljedećim kategorijama:

- prometne i komunikacijske građevine i površine,
- energetske građevine,
- vodne građevine,
- vojne lokacije i građevine,
- građevine Ministarstva unutarnjih poslova.

- prometne, komunikacijske, energetske i vodne građevine i površine

Prometne, komunikacijske, energetske i vodne građevine i površine državnog značaja na području Grada Zagreba integralni su dio infrastrukturnih sustava Grada, koji su cjelovito obrađeni u poglavlju *II.4.1. Opremljenost prostora infrastrukturom od značaja za Grad Zagreb* ovog Izvješća.

- vojne lokacije i građevine

Vojne objekte i infrastrukturu od važnosti za potrebe obrane određuje Ministarstvo obrane Republike Hrvatske Dugoročnim planom razvoja Oružanih snaga za razdoblje od deset godina. Početkom izvještajnog razdoblja na snazi je bio Dugoročni plan razvoja Oružanih snaga Republike Hrvatske 2006. - 2015. (NN 81/06), a u prosincu 2014. donesen je novi plan, kojim je obuhvaćeno sljedeće desetogodišnje razdoblje (Dugoročni plan razvoja Oružanih snaga Republike Hrvatske za razdoblje od 2015. do 2024. godine, NN151/14).

U prostornim planovima su vojne lokacije i građevine te drugi objekti i područja od važnosti za obranu obuhvaćeni zonama posebne namjene, planske oznake N. Na području Grada Zagreba postoji deset zona posebne namjene. Osam zona obuhvaća lokacije Ministarstva obrane i Oružanih snaga, a dvije zone građevine i komplekse Ministarstva unutarnjih poslova RH. Osim na navedenim lokacijama, pojedinačni objekti i prostori MORH-a postoje i unutar cjelovitih zona drugih namjena.

U svrhu zaštite vojnih objekata i osiguranja prostora za vojne lokacije, Ministarstvo obrane Republike Hrvatske temeljem odredbi Zakona o obrani (NN 33/02, 58/02, 76/07, 153/09) sudjeluje u postupcima izrade dokumenata prostornog uređenja i daje mišljenje na konačne prijedloge prostornih planova.

Okolo površina posebne namjene formiraju se zone zaštite. Zaštitne i sigurnosne zone vojnih objekata definiraju se sukladno odredbama Pravilnika o zaštitnim i sigurnosnim zonama vojnih objekata (NN 175/03), a obuhvaćaju područja s posebnim režimom korištenja prostora. Načini korištenja zaštitnih zona i mjere zaštite određuju se sukladno važnosti, položaju i namjeni pojedinog vojnog objekta i podrazumijevaju zabranu i/ili ograničavanje zahvata na tom prostoru. Ako se lokacija planirana za gradnju nalazi unutar obuhvata zaštitne ili sigurnosne zone vojnog objekta, posebne uvjete gradnje utvrđuje Ministarstvo obrane.

Zaštitne zone vojnih lokacija dijele se na zone zabranjene, ograničene i kontrolirane gradnje. Minimalni obuhvat zone u kojoj je gradnja zabranjena je 100 m od granice vojnog objekta. Za objekte i komplekse koji se nalaze unutar izgrađene urbane matrice Zagreba odredbu o zabrani gradnje nije moguće ispoštovati, već se mjere zaštite i osiguranja prostora od interesa za obranu i djelatnost unutarnjih poslova realiziraju usklađivanjem s drugim korisnicima prostora.

- građevine Ministarstva unutarnjih poslova

Od građevina Ministarstva unutarnjih poslova, onima državnog značaja smatraju se građevine vezane uz nadzor granice, prihvatilišta za tražitelje azila te zatvori, kaznionice i odgojni zavodi.

Građevine iz prve od navedenih skupina na području Grada Zagreba ne postoje. Od građevina iz druge skupine, u Zagrebu djeluje prihvatilište za tražitelje međunarodne zaštite (azila) u nekadašnjem hotelu „Porin“ u novozagrebačkom naselju Dugave. U prihvatilište „Porin“ može se smjestiti 600 osoba. Smještajni kapaciteti prihvatilišta u cijelosti su popunjeni od „migrantske krize“ 2015. godine.

Iz treće skupine građevina, u zagrebačkom naselju Remetinec nalazi se zatvor, a nedaleko od kompleksa MUP-a na Svetošimunskoj cesti zatvorska bolnica.

Sukladno zakonskim odredbama, određivanje prostora i korištenje građevina od važnosti za državu utvrđuje se Prostornim planom Grada Zagreba na razini osnovnih plansko-usmjeravajućih uvjeta.

c) Druga ograničenja

Zakon o elektroničkim komunikacijama (NN 73/08, 90/11, 133/12, 80/13, 71/14, 72/17) obvezuje jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave da u svojim dokumentima prostornog uređenja planiraju elektroničku komunikacijsku infrastrukturu i drugu povezanu opremu, koja osobito obuhvaća samostojeće antenske stupove, tornjeve i kabelsku kanalizaciju, na način kojim se ne ograničuje razvoj elektroničke komunikacijske mreže i elektroničke komunikacijske infrastrukture, pri čemu se osobito moraju zadovoljiti zahtjevi zaštite ljudskog zdravlja, zaštite prostora i očuvanja okoliša. Sukladno odredbama navedenog zakona, u cilju osiguranja da odredbe za provođenje prostornih planova županija i Grada Zagreba ne umanjuju ili ograničavaju elektroničke komunikacijske zone koje su na temelju objedinjenog plana razvoja pokretne komunikacijske infrastrukture unesene u grafički prikaz navedenih prostornih planova, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u postupku donošenja prostornih planova pribavljaju prethodno mišljenje Hrvatske regulatorne agencije za mrežne djelatnosti (HAKOM-a).

Pregled područja i građevina državnog značaja unutar administrativnog obuhvata Grada Zagreba

prometne i komunikacijske građevine i površine	
autoceste i državne ceste	područjem Grada Zagreba prolazi pet autocesta i četiri državne ceste, ukupne duljine 47,79 km
međunarodne željezničke pruge, s pripadajućom željezničkom infrastrukturom	od 2014. godine sve željezničke pruge na području Grada Zagreba klasificirane su kao pruge za međunarodni promet
međunarodni i međužupanijski elektronički komunikacijski vodovi s pripadajućim građevinama	mrežom međunarodnih i regionalnih vodova elektroničke komunikacije pokriveno je cijelo područje Grada Zagreba
koridori elektroničke komunikacijske infrastrukture radijskih i televizijskih operatera elektroničkih komunikacija državnog značaja	u Zagrebu je sjedište Hrvatskog radija i Hrvatske radiotelevizije kao radijskog i televizijskog operatera državnog značaja, kao i drugih operatera, s definiranim koridorima elektroničke komunikacijske infrastrukture
građevine namijenjene zaštiti i kontroli radiofrekvencijskog spektra Republike Hrvatske	u gradu Zagrebu postoji jedno kontrolno mjerno središte (KMS) za nadzor radiofrekvencijskog spektra
energetske građevine	
elektrane instalirane snage 20 MW i veće s pripadajućim građevinama	okosnicu elektroopskrbnog sustava Grada Zagreba čine dvije termoelektrane-toplane ukupne instalirane snage od preko 600 MW
dalekovodi 220 kV i više, s pripadajućim trafostanicama i rasklopnim postrojenjima	dalekovodi napona 400 kV i 220 kV povezuju trafostanice koje tvore prsten oko Zagreba međusobno te sa širom mrežom
međunarodni i magistralni cjevovodi koji služe za transport nafte, plina ili naftnih derivata, uključivo terminal, otpremnu i mjerno-regulacijsku (redukcijsku) stanicu tehnološki povezanu s tim cjevovodom	područjem Grada Zagreba prolazi međunarodni magistralni plinovod te magistralni plinovodi za opskrbu područja Grada Zagreba
vodne građevine	
regulacijske i zaštitne vodne građevine na vodama I. reda	regulacijske i vodne građevine postoje na rijeci Savi, odteretnom kanalu Odra i bujičnim potocima Medvednice
vodne građevine za vodoopskrbu kapaciteta zahvata 500 l/s i više	kapacitet zahvata više od 500 l/s imaju tri vodocrpilišta na području Grada Zagreba
vodne građevine za zaštitu voda kapaciteta 100.000 ekvivalentnih stanovnika i više	Centralni uređaj za pročišćavanje otpadnih voda Grada Zagreba, s pratećom infrastrukturom, kapaciteta je 1,2 milijuna ekvivalentnih stanovnika

Lokalitet	Površina (ha)
Lokacije Ministarstva obrane i Oružanih snaga Republike Hrvatske	
Kompleks Ministarstva obrane RH na Trgu kralja Petra Krešimira IV.	1,54
Vojarna „Croatia“	68,58
Vojni kompleks „Tuškanac 44“	1,49
Hrvatsko vojno učilište „Petar Zrinski“	11,42
Vojno streljište „Vrapčanski potok“	36,23
Zračna baza Lučko	97,87
Dobrodol – Markovo Polje	143,26
RP Sljeme	0,11
Lokacije Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske	
Kompleks MUP-a na Kustošiji	3,40
Kompleks MUP-a na Oranicama	5,74
Ukupno	369,64

III.1.2.1. Prostorni plan Grada Zagreba

Prostorni plan Grada Zagreba definira temeljnu prostornu organizaciju Grada. Tim se planom daje prikaz prostornih struktura Grada Zagreba u odnosu na stanje i razvojna opredjeljenja Grada i države, kao i gospodarskih i društvenih djelatnosti od značaja za Grad i državu, određujući sljedeće:

- organizaciju i osnovnu namjenu i korištenje prostora,
- sustav središnjih naselja i razvojnih središta,
- uvjete korištenja, uređenja i zaštite prostora,
- razvoj infrastrukturnih sustava,
- postupanje s otpadom,
- sprečavanje nepovoljna utjecaja na okoliš,
- odredbe za provođenje.

Zakon o prostornom uređenju precizirao je da navedeni plan određuje sljedeća područja:

- zemljište namijenjeno šumi i šumsko zemljište značajno za Grad,
- koridore infrastrukture značajne za Grad Zagreb,
- građevinsko područje naselja, izdvojeno građevinsko područje izvan naselja i izdvojeni dio građevinskog područja naselja,
- neizgrađeni dio građevinskog područja naselja, izdvojenog građevinskog područja izvan naselja i izdvojenog dijela građevinskog područja naselja, za koje se ne donosi generalni urbanistički plan, te neuređeni dio tih područja,
- dio građevinskog područja naselja, izdvojenog građevinskog područja izvan naselja i izdvojenog dijela građevinskog područja naselja, za koje se ne donosi generalni urbanistički plan, planiran za urbanu preobrazbu i urbanu sanaciju,
- obuhvate urbanističkih planova lokalne razine: generalnih urbanističkih planova (GUP-ova) grada Zagreba i Sesveta, te urbanističkih planova uređenja kojima se uređuju dijelovi građevinskih područja naselja koji nisu uređeni GUP-ovima i izdvojena građevinska područja izvan naselja.

Izmjene PPGZ-a tijekom izvještajnog razdoblja

U izvještajnom razdoblju je Prostorni plan Grada Zagreba mijenjan dva puta, 2014. i 2015. godine:

- Odlukom o donošenju izmjena i dopuna Odluke o donošenju Prostornog plana Grada Zagreba (Sl.GI.GZ 21/14) 2014. je provedeno usklađenje PPGZ-a s izmjenama legislative, u njemu su korigirane granice PP Medvednica i prikazi nepokretnih kulturnih dobara s Liste zaštićenih kulturnih dobara RH, dopunjeno je poglavlje 5.3. dodavanjem uvjeta za realizaciju fotonaponskih sustava, te su unesene izmjene u području gospodarenja otpadom, istaknute lokacije u istraživanju za potrebe realizacije Plana gospodarenja otpadom u Gradu Zagrebu i osigurani minimalni tehnički uvjeti za zbrinjavanje otpada na odlagalištu Prudinec do predviđenog zatvaranja 31.12.2015.;
- Odlukom o dopunama Odluke o donošenju Prostornog plana Grada Zagreba iz 2015. (Sl.GI.GZ 26/15) definirani su uređeni i neuređeni dijelovi neizgrađenog dijela građevinskog područja i utvrđena je obveza izrade urbanističkih planova uređenja za neuređene dijelove građevinskih područja i izgrađene dijelove tih područja planirane za urbanu preobrazbu, čime je provedeno usklađenje PPGZ-a sa Zakonom o prostornom uređenju.

Postupak nastavljen nakon izvještajnog razdoblja

2015. godine pokrenut je postupak izrade novih izmjena i dopuna Prostornog plana Grada Zagreba. U Odluci o izradi izmjena i dopuna Prostornog plana Grada Zagreba iz travnja 2015. (Sl.GI.GZ 07/15) istaknuti su sljedeći razlozi za izmjene i dopune Plana:

- omogućavanje prostorno-planskih preduvjeta za izgradnju novih cestovnih i željezničkih koridora i objekata prema posebnim zahtjevima nadležnih tijela iz područja prometa i izgradnje novih i usklađenje postojećih trasa infrastrukturnih, komunalnih i energetske vodova i objekata prema zahtjevima nadležnih tijela iz područja infrastrukture, komunalnog gospodarstva i energetike (toplovodi, produktovodi, dalekovodi, vodoopskrba i odvodnja, obnovljivi izvori energije, gospodarenje otpadom i sl.),
- usklađenje Plana s usvojenim planovima i programima, i to: Planom gospodarenja otpadom Grada Zagreba do 2015., Odlukom o zaštiti izvorišta Stara Loza, Sašnjak, Žitnjak, Petruševac, Zapruđe i Mala Mlaka, Programom poticanja razvitka poljoprivrede i šumarstva na području Grada Zagreba, te Programom ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. - 2020.,
- usklađenje Plana s izrađenim i usvojenim podlogama, i to: Detaljnom inženjersko-geološkom kartom iz 2011. godine, Rudarsko-geološkom studijom Grada Zagreba, Konzervatorskom podlogom - Nepokretna kulturna dobra - Zaštićena prirodna područja s mjerama zaštite, revizija, iz svibnja 2012. godine,
- ispitivanje usklađenosti Plana sa zakonima i propisima kojima se reguliraju pojedina područja iz Plana ili su propisane obveze usklađenja Plana s njima, a odnose se na prostorno uređenje i gradnju, zaštitu okoliša i zaštitu zraka, zaštitu i očuvanje kulturnih dobara te na održivo gospodarenje otpadom, rudarstvo, šume, vode, ceste, elektroničke komunikacije, toplinsku energiju i dr., a koji su u međuvremenu izmijenjeni.

U skladu s navedenim razlozima, odlukom o izradi definirano je da osnovni ciljevi i programska polazišta za izmjene i dopune Plana obuhvaćaju sljedeće:

- izgradnju nove južne autocestovne obilaznice kao dijela integralnog infrastrukturnog koridora, sukladno Prometno-prostornoj studiji cestovno-željezničkog prometnog sustava šireg područja grada Zagreba iz 2008.,
- izgradnju autocestovnih čvorišta: Jakuševac, Sv. Klara, Ivanja Reka 2 (Otok Svibovski),
- izgradnju nove pruge visoke učinkovitosti Zagreb - Rijeka, dionica Hrvatski Leskovac - Karlovac na dijelu Horvati - Krasica i u zoni kolodvora Horvati,
- izgradnju novoplanirane prometnice od Dugog Sela do naselja Iver, uz postojeću željezničku prugu,
- izgradnju i rekonstrukciju cjevovoda i potrebnih objekata za osiguranje dostatne vodoopskrbe svim potrošačima,
- izgradnju prometnih, infrastrukturnih i energetske koridora za potrebe izgradnje i opskrbe Centra za gospodarenje otpadom,
- utvrđivanje trase vrelovoda od TE-TO Zagreb do budućeg Centra za gospodarenje otpadom,
- usklađenje trasa dalekovoda sukladno novom stanju u prostoru i zahtjevu nadležnih tijela,
- usklađenje trase visokotlačnog i magistralnog plinovoda Ivanja Reka-TE-TO Zagreb i usklađenje kartografskih prikaza Plana i generalnih urbanističkih planova koja se odnose na distribuciju plina,
- određivanje uvjeta za postavu obnovljivih izvora energije,
- određivanje izbora planskih rješenja mogućnosti sanacije klizišta i napuštenih eksploatacijskih polja,
- produljenje roka odlaganja otpada na odlagalištu Prudinec do 2018. godine, odnosno do roka utvrđenog zakonom kojim je regulirano održivo gospodarenje otpadom,

- utvrđivanje "lokacija u istraživanju" određenih važećim Planom kao lokacija za uspostavu cjelovitog sustava gospodarenja otpadom sukladno Planu gospodarenja otpadom Grada Zagreba do 2015.,
- preispitivanje dodatnih mogućnosti "lokacija u istraživanju" određenih važećim Planom za potrebe uspostave cjelovitog sustava gospodarenja otpadom,
- preispitivanje i izmjene uvjeta korištenja i namjene prostora, uvjeta gradnje i oblikovanja građevina u svrhu osiguranja provedivosti Plana, a prema zahtjevu nadležnog tijela,
- preispitivanje prostorno-planskih uvjeta za ozakonjenje nezakonito izgrađenih zgrada u odnosu na zahtjeve za izdavanjem rješenja o izvedenom stanju podnesene temeljem Zakona o postupanju s nezakonito izgrađenim zgradama, pri čemu je potrebno uzeti u obzir ograničenja zaštite spomenika kulture i prirode te razvojne potrebe grada u smislu osiguravanja za budućnost dovoljne i adekvatne mreže gospodarskih i društvenih djelatnosti, svih kategorija zelenih površina (zeleno infrastrukture) s ciljem očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti i osiguranja kvalitete života te prometne, energetske i komunalne infrastrukture radi osiguranja kvalitetnog i sigurnog odvijanja kako postojećeg tako i planiranog prometa, te racionalnog i održivog komunalnog opremanja građevinskog zemljišta i usklađenja Plana s Odlukom o zaštiti izvorišta Stara Loza, Sašnjak, Žitnjak, Petruševac, Zapruđe i Mala Mlaka,
- preispitivanje uvjeta provedbe pojedinih zahvata u prostoru koji se prema posebnim propisima što uređuju gradnju ne smatraju građanjem (npr. antenski stupovi elektroničke komunikacijske opreme, uključujući i elektroničku komunikacijsku opremu i sl.),
- usklađenje Plana s Programom razvitka poljoprivrede i šumarstva na području Grada Zagreba te Programom ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020. prema zahtjevu i podlogama nadležnog tijela,
- usklađenje Plana s izrađenim i usvojenim podlogama i to: Detaljnom inženjersko-geološkom kartom iz 2011. godine i Rudarsko-geološkom studijom Grada Zagreba,
- usklađenje Plana s Konzervatorskom podlogom – Nepokretna kulturna dobra – Zaštićena prirodna područja s mjerama zaštite, revizija, iz svibnja 2012. godine,
- nužna usklađenja sa zakonima i propisima u svrhu osiguranja provedivosti Plana,
- usklađivanje pojmova u Odluci i Elaboratu Plana i svih dijelova Plana međusobno radi jednoznačnog tumačenja u provedbi Plana.

Odluka o izradi izmjena i dopuna PPGZ-a izmijenjena je u srpnju 2016. (SI.GI.GZ 12/16). Izmjenom su razlozi za izradu prošireni određivanjem neuređenih i izgrađenih dijelova građevinskih područja Plana planiranih za urbanu preobrazbu, dok su među ciljeve uvrštene i promjene granica građevinskog područja radi usklađenja s odredbama Zakona o prostornom uređenju u pogledu stvaranja prostorno-planskih preduvjeta za izgradnju građevina na utvrđenim lokacijama za uspostavu Centra za gospodarenje otpadom. Granice su promijenjene izdvajanjem lokacije Centra za pročišćavanje otpadnih voda, unutar koje je predviđena gradnja Centra za gospodarenje otpadom, iz obuhvata GUP-a grada Zagreba, čime je ispoštovana zakonska zabrana planiranja centra za gospodarenje otpadom unutar građevinskog područja naselja.

Javna rasprava o prijedlogu izmjena i dopuna PPGZ-a započela je 30.12.2016., a završena je nakon izvještajnog razdoblja, 13.01.2017.

Izmjene i dopune plana donesene su nakon izvještajnog razdoblja.

[Strateška studija o utjecaju izmjena i dopuna PPGZ-a na okoliš](#)

Usporedo s izmjenama i dopunama PPGZ-a izrađena je Strateška studija o procjeni utjecaja izmjena i dopuna Prostornog plana Grada Zagreba na okoliš. Postupak izrade navedene studije

započeo je Zaključkom o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja izmjena i dopuna Prostornog plana Grada Zagreba na okoliš, koji je 03.09.2015. donio gradonačelnik Grada Zagreba. Javna rasprava o Strateškoj studiji održana je istodobno s javnom raspravom o prijedlogu izmjena i dopuna PPGZ-a.

III.1.2.2. Urbanistički planovi uređenja područne razine

Prostornim planom Grada Zagreba određena je obveza izrade četiriju urbanističkih planova uređenja županijskog značaja. Tim planovima uređuju se zone gospodarske namjene izvan građevinskih područja naselja u istočnom (Sesvetski Kraljevec) i južnom (Ježdovec) području Grada Zagreba.

Tablica 57. Broj donesenih PPGZ-a, i izmjena i dopuna PPGZ-a

Naziv plana	Površina (ha)	Odluka o donošenju (SI.GI.GZ)
Prostorni plan Grada Zagreba	64.132,18	08/2001.
Izmjene i dopune Prostornog plana Grada Zagreba		16/2002.
Izmjene i dopune Prostornog plana Grada Zagreba		11/2003.
Izmjene i dopune Prostornog plana Grada Zagreba		02/2006.
Izmjene i dopune Prostornog plana Grada Zagreba		01/2009.
Izmjene i dopune Prostornog plana Grada Zagreba		08/2009.
Izmjene i dopune Prostornog plana Grada Zagreba		21/2014.
Izmjene i dopune Prostornog plana Grada Zagreba		26/2015.
Ukupno planova		1
Ukupno izmjena i dopuna plana		7

Tablica 58. UPU-i županijskog značaja

Naziv plana	Površina (ha)	Odluka o donošenju (SGGZ)
DONESENI PLANOV I		
UPU Gospodarske zone Sesvetski Kraljevec - istok	44,00	17/2010.
UPU Gospodarske zone „Sesvetski Kraljevec – jug“	15,90	15/2011.
OBVEZA DONOŠENJA PLANA		
UPU prostora uz zagrebačku obilaznicu između Lučkog i Ježdovca (ugost.-turist. namjena)	12,21	
UPU Sesvetski Kraljevec (poslovna namjena)	29,15	
Ukupna površina	101,26	

III.1.3. Prostorni planovi lokalne razine

Prostorni plan Grada Zagreba određuje obvezu izrade dvaju generalnih urbanističkih planova. Nakon donošenja posljednjih izmjena i dopuna PPGZ-a u izvještajnom razdoblju, tim planom i GUP-ovima grada Zagreba i Sesveta određena je izrada ukupno 215 UPU-a lokalne razine.

III.1.3.1. Generalni urbanistički planovi

Urbane cjeline na području Grada Zagreba, Zagreb i Sesvete, uređuju se generalnim urbanističkim planovima (GUP).

Važeći GUP-ovi doneseni su 2007. (Zagreb), odnosno 2003. godine (Sesvete), a do početka izvještajnog razdoblja svaki je u dva navrata mijenjan i dopunjava: GUP grada Zagreba dvaput tijekom 2009., a GUP Sesveta 2006. i 2009.

Generalni urbanistički plan određuje:

- neizgrađeni dio građevinskog područja naselja i izdvojenog građevinskog područja izvan naselja za koje se donosi generalni urbanistički plan te neuređeni dio tih područja,
- dio građevinskog područja naselja i izdvojenog građevinskog područja izvan naselja, planiran za urbanu preobrazbu i urbanu sanaciju,
- obuhvat urbanističkih planova uređenja koji se prema Zakonu o prostornom uređenju donose za građevinsko područje naselja i izdvojeno građevinsko područje izvan naselja koje određuje grad, odnosno općina.

Generalni urbanistički plan propisuje:

- uvjete provedbe svih zahvata u prostoru unutar dijela svog obuhvata za koji se ne donosi urbanistički plan uređenja,
- smjernice za izradu urbanističkih planova uređenja čiji je obuhvat određen generalnim urbanističkim planom.

a) Generalni urbanistički plan grada Zagreba

Posljednje izmjene i dopune GUP-a grada Zagreba prije izvještajnog razdoblja donesene su u ožujku 2009. (Sl.GI.GZ 08/09).

Tijekom 2012. započela je izrada novih izmjena i dopuna GUP-a. One su izrađene s ciljem regulacije pravnog statusa prethodno donesenih ispravaka istog plana, a nisu se temeljile na inicijativama za pokretanje izmjena i dopuna Plana zaprimanima od 2009. godine. Prijedlog plana upućen je na javnu raspravu u razdoblju od 20.12.2012. do 03.01.2013. Po dovršetku javne rasprave, početkom siječnja 2013. nastavljen je redoviti postupak i izmjene i dopune generalnoga urbanističkog plana grada Zagreba donesene su u ožujku iste godine (Sl.GI.GZ 07/13).

Izmjene i dopune tijekom izvještajnog razdoblja

Gradska skupština Grada Zagreba je u studenom 2013. donijela Odluku o izradi izmjena i dopuna Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba (Sl.GI.GZ 24/13). Kao razlozi za izradu izmjena i dopuna navedeni su:

- prijedlozi za izmjene i dopune Plana, koji su zaprimani od trenutka pokretanja prethodnog postupka izmjena i dopuna i donošenja Odluke o donošenju GUP-a, odnosno izmjena i dopuna GUP-a (Sl.GI.GZ 16/07, 08/09, 07/13), te su obrađeni, obrazloženi, dokumentirani i stručno vrednovani,

- usklađenje GUP-a sa strateškim opredjeljenjima utvrđenim ZagrebPlanom - Razvojnomostrategijom Grada Zagreba i osiguranje prostorno-planskih preduvjeta za realizaciju strateških ciljeva razvoja i projekata kojima se ti ciljevi ostvaruju, te osiguranje prostorno-planskih preduvjeta za realizaciju novih investicija i projekata,
- u svrhu osiguranja provedivosti i usklađenosti svih dijelova Odluke i Elaborata Plana, otklanjanje uočenih nedostataka i neusklađenosti pojedinih dijelova Elaborata Plana međusobno, utvrđivanje urbanističkih pokazatelja u svim urbanim pravilima, te ispitivanje postupaka mjera provedbe Plana, posebice u dijelu koji se odnosi na gradske projekte kao mjeru provedbe Plana,
- ispitivanje mogućnosti ozakonjenja nezakonito izgrađenih zgrada na temelju i u skladu s prethodno provedenom analizom prostora iz članka 1. tog zaključka, a u odnosu na zahtjeve za izdavanjem rješenja o izvedenom stanju podnesene u roku propisanom spomenutim Zakonom o postupanju s nezakonito izgrađenim zgradama,
- provjera usklađenosti Plana sa Zakonom o prostornom uređenju i gradnji i drugim zakonima i propisima, a po osnovi njihova usklađivanja, izmjene i dopune Plana u svim dijelovima Elaborata Plana.

U lipnju 2014. održana je javna rasprava u kojoj je zaprimljeno ukupno 5.467 pojedinačnih primjedbi te 1.700 zahtjeva za legalizaciju građevina i 144 potvrde nadležnog gradskog ureda izdane u postupku legalizacije.

Tijekom postupka izrade konačnog prijedloga plana, u svibnju 2015., Odluka je izmijenjena izostavljanjem obveze izrade cjelovite Programsko-prostorne studije rekonstrukcije i prometnog sustava središta grada Zagreba (Odluka o izmjenama Odluke o izradi izmjena i dopuna Generalnog urbanističkog grada Zagreba, SI.GI.GZ 08/15).

Samo dva mjeseca kasnije donesena je Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o izradi izmjena i dopuna Generalnog urbanističkog grada Zagreba (SI.GI.GZ 15/15), kojom je postupak ograničen na ciljeve i programska polazišta čije rješavanje nije trpjelo odgodu. Time su programska polazišta sužena na šest područja:

- osiguranje prostorno-planskih preduvjeta za realizaciju gospodarskih, obrazovnih, kulturnih, socijalnih, zdravstvenih, braniteljskih i drugih javnih potreba Grada te potreba svih vulnerabilnih skupina i projekata što se pripremaju za financiranje iz fondova EU i drugih izvora, sukladno ranije zaprimljenim zahtjevima nadležnih ureda i trgovačkih društava u vlasništvu Grada, te njihovim novim zahtjevima,
- osiguranje prostorno-planskih preduvjeta za realizaciju prometnih, infrastrukturnih i energetskih projekata od interesa za Grad Zagreb prema zahtjevima nadležnih opskrbljivača kao i zahvata za koje se ne izdaje lokacijska dozvola sukladno važećim propisima (mobilna telefonija i antenski pristupi) uz utvrđivanje kriterija i uvjeta realizacije,
- osiguranje prostorno-planskih preduvjeta za realizaciju svih sastavnica Plana gospodarenja otpadom u Gradu Zagrebu,
- preispitivanje mogućnosti ozakonjenja izgrađenih zgrada promjenom korištenja i namjene površina, te promjenom uvjeta za korištenje i uređenje prostora u slučajevima kada se radi o rubnim situacijama izgrađenih područja ili se time ostvaruje kvalitetnije prostorno ili arhitektonsko rješenje,
- izmjene i dopune na temelju Zaključka o odgodi donošenja rješenja o izvedenom stanju radi omogućavanja ozakonjenja nezakonito izgrađenih zgrada, uzimajući u obzir pritom ograničenja zaštite spomenika kulture i prirode na području Grada Zagreba te razvojne potrebe grada u smislu osiguravanja za budućnost dovoljne i adekvatne mreže gospodarskih i društvenih djelatnosti, svih kategorija zelenih površina (zelene infrastrukture) s ciljem očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti i osiguranja kvalitete života te prometne, energetske i komunalne infrastrukture radi osiguranja kvalitetnog i sigurnog odvijanja

kako postojećeg tako i planiranog prometa te racionalnog i održivog komunalnog opremanja građevinskog zemljišta,

- uspostava kriterija za utvrđivanje građevne čestice zgrade za koju je izdano rješenje o izvedenom stanju u svrhu zaštite prostora.

U siječnju 2016. održana je ponovna javna rasprava, a izmjene i dopune GUP-a grada Zagreba donesene su u lipnju 2016. (SI.GI.GZ 09/16).

Postupak nastavljen nakon izvještajnog razdoblja

U srpnju 2015., istodobno s izmjenom Odluke o izradi izmjena i dopuna GUP-a grada Zagreba, iz koje je izostavljen velik broj ciljeva i programskih polazišta za izradu plana, Gradska skupština Grada Zagreba donijela je novu Odluku o izradi izmjena i dopuna Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba (SI.GI.GZ 15/15) kojom su obuhvaćeni upravo navedeni ciljevi i programska polazišta. Godinu dana kasnije, u srpnju 2016., u navedenu odluku su unesene manje izmjene (Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o izradi izmjena i dopuna Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba, SI.GI.GZ 12/16). Postupak je nastavljen nakon izvještajnog razdoblja.

b) Generalni urbanistički plan Sesveta

Izmjene i dopune GUP-a Sesveta u pravilu se provode istodobno s izmjenama i dopunama GUP-a grada Zagreba. Tako su i posljednje izmjene i dopune GUP-a Sesveta prije izvještajnog razdoblja donesene 2009. godine (SI.GI.GZ 01/09).

Tijekom 2012. pokrenuta je izrada novih izmjena i dopuna GUP-a Sesveta, provedena je javna rasprava i do kraja godine konačni prijedlog plana upućen je na donošenje. Donesen je početkom izvještajnog razdoblja, u ožujku 2013. (SI.GI.GZ 07/13).

Izmjene i dopune tijekom izvještajnog razdoblja

Poput izmjena i dopuna GUP-a grada Zagreba, i izmjene i dopune GUP-a Sesveta donesene 2013. izrađene su s ciljem regulacije pravnog statusa prethodno donesenih ispravaka istog plana, a nisu se temeljile na inicijativama za pokretanje izmjena i dopuna Plana zaprimanima od 2009. godine. Slijedom toga je Gradska skupština Grada Zagreba u studenom 2013. donijela Odluku o izradi izmjena i dopuna Generalnog urbanističkog plana Sesveta (SI.GI.GZ 24/13), kojom su među razloge za izradu uvrštene inicijative zaprimljene do listopada 2013.

Prijedlog GUP-a Sesveta izrađen je u istom razdoblju kao GUP grada Zagreba i oba su istodobno, u lipnju 2014., upućena na javnu raspravu. Uslijed manjeg broja zaprimljenih primjedbi nije bilo potrebe za izmjenama odluke, te je daljnji postupak donošenja izmjena i dopuna GUP-a Sesveta tekao brže od onoga za GUP grada Zagreba. Ponovna javna rasprava za GUP Sesveta održana je u travnju 2015., a izmjene i dopune plana donesene su u rujnu iste godine (Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o donošenju Generalnoga urbanističkog plana Sesveta, SI.GI.GZ 19/15).

III.1.3.2. Planovi užih područja

Za područje Grada Zagreba određena je obveza izrade 215 planova užih područja lokalne razine - DPU-a i UPU-a. Pregled dinamike donošenja UPU-a i DPU-a daje se u tablici 60.

Dinamika donošenja, mijenjanja i stavljanja izvan snage UPU-a i DPU-a u izvještajnom razdoblju

Zbor nemogućnosti realizacije, u izvještajnom razdoblju pokrenut je postupak stavljanja izvan snage DPU-a proširenja groblja Markovo Polje (SI.GI.GZ 17/14) i DPU Gračani – Dolje (SI.GI.GZ 19/16) i za ta je područja pokrenuta izrada UPU-a.

Prijedlog UPU-a groblja Markovo Polje dovršen je početkom 2016. U veljači iste godine održana je javna rasprava, no DPU je stavljen izvan snage i UPU donesen nakon izvještajnog razdoblja.

Za područje Gračani – Dolje je u srpnju 2015. donesena Odluka o izradi Urbanističkog plana uređenja Gračani – Dolje (SI.GI.GZ 15/15), no godinu dana kasnije ona je ukinuta (SI.GI.GZ 12/16). DPU Gračani – Dolje stavljen je izvan snage u prosincu 2016. (SI.GI.GZ 19/16).

Tablica 59. Važeći generalni urbanistički planovi, s izmjenama i dopunama

Naziv plana	Površina (ha)	Odluka o donošenju (SI.GI.GZ)
Generalni urbanistički plan grada Zagreba	22.065,54	16/2007.
Izmjene i dopune Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba		01/2009.
Izmjene i dopune Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba		08/2009.
Izmjene i dopune Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba		07/2013.
Izmjene i dopune Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba		09/2016.
Generalni urbanistički plan Sesveta	1.816,57	14/2003.
Izmjene i dopune Generalnog urbanističkog plana Sesveta		17/2006.
Izmjene i dopune Generalnog urbanističkog plana Sesveta		01/2009.
Izmjene i dopune Generalnog urbanističkog plana Sesveta		07/2013.
Izmjene i dopune Generalnog urbanističkog plana Sesveta		19/2015.
Ukupna površina i broj planova	23.882,11	2
Ukupno izmjena i dopuna GUP-a		8
UKUPNO		10

Tablica 60. Dinamika donošenja UPU-a i DPU-a

	do 2002.	2003. - 2007.	2008. - 2012.	2013.-2016.	ukupno
UPU	4	38	32	5	79
Ispravci, izmjene i dopune UPU-a	0	10	40	0	50
DPU	2	7	2	0	11
Ispravci, izmjene i dopune DPU-a	1	4	5	0	10
Ukupno UPU + DPU	6	45	34	5	90
Ukupno ispravaka, izmjena i dopuna UPU-a i DPU-a	1	14	45	0	60
UKUPNO					150

Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

Tablica 61. Broj donesenih DPU-a, i izmjena i dopuna DPU-a

Naziv plana	Površina (ha)	Odluka o donošenju (Sl.Gl.GZ)
DPU-i doneseni do 2012. godine		
DPU - Vjersko-kulturni centar "Sesvetska Sopnica"	2,10	20/1998.
DPU "Zone javne namjene u Buzinu"	3,80	17/2000.
Izmjena i dopuna DPU-a "Zone javne namjene u Buzinu"		19/2001.
DPU stambenog naselja na lokaciji Sopnica - Jelkovec	39,50	22/2003.
DPU stambenog naselja na lokaciji vojarne Špansko - Oranice	19,02	22/2003.
DPU Savska - Vukovarska	3,08	22/2003.
DPU stambenog naselja na lokaciji Vrbik uz Ulicu Ivana Lučića (Sveučilišna aleja)	1,17	22/2003.
Izmjene i dopune DPU stambenog naselja na lokaciji vojarne Špansko - Oranice		04/2005.
DPU proširenja groblja u Brezovici, I. etapa	1,00	06/2005.
Ispravak DPU stambenog naselja na lokaciji vojarne Špansko - Oranice		10/2006.
DPU Farme Sesvetski Kraljevec	13,32	14/2006.
Ispravak Odluke o donošenju DPU stambenog naselja na lokaciji vojarne Špansko - Oranice		18/2006.
DPU "Gračani - Dolje"	3,20	05/2007.
Izmjene i dopune DPU stambenog naselja na lokaciji Sopnica - Jelkovec		09/2007.
DPU "Ilica - Preobraženska - Preradovićev trg – Varšavska -Gundulićeva"	1,60	01/2008.
Ispravak DPU stambenog naselja na lokaciji vojarne Špansko - Oranice		15/2008.
Ispravak DPU stambenog naselja na lokaciji vojarne Špansko - Oranice		19/2008.
Ispravak DPU-a "Sopnica - Jelkovec"		19/2008.
Ispravak DPU-a "Gračani - Dolje"		02/2009.
Ispravak DPU-a "Gračani - Dolje"		07/2009.
DPU proširenja groblja Markovo polje	102,59	08/2009.
Izmjene i dopune DPU-a Savska - Vukovarska		13/2012.
Ukupna površina i broj DPU-a	190,38	11
Ukupno Ispravaka DPU-a		7
Ukupno Izmjena i dopuna DPU-a		4
izmjene i dopune DPU-a donesene u izvještajnom razdoblju (2013.-2016.)		
Izmjene i dopune DPU-a „Stambenog naselja na lokaciji Sopnica – Jelkovec“		17/2016.
Ukupno Izmjena i dopuna DPU-a		1
UKUPNO		
Ukupna površina i broj DPU-a	190,38	11
Ukupno Ispravaka DPU-a		7
Ukupno Izmjena i dopuna DPU-a		5
UKUPNO		23

Tablica 62. Broj donesenih UPU-a, i izmjena i dopuna UPU-a

Naziv plana	Površina (ha)	Odluka o donošenju (Sl.Gl.GZ)
UPU-i doneseni do 2012. godine		
UPU Odra I	17,20	03/1999.
UPU nekadašnje Tvornice cementa u Podsusedu	136,00	13/1999.
UPU područja Petrine – Županići	11,10	17/1999.
UPU središta Sesveta	49,50	17/1999.
UPU Odra II	55,20	04/2005.
UPU dijela naselja Popovec	21,00	04/2005.
UPU Savska Opatovina	10,66	04/2005.
UPU Vrbani III	29,00	04/2005.
UPU područja omeđenog ulicama Ljudevita Posavskog – Zavrtnicom – Branimirovom - Crvenog križa	5,00	06/2005.
UPU Hrvatski Leskovac – središnji dio naselja	36,00	06/2005.
UPU gospodarske zone Hrvatski Leskovac	62,00	06/2005.
UPU Peščenica sjever – Štrigina	2,50	06/2005.
UPU gospodarske zone Sesvete – sjever	187,10	06/2005.
UPU Slobodne carinske zone Jankomir	67,50	06/2005.
UPU Dubravica - Karažnik	17,02	06/2005.
UPU „Buzinski Krči - Ranžirni kolodvor jug“	118,76	20/2005.
UPU „Petlja Lučko – sjever“	23,00	21/2005.
UPU „Ulica grada Gospića – jugozapad“	12,32	21/2005.
UPU „Oranice – TEP tematski park“	52,00	21/2005.
UPU „Ferenščica – istok“	12,00	02/2006.
UPU Poslovne zone Veliko Polje	21,60	07/2006.
UPU „Heinzelova – Vukovarska“	8,30	07/2006.
UPU područja Heinzelova – Radnička - željeznička pruga	36,37	07/2006.
UPU Njivice	19,48	07/2006.
UPU „Oporovečka – sjever“	2,90	10/2006.
UPU „Ulica grada Gospića – sjeveroistok“	11,96	10/2006.
UPU Gospodarska zona Sesvete – jug	43,31	10/2006.
Ispravak UPU-a Savska Opatovina		10/2006.
UPU „Gradiščanska – Cankarova - Ulica baruna Filipovića“	4,48	12/2006.
UPU područja omeđenog ulicama „Banjavčičeva – Heinzelova –Branimirova - Zavrtnica“	3,09	12/2006.
UPU Staro Brestje – Delec	17,91	12/2006.
UPU „Sigečica“	19,00	12/2006.
UPU „Vrbik – središnji prostor“	11,00	12/2006.
UPU Martinovka – zapad	4,75	12/2006.
Izmjene i dopune UPU-a Vrbani III		12/2006.
UPU „Svetice“	10,15	14/2006.
UPU Novo Brestje – zapad	6,72	15/2006.
UPU „Vrbik – Savska – Slavonska“	3,05	15/2006.
Izmjene i dopune Odluke o donošenju UPU-a „Oporovečka – sjever“		16/2006.
Ispravak UPU-a područja omeđenog ulicama „Banjavčičeva – Heinzelova – Branimirova - Zavrtnica“		17/2006.
Ispravak UPU-a Peščenica sjever – Štrigina		17/2006.

Tablica 62. Broj donesenih UPU-a, i izmjena i dopuna UPU-a (nastavak)

Naziv plana	Površina (ha)	Odluka o donošenju (Sl.Gl.GZ)
UPU-i doneseni do 2012. godine		
UPU Rudeš	4,93	18/2006.
Izmjena i dopuna UPU-a „Buzinski Krči -Ranžirni kolodvor jug“		18/2006.
Izmjene i dopune UPU-a područja omeđenog ulicama Ljudevita Posavskog – Zavrtnicom – Branimirovom - Crvenog križa		02/2007.
Ispravak UPU-a Peščenica sjever – Štrigina		05/2007.
UPU Podbrežje	19,40	08/2007.
UPU „Petlja Lučko“	14,90	09/2007.
UPU Prečko-jug	2,80	09/2007.
UPU Savica – središnja zona	2,18	09/2007.
Izmjene i dopune UPU-a Dubravica - Karažnik		09/2007.
UPU „Središće – Zapad“	21,20	12/2007.
Ispravak UPU-a „Vrbik – središnji prostor“		18/2007.
UPU Degidovec	23,30	01/2008.
UPU „Petlja Lučko – jug“	41,00	01/2008.
UPU Blato – jug	17,20	01/2008.
UPU Vukomerec	9,14	01/2008.
UPU Čulinečka – zapad	9,99	01/2008.
UPU Resnik III	4,87	01/2008.
UPU Gajišće – jug	9,19	01/2008.
UPU Sesevetska Selnica – jug	26,67	01/2008.
UPU Selčina – sjever	6,73	01/2008.
UPU „Jankomir – Prisavišće“	36,00	01/2008.
UPU „Jankomir – Malešnica“	37,90	01/2008.
UPU „Savska – Šareng gradska – jug“	10,44	01/2008.
UPU „Kruge“	18,34	01/2008.
Izmjene i dopune UPU-a „Gradišćanska –Cankarova - Ulica baruna Filipovića“		01/2008.
Izmjene i dopune UPU-a „Ulica grada Gospića – sjeveroistok“		01/2008.
Izmjene i dopune UPU-a gospodarske zone Sesvete – sjever		01/2008.
Izmjene i dopune UPU-a „Petlja Lučko – sjever“		01/2008.
UPU „Tvornica autobusa“	4,00	02/2008.
UPU Remetinec rotor – zapad	14,70	02/2008.
UPU Zona Ciglana – Sesvete	6,63	02/2008.
Izmjene i dopune UPU-a „Oranice – TEP tematski park“		02/2008.
Ispravak UPU-a „Savska – Šareng gradska – jug“		05/2008.
UPU Resnik II	8,84	06/2008.
UPU „Savska - Šareng gradska – sjever“	2,50	06/2008.
Ispravak UPU-a gospodarske zone Sesvete – sjever		06/2008.
Ispravak izmjena i dopuna UPU „Oranice – TEP tematski park“		06/2008.
UPU „Munja“	27,00	07/2008.
Ispravak UPU-a Gajišće - jug		08/2008.
Ispravak izmjena i dopuna UPU „Oranice – TEP tematski park“		08/2008.
UPU Savski park – istok	9,00	09/2008.
UPU Savski park – zapad	6,73	09/2008.

Tablica 62. Broj donesenih UPU-a, i izmjena i dopuna UPU-a (nastavak)

Naziv plana	Površina (ha)	Odluka o donošenju (Sl.Gl.GZ)
UPU-i doneseni do 2012. godine		
Izmjena i dopuna UPU-a „Buzinski Krči -Ranžirni kolodvor jug“		09/2008.
Ispravak UPU-a Gospodarske zone Sesvete – jug		15/2008.
Ispravak UPU-a Zona Ciglana – Sesvete		15/2008.
UPU „Sveti Duh“	1,60	16/2008.
Ispravak UPU-a Slobodne carinske zone Jankomir		19/2008.
Ispravak UPU-a Heinzelova – Radnička -željeznička pruga		19/2008.
Izmjene i dopune UPU-a Savska Opatovina		21/2008.
Izmjene i dopune UPU-a Slobodne carinske zone Jankomir		21/2008.
Ispravak UPU-a „Ferenščica – istok“		02/2009.
Ispravak UPU-a „Svetice“		02/2009.
Ispravak UPU-a Resnik III		02/2009.
UPU Brezje-jug	3,99	07/2009.
Ispravak UPU-a „Svetice“		07/2009.
Ispravak UPU-a Rudeš		07/2009.
Ispravak UPU-a „Kruge“		07/2009.
Ispravak UPU-a „Sveti Duh“		07/2009.
UPU „Ferenščica – zapad“	4,77	08/2009.
UPU „Prečko - zapad“	14,46	08/2009.
Ispravak UPU-a Remetinec rotor – zapad		08/2009.
Ispravak UPU-a „Munja“		08/2009.
Ispravak izmjena i dopuna UPU „Oranice – TEP tematski park“		08/2009.
Izmjene i dopune UPU-a Poslovne zone Veliko Polje		08/2009.
Izmjene i dopune UPU-a „Savska – Šarengradska – jug“		08/2009.
Ispravak izmjena i dopuna UPU „Oranice – TEP tematski park“		11/2009.
Ispravak UPU-a „Savska – Šarengradska – jug“		11/2009.
Ispravak UPU-a Heinzelova – Radnička -željeznička pruga		11/2009.
Ispravak UPU-a Martinovka – zapad		11/2009.
Ispravak UPU-a „Kruge“		11/2009.
Ispravak UPU-a „Središće – Zapad“		12/2009.
Ispravak UPU-a Staro Brestje – Delec		12/2009.
UPU „TOZ“	6,43	23/2009.
UPU Borovje – sjeverna zona	7,17	09/2010.
UPU USA škola	31,00	04/2011.
Izmjene i dopune UPU-a „Gradišćanska –Cankarova - Ulica baruna Filipovića“		12/2011.
Izmjene i dopune UPU-a Podbrežje		12/2011.
Izmjena i dopuna UPU-a „Buzinski Krči -Ranžirni kolodvor jug“		17/2011.
UPU Staro Trnje, Savica za zonu Prisavlje - Ulica V. Ruždjaka, planirana Strojarska	36,50	06/2012.
Izmjene i dopune UPU-a "Ulica grada Gospića - sjeveroistok"		09/2012.
UPU Oporovec - jug	3,26	13/2012.
Ukupna površina i broj UPU-a	1.653,69	72
Ukupno Ispravaka UPU-a		31
Ukupno Izmjena i dopuna UPU-a		19

Tablica 62. Broj donesenih UPU-a, i izmjena i dopuna UPU-a (nastavak)

Naziv plana	Površina (ha)	Odluka o donošenju (Sl.Gl.GZ)
UPU-i doneseni u izvještajnom razdoblju (2013.-2016.)		
UPU Dubrava - centar	14,60	06/2013.
UPU Studentski kampus Borongaj	86,83	09/2013.
Izmjene i dopune UPU-a „Petlja Lučko“		16/2014.
UPU Martinovka – zona istok	9,50	17/2014.
Izmjene i dopune UPU-a „Gospodarska zona Sesvete – jug“		21/2014.
Izmjene i dopune UPU-a „Petlja Lučko - sjever“		26/2014.
UPU Radnička – Slavonska avenija	5,00	05/2015.
Izmjene i dopune UPU-a Hrvatski Leskovac – središnji dio naselja		22/2015.
Izmjene i dopune Odluke o donošenju UPU-a „Peščenica sjever – Štrigina“		04/2016.
UPU Groblje Moravče	3,10	21/2016.
Ukupna površina i broj UPU-a	119,03	5
Ukupno Ispravaka UPU-a		0
Ukupno Izmjena i dopuna UPU-a		5
UKUPNO		
Ukupna površina i broj UPU-a	1.772,72	77
Ukupno Ispravaka UPU-a		31
Ukupno Izmjena i dopuna UPU-a		24
UKUPNO		132

Tablica 63. UPU-i, odnosno Izmjene i dopune UPU-a, u izradi na dan 31.12.2016.

Naziv plana	Površina (ha)	Odluka o izradi (Sl.Gl.GZ)
UPU-i započeti do kraja 2012. godine		
UPU Šimunska	3,82	09/2008.
Izmjene i dopune UPU „Munja“		22/2009.
Izmjene i dopune UPU „Sigečica“		22/2009.
UPU Trnava II	1,47	22/2009.
UPU Sportsko-rekreacijskog kompleksa Sesvetski Kraljevec	15,44	15/2011.
UPU Müllerov breg	28,17	03/2012.
UPU-i započeti u izvještajnom razdoblju (2013.-2016.)		
Izmjene i dopune UPU „Ferenščica – istok“		08/2014.
Izmjene i dopune UPU „Sveti Duh“		08/2014.
UPU groblja Markovo Polje	103,00	17/2014.
Izmjene i dopune UPU Oranice - TEP tematski park		21/2014.
Izmjene i dopune UPU Slobodne carinske zone Jankomir		21/2014.
Izmjene i dopune UPU Gospodarska zona Sesvete – sjever		17/2016.
Ukupna površina i broj UPU-a	115,99	5
Ukupno Izmjena i dopuna UPU-a		7
UKUPNO		12

Tablica 64. Broj UPU-a planirane izrade

Naziv plana	Površina (ha)
Planovi predviđeni GUP-om grada Zagreba	
UPU Berislavićeva – Gajeva – Hebrangova – Preradovićeva	1,83
UPU Bornina - Erdödyjeva - Branimirova – Domagojeva	2,66
UPU Borovje – istok	12,35
UPU Borovje – zona jug	7,68
UPU Botinec – zapad	25,18
UPU Branovečina I	82,93
UPU Branovečina II	30,64
UPU Ciglana	11,99
UPU Cvjetno naselje za zonu istočno od HRT-a	6,44
UPU Cvjetno naselje za zonu zapadno od HRT-a	2,94
UPU Čulinec – Trnava	2,94
UPU Čulinečka cesta – produžena Vukovarska	4,45
UPU Dankovec	7,39
UPU Dugave – jug	14,70
UPU Eko park Savica – Petruševac – jug	95,26
UPU Eko park Savica – Petruševac – sjever	82,09
UPU Franck	3,25
UPU Gračanski Ribnjak	37,17
UPU Grana	11,89
UPU Grmoščica	19,81
UPU Groblje Čučerje	2,17
UPU Groblje Jakuševac	1,65
UPU Groblje Miroševac – istok	7,46
UPU Groblje Miroševac – jug	2,31
UPU Groblje Stenjevec	3,74
UPU Groblje Sv. Klara	1,94
UPU Groblje Šestine	3,14
UPU Hebrangova - Preradovićeva - Žerjavićeva - Gundulićeva - Trg Petra Svačića	2,81
UPU Hermanna Bollea – zapad	10,93
UPU Ilica - Frankopanska - Dalmatinska – Medulićeva	3,24
UPU Ilica - Gundulićeva - Varšavska – Frankopanska	2,73
UPU Ilica - Medulićeva - Deželićeva – Kačićeva	4,47
UPU Istočni kolodvor	14,31
UPU Jakuševac	22,89
UPU Jamine – Orešje	6,16
UPU Klanječka – Tomislavova	10,00
UPU Klara	8,11
UPU Kraš	8,07
UPU Kršnjavoga - Kačićeva - Pierottijeva – Jukićeva	0,59
UPU Laščina	2,64
UPU Melinište	5,02
UPU Mladoles I	45,90
UPU Mladoles II	89,77
UPU NK Zagreb	9,82

Tablica 64. Broj UPU-a planirane izrade (nastavak)

Naziv plana	Površina (ha)
Planovi predviđeni GUP-om grada Zagreba	
UPU Otočec – istok	11,83
UPU Park Granešina sa športsko – rekreacijskom zonom	23,62
UPU Park Novi Zagreb	70,24
UPU Potez uz Savu južno od ulice Prisavlje	20,72
UPU Prečko – istok	3,66
UPU proširenja groblja Mirogoj	26,64
UPU Radnička – Domovinski most	4,01
UPU Remetinec – zona Ventilator	4,61
UPU Remetinec rotor – istok	21,45
UPU Resnik – Krčevine	13,94
UPU Resnik I	16,60
UPU RŠC Jarun	222,88
UPU Sajam automobila	37,95
UPU Savica – Šanci istok	28,12
UPU Savica – Šanci središnja zona	61,01
UPU Savišće	13,52
UPU Savska - Jukićeva - Brozova – Tratinska	3,53
UPU Savska ulica – Prisavlje	1,27
UPU Slanovec	17,54
UPU Sportski park Jarun	15,54
UPU Sportsko – rekreacijski centar Kosničko	50,00
UPU Središnjeg prostora Brezja	8,04
UPU Stara Loza – Donje Prečko I	4,56
UPU Stara Loza – Donje Prečko II	64,14
UPU Stara Loza – zapad	32,90
UPU Termalno kupalište Blato	35,70
UPU Trg bana Jelačića - Petrinjska - Amruševa - Trg. N. Š. Zrinskoga - Praška	1,24
UPU Trnava I	10,32
UPU Trnava III	5,82
UPU Trnava IV	3,52
UPU Vlaška - Šubićeva - Martićeva – Derenčinova	3,02
UPU Zagorska, Selska, Meršićeva	2,35
UPU Zagrebačka – Golikova	3,47
UPU Žitnjak	72,25
Ukupna površina	1.649,47
Ukupno UPU-a predviđenih GUP-om Grada Zagreba	78
Planovi predviđeni GUP-om Sesveta	
UPU Duboki jarak	27,50
UPU Gajišće - istok	3,29
UPU Kobiljak - središte	15,84
UPU Novo Brestje - središte	3,01
UPU Površine športa i rekreacije - golf igralište	11,11
UPU Sesvetska Selnica - Sesvetska Sela	4,39
UPU Sesvetski Kraljevec - jug I	7,61

Tablica 64. Broj UPU-a planirane izrade (nastavak)

Naziv plana	Površina (ha)
UPU Sesevski Kraljevec - jug II	
UPU Sljeme – Sesvete	4,55
UPU Sportsko-rekreacijski kompleks Sesvete	24,87
UPU Staro Brestje - zapad	8,93
UPU Zona Badel	5,40
UPU Zona Ciglana - sjever	4,65
Ukupna površina	143,81
Ukupno UPU-a predviđenih GUP-om Sesveta	13
Planovi predviđeni Prostornim planom Grada Zagreba	
UPU Desprim (središnji dio naselja)	12,64
UPU Horvati - Gorjanci	11,13
UPU Horvati - Pipić Breg	7,72
UPU Hrašće (središnji dio naselja)	17,01
UPU Ivanja Reka	19,98
UPU Kupinečki Kraljevec - Harabajsi	6,98
UPU Lučko sjever	19,93
UPU Lučko sjeveroistok	4,13
UPU Markovo Polje (središnji dio naselja)	6,06
UPU Soblinec (južni dio naselja)	21,93
UPU Strmec - Jantoleki	5,45
UPU Veliko Polje	8,01
UPU Zadvorsko	11,40
UPU groblje Donji Dragonožec	6,37
UPU groblje Suhaki	181,99
UPU SRC Brezovica	22,87
UPU SRC Demerje	7,88
UPU SRC Prepuštovec	45,35
UPU SRC Rakitje	115,01
UPU SRC Soblinec	26,44
UPU Brebernica	1,89
UPU Donji Trpuci - Vinešnjak	4,61
UPU Dumovec	1,31
UPU Grančari	1,29
UPU Havidić Selo	4,63
UPU Horvati - Karasmani	2,91
UPU Horvati - Paladinići	2,01
UPU Horvati - Pipići	1,20
UPU Kašina - Cmrok	1,37
UPU Kašina - Mali i Veliki brijeg	1,87
UPU Kupinečki Kraljevec - Milače	1,38
UPU Kupinečki Kraljevec - Pandaki	3,89
UPU Kupinečki Kraljevec - Štrpet	1,77
UPU Kupinečki Kraljevec - Tumbri	2,28
UPU Starjak	2,25
Ukupna površina	592,94

Tablica 65. Broj UPU-a planirane izrade - rekapitulacija

Naziv plana	Površina (ha)
Planovi predviđeni GUP-om grada Zagreba	
Ukupno UPU-a	78
Ukupna površina	1.649,47
Planovi predviđeni GUP-om Sesveta	
Ukupno UPU-a	13
Ukupna površina	143,81
Planovi predviđeni Prostornim planom Grada Zagreba	
Ukupno UPU-a	35
Ukupna površina	592,94
UKUPNO	
Ukupno predviđenih UPU-a	126
Ukupna površina	2.386,22

III.2. PROVEDBA PROSTORNIH PLANOVA

III.2.1. Realizacija prostornih planova

Recesijska kretanja u gospodarstvu u prethodnom razdoblju izrazito su se reflektirala na građevinarstvo i nužno utjecala na realizaciju prostornih planova.

Analiza stupnja realizacije detaljnih i urbanističkih planova uređenja pokazuje da stupanj realizacije, osim o gospodarskim prilikama, ovisi o planiranoj namjeni i strukturi zahvata u prostoru te o broju vlasnika. Ranije doneseni planovi izgradnje novih naselja na zemljištu s malim brojem vlasnika (Špansko, Novi Jelkovec, Vrbani) realizirani su gotovo u potpunosti. S druge strane, realizacija planova manjeg obuhvata na područjima gdje je broj vlasnika veći često nije niti započela (npr. UPU Dankovec, UPU Oporovečka – sjever).

Pregled stupnja prostorne realizacije urbanističkih planova uređenja (uključujući DPU-e) temeljem izgrađenosti obuhvata sukladno planskim propozicijama, pri čemu su među realizirane uračunate i prethodno izgrađene strukture (građevine i uređene javne i zelene površine) za koje je plan predvidio zadržavanje u prostoru, daje se u tablici 66.

Provedbeni akti

Temeljni pokazatelj provedbe prostornih planova jest izdavanje pojedinačnih akata kojima se utvrđuju prostorne mogućnosti za zahvate u prostoru, te izdavanje odobrenja za gradnju građevina (građevinske dozvole, rješenja o uvjetima građenja, potvrde glavnog projekta, rješenja za građenje).

- Izdana rješenja

Iz područja prostornog uređenja, u izvještajnom razdoblju riješena su 2.073 zahtjeva za izdavanje lokacijske dozvole, 2.387 zahtjeva za utvrđivanje građevne čestice, 279 zahtjeva za izdavanje rješenja o promjeni namjene te 1.250 zahtjeva za potvrđivanje parcelacijskog elaborata.

Od 01.01.2014. do 31.12.2016. izdano je 3.476 lokacijskih informacija, 1.418 obavijesti o posebnim uvjetima i 2.065 obavijesti o uvjetima za izradu glavnog projekta.

Iz područja graditeljstva tijekom 2015. riješena su 1.632 zahtjeva za izdavanje građevinske dozvole (izdano 838 dozvola) i 251 zahtjev za izdavanje potvrde glavnog projekta (izdano 230 potvrda); za 2016., brojevi su 1.490 (1.038) i 63 (61).

- Rješenja o izvedenom stanju

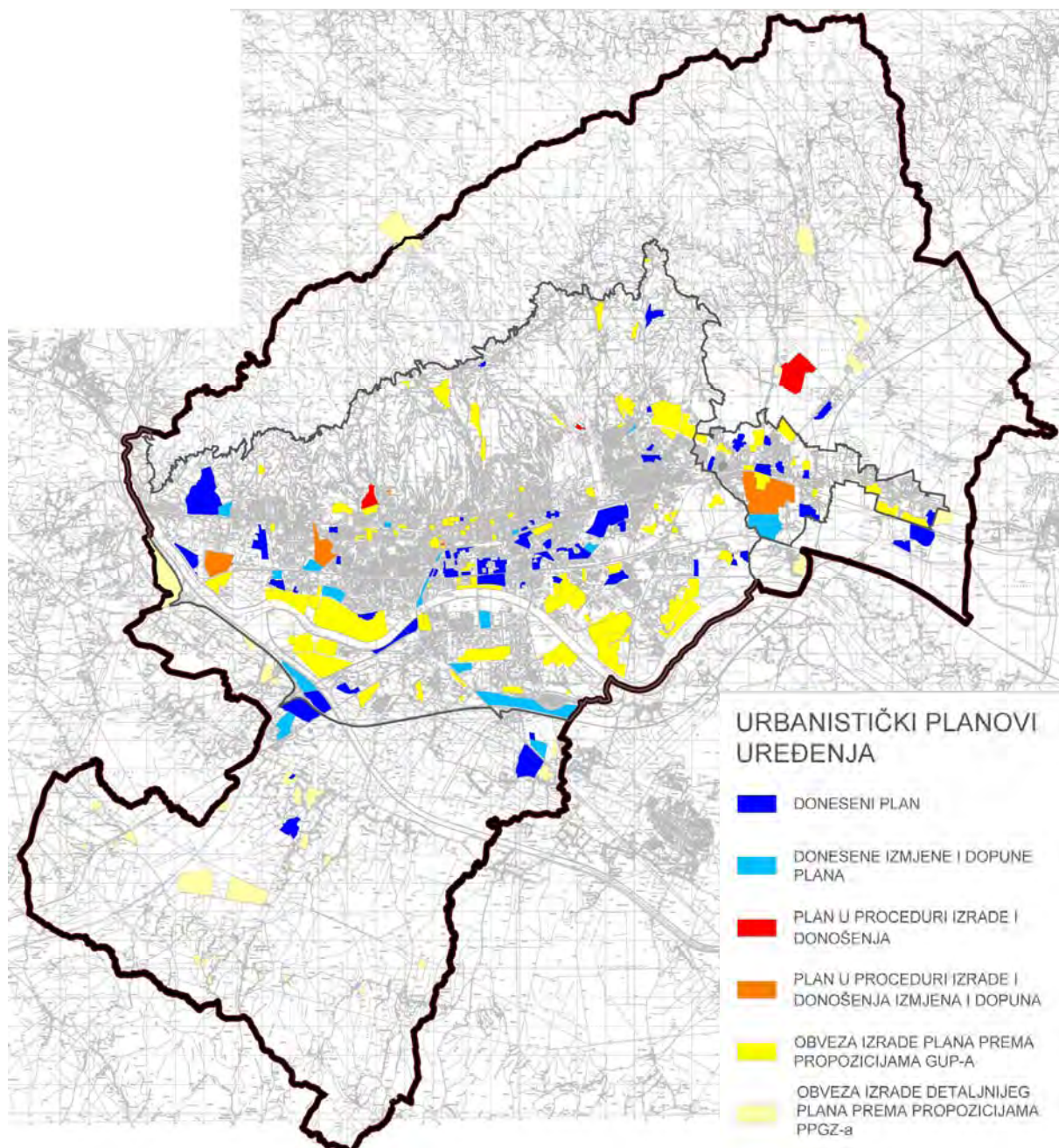
Nastojeći riješiti pitanje bespravne gradnje, Republika Hrvatska donijela je 2011. Zakon o postupanju s nezakonito izgrađenim zgradama (NN 90/11). Problemi u primjeni doveli su 2012. do izrade novoga, izmijenjenog Zakona o postupanju s nezakonito izgrađenim zgradama (NN 86/12), koji je stupio na snagu u kolovozu 2012. Rok za prijavu bespravno izgrađenih objekata istekao je 30.06.2013. godine.

Iz područja ozakonjenja zgrada temeljem Zakona o postupanju s nezakonito izgrađenim zgradama, do 30.06.2013. zaprimljena su 91.264 zahtjeva za izdavanje rješenja o izvedenom stanju; do 31.12.2016. riješeno ih je 81.276, od toga 64.127 pozitivno.

S obzirom na produljenje roka za podnošenje zahtjeva za izdavanje rješenja o izvedenom stanju do 30.06.2018., moguće je da će broj zaprimljenih zahtjeva porasti.

Prikaz 36. Stupanj realizacije donesenih urbanističkih planova uređenja

Tablica 66. Stupanj realizacije donesenih UPU-a i DPU-a

Stupanj realizacije plana	broj
Realizacija nije započela	29
Izgrađenost do 20 %	18
Izgrađenost od 20 do 40 %	18
Izgrađenost od 40 do 60 %	12
Izgrađenost od 60 do 80 %	8
Izgrađenost više od 80 %	5
Ukupno	90

Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

- Kratkoročni programi Grada Zagreba koji utječu na uređenje i gospodarenje prostorom

Za izvedbu manjih zahvata u prostoru Grad Zagreb donosi sljedeće programe s planom realizacije unutar jedne godine:

- Program gradnje objekata i uređaja komunalne infrastrukture,
- Program održavanja objekata i uređaja komunalne infrastrukture.

Navedenim se programima u praksi realiziraju pojedine postavke prostornog uređenja Grada Zagreba. Uz njih, na stanje u prostoru (prije svega u području društvene i javne infrastrukture) utječu i drugi kratkoročni programi poput Programa javnih potreba u odgoju i osnovnom obrazovanju, Programa javnih potreba u srednjem obrazovanju, Programa javnih potreba u kulturi i Programa javnih potreba u sportu.

Na godišnjoj razini donose se planovi malih komunalnih akcija za sve gradske četvrti Grada Zagreba.

III.2.2. Praćenje stanja u prostoru

Zakon o prostornom uređenju (NN 30/94, 68/98, 35/99 – Uredba o izmjeni Zakona o prostornom uređenju, 61/00, 32/02 i 100/04) iz 1994. godine uveo je obvezu izrade dvogodišnjih izvješća o stanju u prostoru i donošenja programa mjera za unapređenje stanja u prostoru.

Prvi dokument te vrste za Grad Zagreb bio je Prostorni program, koji je objedinjavao Izvjeshće o stanju u prostoru i Program mjera za unapređenje stanja u prostoru Grada Zagreb (SI.GI.GZ 11/95). U veljači 1998. godine slijedilo je drugo Izvjeshće i Program mjera za razdoblje 1998.-1999. (SI.GI.GZ 03/98). U siječnju 2001. prihvaćeno je treće Izvjeshće o stanju u prostoru Grada i donesen Program mjera za unapređenje stanja u prostoru Grada za naredno razdoblje (SI.GI.GZ 01/01), a u ožujku 2003. četvrto Izvjeshće i Program mjera (SI.GI.GZ 07/03). U siječnju 2004. Gradska skupština Grada Zagreba donijela je Izmjene i dopune Programa mjera (SI.GI.GZ 01/04). Peto Izvjeshće, za razdoblje 2003. - 2005., prihvaćeno je u travnju 2005., a istodobno je donesen Program mjera za razdoblje 2005. – 2009. (SI.GI.GZ 06/05). Temeljem izmjene Zakona o prostornom uređenju (NN 100/04) i analize obveza iz prostornih planova koji su stupili na snagu nakon donošenja Izvjeshća, u idućem su razdoblju Izvjeshće i Program mjera višekратно razmatrani i dopunjavani (SI.GI.GZ 10/06, 14/06, 18/06, 04/07, 07/07 i 12/07).

Zakonom o prostornom uređenju i gradnji je 2007. godine izmijenjen institucionalni i sadržajni okvir Izvjeshća o stanju u prostoru. Uvedeni su prostorni pokazatelji u cilju mjerljivosti i usporedbenosti rezultata, a Program mjera postao je sastavnim dijelom Izvjeshća. Sadržajna struktura Izvjeshća i prostorni pokazatelji konačno su definirani u listopadu, odnosno prosincu 2010.

Ispunjavajući svoju zakonsku obvezu, Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba je 2010. izradio prijedlog Izvjeshća o stanju u prostoru Grada Zagreba za razdoblje 2005. - 2009. godine. S obzirom na nepostojanje Pravilnika, prijedlog Izvjeshća strukturiran je po uzoru na prethodna Izvjeshća. Pred upućivanje prijedloga Izvjeshća Gradskoj skupštini Grada Zagreba na razmatranje, donesen je Pravilnik o sadržaju i obveznim prostornim pokazateljima izvješća o stanju u prostoru (NN 114/10, 141/10) kojim je propisana bitno različita struktura Izvjeshća, te je prijedlog Izvjeshća bilo nužno prepraviti i dopuniti u skladu s Pravilnikom. Pritom je, s obzirom na dugo razdoblje od donošenja posljednjeg Izvjeshća, Izvjeshće za razdoblje od 2005. do 2009. godine radi maksimalne točnosti i pouzdanosti prikaza stanja u prostoru Grada Zagreba dopunjeno i pregledom promjena nastalih nakon redovnog izvještajnog razdoblja. U međuvremenu je Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja 2012. godine izradilo novi Pravilnik o sadržaju i obveznim prostornim pokazateljima izvješća o stanju u prostoru (NN 117/12), kojim je izmijenjen oblik Izvjeshća.

Dovršetak revizije Izvjješća poklopio se s donošenjem novog Pravilnika te je već izrađeno, dopunjeno i ispravljeno *Izvjješće o stanju u prostoru Grada Zagreba za razdoblje 2005 - 2009. s pregledom promjena u narednom razdoblju* preoblikovano u skladu s odredbama članka 6 Pravilnika i dodatno revidirano temeljem najnovijih podataka.

U konačnici je, sukladno smjernicama nadležnog ministarstva, određen novi vremenski okvir i izvješće je revidirano tako da obuhvati razdoblje od 2008. do 2012. godine. U tom je obliku 2013. i doneseno.

Tablica 67. Pregled donesenih Izvjješća o stanju u prostoru prema propisanim razdobljima

r.br.	Naziv dokumenta	Sl.GI.GZ
1.	Zagreb – Prostorni program	11/1995.
2.	Izvjješće o stanju u prostoru Grada Zagreba	03/1998.
2.	Program mjera za unapređenje stanja u prostoru Grada Zagreba za razdoblje 1998.-1999.	03/1998.
3.	Izvjješće o stanju u prostoru Grada Zagreba	01/2001.
3.	Program mjera za unapređenje stanja u prostoru Grada Zagreba	01/2001.
4.	Izvjješće o stanju u prostoru Grada Zagreba	07/2003.
4.	Program mjera za unapređenje stanja u prostoru Grada Zagreba	07/2003.
4.	Izmjene i dopune Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru Grada Zagreba	01/2004.
5.	Izvjješće o stanju u prostoru Grada Zagreba za razdoblje 2003.- 2005.	06/2005.
5.	Program mjera za unapređenje stanja u prostoru Grada Zagreba za razdoblje 2005.- 2009.	06/2005.
5.	Izvjješće o stanju u prostoru Grada Zagreba - analiza dijela Izvjješća po obvezama iz prostornih planova koji su stupili na snagu nakon donošenja Izvjješća	10/2006.
5.	Izvjješće o stanju u prostoru Grada Zagreba - analiza dijela Izvjješća po obvezama iz prostornih planova koji su stupili na snagu nakon donošenja Izvjješća	14/2006.
5.	Izvjješće o stanju u prostoru Grada Zagreba - analiza dijela Izvjješća po obvezama iz prostornih planova koji su stupili na snagu nakon donošenja Izvjješća	18/2006.
5.	Izvjješće o stanju u prostoru Grada Zagreba - analiza dijela Izvjješća po obvezama iz prostornih planova koji su stupili na snagu nakon donošenja Izvjješća	04/2007.
5.	Izvjješće o stanju u prostoru Grada Zagreba - analiza dijela Izvjješća po obvezama iz prostornih planova koji su stupili na snagu nakon donošenja Izvjješća	07/2007.
5.	Izvjješće o stanju u prostoru Grada Zagreba - analiza dijela Izvjješća po obvezama iz prostornih planova koji su stupili na snagu nakon donošenja Izvjješća	12/2007.
6.	Izvjješće o stanju u prostoru Grada Zagreba 2008. - 2012.	24/2013.
Ukupno Izvjješća o stanju u prostoru i Programa mjera		6 + 5
Ukupno analiza/dopuna Izvjješća o stanju u prostoru i izmjena i dopuna Programa mjera		6 + 1

III.3. PROSTORNI PLANOVI U ODNOSU NA DRUGE DOKUMENTE KOJI UTJEČU NA PROSTOR

Strateški razvojni dokumenti i prostorni planovi Grada Zagreba moraju biti usklađeni s relevantnom dokumentacijom državne razine i međusobno, sukladno svom pravnom statusu.

III.3.1. Dokumenti državne razine

Dokumentacija državne razine obuhvaća strateške razvojne dokumente te zakone, podzakonske akte i druge propise. U izvještajnom su razdoblju prostorno uređenje regulirali, ili na njega utjecali, sljedeći strateški dokumenti:

- Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske (1997., NN 76/13),
- Program prostornog uređenja Republike Hrvatske (NN 50/99, 84/13),
- Nacionalni plan djelovanja za okoliš (NN 46/02),
- Nacionalna strategija zaštite okoliša (NN 46/02),
- Plan gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2007.- 2015. godine (NN 85/07, 126/10, 31/11),
- Strategija gospodarenja otpadom Republike Hrvatske (NN 130/05),
- Strategija energetskog razvoja Republike Hrvatske (NN 130/09),
- Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Hrvatske (NN 143/08),
- Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske (NN 30/09),
- Strategija prometnog razvitka Republike Hrvatske (1999.),
- Strategija ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2008. – 2013. (2008.),
- Strategija upravljanja vodama (NN 91/08),
- Strategija zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011.-2015. (2011.),
- Strateške odrednice za razvoj zelenog gospodarstva – „Zeleni razvoj Hrvatske“ (2011.).

U izvještajnom razdoblju zabilježene su opsežne promjene legislative iz svih oblasti, pa tako i iz područja prostornog uređenja. Pretežiti dio izmjena zakona i podzakonskih akata potaknut je pristupanjem Republike Hrvatske Europskoj uniji i obvezom uključivanja europskih stečevina u hrvatski pravni sustav, a manji redovitim potrebom da taj sustav slijedi i regulira društveno-gospodarsku dinamiku. Pregled akata koji se odnose, ili utječu na prostorno uređenje, a koji su bili na snazi u razdoblju od 1. siječnja 2013. do 31. prosinca 2016. daje se u posebnom tabličnom prikazu.

U izvještajnom razdoblju, jedinice lokalne samouprave bile su, sukladno odredbama Zakona o prostornom uređenju, dužne dopuniti prostorne planove uređenja velikih gradova, gradova ili općina, odnosno Prostorni plan Grada Zagreba na način da u njima odrede neuređene dijelove građevinskih područja i izgrađene dijelove tih područja planirane za urbanu preobrazbu u skladu s predmetnim Zakonom u roku od dvanaest mjeseci od dana stupanja na snagu pravilnika.

Zakon propisuje da se do ispunjenja navedene obveze neuređenim dijelom građevinskog područja smatraju neizgrađeni dijelovi građevinskog područja određeni prostornim planovima uređenja velikih gradova, gradova ili općina, odnosno Prostornim planom Grada Zagreba, koji su na snazi na dan stupanja na snagu Zakona o prostornom uređenju, dok se izgrađenim dijelovima građevinskih područja planiranim za urbanu preobrazbu u smislu navedenog zakona smatraju dijelovi građevinskog područja određeni za urbanu obnovu prostornim planovima koji su na snazi na dan stupanja Zakona na snagu.

Pregled promjena legislative s utjecajem na prostorno uređenje u izvještajnom razdoblju

Na snazi 01.01.2013.	Na snazi 31.12.2016.
ZAKONI	
Zakon o prostornom uređenju i gradnji (NN 76/07, 38/09, 55/11, 90/11, 50/12)	Zakon o prostornom uređenju (NN 153/13)
Zakon o postupanju s nezakonito izgrađenim zgradama (NN 86/12, 143/13)	
Zakon o cestama (NN 84/11, 18/13, 22/13, 54/13, 148/13, 92/14)	
Zakon o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda (NN 139/10)	Zakon o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 834/2007 o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda (NN 80/2013)
Zakon o elektroničkim komunikacijama (NN 73/08, 90/11, 133/12, 80/13, 71/14)	
Zakon o energiji (NN 120/12, 14/14, 102/15)	
Zakon o komunalnom gospodarstvu (NN 36/95, 70/97, 128/99, 57/00, 129/00, 59/01, 26/03, 82/04, 178/04, 38/09, 79/09, 49/11, 144/12, 147/14)	
Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 87/08, 86/09, 92/10, 90/11, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14)	
Zakon o otpadu (NN 178/04, 111/06, 60/08, 87/09)	Zakon o održivom gospodarenju otpadom (NN 94/13)
Zakon o poljoprivrednom zemljištu (NN 152/08, 21/10, 39/11, 63/11)	Zakon o poljoprivrednom zemljištu (NN 39/13, 48/15)
Zakon o proglašenju zapadnog dijela Medvednice parkom prirode (NN 24/81, 25/09)	
Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 153/09)	Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14)
Zakon o rudarstvu (NN 75/09, 49/11)	Zakon o rudarstvu (NN 056/13, 14/14)
Zakon o sportu (NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16)	
Zakon o šumama (NN 140/05, 82/06, 129/08, 80/10, 124/10, 25/12, 68/12, 94/14)	
Zakon o vodama (NN 153/09, 130/11, 56/13, 14/14)	
Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, 151/03, 157/03, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14)	
Zakon o zaštiti i spašavanju (NN 174/04, 79/07, 38/09, 127/10)	Zakon o sustavu civilne zaštite (NN 82/15)
Zakon o zaštiti od buke (NN 30/09, 55/13, 153/13, 41/16)	
Zakon o zaštiti od neionizirajućeg zračenja (NN 91/10)	
Zakon o zaštiti od svjetlosnog onečišćenja (NN 114/11)	
Zakon o zaštiti okoliša (NN 110/07)	Zakon o zaštiti okoliša (NN 80/13, 78/15)
Zakon o zaštiti prirode (NN 70/05, 139/08, 57/11)	Zakon o zaštiti prirode (NN 80/13)
Zakon o zaštiti zraka (NN 130/11, 47/14)	
Zakon o zračnom prometu (NN 69/09, 84/11, 127/13, 92/14)	
ODLUKE	
Odluka o razvrstavanju javnih cesta (NN 44/12, 130/12)*	Odluka o razvrstavanju javnih cesta (NN 96/16)*

* U međuvremenu su bile na snazi Odluke o razvrstavanju javnih cesta iz 2013. (NN 66/13, 13/14), 2014. (NN 94/14) i 2015. godine (NN 66/15).

Pregled promjena legislative s utjecajem na prostorno uređenje u izvještajnom razdoblju (nastavak)

Na snazi 01.01.2013.	Na snazi 31.12.2016.
PRAVILNICI	
Pravilnik o gospodarenju građevnim otpadom (NN 38/08)	Pravilnik o građevnom otpadu i otpadu koji sadrži azbest (NN 69/16)
Pravilnik o gospodarenju otpadom (NN 23/07, 111/07)	Pravilnik o gospodarenju otpadom (NN 23/14, isp.51/14, 121/15, 132/15)
Pravilnik o jednostavnim građevinama i radovima (NN 21/09, 57/10, 126/10, 48/11, 81/12, 68/13)	Pravilnik o jednostavnim i drugim građevinama i radovima (NN 79/14, 41/15, 75/15)
Pravilnik o mjerama zaštite od elementarnih nepogoda i ratnih opasnosti u prostornom planiranju i uređivanju prostora (NN 29/83, 36/85, 42/86)	
Pravilnik o načinu i postupcima gospodarenja otpadom koji sadrži azbest (NN 42/07)	Pravilnik o građevnom otpadu i otpadu koji sadrži azbest (NN 69/16)
Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti plana, programa i zahvata za ekološku mrežu (NN 118/09)	Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti za ekološku mrežu (NN 146/14)
Pravilnik o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim (NN 99/09)	Pravilnik o strogo zaštićenim vrstama (NN 144/13)
Pravilnik o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te o mjerama za održavanje stanišnih tipova (NN 07/06, 119/09)	Pravilnik o popisu stanišnih tipova, karti staništa te ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima (NN 88/14)
Pravilnik o zaštiti od elektromagnetskih polja (NN 98/11)	Pravilnik o zaštiti od elektromagnetskih polja (NN 146/14)
UREDBE	
Uredba o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša (NN 64/08)	
Uredba o kategorijama, vrstama i klasifikaciji otpada s katalogom otpada i listom opasnog otpada (NN 50/05, 39/09)	Pravilnik o katalogu otpada (NN 90/15)
Uredba o mjerilima razvoja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme (NN 131/12, 92/15)	
Uredba o procjeni utjecaja zahvata na okoliš (NN 64/08, 67/09)	Uredba o procjeni utjecaja zahvata na okoliš (NN 61/14)
Uredba o proglašenju ekološke mreže Republike Hrvatske (NN 109/07)	Uredba o ekološkoj mreži (NN 124/13)
Uredba o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (NN 64/08)	

III.3.2. Dokumenti razine Grada Zagreba

III.3.2.1. Razvojna strategija Grada Zagreba

ZagrebPlan - Razvojna strategija Grada Zagreba, Strateška razvojna usmjerenja do 2013.

Svrha izrade ZagrebPlana - Razvojne strategije Grada Zagreba (SI.GI.GZ 06/12) bila je pridonijeti uspješnom i učinkovitim upravljanju razvojem, te pripremi tijela gradske uprave i ostalih nositelja razvoja za bolje korištenje pretprikladnih fondova Europske unije i fondova koji će biti dostupni po ulasku Republike Hrvatske u Europsku uniju. ZagrebPlan – Razvojna strategija Grada Zagreba (RSGZ) do kraja 2013. godine izrađen je u skladu sa smjernicama politike regionalnog razvoja Republike Hrvatske, dugoročno usmjerene prema poticanju skladnoga i uravnoteženog razvoja, uz zaštitu i očuvanje prirodnog okoliša i raznolikosti kulturnog bogatstva.

Zakonski okvir i temeljne smjernice za izradu ZagrebPlana – RSGZ do kraja 2013. određeni su Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 153/09), Pravilnikom o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija (NN 63/10), Pravilnikom o Upisniku upravnih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, agencija i drugih pravnih osoba osnovanih s ciljem učinkovite koordinacije i poticanja regionalnog razvoja (NN 53/10) te Strategijom regionalnog razvoja Republike Hrvatske. Ciljevi, prioriteti i mjere ZagrebPlana – RSGZ do kraja 2013. usklađeni su s prioritetima razvoja statističke regije Sjeverozapadna Hrvatska, kojoj Grad Zagreb pripada zajedno sa Zagrebačkom, Međimurskom, Varaždinskom, Krapinsko-zagorskom i Kopriivničko-križevačkom županijom.

Gradska skupština Grada Zagreba u dva je navrata zaključkom odredila produženje trajanja ZagrebPlana - Razvojne strategije Grada Zagreba (SI.GI.GZ 03/14 i 26/14).

Razvojna strategija Grada Zagreba za razdoblje do 2020.

U izvještajnom razdoblju započela je izrada nove Razvojne strategije Grada Zagreba za razdoblje do 2020. godine. Navedena Razvojna strategija temeljni je strateški dokument politike regionalnog razvoja za Grad Zagreb, čija je svrha definiranje razvojnih problema Grada te načina optimalnog korištenja njegovih vrijednih resursa i potencijala koji će omogućiti učinkovitiji, kvalitetniji i uravnoteženiji razvoj Grada kao cjeline. Razvojna strategija izrađuje se u skladu s odredbama novog Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, iz 2014. godine (NN 147/14) i Smjernicama Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe iz rujna 2015.

Razvojna strategija Grada Zagreba usklađena je i sa Strategijom regionalnog razvoja Republike Hrvatske do kraja 2020. godine (NN 75/17) te prostorno-planskom dokumentacijom Grada Zagreba. Također, osigurana je potrebna usklađenost strateškog i proračunskog planiranja odnosno usklađenost „proračunskih dokumenata“ s Razvojnou strategijou Grada Zagreba, odnosno Akcijskim planou kao zasebnim provedbenim dokumentou.

III.3.2.2. Strategija razvoja urbane aglomeracije Zagreb

Za svako urbano područje propisima je uspostavljena i obveza izrade Strategije razvoja urbanog područja, kao temeljnog strateškog dokumenta u kojem se određuju ciljevi i prioriteti razvoja za urbano područje. Sva pravila vezana za uspostavu urbanih područja i izradu Strategije razvoja urbane aglomeracije definirana su Smjernicama za izradu strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje što ih je izradilo MRRFEU. Pri tome je nositelj izrade grad središte urbanog područja, a donosi je predstavničko tijelo nositelja izrade, uz prethodno pribavljeno mišljenje svih jedinica lokalne samouprave s tog urbanog područja i mišljenja partnerskog vijeća za urbano područje.

Izrada Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb, što je započela paralelno s uspostavom Urbane aglomeracije Zagreb, s obzirom na definirani obuhvat složen je i zahtjevan proces zbog velikog broja uključenih jedinica lokalne samouprave, što uz ostalo podrazumijeva složenu proceduru u utvrđivanju zajedničkih razvojnih usmjerenja i identifikaciji razvojnih aktivnosti, projekata i programa te u organiziranju i provođenju procesa savjetovanja i drugih propisanih postupaka. Do kraja lipnja 2016. izrađen je Nacrt Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb (SRUAZ), verzija 2., poglavlja analitičkoga i strateškoga dijela, te je predmetni nacrt bio sastavni dio prijave Grada Zagreba na Poziv za odabir područja za provedbu mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja. Naime, Strategija razvoja Urbane aglomeracije Zagreb temelj je za korištenje ITU mehanizma. U skladu sa Sporazumom o partnerstvu između Republike Hrvatske i Europske komisije za korištenje Europskih strukturnih i investicijskih fondova, Urbana aglomeracija Zagreb definirana je kao potencijalno ciljano područje za korištenje mehanizma Integriranih teritorijalnih ulaganja - mehanizam za provedbu aktivnosti održivog urbanog razvoja koje imaju naglašenu teritorijalnu dimenziju te omogućuje pružanje financijske potpore za provođenje integriranih aktivnosti i provedbe složenih strategija razvoja urbanih područja. Odabir urbanih područja u Republici Hrvatskoj provodio se putem Poziva za dostavu prijave za odabir područja za provedbu mehanizma ITU, što ga je MRRFEU objavilo u ožujku 2016., te su odabirom područja Urbane aglomeracije Zagreb od strane MRRFEU, Urbanoj aglomeraciji Zagreb kroz ITU mehanizam postala dostupna financijska sredstva iz Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“ 2014. - 2020. i Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali“ 2014. - 2020.

Izrada Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb je pri definiranju konačnog materijala ove strategije u završnoj fazi. Pri izradi Razvojne strategije Grada Zagreba kontinuirano je praćena izrada Strategije razvoja urbane aglomeracije, te se smjer razvoja i utvrđeni ciljevi razvoja urbane aglomeracije podudaraju s onima što ih je definirao Grad Zagreb, odnosno smjer razvoja i ciljevi razvoja usklađeni su u obje strategije. Razvojna strategija Grada Zagreba za razdoblje do 2020. godine podržava ovaj strateški dokument te ga planira pratiti provedbom mjere 6.4.7. Uspostava i implementacija sustava za sufinanciranje projekata putem mehanizma integrirana teritorijalna ulaganja s područja obuhvata Urbane aglomeracije Zagreb i mjere 6.5.1. Koordinacija zajedničkih razvojnih aktivnosti i programa Grada Zagreba s jedinicama lokalne i područne samouprave u funkcionalnom području (okruženju), odnosno poštovanjem svih obveza vezanih za razvoj urbanih područja, sukladno Zakonu o regionalnom razvoju.

III.4. PROVOĐENJE ZAKLJUČAKA, SMJERNICA, PRIJEDLOGA ZA UNAPREĐENJE, PREPORUKA, AKTIVNOSTI, ODNOSNO MJERA IZ PRETHODNOG IZVJEŠĆA O STANJU U PROSTORU GRADA ZAGREBA

III.4.1. Ciljevi i polazišta prostornog razvoja u prethodnom razdoblju

Ciljevi prostornog razvoja i uređenja Grada Zagreba određeni su 2001. godine Prostornim planom Grada Zagreba kao temeljnim dokumentom prostornog uređenja, a 2012. i strateškim razvojnim dokumentom – ZagrebPlanom.

ZagrebPlan je definirao šest strateških ciljeva razvoja Grada:

- razvoj konkurentnog gospodarstva;
- razvoj ljudskih potencijala;
- zaštita okoliša i održivo gospodarenje prirodnim resursima i energijom;
- unapređivanje prostornih kvaliteta i funkcija Grada;
- unapređivanje kvalitete življenja;
- unapređivanje sustava upravljanja razvojem.

PPGZ navodi sljedeće ciljeve prostornog razvoja Grada Zagreba:

1. povezivanje osobitosti hrvatskih prostora, gradova i zavičaja u nastupu Zagreba i Hrvatske pred Europom i svijetom kroz znanstvene, kulturne i državne institucije u njihovoj suradnji i povezivanju na području znanosti, kulture, gospodarskih, političkih i drugih kontakata;

2. očuvanje identiteta i održivi razvitak Zagreba kao hrvatskog nacionalnog središta usklađivanjem razvitka Zagreba sa razvitkom gravitacijskog i utjecajnog područja, stalnim poboljšavanjem materijalnog i duhovnog blagostanja i kvalitete života i okoliša s visokim urbanim i komunalnim standardom;

3. očuvanje prirodnih i povijesnih vrijednosti te zaštita okoliša sustavnim evidentiranjem i sanacijom ugroženih vrijednosti: povijesne jezgre grada Zagreba, Medvednice, rijeke Save i savskog vodonosnika, biološke raznolikosti unutar gradskog područja kao što su Savica, Bundek i medvednički potoci, reljefne raznolikosti, šuma, park šuma, te očuvanih manjih šumskih površina;

4. uspostavljanje ravnoteže između izgrađenih i neizgrađenih prostora te neširenja građevinskih područja ograničavanjem širenja građevinskih područja uvažavajući povijesne matrice naselja, utvrđivanjem granica kompatibilnosti radnih i drugih sadržaja sa stanovanjem, formiranjem posebnih zona za posebne razvojno zanimljive sadržaje (komercijalni centri, tehnološki parkovi i dr.);

5. određivanje sustava središnjih naselja i mjera za ubrzavanje njihova razvitka povećavanjem atraktivnosti središnjih i drugih naselja na području Grada, poboljšavanjem društvene i komunalne infrastrukture (školstvo, zdravstvo, socijalna i duhovna skrb, kvalitetna opskrba), te formiranjem mjesta za okupljanje građana;

6. osiguravanje prostora i koridora za prometnice i njihovo održavanje, energetiku i komunalnu infrastrukturu sa cjelovitim sustavom gospodarenja otpadom, rekonstrukcijom i dograđivanjem komunalno-prometnih građevina radi stvaranja uvjeta za prometno čvorište međunarodnog, državnog i regionalnog značenja, poboljšavanja komunalnog standarda, te prometne i druge povezanosti prigradskih i drugih prostora;

7. uređenje prostora za osobe s dodatnim i posebnim potrebama.

III.4.2. Smjernice, prijedlozi i mjere iz prethodnog Izješća o stanju u prostoru

U prethodnom Izješću o stanju u prostoru Grada Zagreba, za razdoblje od 2009. do 2012. godine, navedene su sljedeće potrebe, odnosno zadaci prostornog razvoja, uz prijedloge mjera i aktivnosti:

- regionalni pristup u planiranju održivog prostornog razvoja:

- s obzirom na stvarnu interakciju Grada Zagreba sa širom regijom, predložena je revitalizacija zamisli regionalnog povezivanja u planiranju održivog razvoja i suradnja na projektima od zajedničkog interesa u cilju integralnog razvoja, uz eventualno donošenje zajedničkog prostornog plana za navedenu regiju;
- preraspodjela funkcija u gradskoj regiji i poboljšavanje postojeće izgrađene strukture;
- proširenje mreže međusobnih veza grada i okolice uspostavljanjem integralnog sustava prometa, bolje vremenske povezanosti, uz planiranje regionalne raspodjele prostora rada i raspodjelu društvenih i kulturnih sadržaja;

- zaštita okoliša:

- inzistiranje na očuvanju i zaštiti okoliša kao temeljnog resursa Grada Zagreba;
- smanjenje onečišćenja tla i vode;
- smanjenje automobilske prometa, izmjena prometne regulacije i poticanje korištenja sredstava javnog prijevoza u cilju smanjenja zagađenja zraka i razine buke;
- redukcija elektromagnetskog onečišćenja administrativnim i prostorno-planskim mjerama;

- gospodarenje otpadom:

- donošenje Plana gospodarenja otpadom Grada Zagreba i uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom;
- određivanje područja za građenje građevina za gospodarenje otpadom;
- obvezno formiranje barem po jednog reciklažnog dvorišta u svakoj gradskoj četvrti, kako bi se, stvaranjem uvjeta za sudjelovanjem većeg broja građana, postigao što viši stupanj reciklaže u Gradu;

- sanacija i uređenje prostora:

- sanacija i uređenje napuštenih lokacija industrijskih/proizvodnih pogona i poslovnih prostora pogodnih za prenamjenu i obnovu, tzv. *brownfields*;
- pristupanje revitalizaciji povijesnog središta Zagreba kao resursa od posebnog značaja, uz poticanje iskoristivosti zapuštenih poslovnih prostora u gradskom središtu;

- zaštita prirodnih, krajobraznih i kulturno-povijesnih vrijednosti:

- djelotvorna zaštita prirodnih, krajobraznih i kulturnih vrijednosti Grada Zagreba;
- izrada Plana zelene infrastrukture;

- mreža društvene suprastrukture:

- poboljšanje mreže u cjelini, s posebnim naglaskom na progušćivanje mreže dječjih ustanova u prigradskim naseljima, jačanje mreže osnovnih škola i izgradnju nedostajućih školskih sportskih dvorana;
- širenje kulturnih sadržaja na područje izvan užeg gradskog središta, uz osiguravanje prostora za sadržaje koji uslijed neadekvatnosti ili nepostojanja lokacije nisu dostupni javnosti (Muzej željeznice, Vojni muzej);

- promet:

- unapređenje sustava željezničkog prometa na području Grada Zagreba i njegovo povezivanje s javnim gradskim autobusnim i tramvajskim prijevozom u jedinstven sustav javnog prijevoza u funkciji Grada Zagreba i šire regije;
- jačanje prometne infrastrukture u rubnim naseljima Grada;
- redukcija automobilskeg prometa u visokourbaniziranoj dovršenoj matrici povijesnog središta Zagreba;
- razvijanje biciklističkog prometa, uz odvajanje biciklističkih površina od površina za pješački i automobilski promet;
- razvijanje pješačkih koridora i zona integriranih s ostalim javnim prostorima i zelenom infrastrukturom;

- infrastrukturna mreža:

- nastavak obnove i širenja prometne mreže i mreže energetske i komunalne infrastrukturne sustava, s ciljem da njima bude pokriveno cijelo područje Grada Zagreba;

- ostale aktivnosti:

- do donošenja izmjena i dopuna, odnosno novih dokumenata prostornog uređenja, nastavak provedbe mjera za ostvarenje ciljeva prostornog uređenja definiranih važećom dokumentacijom (PPGZ, GUP, UPU-i);
- pristupanje realizaciji preostalih neostvarenih aktivnosti, definiranih Programom mjera za unapređenje stanja u prostoru Grada Zagreba 2005. - 2009. (Sl.GI.GZ 06/05).

Veći dio nerealiziranih ciljeva iz Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru Grada Zagreba 2005. - 2009. također je ugrađen u mjere i aktivnosti propisane Izvješćem o stanju u prostoru 2008. – 2012., dok ih dio, s obzirom na okolnosti i razvojna usmjerenja, više nije aktualan. Kao nerealizirane, aktualne, a u ovom poglavlju još nespomenute mjere iz Programa 2005. - 2009. ostale su:

- projekt vodnih stepenica na Savi, koji je u međuvremenu transformiran i ugrađen u projekt „Zagreb na Savi“;
- nerealizirani veliki projekti prometne infrastrukture;
- rješavanje pitanja neuređenih prostora u središnjem dijelu Grada;
- suzbijanje nove bespravne gradnje;
- izrada prostornih planova područja posebnih obilježja.

Pregled realiziranih tema

Navedeni zadaci, odnosno potrebe i mjere, za realizaciju u pravilu zahtijevaju dulje vrijeme i nisu ni mogli biti u potpunosti ostvareni tijekom prethodnog četverogodišnjeg razdoblja. Stupanj njihove realizacije po tematskim područjima je sljedeći:

- regionalni pristup u planiranju održivog prostornog razvoja:

- kao rezultat ispunjavanja obveza iz razvojnog okvira EU-a, formirana je Urbana aglomeracija Zagreb, no ona tek treba profunkcionirati, dok realno ostvarena razina suradnje nije visoka;
- stvaranje integralnog sustava javnog prijevoza regionalne razine, dogovoreno 2012. godine sporazumom Grada Zagreba, Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije, započelo je tek potkraj izvještajnog razdoblja;

- zaštita okoliša:

- pristupanjem Republike Hrvatske Europskoj uniji preuzete su, između ostalih, obveze koje nalažu veću brigu za okoliš i viši stupanj njegove zaštite, što je ugrađeno i u legislativu, kao i u dokumente Grada Zagreba;
- mjere za smanjivanje onečišćenja tla i vode provode se u kontinuitetu;
- potiče se korištenje sredstava javnog prijevoza, no do smanjenja automobilskog prometa nije došlo;
- u prostorno-plansku dokumentaciju ugrađene su mjere za redukciju elektromagnetskog onečišćenja, kao i drugih nepovoljnih utjecaja;

- gospodarenje otpadom:

- Plan gospodarenja otpadom (za razdoblje do 2015. godine) je donesen, no za uspostavu cjelovitog sustava nedostaje centar za gospodarenje otpadom;
- područja za gradnju građevina za gospodarenje otpadom definirana su prostornim planovima;
- tijekom izvještajnog razdoblja je formiranje reciklažnih dvorišta u svakoj gradskoj četvrti zakonom propisano kao obveza Grada; ona tijekom izvještajnog razdoblja nije u potpunosti ispunjena, no Grad, sukladno mogućnostima, nastavlja formirati reciklažna dvorišta kako bi je u potpunosti ispoštovao;

- sanacija i uređenje prostora:

- ostvareni stupanj sanacije i uređenja preostalih napuštenih lokacija industrijskih/proizvodnih pogona i poslovnih prostora (*brownfields*) izrazito je nizak;

- zaštita prirodnih, krajobraznih i kulturno-povijesnih vrijednosti:

- zaštita prirodnih, krajobraznih i kulturno-povijesnih vrijednosti Grada Zagreba provodi se sukladno legislativi i mehanizmima EU-a, Republike Hrvatske i Grada;

- društvena i javna infrastruktura:

- mreža društvenih i javnih sadržaja kontinuirano se razvija, kako je već opisano u ovom Izvješću, no još ne zadovoljava potrebe;
- širenje kulturnih sadržaja na područje izvan užega gradskog središta u cjelini zaostaje, a osiguravanje prostora za sadržaje koji uslijed neadekvatnosti ili nepostojanja lokacije nisu dostupni javnosti nije realizirano;

- promet:

- unapređenje sustava željezničkog prometa na području Grada Zagreba provodi se sukladno razvojnim planovima HŽP-a;
- prometna infrastruktura kontinuirano se razvija i uređuje;
- biciklistička i pješačka infrastruktura bilježe razmjerno spor razvoj;
- od travnja 2016. biciklističke površine se formiraju, odnosno preoblikuju sukladno odredbama Pravilnika o biciklističkoj infrastrukturi;

- infrastrukturna mreža:

- mreža energetskih i komunalnih infrastrukturnih sustava kontinuirano se razvija i širi;

- ostale aktivnosti:

- mjere za ostvarenje ciljeva prostornog uređenja definiranih važećom dokumentacijom (PPGZ, GUP, UPU-i) Grad provodi sukladno mogućnostima i aktualnim potrebama.

IV. PRIJEDLOZI ZA UNAPREĐENJE PROSTORNOG RAZVOJA S OSNOVNIM PREPORUKAMA MJERA ZA IDUĆE RAZDOBLJE

IV. 1. POTREBE, MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA DALJNJEG PROSTORNOG RAZVOJA GRADA ZAGREBA OBZIROM NA OKOLNOSTI, SEKTORSKA OPTEREĆENJA I IZAZOVE

IV.1.1. Okolnosti budućeg prostornog razvoja

Okolnosti u kojima će se odvijati daljnji prostorni razvoj Grada Zagreba proizlaze iz stvarnog stanja u prostoru i dostignutog razvojnog stupnja, kao i iz regulative koja će utjecati na budući razvoj. U tom je pogledu upravo u razdoblju od 2013. do 2016. godine došlo do vrlo opsežnih sustavnih promjena koje su preoblikovale razvojne uvjete i nužno utjecale na aktivnosti u prostoru.

Proces transformacije razvojnog okvira nastavio se i nakon izvještajnog razdoblja. Osim fizičkih promjena u prostoru, tijekom 2017. na snagu su stupili novi strateški razvojni dokumenti državne razine, koji u velikoj mjeri mijenjaju razvojne okolnosti i utječu na budući prostorni razvoj Grada.

V.1.1.1. Polazišna osnova: stvarno stanje u prostoru

Demografska i socioekonomska slika

Broj osoba koje realno borave u Gradu Zagrebu pokazuje se znatno većim od statističke procjene broja stanovnika i kreće se oko 900.000. Grad nije samoodrživ, već raste useljavanjem, primarno iz drugih županija Republike Hrvatske, a prosječna starost stanovništva i indeks starenja u stalnom su porastu, pri čemu središnje gradske četvrti bilježe veći udio starijeg stanovništva. Obrazovna struktura izrazito je povoljna i iznad je prosjeka Europske unije, što se pozitivno reflektira na radnu konkurentnost.

Nakon razdoblja pada, u 2016. je ponovno zabilježen rast gospodarskih aktivnosti i porast zaposlenosti.

Regionalni utjecaj

Grad Zagreb najveći je grad u Republici Hrvatskoj i dominantno gospodarsko, upravno, znanstveno i visokoobrazovno središte, središte šire regije i prometno čvorište europskog značaja. U dnevnoj migraciji Grada sudjeluje više od 100.000 osoba.

Gospodarska struktura

Gospodarstvo Grada Zagreba temelji se na poslovnim i uslužnim djelatnostima. Potencijal poljoprivrede nije dovoljno iskorišten. Najbrži rast bilježe ugostiteljstvo i turizam, no u porastu je i udio djelatnosti temeljenih na znanju.

Standard stanovanja

Gotovo 94 % stanovništva Grada Zagreba stanuje unutar konurbacije koju čine Zagreb i Sesvete, a samo oko 6 % u ostalih 68 naselja Grada Zagreba. Koncentracije stanovništva na lokalnoj razini utječu na opseg i razmještaj pratećih sadržaja stanovanja, koji je stoga izrazito neujednačen: urbana područja guste naseljenosti razmjerno dobro su pokrivena sadržajima društvene i javne namjene te sportskim sadržajima, dok su u suburbanim područjima takvi sadržaji znatno slabije zastupljeni i osjeća se njihov nedostatak. Pretežiti dio navedenih sadržaja razmješten je na području grada Zagreba.

Cijeli prostor Grada obuhvaćen je mrežom javnog prijevoza, koja zahtijeva progušćivanje. Udio javnog prijevoza i nemotoriziranih oblika prometa u ukupnom prometu ne zadovoljava.

Stupanj komunalne opremljenosti je visok: gotovo sva kućanstva imaju električni priključak, oko 98 % ih je povezano na vodoopskrbnu, a 85 % na odvodnu mrežu, oko 89% priključeno je na gradski razvod plina, dok su središnji dijelovi grada Zagreba i Sesveta obuhvaćeni toplovodnom mrežom. U tijeku je projekt širenja odvodne mreže, uz povećanje kapaciteta Centralnog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda Grada Zagreba.

Infrastrukturni sustavi

Područjem Grada Zagreba prolaze glavni cestovni i željeznički pravci državnog značaja. Cestovna mreža Grada svojom rasprostranjenošću zadovoljava trenutne potrebe, no mjestimično je potkapacitirana.

Nakon izvještajnog razdoblja, u ožujku 2017., dovršen je novi putnički terminal zagrebačke zračne luke, kapaciteta 5 milijuna putnika. Usporedo s puštanjem terminala u rad otvorena je spojna cesta na istočnu poveznicu Zagreba i Velike Gorice, a tijekom travnja terminal je sa Zagrebom i Velikom Goricom povezan novouspostavljenom autobusnom linijom ZET-a. Time je

zračna luka djelotvorno integrirana u prometni sustav države i osigurana je njezina dobra povezanost javnim gradskim prijevozom s Gradom.

Telekomunikacijskom infrastrukturom obuhvaćeno je cijelo područje Grada. Pokrivenost signalom bežične mreže je visoka. Udio optičkog razvoda znatno je ispod urbanog standarda i stvarnih potreba.

Energetska infrastruktura prisutna je u vidu opskrbe električnom energijom i plinom. Na području Grada nalaze se dvije termoelektrane velikog kapaciteta, a priprema se izgradnja još jedne.

Zaštita vrijednosti u prostoru

Pravni i prostorno-planski okvir za zaštitu temeljnih vrijednosti prostora je uspostavljen i određene su mjere sanacije devastiranih prostora. Unatoč tome, nastavlja se ugrožavanje vrijednosti prostora ljudskim djelovanjem.

IV.1.1.2. Strateško-planski okvir budućeg prostornog razvoja

a) Pravni akti i razvojni dokumenti državne razine

Zakoni i podzakonski akti

Od zakona, ili izmjena i dopuna zakona, koji su stupili na snagu tijekom 2017. godine, dva neposredno utječu na prostorno planiranje:

- izmjenama i dopunama Zakona o prostornom uređenju (NN 65/17) proširen je obvezni dio sadržaja prostornih planova, a rok za donošenje Državnog plana prostornog razvoja pomaknut je do 1. siječnja 2019.,
- izmjenama i dopunama Zakona o postupanju s nezakonito izgrađenim zgradama (NN 65/17) krajnji rok za podnošenje zahtjeva za izdavanje rješenja o izvedenom stanju (to jest, za legalizaciju građevina) pomaknut je na 30. lipnja 2018.

Nakon donošenja državnog Plana gospodarenja otpadom, Vlada RH je na sjednici 25. svibnja 2017. donijela dva dokumenta koja neposredno utječu na gospodarenje otpadom: Odluku o implementaciji Plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017. – 2022. godine i Uredbu o gospodarenju komunalnim otpadom (NN 50/17).

Odluka obvezuje Grad Zagreb u suradnji sa Zagrebačkom županijom na pripremu projekta Centra za gospodarenje otpadom Zagreb kapaciteta ne više od 180.000 t miješanog komunalnog otpada godišnje, s time da postrojenje mora biti projektirano korištenjem najsuvremenije tehnologije, koju u budućnosti treba prilagoditi obradi odvojeno prikupljenih frakcija otpada, uključujući biorazgradivi otpad, u cilju povećanja stope recikliranja i biološke obrade komunalnog otpada. Uredba propisuje obveze jedinica lokalne samouprave u pogledu pružanja javne usluge gospodarenja komunalnim otpadom; između ostaloga, njenim je stupanjem na snagu 01.11.2017. nastupila i obveza Grada da u roku od tri mjeseca donese novu odluku o gospodarenju komunalnim otpadom i pristupi njenoj realizaciji.

Strateški i planski dokumenti

Nakon izvještajnog razdoblja doneseno je i više strateških i drugih dokumenata koji utječu na prostorni razvoj države, a time i na okolnosti budućeg razvoja Grada Zagreba:

- početkom godine na snagu je stupio Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017. – 2022. godine, kojim je uspostavljen okvir za djelovanje u sustavu kružnoga gospodarstva (NN 03/17),

- sredinom srpnja doneseni su Strategija i Akcijski plan zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025. godine (NN 72/17),
- potkraj istog mjeseca Hrvatski sabor je prihvatio i Strategiju regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine (NN 75/17),
- 24. kolovoza Vlada RH donijela je Strategiju prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2030. godine.

Od strateških i planskih dokumenata državne razine koji su doneseni tijekom 2017., posljednji je bio upravo temeljni dokument prostornog razvoja: potkraj listopada na snagu je stupila nova Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske (NN 106/17). Mijenjajući u nekim aspektima koncepciju prostornog razvoja sukladno promijenjenim razvojnim trendovima, prepoznatim potrebama i izazovima, ali i preuzetim integrativnim i drugim obvezama u europskim okvirima, nova je Strategija unijela znatne izmjene u strateško-planski okvir prostornog razvoja s projekcijom do 2030. godine.

b) Strateški razvojni dokumenti područne (regionalne) razine

Tijekom jeseni 2017. finalizirana su dva strateška dokumenta koja usmjeravaju razvoj Grada Zagreba i Urbane aglomeracije Zagreb:

- 28. rujna Gradska skupština Grada Zagreba donijela je Razvojnu strategiju Grada Zagreba za razdoblje do 2020. godine (Sl.GI.GZ 18/17),
- od 14. kolovoza do 12. rujna održana je javna rasprava o Strateškoj studiji utjecaja na okoliš Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb do 2020. godine i nacrtu prijedloga iste strategije, a 17. listopada objavljen je konačni nacrt Strategije.

Uloga regionalnih razvojnih strategija u prostornom razvoju Grada

Razvojna strategija Grada Zagreba za razdoblje do 2020. godine izrađena je temeljem odredbi Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14), poštujući pritom Smjernice Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe iz rujna 2015. Usklađena je sa Strategijom regionalnog razvoja Republike Hrvatske do kraja 2020. godine (NN 75/17) i prostorno planskom dokumentacijom Grada Zagreba.

Razvojna strategija Grada Zagreba za razdoblje do 2020. godine nastavak je prethodne Razvojne strategije Grada Zagreba – ZagrebPlana i temeljni je strateški dokument politike regionalnog razvoja za područje Grada. U Razvojnoj strategiji formulirani su razvojni problemi Grada, definirani ciljevi i prioriteti razvoja i dane odrednice optimalnog korištenja njegovih vrijednih resursa i potencijala koji će omogućiti učinkovitiji, kvalitetniji i uravnoteženiji razvoj Grada kao cjeline. Prilikom njezine izrade osigurana je potrebna usklađenost strateškog i proračunskog planiranja, odnosno usklađenost „proračunskih dokumenata“ s Razvojnom strategijom i Akcijskim planom kao njezinim budućim provedbenim dokumentom.

Na istim postavkama i pravnoj osnovi kao Razvojna strategija Grada Zagreba izrađuje se i Strategija razvoja Urbane aglomeracije Zagreb do 2020. godine. Ona je također dokument politike regionalnog razvoja, a predstavlja temelj za korištenje mehanizma Integriranih teritorijalnih ulaganja (ITU). Prijedlog strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb uključuje gospodarski, ekološki, klimatski i društveni aspekt, ali bez prostorne komponente.

Obje su strategije dokumenti politike regionalnog razvoja primarno financijskog/proračunskog karaktera koji obuhvaćaju gospodarski, ekološki, klimatski i društveni aspekt, dok se prostorna komponenta obrađuje tek lateralno, u funkciji nezaobilazne osnove realizacije zacrtanih ciljeva i mjera.

Odnos razvojnih strategija Grada Zagreba i Urbane aglomeracije Zagreb

Razvojna strategija Grada Zagreba i Strategija razvoja Urbane aglomeracije Zagreb blisko su povezani dokumenti. Izrada Strategije razvoja Urbane aglomeracije kontinuirano je praćena tijekom izrade Razvojne strategije Grada Zagreba te su im smjer razvoja i utvrđeni ciljevi razvoja usklađeni.

Razvojna strategija Grada Zagreba planira pratiti Strategiju razvoja Urbane aglomeracije Zagreb provedbom mjera 6.4.7. - *Uspostava i implementacija sustava za sufinanciranje projekata putem mehanizma integrirana teritorijalna ulaganja s područja obuhvata Urbane aglomeracije Zagreb* i 6.5.1. - *Koordinacija zajedničkih razvojnih aktivnosti i programa Grada Zagreba s jedinicama lokalne i područne samouprave u funkcionalnom području (okruženju)* te poštovanjem svih obveza vezanih uz razvoj urbanih područja, sukladno Zakonu o regionalnom razvoju.

c) Prostorni planovi

Tijekom 2017. pokrenuti su novi i nastavljeni prethodno započeti postupci izrade i donošenja prostornih planova kojima se uređuje područje Grada Zagreba. Od početka godine do kraja listopada donesena su dva urbanistička plana uređenja državnog značaja, te jedan novi i izmjene i dopune dvaju važećih urbanističkih planova uređenja gradske razine, a Gradska skupština Grada Zagreba je 4. prosinca donijela nove izmjene i dopune Prostornog plana Grada Zagreba. U vrijeme dovršavanja ovog Izvešća u izradi su bile izmjene i dopune Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba.

Pregled stanja prostornih planova na kraju 2017. daje se u poglavlju **IV.2. OCJENA POTREBE IZRADE NOVIH I/ILI IZMJENE I DOPUNE POSTOJEĆIH PROSTORNIH PLANOVA I DRUGIH DOKUMENATA KOJI UTJEČU NA PROSTOR NA RAZINI GRADA ZAGREBA.**

IV.1.1.3. Izazovi i opterećenja

Rastuće prostorne i komunalne potrebe stanovništva i gospodarstva Grada Zagreba dugoročno postavljaju niz izazova kojima je nužno pristupiti unutar okvira održivog razvoja. Nameće se nužnost osiguranja uravnoteženoga gospodarskog, demografskog i prometnog razvoja Grada uz maksimalno očuvanje postojećih resursa.

Ugroženost prostora

Održivi razvoj Grada Zagreba u gotovo svakom njegovom segmentu nemoguće je promatrati izvan njegove prostorne komponente.

Prostor je ograničeno dobro i zahtijeva pažljivo gospodarenje. Parcijalni interesi građana, ali i gospodarstvenih i drugih subjekata nerijetko teže širenju izgrađenog područja. Širenje zona gradnje moguće je jedino po cijenu transformacije dotad neizgrađenog prirodnog prostora kao jednog od temeljnih i nezamjenjivih resursa održivog razvoja, te ga je nužno provoditi posebno obzirivo, uz orijentaciju primarno na ponovnu uporabu izgrađenih prostora koji su izvan funkcije, te uz strogo suzbijanje neplanske i neuredne izgradnje.

Neujednačenost prostornog razvoja

Područje Grada Zagreba karakterizira opozicija iznimno velike urbane cjeline koju čine srasla naselja Zagreb i Sesvete i 68 znatno manjih suburbanih naselja, odnosno prigradskih sela. Izrazita neujednačenost koncentracije stanovništva za sobom povlači nejednolik opseg izgradnje i nemogućnost osiguranja (pod)jednakog standarda stanovanja na cijelom prostoru Grada.

Velike urbane cjeline pružaju bolje uvjete stanovanja, odnosno viši urbani standard. Komunalna infrastruktura obuhvatila je praktički cjelokupno urbano područje Grada, a u pravilu je prati i podjednako razvijena mreža društvene infrastrukture. To nije u jednakoj mjeri slučaj u malim okolnim naseljima. Malen broj stanovnika u njima povlači niži prioritet za zadovoljavanje pojedinih potreba, te u pojedinim naseljima ili dijelovima naselja komunalna mreža još uvijek nije dovršena, a u pogledu pratećih sadržaja stanovanja manji broj potencijalnih korisnika rezultira podzastupljenošću, odnosno (ovisno o veličini naselja) nepostojanjem tih sadržaja u praktičnom polumjeru kretanja.

Atraktivnost stanovanja u gradu Zagrebu ili Sesvetama negativno se odražava na razvoj okolnih manjih naselja.

Utjecaj bespravne gradnje

Bespravnom gradnjom obuhvaćeno je cjelokupno područje Grada Zagreba. Najizraženija je u urbanim sredinama – gradu Zagrebu i Sesvetama, no nisu je pošteđena ni okolna manja naselja. Evidentirana je na površinama gotovo svih planskih namjena. Na rubovima naselja proširila se na vrijedne poljoprivredne i šumske površine, koje su nužni prirodni resursi za dugoročno održivi razvoj. U izgrađenom području karakterizira je supstandardna matrica, nerijetko uz preizgrađenost, neadekvatnu lokalnu prometnu mrežu i nezadovoljavajuću komunalnu opremljenost.

Nereguliranje izgradnje, opremanja građevina i postave urbane opreme dovodi do nereda u prostoru i derogiranja slike naselja, odnosno pada standarda stanovanja. Područja zahvaćena bespravnom gradnjom praktički je nemoguće u cijelosti privesti izvornoj namjeni. Inicijalna analiza stanja pokazuje da je u nekima od većih zona teško osigurati čak i bazičnu razinu prostornog uređenja i ostvarenja suvremenog urbanog standarda.

Prometno opterećenje

Cestovna mreža Grada Zagreba razvija se razmjerno sporo. Širenje mreže i dimenzioniranje prometnica posljednjih desetljeća nisu na odgovarajući način pratili nove potrebe nastale porastom broja motornih vozila, prije svega osobnih automobila. Na to su dijelom utjecale i objektivne okolnosti: konfiguracija reljefa na sjevernom dijelu gradskog područja, gdje protezanje obronaka Medvednice izrazito otežava povezivanje smjerom istok - zapad, te gusta izgrađenost u središnjem dijelu grada. Ipak, ostaje činjenica da važne, davno planirane sastavnice mreže nisu realizirane. Posljedice toga su njezina mjestimična potkapacitiranost u suburbanim i ruralnim predjelima Grada Zagreba i nedovoljna vršna protočnost u središnjem urbanom prostoru.

Uračunavajući dnevnu migraciju, prostorom Grada Zagreba radnim danom se kreće oko milijun stanovnika. Kako sustav javnog gradskog prijevoza očito ne zadovoljava povećane potrebe dnevne mobilnosti, ona se nužno rješava uporabom osobnih prijevoznih sredstava. Visok intenzitet automobilskeg prometa za posljedicu ima prometno opterećenje koje je najizrazitije u gusto izgrađenim starijim dijelovima urbane matrice, te periodički na osnovnim prometnim pravcima, uz česta zagušenja na točkama prelaska barijera (prije svega na mostovima preko Save).

Mjesta zagušenja nisu nužno indikator neadekvatnosti cestovne infrastrukture, već i nezadovoljavajućeg rješenja prometnog sustava u cjelini. Razlog slabije protočnosti u gustom urbanoj matrici središnjeg dijela grada Zagreba leži u (za današnje pojmove) supstandardnosti 19 -stoljetne ulične mreže u kombinaciji s nezadovoljavajućom prometnom regulacijom i privlačenjem osobnih automobila u navedeni prostor. Miješanje različitih vrsta prometa na istoj prometnoj površini smanjuje ukupnu njegovu efikasnost i negativno se reflektira na učinkovitost sustava javnog gradskog prijevoza. U urbanim jezgrama, porast individualnog automobilskeg prometa reducira ostale načine kretanja i smanjuje urbanu mobilnost. Protočnost dodatno remete

sadržaji koji podrazumijevaju veće opterećenje automobilskim prometom uz neadekvatno lokalno prometno rješenje, poput smještaja bolnica u gusto izgrađenim područjima grada Zagreba.

Očuvanje prirodnih resursa

Prirodni resursi osnova su dugoročno održivog funkcioniranja Grada i zahtijevaju posebnu pozornost. Njihovo očuvanje povezano je s više čimbenika: fizičkim promjenama u prostoru, klimatskim promjenama te onečišćenjem koje uzrokuju promet, gospodarske djelatnosti i neodgovarajuće gospodarenje otpadom.

Po stupnju zagađenja zraka Zagreb se nalazi u skupini manje do srednje ugroženih europskih gradova. Onečišćenje zraka na zagrebačkom se području razmjerno dulje zadržava zbog specifične mikroklimе i nepovoljne ruže vjetrova.

Na području Grada posebno su ugroženi vodni resursi. Vode su opće dobro i imaju osobitu zaštitu Republike Hrvatske, a njima se upravlja prema načelima jedinstva vodnog sustava i održivog razvoja, kako se zadovoljavanjem potreba sadašnje generacije ne bi ugrozilo pravo i mogućnost budućih generacija za korištenje vodnog dobra. Na području Grada nužno je osigurati trajnu dostupnost pitke vode za stanovništvo te vode drugih kategorija za potrebe gospodarstva.

Najveći izazov predstavlja upravo čuvanje resursa pitke vode. Na vodonosnik u savskom aluviju negativno utječu globalne klimatske promjene i lokalno onečišćavanje. Vodonosnom sustavu prijatna je neekološka poljoprivredna proizvodnja i drugi gospodarski sadržaji na području Grada. Opadanjem razine vodostaja Save opada i razina vode u izvorištima, broj crpilišta pitke vode na području Grada se smanjuje, a dva najveća vodocrpilišta, Petruševac i Kosnica, potencijalno su ugrožena procjeđivanjem otpadnih tvari s odlagališta Prudinec.

Sanacija ugroženih i devastiranih područja

Na području Grada postoje područja devastirana eksploatacijom mineralnih sirovina, ilegalnim odlaganjem otpada te na druge načine. U tom su pogledu posebno opterećene zone nekadašnjih kamenoloma, ležišta gline, i šljunka, no i zone prirodnih vrijednosti među kojima se izdvaja za bioraznolikost osobito vrijedan prostor jezera Savica.

Održivi razvoj i uređenje prostora grada nameće nužnost njihove sanacije.

a) Ležišta mineralnih sirovina

Kamenolomi na prostoru Parka prirode Medvednica saniraju se sukladno odredbama Prostornog plana područja posebnih obilježja Parka prirode Medvednica, a postojeće šljunčare i ležišta opekarske gline na lokacijama Ciglana - Grmoščica, Novačica i Soblinec treba sanirati prema programima sanacije, usklađeno s planiranom namjenom prostora. Iznimno je sanaciju prostora Novačica, devastiranog iskopom gline, omogućeno provesti uređenjem reciklažnog dvorišta za građevni otpad i odlaganjem građevnog otpada, usklađeno s programima sanacije.

Nesanirane zone eksploatacije mineralnih sirovina postaju divlja odlagališta otpada.

b) Zaštićeni krajobraz Savica

Na području Grada Zagreba posebno je ugrožen zaštićeni krajobraz skupine jezera Savica koji čini vrijednu zelenu oazu i područje od značaja za ptice unutar urbanog područja Zagreba.

Područje Savice nalazi se na području Gradske četvrti Peščenica - Žitnjak, u neposrednoj blizini naselja Borovje. Skupina jezera obuhvaća područje nekadašnjeg rukavca nereguliranog toka rijeke Save. Jezera su poribljena i služe kao rekreacijsko područje, a područje je registrirano kao stanište 154 vrste ptica.

Područje Savice ugroženo je nereguliranim postupanjem s otpadom. U tome najveći udio imaju tzv. gudronske jame. Gudron, otrovni otpadni nusproizvod prerade nafte, od 1974. službeno je odlagan u tri manja jezera na spomenutom području. Procjenjuje se da je u tri jezera dubine oko 20 metara odloženo približno 33.000 tona opasnog kemijskog otpada koji je tehnološki vrlo aktivan. Ova je lokacija iznimno opasna za onečišćenje vodonosnika Grada Zagreba jer se na samo 500 metara od navedenih jama nalazi drugo po veličini zagrebačko vodocrpilište Petruševac.

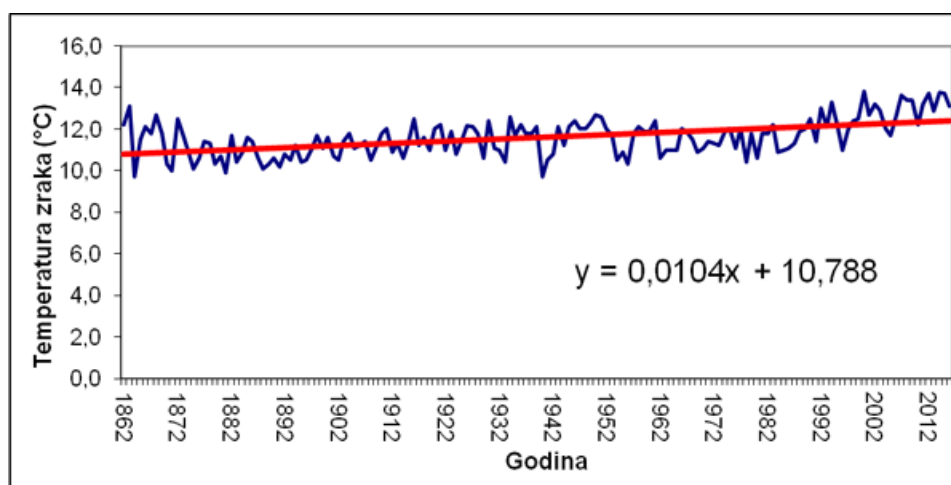
Na području Savice odlagan je i ilegalan komunalni otpad, pa čak i opasan medicinski otpad. Od 2015. godine na području Savice protuzakonito se spaljuje otpad koji se ne smije zaprimati, odnosno odlagati na Prudincu. Prema navodima iz tiska, spaljivanje otpada provode stanari iz bespravno sagrađenih objekata unutar područja Savice.

Grad Zagreb još je od 2007. godine najavljavao vađenje gudrona i sanaciju područja, no tek su tijekom 2016. obavljani preliminarni istražni radovi čiji je cilj bio prikupiti i analizirati svu dostupnu postojeću dokumentaciju, odrediti prostorni položaj i volumen otpada te prisutnost izvora ionizirajućeg zračenja na lokaciji Savica. U okviru navedenih radova u prosincu 2016. Geotehnički studio d.o.o. izradio je elaborat „Program istražnih radova za lokaciju jezera Savica onečišćenu gudronom i drugim vrstama otpada“. Dodatni istražni radovi, kojima se planira utvrditi prisutnost onečišćenja u naslagama neposredno uz odloženi gudronski otpad te provoditi monitoring kvalitete podzemne vode na istraživanom području, u pripremljenoj su fazi.

Klimatske promjene

Klimatske promjene postale su jedan od najvećih izazova za održivi razvoj. U dokumentu *Operativni program konkurentnost i kohezija 2014 - 2020 2014HR16M10P001 za Republiku Hrvatsku - 1.2 - Strategija za doprinos operativnog programa strategiji unije za pametan, održiv i uključiv rast i ostvarenje gospodarske, društvene i teritorijalne kohezije* iznosi se zaključak da je Hrvatska visoko ugrožena klimatskim promjenama, dok Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske navodi potrebu prilagodbe i nadogradnje prostornih standarda i uvjeta za građenje u smjeru jačanja otpornosti novih i izgrađenih struktura na posljedice klimatskih promjena te iznalaženje modela za podizanje otpornosti postojećih struktura na rizike.

Prikaz 37. Srednja godišnja temperatura zraka za opservatorij Zagreb - Grič u razdoblju 1862. - 2015.

Izvor podataka: DHMZ

Klimatske promjene sve se izrazitije osjećaju i na području Grada Zagreba. Prosječna godišnja temperatura na području Grada kontinuirano raste. Trend porasta najizraženiji je osobito u posljednjem razdoblju monitoringa: od ukupnog porasta za oko 2 stupnja od 1901. do 2014., temperatura je čak za oko 1,5 stupanj porasla samo u posljednjih 25 godina. To potvrđuje i rang odstupanja srednje godišnje temperature zraka od referentnog klimatskog razdoblja 1961.-1990.: najveća odstupanja, za 1,25 do 2,5 stupnja, bilježe se isključivo u razdoblju od 2001., s time da je njihova učestalost u porastu naročito u posljednjih deset godina. Navedene promjene reflektiraju se i na promjenu količine i intenziteta oborina te proljeća postaju suša, a zime i ljeta bilježe veću količinu oborina, uz češće ekstreme.

Navedene promjene manifestiraju se u urbanom okolišu jače nego u ruralnom ili prirodnom. Razlog tome je sama priroda mikroklima urbanih prostora, koja se manifestira porastom temperature zraka u odnosu na okolno (manje izgrađeno) područje, smanjenim udjelom vlage u tlu i zraku, smanjenim albedom (odnosno većim upijanjem Sunčeva zračenja) i, u kombinaciji s lokalno većim zagađenjem zraka, jačanjem efekta staklenika. Pritom u većim urbanim sredinama nastaju područja izrazito povećane temperature zraka, tzv. toplinski otoci.

Klimatske promjene negativno se reflektiraju na gospodarstvo, stanovništvo i okoliš. Suša i poplavlivanje nanose gospodarstvu, u prvom redu poljoprivredi, veću štetu nego velike nesreće. Klimatskim promjenama ugroženi su i postojeći vodeni resursi, ekosustavi i infrastruktura. Nepovoljni klimatski uvjeti utječu na veću potrošnju struje i vode. Stanovništvo je zdravstveno ugroženo na više načina, od smanjenja radne sposobnosti do izrazitijeg povećanja zdravstvenih tegoba, a kod osjetljivijih kategorija i porasta smrtnosti.

Kako prognoze predviđaju nastavak zagrijavanja, Grad Zagreb suočen je s potrebom jačanja svoje otpornosti na klimatske promjene, s posebnim naglaskom na veće urbane strukture.

Djelotvorno gospodarenje otpadom

S obzirom na svoju veličinu i gospodarski značaj, ne iznenađuje što je Grad Zagreb najveći pojedinačni generator otpada županijske razine. Pritom je razina gospodarenja otpadom u Zagrebu (i cijeloj državi) znatno ispod proklamiranih standarda EU-a. Postojeći sustav nije dosegao potrebnu razinu djelotvornosti, količine odloženog otpada premašuju one predviđene međunarodnim sporazumima, a postojeće odlagalište komunalnog otpada Prudinec, koje svojom prirodom predstavlja ekološki i zdravstveni rizik, danas je već locirano neposredno uz izgrađeno područje naselja.

U proteklom razdoblju Grad je ispunio svoju zakonsku obvezu i odredio područja za građenje građevina za gospodarenje otpadom. Druga zakonska obveza, uspostava barem jednog reciklažnog dvorišta u svakoj gradskoj četvrti do kraja 2014. godine, još nije ispunjena, no broj reciklažnih dvorišta kontinuirano raste: u rujnu 2017. s radom je počelo novo reciklažno dvorište u Klari, a u tijeku su radovi na formiranju još dvaju reciklažnih dvorišta: na Čulinečkoj cesti u Gradskoj četvrti Peščenica – Žitnjak i u naselju Sopnica – Jelkovec u Gradskoj četvrti Sesvete.

IV.1.2. Definiranje potreba i mogućnosti prostornog razvoja

A) Prioriteti i usmjerenja određeni državnom Strategijom prostornog razvoja

Kako je navedeno u poglavlju *IV.1.1. Okolnosti budućeg prostornog razvoja*, nova Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske dijelom je izmijenila strateško-planski okvir prostornog razvoja države, a time i Grada Zagreba. Ona se temelji na sljedećim postavkama:

- 1. afirmacija policentričnosti**, osobito jačanjem uloge makroregionalnih središta, ali i ostalih više i srednje rangiranih središta značajnih za oblikovanje uravnotežene prostorne strukture, osnaživanjem gradova subregionalnoga i lokalnog značaja u područjima ugroženima depopulacijom i poticanjem njihova umrežavanja u policentrične saveze kao osnove održivih i otpornih regija;
- 2. ublažavanje tempa depopulacije najugroženijih područja** poticanjem prirodnog obnavljanja stanovništva i stvaranjem preduvjeta privlačnosti za mlađu populaciju, prema konceptu socijalne uključenosti, ravnopravnog pristupa javnim i drugim sadržajima, prava na rad i osobni napredak, korištenjem potencijala novih tehnologija, zelenog poslovanja i turističke atraktivnosti;
- 3. očuvanje identiteta hrvatskog prostora** planskim promišljanjem cjelokupnog teritorija i cjelovito osmišljenim uključivanjem prirodne i kulturne baštine temeljenim na cjelovito sagledanom i vrednovanom krajobrazu u sustav prostornog uređenja te ravnopravnim planskim tretmanom kopna i mora na postavkama održivog razvoja;
- 4. korištenje prednosti geoprometnog položaja** za razvoj posredničkih prometnih, gospodarskih i političkih funkcija, između zapadne i srednje Europe te jugoistočne Europe i Bliskog istoka, posebice prirodnom usmjerenišću zemalja srednjeg Podunavlja prema Jadranu i Mediteranu;
- 5. održivi razvoj gospodarstva i infrastrukturnih sustava**, odmjerenim korištenjem prostora i usmjeravanjem razvojnih aktivnosti prema već korištenom zemljištu, intenzivnijim razvojem sustava željezničkog, pomorskog, riječnog i zračnog prometa i poboljšanjem mreže cestovnih prometnih poveznica;
- 6. povezivanje s europskim prostorom**, primjenom načela teritorijalne kohezije, ostvarivanjem zajedničkih standarda zaštite okoliša, sudjelovanjem u realizaciji europskih prometnih i infrastrukturnih mreža te sudjelovanjem u izradi zajedničkih dokumenata i provedbi istraživačkih i drugih projekata vezanih za prostorni razvoj;
- 7. integrirani pristup prostornom uređenju** usklađivanjem sektorskih politika i razvojnih dokumenata s načelima zaštite i promocije uporišnih vrijednosti, prioritetima i usmjerenjima prostornog razvoja te sagledavanjem potencijalnih instrumenata provedbe planiranog prostornog razvoja u svim sektorima;
- 8. aktivna prilagodba dinamici promjena** jačanjem kapaciteta hrvatskog prostora i sustava prostornog uređenja za prilagodbu posljedicama klimatskih promjena, društvenim promjenama, gospodarskim trendovima i tehnološkom napretku te za smanjenje rizika od katastrofa.

Opći cilj, to jest uravnotežen i održiv prostorni razvoj, kao i postavke koncepcije Strategija planira ostvariti usmjeravanjem aktivnosti temeljem pet utvrđenih razvojnih prioriteta s ukupno 26 strateških usmjerenja prostornog razvoja.

B) Trendovi dugoročnog razvoja u dokumentima državne razine s pogledom na 2050. i 2070. godinu

Osim donesenih strateških dokumentata - Strategije prostornog razvoja RH do 2030. godine i Strategije prometnog razvoja RH za razdoblje od 2014. – 2030., u proceduri su još dva nacrtana prijedloga strategija od važnosti za sustav prostornog uređenja: Strategija niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do 2030. godine s pogledom na 2050. godinu i Strategija prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. s pogledom na 2070. (tzv. Bijela knjiga). U izradi je i Akcijski plan za provedbu strategije prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2019. do 2023. godine.

Stupanjem na snagu Pariškog klimatskog sporazuma, 4. studenoga 2016. godine, države članice EU-a prihvatile su nove energetske i klimatske ciljeve EU 2030: smanjenje emisija stakleničkih plinova za 40 % ispod razine iz 1990., najmanje 27 % udjela obnovljivih izvora energije u potrošnji energije i najmanje 27 % uštede energije u usporedbi s njenom potrošnjom bez primjene mjera.

Europska komisija naglasila je da je za globalni prelazak na čistu energiju potrebno promijeniti načine ulaganja i poticaje u cijelom spektru politika. Kao ključni prioritet EU-a navodi se stvaranje otporne energetske unije, koja će svojim građanima biti u stanju osigurati sigurnu, održivu, konkurentnu i povoljnu energiju. Kako bi se to ostvarilo, potrebno je nastaviti provoditi ambiciozne klimatske mjere i napredovati u drugim aspektima energetske unije. Dekarbonizacija, energetska tranzicija i ublažavanje odnosno prilagodba klimatskim promjenama dugoročno će utjecati na sva područja ljudskog djelovanja i načina života. Pritom će prostorno i urbanističko planiranje, kao multidisciplinarna djelatnost koja objedinjava sve aspekte djelovanja u prostoru, biti jedan od glavnih stupova razvoja prema niskougljičnom društvu, posebice uzevši u obzir da su prostorni planovi instrumenti provedbe sa snagom i pravnom prirodom podzakonskog propisa.

Glavni izazovi u idućem kratkoročnom i dugoročnom razdoblju vezani su za klimatske rizike i osjetljivost i energetska tranziciju prije svega u sektoru mobilnosti i zgradarstva. Rješenja prilagodbe velikim će dijelom utjecati na prostorno planiranje i rješenja u urbanističkim planovima, te stoga od početka treba voditi računa o integriranom procesu i suradnji urbanista, klimatologa i energetičara.

Dokument koji ima dugoročniji pogled na održivi razvoj je Sporazum gradonačelnika za klimu i energiju - *Covenant of Mayors for Climate&Energy* (Zaključak o prihvaćanju: SI.GI.GZ 17/16) kojim se Grad Zagreb obvezao smanjiti emisije CO₂ (i, prema mogućnosti, drugih stakleničkih plinova) na svom području za najmanje 40 % do 2030. godine učinkovitijom upotrebom energije i većom upotrebom obnovljivih izvora energije. Slijedom navedenog sporazuma, u roku od dvije godine od donošenja navedenog Zaključka, znači do 22. rujna 2018., Grad treba donijeti Akcijski plan za održivu energiju i borbu protiv klimatskih promjena (SECAP).

C) Potrebe i mogućnosti prostornog razvoja Grada Zagreba

Potrebe i mogućnosti prostornog razvoja nije moguće promatrati kao strogo zasebne teme, već isključivo u okviru cjelovitog razvojnog procesa, a prilikom njihove artikulacije treba imati na umu njihovu međuovisnost i preklapanje pojedinih segmenata.

IV.1.2.1. Jačanje uloge Grada Zagreba u državnom i europskom okviru

Kao njezin glavni grad, Zagreb ima dominantnu ulogu u sustavu prostornog razvoja Republike Hrvatske, a kao glavni grad jedne od njezinih članica i regionalno središte sudjeluje u sustavu razvojnih središta Europske unije.

U sustavu europskih naselja Zagreb sudjeluje kao grad srednje veličine i razvojno središte europske regije. U klasifikaciji Mreže za istraživanje globalizacije i svjetskih gradova (*Globalization and World Cities Research Network - GaWC*), kojom se gradovi temeljem financijsko-pravnih pokazatelja stratificiraju sukladno potencijalu za povezivanje, Zagreb je 2015. bio svrstan u kategoriju *Gamma +* (središte manje gospodarske regije), da bi 2016. bio preveden u višu kategoriju *Beta –* (središte gospodarske regije srednje veličine). Zagrebu najbliža analogna središta (centri europskih regija / *GaWC Beta +* do *Beta -*) su Budimpešta, Bratislava i Beograd, a najbliže razvojno središte višeg razreda (*Alpha-* / sekundarni centar europske mreže gradova) jest Beč; sva četiri od Zagreba su udaljena oko 300 km zračnom linijom, odnosno približno 350 do 400 km cestom ili željeznicom.

Interes i potreba Grada Zagreba je daljnje jačanje njegove uloge u sustavu europskih razvojnih središta. Značaj Zagreba kao prometnog čvorišta daje mu, u prostornom pogledu, komparativnu prednost za lakše ostvarenje tog cilja, dok njegov geografski smještaj u europskom prostoru, na većoj udaljenosti od podjednako snažnih ili većih središta, djeluje dvojako: čini ga najvećim razvojnim središtem u široj regiji, no istodobno otežava umrežavanje, odnosno gospodarsku i drugu razmjenu s podjednako velikim i drugim središtima. Taj aspekt posebno naglašavaju postojeće nepovoljne okolnosti koje proizlaze iz kasnijeg uključivanja države u gospodarski sustav Europske unije, poput već uspostavljenih gospodarsko-prometnih tokova koji zaobilaze područje Hrvatske i Zagreba.

Jačanje uloge Zagreba u europskom razvojnom sustavu nalaže potrebu jačeg prometnog umrežavanja, privlačenja sadržaja europskog značaja (značajnijih poslovnih sadržaja, ali neizostavno i europskih institucija) te nastavak profiliranja kao kulturnog središta. Pritom prometni, a većim dijelom i poslovno-institucionalni aspekt izlaze izvan okvira mogućnosti Grada Zagreba, te je za njihovo ispunjavanje nužna suradnja Grada i Države.

IV.1.2.2. Integralni razvoj gospodarstva s težištem na poslovnim sadržajima i uslužnim djelatnostima

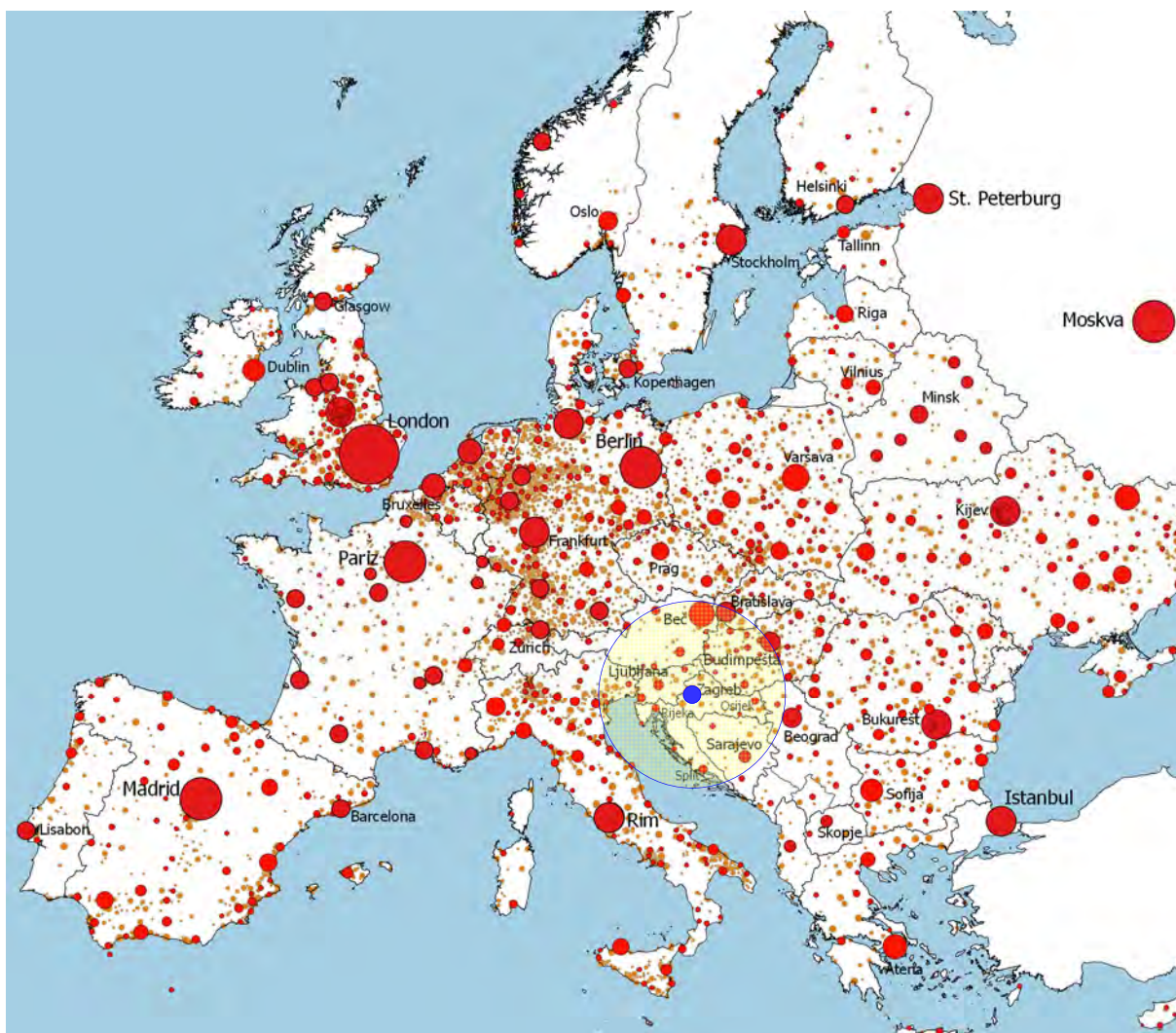
U proteklom 30-godišnjem razdoblju, u gospodarskom pogledu Zagreb se transformirao iz najvećeg proizvodno-prerađivačkog industrijskog središta u najveće poslovno i trgovačko-uslužno središte Republike Hrvatske.

Poslovni sadržaji

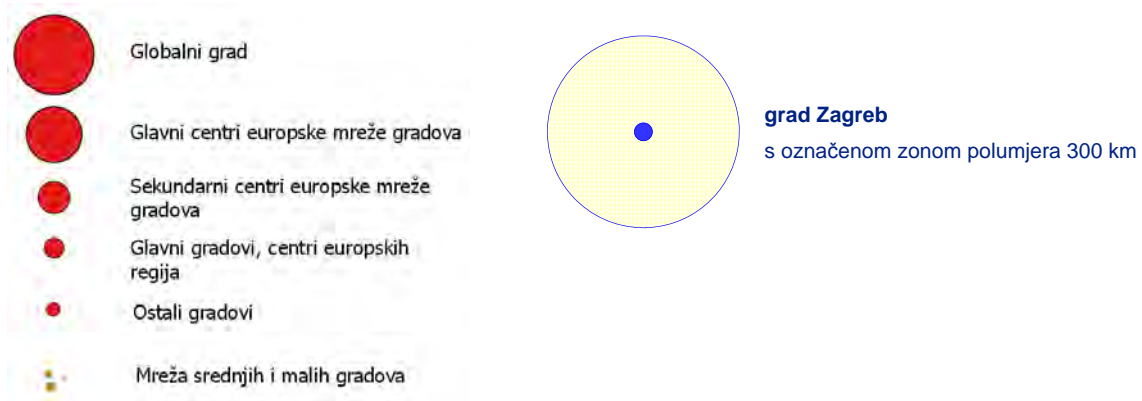
Uloga Zagreba kao glavnog upravnog središta države privlači administrativno-poslovne sadržaje i u širem središnjem prostoru grada raste obuhvat poslovnih zona. One pritom ne ostaju ograničene samo na poslovne sadržaje, već, sukladno potrebama korisnika, uključuju raznovrsne

Prikaz 38. Zagreb u europskom sustavu naselja

LEGENDA

Izvor podataka: GIS baza Eurographics

Obrada: Hrvatski zavod za prostorni razvoj (*Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske*)
Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

prateće djelatnosti, prije svega uslužnog karaktera, te društvene i javne sadržaje, a u određenoj mjeri i stanovanje. Time integracija „čistih“, administrativno-poslovnih djelatnosti i pratećih sadržaja jača gospodarsku osnovu i pridonosi razvojnjoj dinamici Grada.

Prostorne mogućnosti za daljnji integrirani razvoj poslovnih djelatnosti u Gradu Zagrebu postoje, no njihova će realizacija ovisiti o interesu gospodarskih i drugih subjekata.

Turizam

Turizam je gospodarska djelatnost koja u Gradu Zagrebu bilježi najveći rast. Na njegov značaj upućuje i Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. (NN 55/13), apostrofirajući turistički potencijal Grada Zagreba i zagrebačke regije naročito u sljedećim tematskim područjima:

- u grani (“grupi proizvoda”) zdravstvenog turizma: medicinski turizam,
- u grani kulturnog turizma: gradski turizam i turizam baštine,
- u grani poslovnog turizma: turizam asocijativnih i korporativnih skupova.

Kao područja sekundarnog značaja navode se turizam događanja, gastronomski i enološki, te omladinski turizam.

Turistička ponuda Grada ograničena je primarno na područje grada Zagreba. Koncerti i slične manifestacije prostorno su vezani za Koncertnu dvoranu „V. Lisinski“, Arenu Zagreb, Dom sportova ili veće sportske objekte; sličan je i opseg sportskih manifestacija. Kongresni turizam ograničen je na lokacije mahom ugostiteljskoga i/ili poslovnog karaktera u središnjem dijelu grada Zagreba ili uz jake prometne pravce. Za kulturni turizam najvredniji je središnji prostor Zagreba i groblja Mirogoj. Zdravstveni turizam, gotovo isključivo korektivnog karaktera, zastupljen je u manjoj mjeri, no s trendom kontinuiranog rasta.

Boravak turista na području Grada Zagreba podrazumijeva mogućnost zadovoljavanja različitih njihovih potreba, prije svega smještaja i prehrane, što pruža vrlo dobru osnovu za uključivanje drugih grana gospodarstva i društvenih djelatnosti i plasman njihovih proizvoda. U domeni gospodarstva to se prije svega odnosi na poljoprivredne djelatnosti, obrt, trgovinu i usluge.

Jedno od temeljnih obilježja zagrebačkog turizma je kratak boravak posjetitelja u Gradu, osobito prilikom zabavnih i sportskih manifestacija. Produljenje njihova boravka imalo bi pozitivan učinak na gospodarstvo. Mogućnost za to pruža proširenje ponude uvođenjem novih atraktivnih sadržaja, ali i njihova disperzija u druge dijelove grada. U tom smislu treba nastaviti s jačanjem društvene infrastrukture kao dodane vrijednosti, valorizacijom i širenjem ponude na ruralni prostor Grada te poticanjem povezivanja s lako dostupnom širom regijom, prije svega s područjem aglomeracije, koja uvođenjem u turističko tržište Grada i sama profitira prezentacijom svojih kulturnih vrijednosti i razvojem vlastitih gospodarsko-ugostiteljskih potencijala. Dobru osnovu za to pružaju akcijski planovi razvoja pojedinih grana turizma te već započeti projekt širenja biciklističke infrastrukture kao poticaja za razvoj cikloturizma.

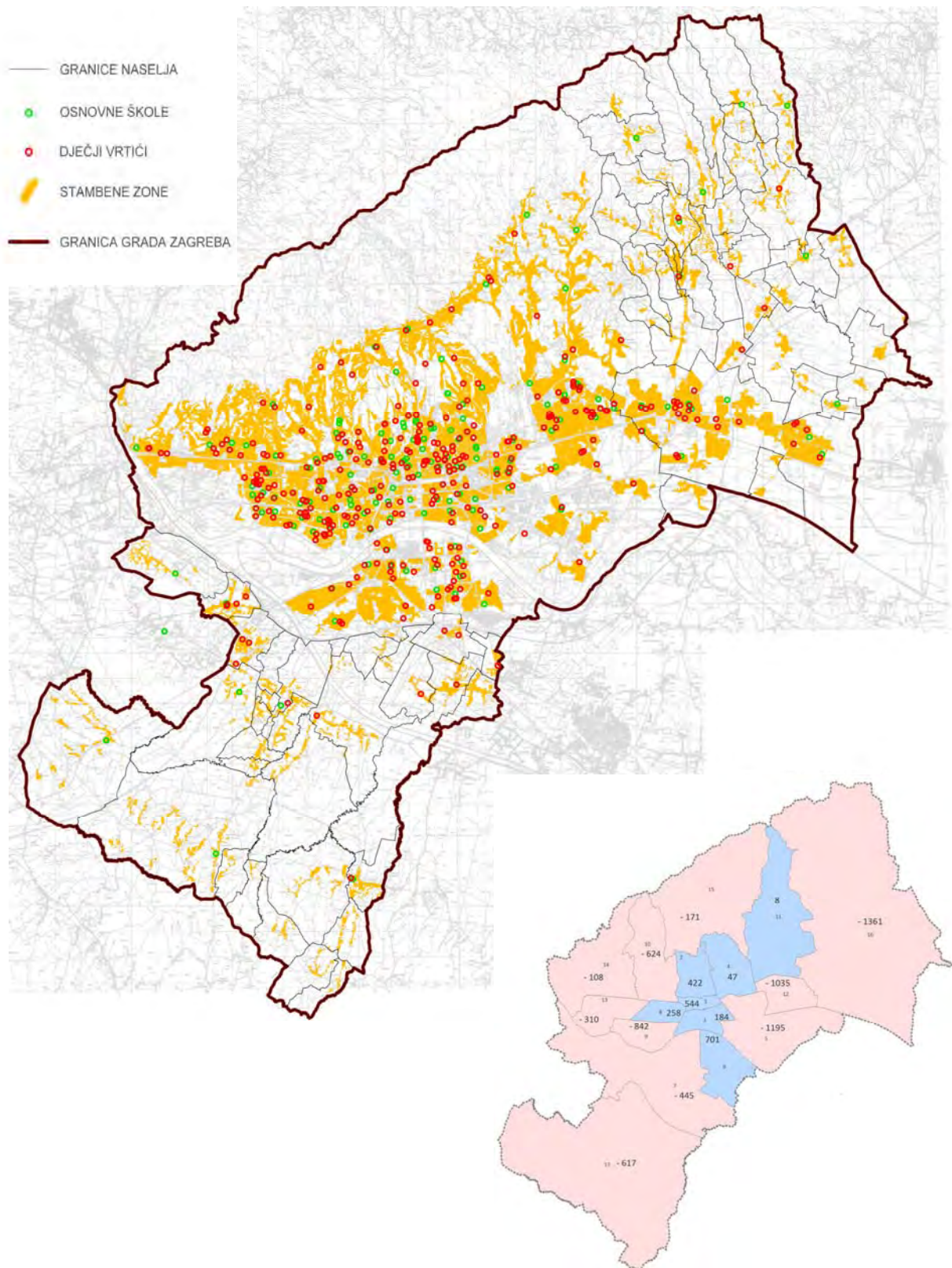
IV.1.2.3. Podizanje kvalitete životnog okruženja – stvaranje ugodnoga i uređenoga grada

Standard stanovanja

Suvremeni urbani standard naselja podrazumijeva mogućnost zadovoljenja svih potreba njegova stanovništva u samom naselju ili u što bližem susjedstvu.

Prikaz 39. Prostorna distribucija dječjih vrtića i osnovnih škola s pregledom potreba za širenjem mreže

Obrada: Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada, Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba

a) Prometna i komunalna infrastruktura

Jedna od osnovnih potreba stanovništva je adekvatna infrastrukturna opremljenost. Mrežu komunalne i energetske infrastrukture potrebno je proširiti na sve naseljene dijelove Grada Zagreba.

b) Odgoj i obrazovanje

Suvremeni način života zahtijeva jaku mrežu javnih i društvenih sadržaja kao potporu stanovanju. To se prije svega odnosi na ustanove za odgoj i obrazovanje, socijalne ustanove i zdravstvo.

Razvoj mreže predškolskih i školskih ustanova neposredno je vezan za zone stanovanja. Pritom su za gusto naseljene urbane cjeline definirani i kriteriji najveće udaljenosti navedenih ustanova od stambenih zona, dok za slabije naseljene dijelove treba osigurati njihov optimalni razmještaj sukladno stvarnim potrebama.

Širenje mreže predškolskih i školskih ustanova nalažu uočene potrebe i važeći propisi. Tako kapacitet zgrade dječjeg vrtića proizlazi iz broja predškolske djece u sklopu predviđenoga gravitacijskog područja, odnosno planiranog obuhvata djece u dječje vrtiće, no u nju se može smjestiti najviše deset odgojno-obrazovnih skupina. Optimalni kapacitet vrtića je 200 djece. Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (NN 63/08, 90/10) određuje da dječji vrtić optimalne veličine ima od 17 do 20 odgojnih skupina redovitoga programa ili 340 do 400 djece ukupno, a dječji vrtić s područnim odjelima optimalne veličine ima 30 odgojnih skupina ili 600 djece. Dječji vrtić može imati i samo jednu odgojnu skupinu s najviše 25 djece. Površina potrebnog zemljišta za izgradnju zgrade vrtića i uređenje građevne čestice treba biti najmanje 30 m² po djetetu, a ako se zemljište dječjeg vrtića nalazi uz postojeće slobodne zelene površine, najmanje 15 m² po djetetu. Udaljenost dječjeg vrtića od mjesta stanovanja u pravilu je najviše 1.000 m.

Kod određivanja lokacija i kapaciteta vrtića u Gradu Zagrebu primjenjuju se odredbe državnog pedagoškog standarda, s time da se u urbanim naseljima Zagreb i Sesvete gravitacijska udaljenost ograničava na 200 do 400 m, a tek iznimno 1.000 m. Broj djece predškolske dobi određuje se sa 8% broja stanovnika, s tim da je obuhvat predškolskim ustanovama 76 %.

Prostorne potrebe za osnovnoškolskim ustanovama definiraju se i realiziraju sukladno mreži osnovnih škola koju određuje nadležni Gradski ured za obrazovanje, kulturu i sport. Za svaku školu određuje se pripadajuće upisno područje s kojega učenici koji na njemu imaju prijavljeno prebivalište ili boravište imaju pravo pohađati određenu školu odnosno ustanovu koja obavlja osnovnoškolsku djelatnost. Osnovna škola ima najmanje osam razrednih odjela, tj. najmanje po jedan razredni odjel od I. do VIII. razreda. Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja (NN 63/08) iznimno dopušta školama s otežanim uvjetima rada i posebnim odgojno-obrazovnim ustanovama da imaju manji broj razreda, odnosno da ustroje kombinirane razredne odjele. Isti standard kao optimalan broj učenika u razrednom odjelu navodi 20 (s time da dopušta kretanje tog broja u rasponu od 14 do 28), optimalnom školom smatra onu sa 16 do 20 razrednih odjela i s podjednakim brojem razrednih odjela svakog razreda, te nalaže rad u jednoj smjeni: poludnevno, produljeno ili cjelodnevno.

U slabije naseljenim područjima organizira se prijevoz djece do škole.

c) Socijalna zaštita i zdravstvo

Manje zdravstvene ustanove lokalnog značaja (područni objekti domova zdravlja) također se trebaju nalaziti u blizini stambenih zona. Socijalne ustanove razmještaju se sukladno vrsti i

potrebi. Ustanove za brigu o starijim i nemoćnim osobama nerijetko se izmiču iz središnjih dijelova grada u suburbana područja.

Razvoj zelene infrastrukture

Za održivi razvoj urbane cjeline Grada od posebne je važnosti prirodni okoliš. Njegova uloga najizraženija je u dijelovima Grada Zagreba gdje je najmanje zastupljeno, to jest u urbanim cjelinama veće gustoće izgrađenosti. Gradsko zelenilo izrazito pozitivno utječe na mikroklimu grada, pri čemu visoko bilje - grmlje i stablašice imaju važnu ulogu u zaštiti zdravlja stanovništva. Visoko raslinje pročišćava zrak i djeluje kao zaštita od buke i elektromagnetskog zagađenja. Zelena infrastruktura vrlo je vrijedna sastavnica urbane matrice i nužno ju je održavati i razvijati usporedo s razvojem izgrađene strukture.

Unapređenje urbane mobilnosti s osloncem na javni prijevoz i nemotorizirani promet

U velikim urbanim sredinama u široj regiji već je ranije prepoznata potreba redukcije individualnog automobilskeg prometa uz jačanje uloge javnog gradskog prijevoza kao okosnice sustava urbane mobilnosti te poticanje pješačkog prometa. Među najboljim primjerima za to je grad Beč, koji, kao najbliže urbano središte višeg reda u europskoj mreži gradova, predstavlja mjerodavnu referentnu točku za Zagreb. Unatoč porastu broja stanovnika, u razdoblju od 1999. do 2014. u Beču je udio automobilskeg i motociklističkeg prometa smanjen s 36 na 28 %, a istodobno je udio javnog gradskog prijevoza porastao s 33 na 39 %. Pritom se 26 % prometa odvija pješice, a 7% biciklom, što znači da nemotorizirani promet čini čak trećinu ukupne količine prometa.

Na stručnim skupovima međunarodnog projekta CIVINET čiji je cilj poticanje razvoja urbane mobilnosti, održanima u Zagrebu 2014. i 2015. godine, kao okosnica sustava urbane mobilnosti apostrofirani je organizirani javni gradski prijevoz. Unatoč tome, u Zagrebu je težište i dalje na najnepovoljnijem obliku prijevoza – individualnom automobilskeg prometu, koji u ukupnom prometnom opterećenju sudjeluje s preko 50 %, dok su javni prijevoz i nemotorizirani promet zastupljeni u udjelu od po 34 i 15 % (3 % biciklistički, a 12 % pješački promet).

Jedan od osnovnih čimbenika (ne)korištenja javnog prijevoza nesumnjivo je isplativost za korisnika, tj. odnos cijene karte i kvalitete usluge. Puna cijena karte za javni prijevoz u Zagrebu je, u odnosu na prosječnu plaću, više nego peterostruko skuplja od karte u Beču; no nakon što je, u veljači 2017., uvedena karta niže cijene (4 kn za 30 minuta vožnje), u Zagrebu je izrazito poraslo korištenje sredstava javnog prijevoza. U očitovanju Gradskog ureda za gospodarstvo, rad i poduzetništvo iz listopada 2017. navodi se da je u prvom polugodištu 2017. prodano 12,4 milijuna pojedinačnih karata, što je u odnosu na 5,6 milijuna prodanih u prvom polugodištu 2016. porast od čak 121 %.

- razvoj sustava javnog prijevoza

Osnovne sastavnice javnog prijevoza Grada Zagreba čine željeznički, tramvajski i autobusni podsustav.

Željeznički prijevoz najvećeg je kapaciteta i najekonomičniji. Osnovno je sredstvo povezivanja Grada Zagreba s njegovim gravitacijskim područjem, no ima važnu ulogu i u gradskom prijevozu. Ograničen je na postojeće željezničke koridore: transverzalu istok - zapad kroz središte Zagreba i Sesveta, te pravce od središnjeg dijela Zagreba prema Karlovcu i Sisku. Stvaranjem sustava integralnog javnog prijevoza za područje Grada Zagreba, Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije može se očekivati porast udjela željezničkog prometa. Predviđeno je širenje regionalne željezničke mreže i povezivanje u prsten oko Medvednice.

Male dimenzije, niska razina buke i prilagođenost gradskim prometnicama u kombinaciji s razmjerno visokim kapacitetom čine tramvajski prijevoz najpogodnijim za urbanu matricu. Taj podsustav prisutan je samo u gradu Zagrebu. S druge strane, autobusni podsustav najmanjeg je kapaciteta, ali je jedini koji se može koristiti za prometovanje do dijelova grada Zagreba i prigradskih naselja na obroncima Medvednice. Pojedine autobusne linije izlaze izvan administrativnih granica Grada Zagreba i sudjeluju u javnom prijevozu šire regije.

Kapacitet tramvajskog prometa oko 2,5 puta je veći od autobusnoga, uz veću protočnost. Prednosti uporabe tramvaja nalažu širenje mreže, sukladno planovima i potrebama, na cjelokupno urbano područje Zagreba južno od Medvednice, kao zamjenu za autobusni, ali i automobilski prijevoz. Posebno se nameće potreba boljeg povezivanja tramvajskim prijevozom novih naselja u Novom Zagrebu, te na zapadu i istoku grada, kao i uspostavljanje radijalnih linija oko središnjeg područja grada.

Planiranje širenja mreže pojedinih podsustava treba promatrati unutar cjelovitog sustava, uz obvezu intermodalnog povezivanja, koje mu značajno podiže razinu djelotvornosti. Navedeno nalaže progušćivanje i racionalan raspored terminala te formiranje *Park and Ride* parkirališta na rubnim dijelovima sustava i, dodatno, u čvorištima na obodu urbane jezgre Grada.

Karakteristike i kapacitet postojećih podsustava javnog gradskog prijevoza Grada Zagreba daju mu, uz uvjet širenja i progušćivanja (u prvom redu tramvajske) mreže i bolje intermodalno povezivanje, potencijal za zamjenu velikog dijela automobilskog prometa i posljedično prometno opterećenje urbanih dijelova.

- poticanje nemotoriziranog prometa

Bitnu komponentu urbane mobilnosti čini nemotorizirani promet – pješački i biciklistički. Obje kategorije potencira se više nominalno nego stvarno i trenutačno su podređene automobilskom prometu. Promet u mirovanju često se rješava na račun pješačkih površina. Biciklistički promet u pravilu se također potiče nauštrb pješačkoga, formiranjem biciklističkih traka na pješačkim površinama.

Poticanje i razvoj pješačkoga i biciklističkog prometa jedna je od osnova održive urbane mobilnosti i nužna potreba budućeg prostornog razvoja. Moguće ju je ostvariti u sklopu mjera za poticanje javnog prijevoza i redukciju individualnog automobilskog prometa.

Participacija građana u oblikovanju javnih prostora i uređenju dijelova Grada

U Gradu Zagrebu, primarno u njegovim urbanim dijelovima, uočava se rastući senzibilitet građana za urbani i prirodni okoliš i spremnost na aktivnije sudjelovanje u oblikovanju i uređenju prostora Grada.

Pravni okvir omogućuje građanima kontinuirano iznošenje prijedloga i zahtjeva za uređenje Grada, s time da je njihovo sudjelovanje u prostornom planiranju i formalno predviđeno u postupku izrade i donošenja prostornih planova, podnošenjem primjedbi i prijedloga (na koje, u slučaju neprihvatanja, moraju dobiti odgovor) tijekom javne rasprave o prijedlogu plana. Drugi način utjecaja na oblikovanje dijelova Grada potencijalno se ostvaruje djelovanjem kroz tijela lokalne samouprave. Kako se ni jedan od tih načina djelovanja ne može smatrati u potpunosti zadovoljavajućim s obzirom na potrebe, sve je prisutnije i djelovanje građana izvan sustava uprave, preko udruga civilnog društva i tematskih platformi te javnih skupova koji su sredstvo za neposredno izražavanje interesa.

U izvještajnom razdoblju zabilježeno je više inicijativa građana za aspekte uređenja prostora Grada ili za očuvanje javnih prostora. Među primjerima prve vrste izdvaja se angažman građana u cilju regulacije postave krovnih antenskih prihvata bežične telekomunikacije. Ona je, Pravilnikom o jednostavnim građevinama i radovima, 2009. godine uvrštena u radove za koje nije

potrebna građevinska dozvola, čime je ukinuta mogućnost njezine regulacije od strane regionalne i lokalne samouprave, odnosno zajednice.

U kratkom roku pokazalo se da neregulirano postavljanje krovnih antenskih prihvata na velik broj lokacija u gusto izgrađenim sredinama i zonama stalnog boravka ljudi nagrđuje sliku naselja, kao i Grada Zagreba u cjelini. Pritom je dio navedenih prihvata postavljen na građevine okružene višim zgradama, tako da su emiteri u visini stanova, a emitirani ili reflektirani snop neposredno zahvaća prostore za stalni boravak ljudi. Neupitno je da neuređenost postave krovnih prihvata negativno utječe na kvalitetu stanovanja, realno snižava vrijednost nekretnina i potencijalno ugrožava zdravlje građana.

Rastuće nezadovoljstvo građana Grada Zagreba u proteklom se razdoblju manifestiralo brojnim prosvjedima i učestalim pritužbama. Opravdana zabrinutost za zdravlje uz protivljenje nagrđivanju urbanog okoliša rezultirala je iznimnim odzivom građana i udruga civilnog društva tijekom javnih rasprava o izmjenama i dopunama generalnih urbanističkih planova (GUP-ova) grada Zagreba i Sesveta 2014. godine, kad se izuzetno velik udio pojedinačnih primjedbi (više od 37 %) odnosio samo na navedenu temu. Grad je uvažio interes građana i temeljem njihovih prijedloga, u okviru svojih pravnih ovlasti i u skladu s važećom legislativom, u odredbe GUP-ova grada Zagreba i Sesveta ugradio mjere koje treba ispuniti kod postave novih vanjskih sklopova bežične telekomunikacijske infrastrukture. Time problem postojećih krovnih prihvata nije otklonjen, ali je ograničena njihova nekontrolirana ekspanzija, bez – sudeći po podacima samih teleoperatera – utjecaja na pokrivenost signalom.

Osim što pozitivno utječe na lice Grada, navedena mjera potencijalno doprinosi većoj ulozi optičkog razvoda kao temelja suvremenog telekomunikacijskog sustava Grada.

Daljnji razvoj civilnog društva, koji potenciraju EU i Republika Hrvatska, te jačanje svijesti građana o održivom razvoju i nužnosti očuvanja životnog okoliša pokazuju da će njihov angažman rasti i postati nezaobilazan u uređenju prostora Grada. Angažman građana predviđa i Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske u okviru strateškog usmjerenja [5.2.6. – Razvoj participacijskog modela](#).

IV.1.2.4. Stvaranje uvjeta za daljnji održivi razvoj

Prostorno uređenje i revitalizacija izgrađenih dijelova Grada

Među prioritarnim potrebama uređenja prostora Grada Zagreba jest njegova cjelovita regulacija. Nužno je pristupiti sustavnoj analizi te potom izradi i donošenju planskih dokumenata za oblikovanje još nedefiniranih prostora, odnosno uređenje čitavog područja Grada.

Demografski rast i povećane potrebe stanovništva zahtijevaju širenje izgrađenog područja naselja; zakonska regulacija i gospodarska logika nalažu da se to čini ispunjavanjem slobodnih prostora unutar već formirane matrice, u skladu s temeljnim zasadama održivog urbanog razvoja. Pritom je preobrazba već izgrađenih dijelova grada nesumnjivo opravdaniji način uporabe prostora nego korištenje neuređenog prirodnog zemljišta.

Nužan korak u tome smjeru je urbana obnova zapuštenih i degradiranih područja. To se odnosi prije svega na velike izgrađene prostore unutar urbanih cjelina Zagreba i Sesveta, poput lokacija industrijskih i proizvodnih pogona, koji su nakon gubitka izvorne funkcije prepušteni propadanju. Ti prostori (tzv. *brownfields*) već samom svojom prometnom povezanošću i komunalnom i drugom infrastrukturnom opremljenošću olakšavaju prenamjenu i sanaciju i vrijedan su razvojni potencijal. Urbanu obnovu zahtijevaju i zone supstandardne izgradnje i komunalne opremljenosti.

Navedeni način širenja područja izgradnje najjednostavniji je i ekonomski najpovoljniji u smislu razvoja prometne i infrastrukturne mreže Grada, čije je postojanje preduvjet za gradnju zgrada.

Poticanje ruralnog razvoja

Integracija ruralnog prostora Grada Zagreba u najveću urbanu cjelinu u državi donosi razvojne prednosti, ali istodobno rezultira iznimnom ranjivošću uslijed pritiska na prirodne poljodjelske i šumske površine radi širenja urbanog dijela Grada, dok poljoprivreda kao osnovna djelatnost u ruralnome prostoru gubi na značenju.

Poticanje razvoja ruralnog dijela od posebnog je interesa za Grad, kako iz razloga poticanja poljoprivredne proizvodnje za vlastite potrebe, tako i radi potrebe očuvanja okoliša i održivosti razvoja, u skladu s postavkama i smjernicama Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. - 2020.

Okvir za razvoj ruralnog prostora Grada određen je Programom održivog razvoja poljoprivrede, šumarstva i ruralnog prostora Grada Zagreba 2016. - 2020. (Sl.Gl.GZ 03/16). Programom je naglasak stavljen primarno na stvaranje uvjeta za poticanje poljoprivrede i šumarstva radi podizanja njihove gospodarske konkurentnosti, sukladno proklamiranim strateškim ciljevima razvoja Grada, no određene su i mjere vezane za druge strateške ciljeve - zaštitu okoliša i održivo gospodarenje prirodnim resursima i energijom te za unapređivanje prostornih kvaliteta i funkcija Grada.

Navedeni Program Grada Zagreba naglašava rastuću stambenu i turističku funkciju ruralnih prostora, koji razvitkom prometne infrastrukture postaju sve dostupniji kao odredišta za odmor i/ili zabavu. Slijedom toga potrebno je valorizirati ruralni prostor Grada s obzirom na proizvodni i uslužno-turistički potencijal, odnosno mogućnost da bude konkurentan na tržištu i da uspješno obnaša sve više različitih funkcija, posebno uzimajući u obzir njegove prirodne, krajobrazne i kulturne vrijednosti. Program upozorava da postoji opasnost da se lošim planiranjem izazovu negativne prostorne i strukturne transformacije te treba obratiti posebnu pozornost da se planiranim mjerama to izbjegne.

Zaštita vrijednosti prostora

Potreba zaštite prostornih vrijednosti Grada Zagreba već je obrađena u poglavlju *IV.1.1.3. Izazovi i opterećenja*, te je nema potrebe ponavljati.

Otpornost na promjene

Prijetnja koju klimatske promjene i njihove posljedice predstavljaju za budući prostorni razvoj Grada već je opisana u prethodnim dijelovima ovog izvješća. Zaustavljanje klimatskih promjena nije moguće, a njihovo ublažavanje globalno je pitanje koje prelazi mogućnosti ne samo Grada nego i države.

Unatoč navedenom, Grad Zagreb nužno treba poduzeti mjere za prilagodbu klimatskim promjenama. Mjere zaštite stanovništva od katastrofa i velikih nesreća već se provode, no potrebno je predvidjeti mjere za ublažavanje toplinskog opterećenja u urbanom prostoru. One na području urbane cjeline Zagreba podrazumijevaju prije svega povećanje udjela zelenih površina („zeleni grad“), veći udio vodenih površina („plavi grad“) i promjenu gustoće zgrada („sivi grad“). Rezultati pilot-projekta u dijelu Beča pokazali su da je razmjerno malena promjena izgrađenosti (smanjenje udjela zgrada za 10 % i popločanih/asfaltiranih površina za 20 % uz istodobno povećanje udjela zelenih površina i broja stabala za po 20 %) jako utjecalo na hlađenje ciljanog područja i izbjegavanje stvaranja „toplinskih otoka“.

Najbolji rezultati postižu se kombinacijom navedenih mjera. U pogledu oblikovanja urbanih cjelina za prilagodbu klimatskim promjenama, kao primjere dobre prakse u Gradu Zagrebu treba promatrati planski formirana naselja u Novom Zagrebu.

IV.1.2.5. Integracija razvoja sa širom regijom

Valorizirajući prostor Zagreba nužno je naglasiti njegov nacionalni značaj upravnog, kulturnog, proizvodnog i tržišnog centra – dakle, značaj koji nadmašuje okvire Grada i okolne regije.

Urbana aglomeracija uspostavila je formalni okvir za jaču integraciju i usklađen razvoj Grada i prstena općina koji ga okružuje. Formiranjem aglomeracije dodatno jača središnja uloga Zagreba, no istodobno je stvorena pretpostavka da se učinkovitim planiranjem osigura ujednačiji raspored stanovništva i gospodarskih sadržaja u cjelokupnom aglomerativnom prostoru, uz bolje zadovoljavanje potreba svih sudionika. Pritom se, iako se aglomeracija razmatra primarno kao gospodarstvena kategorija, prilikom planiranja njezina razvoja ne bi smjelo ignorirati prostorni aspekt.

Urbana aglomeracija ne daje stvarnu sliku utjecaja Grada Zagreba na širi prostor. Taj prostor seže preko njezinih granica, varirajući sukladno udaljenosti, gospodarskoj snazi pojedinih entiteta u tom prostoru te u njima realiziranim društvenim i javnim sadržajima. Grad Zagreb realno funkcionira kao gospodarsko, upravno, zdravstveno i kulturno žarište šireg prostora sjeverozapadne Hrvatske, a razvojni trendovi upućuju na daljnje jačanje njegovog gravitacijskog utjecaja uz moguću redefiniciju granica metropolskog područja.

Planiranje razvoja Zagreba ne može biti cjelovito ni realno bez planiranja razvoja njegove regije. S obzirom na navedeno, pokazuje se potreba definiranja prostornog obuhvata „Zagrebačke regije“ temeljem stvarnog metropolitanskog područja Grada Zagreba te integralno planiranje razvoja cjelokupnog njezinog područja.

IV. 2. OCJENA POTREBE IZRADE NOVIH I/ILI IZMJENE I DOPUNE POSTOJEĆIH PROSTORNIH PLANOVA I DRUGIH DOKUMENATA KOJI UTJEČU NA PROSTOR GRADA ZAGREBA

U proteklom četverogodišnjem razdoblju na snagu je stupilo više zakona, uredbi sa zakonskom snagom i podzakonskih akata koji utječu na prostorno uređenje. Uz to se promijenio i pravni status velikog broja bespravno izgrađenih objekata, čije zadržavanje u prostoru utječe na razvojne mogućnosti naselja, dok formiranje aglomeracije nalaže potrebu izrade prostorne dokumentacije šire zone obuhvata.

Među temeljnim kriterijima za ocjenu potrebe izrade novih, ili izmjene i dopune postojećih prostornih planova i drugih dokumenata izdvajaju se sljedeći:

- potreba jačanja već uspostavljenog povezivanja Grada Zagreba sa širom regijom / aglomerativnim područjem,
- plansko uređenje cjelokupnog prostora Grada,
- potrebe održivog razvoja Grada,
- integriranje cjelovitog energetskeg planiranja,
- integriranje mjera za prilagodbu klimatskim promjenama,
- integriranje mjera za poticanje transporta koji poboljšava kvalitetu zraka i klime,
- pravac gospodarskog razvoja, s osloncem na tercijarne i kvartarne djelatnosti,
- podizanje standarda stanovanja i urbane mobilnosti,
- plansko i fizičko uređenje cjelokupnog prostora Grada,
- obveza usklađenja prostorne dokumentacije s važećom legislativom.

IV.2.1. Prostorni planovi

IV.2.1.1. Plansko uređenje cjelokupnog prostora Grada

Kako je već apostrofirano u poglavlju IV.1.4.1., potrebno je u što kraćem roku osigurati plansku regulaciju cjelokupnog gradskog prostora. Navedeno pretpostavlja donošenje urbanističkih planova uređenja čija je izrada propisana Prostornim planom Grada Zagreba i generalnim urbanističkim planovima, kao i triju prostornih planova područja posebnih obilježja.

Prije izrade UPU-a potrebno je provesti analizu stanja na njihovu području obuhvata, jer je kod pojedinih planova ono u međuvremenu dijelom derogirano bespravnom gradnjom ili je zahvaćeno drugim promjenama. Analiza bi trebala dati stvarnu sliku prostora i razvojnih potreba i ponuditi osnovu za eventualnu reviziju UPU-a.

Dio površina Grada Zagreba koristi se suprotno planiranoj namjeni. To se, prije svega, odnosi na površine zahvaćene nezakonitom gradnjom. Radi se najčešće o zelenim, agrarnim ili šumskim površinama, kojima je izgradnjom stambenih ili poslovnih građevina nepovratno promijenjen pokrov i, posljedično, način korištenja. Potreba planskog uređenja tih površina u cilju integralnog planiranja područja Grada nalaže njihovo evidentiranje, valoriziranje i izradu planova sanacije sukladno zakonskoj regulativi.

Određeni koraci prema realizaciji navedenih potreba već su poduzeti. Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba je u sklopu izrade izmjena i dopuna GUP-a grada Zagreba 2017. godine, započeo analizu UPU-a propisanih navedenim GUP-om, s ciljem da se postupno analizira stanje i potrebe na područjima obuhvata svih UPU-a određenih za Grad Zagreb. Za stvaranje planskog okvira regulacije bespravne gradnje pokrenut je pilot-projekt izrade metodologije sanacije

nezakonite gradnje na području Grada Zagreba, koji se detaljnije obrađuje u poglavlju *IV.3.1.1. Mjere predviđene prostornim planovima i aktivnosti za njihovu provedbu.*

IV.2.1.2. Ugradnja mjera energetskeg planiranja i prilagodbe klimatskim promjenama u prostorne planove

Energetsko planiranje i prilagodba klimatskim promjenama su teme koje bi što prije trebalo integrirati u izmjene i dopune važećih i predvidjeti prilikom izrade novih prostornih planova.

Energetsko planiranje treba promatrati kao cjelovit sustav koji podrazumijeva upotrebu obnovljivih izvora energije, potiče energetske efikasnost i što manju emisiju stakleničkih plinova, te optimizira troškove. Kao takav, trebao bi biti sastavni dio pripremnih radova za izradu urbanističkih planova, gradskih projekata i ostalih razvojnih projekata.

Mjere prilagodbe klimatskim promjenama trebale bi obuhvatiti obveznu promjenu odnosa izgrađenih i neizgrađenih površina, uz neizostavno povećanje udjela zelenih i/ili vodenih površina u urbanim dijelovima Grada. S obzirom na intenzitet klimatskih promjena, spomenute je mjere potrebno u što kraćem roku ugraditi u prostorne planove kako bi ih se što prije počelo primjenjivati.

IV.2.1.3. Potreba revizije i priprema izrade novog PPGZ-a i GUP-ova

U proteklom četverogodišnjem razdoblju izrađene su i donesene izmjene i dopune sva tri ključna prostorno-planska dokumenta za područje Grada Zagreba: PPGZ-a i GUP-ova grada Zagreba i Sesveta. Izmijenjene okolnosti u području prostornog uređenja nakon ulaska Republike Hrvatske u EU i prihvaćanja međunarodnih obveza, osobito u smislu održivog razvoja, gospodarenja otpadom i urbane mobilnosti s osloncem na javni prijevoz i nemotorizirani promet, te stvarne promjene u prostoru Grada, već su dovele do revizije PPGZ-a i GUP-ova radi usklađenja s legislativom.

Izrada novog PPGZ-a i novih GUP-ova nesumnjivo je potrebna, ali do donošenja Državnog plana prostornog razvoja nije moguća. Ipak, treba uzeti u obzir da je izmjenama Zakona o prostornom uređenju za donošenje Državnog plana određen razmjerno kratak rok koji istječe 31.12.2019. godine. Sukladno tome, potrebno je započeti s pripremnim radovima i programima za izradu novog PPGZ-a i novih GUP-ova.

IV.2.2. Drugi dokumenti koji utječu na prostor Grada Zagreba

IV.2.2.1. Izrada zajedničkog prostornog razvojnog dokumenta za cjelokupno područje zagrebačke regije

Formiranjem Urbane aglomeracije Zagreb potencirano je funkcionalno povezivanje Grada Zagreba s okolnim područjem. Njegov integralni razvoj nije moguće promatrati izvan prostornog okvira, iz čega slijedi potreba izrade zajedničkog prostorno-razvojnog dokumenta koji će obuhvatiti cjelokupno aglomerativno područje, ali i širi prostor stvarnog metropolitanskog područja Grada Zagreba – Zagrebačke regije („Greater Zagreb 2050“).

Navedeni dokument, Prostorni program razvoja Zagrebačke regije, trebao bi utvrditi globalne smjernice za usklađeno prostorno i društveno-ekonomsko uređenje Zagrebačke regije kako bi se na cijelom metropolitanskom području Zagreba osigurali bolji preduvjeti za brži cjelovit razvoj i napredak i učinkovitije korištenje potencijala koje pruža kompleksan prostorni i razvojni međuodnos.

Navedeni program (programski prostorni plan) pretpostavlja kompleksno sagledavanje stanja i procesa u prostoru regije i usmjeravanje njezina dugoročnog razvitka, čime postaje uporište za multisektorski programski okvir i pristup zajedničkom održivom i integriranom planiranju Grada Zagreba i šire regije te podloga za izradu i donošenje županijskih, općinskih i gradskih planova prostornog razvoja.

U okviru multidisciplinarnog pristupa integriranom policentričnom i ujednačenom teritorijalnom razvoju, Prostorni program razvoja Zagrebačke regije trebao bi obuhvatiti sljedeće:

- specifičnosti Zagreba u sustavu srednjoeuropskih gradova i njegov razvojni potencijal,
- racionalnu organizaciju prostora i prostorni razmještaj sadržaja od zajedničkog interesa,
- usmjeravanje investicijske politike kroz prostorne razvojne planove i zajednički razvoj strateških projekata, tema i mrežnih projekata,
- uspostavu integriranog sustava razvoja prometa i komunalne infrastrukture u sustavu međunarodnih, nacionalnih i međuregionalnih prometnih pravaca,
- unapređivanje i uravnoteženje kvalitete života,
- sociološke međuodnose unutar regije,
- utvrđivanje nedovoljno razvijenih područja i prijedlog mjera za njihovo prostorno unapređenje,
- osiguranje dostupnosti s naglaskom na urbanu mobilnost temeljenu na javnom prijevozu,
- osiguranje otpornosti na promjene i štetne utjecaje,
- uspostavu biološke ravnoteže očuvanjem i zaštitom okoliša.

Navedeno je u skladu s novom Strategijom prostornog razvoja Republike Hrvatske, koja izrijeком ohrabruje prostorno planiranje koje nadilazi administrativno-teritorijalne granice, rješavajući zajednička pitanja. Među mjerama za ostvarenje teritorijalne integracije, Strategija navodi suradnju više jedinica lokalne ili područne (regionalne) samouprave u pripremi zajedničkih ciljeva i programskih polazišta za izradu prostornih planova županija ili prostornih planova uređenja grada, odnosno općine, razmatranjem zakonskog rješenja koje će omogućiti izradu zajedničkih prostornih planova.

IV.2.2.2. Drugi razvojni i regulatorni dokumenti

Uz prostorne planove, na uređenje prostora Grada utječu drugi planovi, strategije i programi kojima se reguliraju pojedini aspekti održivog razvoja. Pregled važećih dokumenata dan je u dijelu **III.3. PROSTORNI PLANOWI U ODNOSU NA DRUGE DOKUMENTE KOJI UTJEČU NA PROSTOR** ovog izvješća.

Uzimajući u obzir dugoročne strategije državne razine, Grad Zagreb bi što prije trebao početi s pripremom dokumenata kojima će definirati svoje sveobuhvatne dugoročne razvojne ciljeve zajedno s regijom. Navedeni dokumenti trebali bi obuhvatiti:

- izradu dugoročne vizije i definiranje ciljeva niskouglijčnog razvoja Grada i šireg regionalnog prostora,
- izradu smjernica prema niskouglijčnom razvoju i prilagodbi klimatskim promjenama da se premosti vrijeme do izrade dugoročne vizije.

U cilju djelotvorne zaštite prirodnih, krajobraznih i kulturno-povijesnih vrijednosti, potrebno je osigurati što bržu izradu Plana zelene infrastrukture Grada.

Posebnu pozornost treba obratiti na horizontalnu i vertikalnu harmonizaciju dokumenata iz područja prostornog planiranja, regionalnog razvoja, mobilnosti, energetike i zaštite okoliša.

IV.2.3. Izrada analiza, programa i studija

U skladu sa zakonskim obvezama i stvarnim potrebama, u postupku pripreme izrade izmjena i dopuna važećih ili izrade novih dokumenata prostornog uređenja, potrebno je odrediti prioritete izrade elaborata i studija kojima će se analizirati pojedine teme i definirati elementi relevantni za prostorno uređenje.

IV.2.3.1. Analize urbanih prostora

U pripremi za reviziju postojećih ili izradu novih prostornih planova uočava se potreba analize urbanog prostora grada Zagreba i Sesveta s naglaskom na karakter izgradnje, potrebe za pojedinim sadržajima, osiguranje dostupnosti i obvezno usklađenje regulacije na graničnom području Zagreba i Sesveta.

Navedene analize trebale bi prethoditi reviziji, odnosno izradi novih planova i drugih dokumenata jer će njihovi rezultati dati smjernice za eventualne promjene u prostoru.

IV.2.3.2. Neiskorišteni planski uređeni prostori

U urbanom prostoru Grada Zagreba postoje veća područja koja su planski uređena, a nerijetko i komunalno opremljena, no nisu stavljena u funkciju ili je prestalo njihovo korištenje. Najveći udio tih prostora čine zone nekadašnjih industrijskih, odnosno proizvodnih sadržaja. Detaljna analiza trebala bi dati stvarnu sliku stanja i podlogu za privođenje tih prostora novoj namjeni.

IV.2.3.3. Urbanističko-energetska studija

Cjelovita obnova postojećih naselja uz integrirani energetska aspekt put je prema oblikovanju niskougličnih dijelova Grada. Izrada urbanističko-energetske studije prva je faza kojom će se dobiti uvid u mogućnosti i optimalna rješenja. Okvirni sadržaj studije trebao bi obuhvatiti sljedeće tematske cjeline:

- a) analizu postojećeg stanja:
 - urbanistički aspekt: šira situacija, podaci o stanovništvu, namjena prostora, struktura izgrađenog prostora, javni prostori, mobilnost, zelena infrastruktura,
 - energetska aspekt: mapiranje po broju stanovnika, broju kućanstava, tipologiji građevina (godina izgradnje, materijali, sustavi), identifikacija korisnika prostora po vrijednostima energetske potrošnje i potencijala uštede, analiza ušteda i definiranje ciljanih vrijednosti, definiranje minimuma obveznih i dodatnih ciljeva uštede, istraživanje mogućnosti OIE potencijala, priprema mapiranja intenziteta energetske potražnje i potencijala uštede energije kako bi se odredile prikladne zone za ciljane aktivnosti emisije stakleničkih plinova itd.;
- b) istraživanje mogućnosti razvoja klimatski neutralnih dijelova grada i uporaba OIE;
- c) istraživanje mogućnosti novih tehnologija i inovativnih rješenja (mreža grijanja i hlađenja, pojedinačna rješenja, dinamika itd.);
- d) modele energetske opskrbe i potražnje s podacima o emisiji stakleničkih plinova;
- e) modele mobilnosti s podacima o emisiji stakleničkih plinova;
- f) ponašanje stanovništva i motivaciju za provođenje mjera energetske učinkovitosti i sl.;
- g) uvjete financiranja i dinamiku realizacije (studija izvedivosti);
- h) pravni okvir;

i) indikatore za proces nadgledanja.

Posebnu pozornost treba obratiti na istraživanje i mapiranje dijelova grada s potencijalom upotrebe obnovljivih izvora energije: solarne energije i geotermalne energije kao alata za izradu prostornih i urbanističkih planova.

Urbanističko-energetsku studiju moguće je izrađivati i kao pripremnu fazu za planiranje novog dijela naselja ili planiranje gradskog projekta.

IV.2.3.4. Urbana mobilnost

Nezadovoljavajuće prometno rješenje, osobito u urbanim dijelovima Grada Zagreba te recentno privlačenje automobilske prometa u središnji prostor grada Zagreba, također zahtijeva cjelovitu analizu stanja i izradu programa i plana mjera za redukciju automobilske prometa u urbanoj matrici, uz unapređenje sustava javnog prijevoza i nemotoriziranog (pješačkog i biciklističkog) prometa, sukladno proklamiranoj potrebi urbane mobilnosti.

Studije koje se odnose na urbanu mobilnost apostrofirao je i ZagrebPlan. One obuhvaćaju:

- cjelovitu programsko-prostornu studiju prometnog sustava Grada Zagreba,
- studiju planirane mreže *Park&Ride* parkirališnih prostora s definiranim kapacitetima pojedinačnih parkirališta,
- studiju unapređenja biciklističkog prometa s planiranom mrežom *Bike&Ride* parkirališta, sustavom javnih bicikala i mrežom biciklističkih površina,
- studiju željezničkog prometa.

Navedene studije trebale bi dati podatke za izradu Plana održive gradske mobilnosti (*Sustainable Urban Mobility Plan* - SUMP) Grada Zagreba, kojoj treba pristupiti sukladno Strategiji prometnog razvoja RH 2017. - 2030., Bijeloj knjizi EU-a o prometu i Smjernicama EU-a za izradu Plana održive urbane mobilnosti.

IV.2.3.5. Analiza bespravne gradnje

Bespravnom gradnjom zahvaćen je cjelokupni prostor Grada. U vrijeme dovršetka ovog izvješća ne postoje konkretni sustavni podaci o vrsti legalizirane građevine, odnosno legalizirane intervencije u prostoru (po vlasništvu zemljišta na kojem je legalizirana intervencija, broju, katastarskoj općini i veličini parcele, namjeni, veličini (TP i GBP), visini, količini prirodnog terena na parceli na kojoj je legalizirana intervencija, širini prometnice s koje se pristupa na parcelu i dr.) te stoga nije moguće točno detektirati situacije u kojima su potrebne mjere sanacije.

Prijavljeni udio bespravnih intervencija u građevinskom fondu Grada bit će poznat tek po isteku novog roka za podnošenje zahtjeva o izvedenom stanju, to jest nakon 30. lipnja 2018., s time da će realni obuhvat biti potrebno utvrditi analizom stanja prema gore navedenim podacima.

IV. 3. PREPORUKE MJERA I AKTIVNOSTI ZA UNAPREĐENJE PROSTORNOG RAZVOJA GRADA ZAGREBA

IV.3.1. Pregled mjera, aktivnosti i zahvata u prostoru predviđenih važećim razvojnim dokumentima

IV.3.1.1. Mjere predviđene prostornim planovima i aktivnosti za njihovu provedbu

Svaki prostorni plan sadrži provedbene mjere po kojima se postupa prilikom realizacije zahvata u prostoru. Njih u ovom izvješću nije moguće niti je potrebno posebno navoditi.

Sukladno potrebama, u cilju omogućavanja realizacije prostornih planova, pokrenuta je izrada pojedinih analiza navedenih u prethodnom poglavlju. Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba provodi analizu UPU-a i pristupa analizi *brownfield* lokacija, a u tijeku je i pilot-projekt vezan uz sanaciju bespravne gradnje.

Pilot-projekt izrade metodologije sanacije nezakonite gradnje na području Grada Zagreba

Izvan okvira prostornih planova, no u cilju prostornog uređenja i definiranja uvjeta za izradu planova sanacije područja zahvaćenih bespravnom gradnjom, Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba i Hrvatski zavod za prostorni razvoj sklopili su Sporazum o poslovima izrade i praćenja provedbe dokumenata prostornog uređenja za 2016. godinu – Pilot-projekt izrade metodologije sanacije nezakonite gradnje na području Grada Zagreba.

Projekt izrade metodologije sanacije nezakonite gradnje trebao bi dati odgovor na sljedeća pitanja:

- kako se može planski intervenirati u prostor koji je nastao mimo plana,
- što znači planirati dio naselja koji se postupkom legalizacije zadržava u prostoru, a nastao je nepoštivanjem većine planerskih odrednica, urbanističkih propozicija i tehničkih zahtjeva (prometna mreža koja između ostaloga ne omogućuje pristup vatrogascima, vozilima hitne pomoći i komunalnim službama, širina poprečnih profila prometnica s propisanim smještajem instalacija, građevni pravci, udaljenost građevina od međe, visina građevina, izgrađenost parcele, prirodni teren na parceli itd.),
- u kojem se proceduralnom postupku provodi tzv. projekt sanacije, te
- iz kojih se sredstava provodi tzv. projekt sanacije.

Sukladno dostupnim podacima i u dogovoru s Hrvatskim zavodom za prostorni razvoj i Gradskim uredom za prostorno uređenje, izgradnju Grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet Grada Zagreba, za pilot projekt odabrana je lokacija u jugoistočnom dijelu grada na granici sa Sesvetama, južno od željezničke pruge u sastavu Mjesnog odbora Stari Retkovec pod nazivom Vrinice – VII. Retkovec. Navedeno naselje formiralo se stihijski devedesetih godina XX. stoljeća, kada je po nalazu urbanističke inspekcije Gradska skupština Grada Zagreba ciljano mijenjala Generalni urbanistički plan grada Zagreba kako bi zonom mješovite odnosno stambene namjene obuhvatila prostore zatečene bespravnom gradnjom.

U trenutku pripreme ovog Izvješća izrada Elaborata privodi se kraju. Detektirani su problemi naselja koji se ponajprije odnose na izoliranost naselja i neposrednu blizinu željezničke pruge, širinu prometnica (koje pritom nemaju nogostupe), nedovoljne površine javne namjene - prije svega nedostatak parkova, dječjih igrališta, dječjeg vrtića i prostora za mjesnu samoupravu. Generalni urbanistički plan grada Zagreba definirao je površinu u naselju za građevine javne i društvene namjene, dok se preostali dio naselja nalazi u bruto zoni mješovite - pretežito stambene namjene. Osnovni problem provođenja mjera sanacije kojima se ponajprije trebaju

osigurati površine javne namjene nisu zapreke odrednica prostorno-planske dokumentacije, već osiguranje financijskih sredstava i rješavanje imovinsko-pravnih odnosa jer je zemljište u privatnom vlasništvu.

IV.3.1.2. Analiza mjera i aktivnosti navedenih u Razvojnoj strategiji Grada Zagreba

Prilikom definiranja mjera i aktivnosti za unapređenje prostornog razvoja Grada Zagreba nužno je uzeti u obzir i valorizirati mjere i aktivnosti koje navodi strateški dokument regionalnog razvoja - Razvojna strategija Grada Zagreba te aktivnosti i zahvate u prostoru Grada koji su predviđeni ili su ih već započela javnopravna tijela.

Za realizaciju šest razvojnih ciljeva koje je definirala, Razvojna strategija Grada Zagreba za razdoblje do 2020. godine navodi 21 razvojni prioritet s ukupno 89 mjera, od kojih svaka predviđa nekoliko indikativnih aktivnosti. Na prostorni aspekt razvoja reflektiraju se 34 mjere, odnosno pojedine njihove aktivnosti. Pritom se veći dio navedenih aktivnosti odnosi na započinjanje ili nastavljanje realizacije projekata koji su predviđeni i/ili obuhvaćeni prostornom i drugom razvojnom dokumentacijom, a dio ih je već realiziran.

Prema razvojnim ciljevima, Razvojna strategija Grada Zagreba navodi sljedeće mjere i aktivnosti s prostornim aspektom realizacije:

- Cilj 1 - ostvarenje konkurentnoga gospodarstva:

- analiza prostornih mogućnosti i kapaciteta grada Zagreba za poticanje gospodarskog razvoja (mjere 1.1.1. i 1.1.2.);
- određivanje lokacije budućeg kreativnog klastera unutar građevnog fonda industrijske graditeljske baštine (u sklopu strateških gradskih projekata) (mjera 1.2.2.);
- povećanje broja turističkih atrakcija / proizvoda podizanjem standarda javnih sadržaja, prezentacijom baštinskih resursa i dr. (mjera 1.2.3.);
- mjere održivog gospodarstva poljoprivrednim i šumskim zemljištem definiranjem poljoprivrednih proizvodnih zona u ruralnom prostoru u prostorno-planskoj dokumentaciji, te sudjelovanje u donošenju prostorno-planske dokumentacije s ciljem zaštite poljoprivrednog i šumskog zemljišta (mjera 1.3.1.).

- stupanj realizacije

Dio navedenih tema već je realiziran. Poljoprivredne proizvodne zone i šume već su definirane prostornim planovima, sukladno zakonskim propisima i zahtjevima i smjernicama nadležnih tijela. Za izradu analize prostornih mogućnosti nema zapreke, no njih je, na osnovnoj razini, već sada moguće iščitati iz važećih prostornih planova, dok detaljnija razina ovisi o vrsti djelatnosti i specifičnim potrebama. Od preostalih tema, lokacija za klaster nije određena, dok se mjera 1.2.3. – povećanje broja turističkih atrakcija u prostornom uređenju realizira samo kroz povećanje broja sadržaja / građevina javne namjene.

- Cilj 2 - razvoj ljudskih potencijala:

Iz aspekta prostornog razvoja, Razvojna strategija predviđa samo mjeru potpore prostornom i funkcijskom razvoju Sveučilišta u Zagrebu, primarno kroz nastavak započetih aktivnosti i djelovanje sukladno donesenoj prostorno-planskoj dokumentaciji (mjera 2.1.1.).

- stupanj realizacije

Važećom prostornom dokumentacijom već su osigurane prostorne pretpostavke za razvoj Sveučilišta.

- Cilj 3 – zaštita prirode, te očuvanje i unapređivanje kvalitete okoliša:

- zaštićivanje gradskih park šuma i drugih zaštićenih dijelova prirode na području Grada u prostorno-planskim dokumentima Grada te, sukladno tome, provođenje aktivnosti predviđenih odredbama za zaštitu (mjera 3.1.3.);
- uključivanje mehanizama zaštite i održivog korištenja obalnog pojasa Save u prostorne planove (mjera 3.1.4.);
- uvrštavanje mjera očuvanja vrsta i područja u sektorske i u prostorne planove, čuvanje granica prostornog obuhvata park šuma i osiguranje očuvanja matrice oblika prostorne organizacije i omjer izgrađenog i neizgrađenog kroz prostorno-plansku dokumentaciju (mjera 3.1.7.),
- u akcijskim planovima upravljanja bukom određivanje, između ostalog, prostorno-planskih mjera zaštite od buke (mjera 3.1.10.),
- izrada i donošenje izmjena prostorno-planske dokumentacije radi produljenja roka odlaganja otpada na odlagalištu Prudinec, određivanje lokacija za uspostavu cjelokupnog sustava gospodarenja otpadom sukladno Planu gospodarenja otpadom Grada Zagreba za razdoblje 2017. - 2022, kao i prometni, infrastrukturni i energetske koridori (uključivo vrelovodnu trasu od TE-TO) do budućeg CGO-a (mjera 3.1.11.).

- stupanj realizacije

U jesen 2017. godine usvojen je Akcijski plan upravljanja bukom Grada Zagreba (SI.GI.GZ 18/17). Izrada Plana gospodarenja otpadom Grada Zagreba za razdoblje 2017. - 2022. započela je u proljeće 2017., po donošenju Plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske. Ostale mjere i aktivnosti već su ugrađene u prostorne planove razine Grada i potrebno je osigurati njihovu provedbu.

- Cilj 4 – unapređivanje prostornih kvaliteta i funkcija Grada:

- u sklopu mjere cjelokupnog planiranja razvoja prostora Grada Zagreba (mjera 4.1.1.), izrada studije prostornog razvoja, analitičkih podloga i kataloga urbanih gustoća, uz ugradnju principa Europske urbane agende i Teritorijalne agende EU 2020 u procese strateškog i prostornog planiranja radi osiguranja usklađenog razvoja Grada i njegove urbane aglomeracije;
- unapređenje zelene infrastrukture Grada (mjera 4.1.2.);
- očuvanje, obnova i održivo korištenje kulturne baštine (mjere 4.2.1. i 4.2.2.)
- integrirana urbana regeneracija gradskog središta (mjera 4.2.3.);
- analiza lokacija gradskih projekata navedenih u prostornim planovima (mjera 4.3.2.);
- aktivnosti za unapređivanje javnog putničkog prometa (mjera 4.4.3.);
- poboljšanje prometa u mirovanju (mjera 4.4.4.);
- unapređivanje biciklističkog prometa (mjera 4.4.6.);
- projektiranje ulica i raskrižja na način da se osigura povećanje sigurnosti sudionika u prometu (mjera 4.4.8.);
- poboljšanje komunalne opremljenosti gradskog područja (mjere 4.5.1. do 4.5.5.)

- stupanj realizacije

Sve navedene mjere, odnosno aktivnosti predviđaju neki način djelovanja na prostor. Analize i studije podrazumijevaju dugo vrijeme za potencijalnu realizaciju (treba imati na umu da Europska urbana agenda još nije definirana), dok se druge mjere mogu realizirati u kraćem razdoblju, prije svega neposrednim djelovanjem i zahvatima u prostoru.

- Cilj 5 – unapređivanje kvalitete življenja:

- analiza postojećeg stambenog fonda (mjera 5.1.1.);
- racionalno planiranje i uređivanje područja za obiteljsku stambenu gradnju (mjera 5.1.2.);
- širenje mreže dječjih vrtića, škola i učeničkih domova, uz izgradnju polivalentnih dvorana, sportskih dvorana, vanjskih vježbališta i bazena u školama koje ih još nemaju (mjera 5.3.2.);
- ujednačivanje rasporeda sportskih građevina u gradskom prostoru izgradnjom novih sadržaja te osuvremenjivanjem i opremanjem postojećih građevina (mjera 5.3.4.);

- stupanj realizacije

Analiza postojećeg stambenog fonda za područje Grada nije provedena. Ostale navedene stavke rješavaju se u kontinuitetu: planiranje svih područja Grada, pa tako i onih za obiteljsku stambenu gradnju, regulirano je prostornim planovima, a sadržaji u prostoru realiziraju se sukladno donesenim programima i stvarnim mogućnostima.

- Cilj 6 – unapređivanje sustava upravljanja razvojem:

U okviru razvojnog cilja 6, Razvojna strategija predviđela je ponajprije administrativne i ekonomske mjere i aktivnosti. Iz područja prostornog razvoja, navode se sljedeće mjere:

- unapređivanje katastarskih i zemljišnih evidencija (mjera 6.3.1.);
- unapređivanje sustava upravljanja podacima o prostoru i stanovništvu Grada (mjera 6.3.3.);
- aktivnosti usmjerene na profiliranje Zagreba kao pametnog grada (mjera 6.4.5.);
- koordiniranje zajedničkih razvojnih aktivnosti i programa Grada Zagreba s jedinicama lokalne i područne samouprave u funkcionalnom području (mjera 6.5.1.).

- stupanj realizacije

Za navedene mjere Razvojna strategija predviđa prije svega upravno-financijski aspekt realizacije. Prve dvije ipak će se neizbježno reflektirati na prostor, dok u ostvarenju drugih dviju ne bi trebalo zaobići njihovu potencijalnu prostornu komponentu.

IV.3.1.3. Aktivnosti i zahvati u prostoru koji su u tijeku ili su predviđeni planskom i programskom dokumentacijom javnopravnih tijela

a) Razvoj mreže društvenih i javnih sadržaja

- Predškolske ustanove

Programom javnih potreba u predškolskom odgoju i naobrazbi te skrbi o djeci rane i predškolske dobi Grada Zagreba za 2017. (Sl.Gl.GZ 24/16) i Planom mreže dječjih vrtića na području Grada Zagreba (Sl.Gl.GZ 02/17), do 2020. godine je planirano formiranje 122 nove odgojno-obrazovne skupine na ukupno 29 lokacija, uključujući deset skupina u KBC-u Zagreb. Za to je navedenim Programom predviđena adaptacija ili pridruživanje osam postojećih prostora, te izgradnja jedanaest zamjenskih građevina i devet namjenskih objekata na novim lokacijama.

- Kapitalni objekti

Veći projekti društvene i javne infrastrukture koji predviđaju prenamjene značajnih prostora (npr. „Gredelj“) kontinuirano se razvijaju, no u vrijeme izrade ovog Izvješća još nisu dospjeli do stupnja koji bi omogućavao prognoziranje početka njihove realizacije u prostoru.

b) Razvoj infrastrukturnih sustava

- Sustav vodoopskrbe i odvodnje

Sukladno odredbama Pravilnika o graničnim vrijednostima emisija otpadnih voda (NN 80/13), odnosno njime preuzete Direktive 91/271/EEC o postupanju s otpadnim vodama u EU (*Direktiva Vijeća od 21. svibnja 1991. o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda*, Službeni list EU br.15/Sv.1, L 135/40), za sve aglomeracije veće od 10.000 ekvivalent stanovnika (ES) mora se osigurati III. stupanj pročišćavanja komunalnih otpadnih voda iz sustava javne odvodnje prije ispuštanja u vode u osjetljivom području. Rokovi za ispunjavanje obveza iz Direktive za svaku su aglomeraciju u Hrvatskoj određeni Planom provedbe (revidiranim) vodno-komunalnih direktiva još 2010. godine, tijekom pregovora o pristupanju Hrvatske EU,

Aglomeracije veće od 10.000 ES na području Grada Zagreba su aglomeracije Zagreb, za koju je navedenim Planom za 2018. predviđeno opterećenje od 1.221.152 ES, i Glavničica s predviđenim opterećenjem od 10.561 ES. Za aglomeraciju Zagreb potrebno je dograditi postojeći Centralni uređaj za pročišćavanje otpadnih voda Grada Zagreba (CUPOVZ) na III. stupanj pročišćavanja. Za aglomeraciju Glavničica predviđena je izgradnja zasebnog uređaja. Rok za ispunjavanje obveze iz Direktive, odnosno Pravilnika, za aglomeraciju Zagreb istječe 31.12.2018., a za aglomeraciju Glavničica 31.12.2020.

S obzirom na navedenu obvezu te na obvezu povezivanja naselja Odra, Hrašće, Mala Mlaka i Veliko Polje u južnom dijelu Grada Zagreba na sustav javne odvodnje Grada do 31.12.2018., uz potrebu širenja navedenog sustava kako bi njime bio obuhvaćen što veći dio stanovništva, Vodoopskrba i odvodnja d.o.o. pripremila je projekt unapređenja sustava javne odvodnje Grada Zagreba koji obuhvaća:

- izgradnju III. stupnja pročišćavanja CUPOVZ-a,
- proširenje kanalizacijske mreže istočnog područja Gradske četvrti Sesvete,
- izgradnju sustava odvodnje sjeveroistočnog područja GČ Sesvete (aglomeracija Glavničica) sa spojem na postojeći sustav Grada Zagreba,
- proširenje kanalizacijske mreže naselja Mikulići, Fratersčica, Lukšić i Bijenik u sjevernom dijelu grada Zagreba,
- izgradnju kolektora II. paralela – Novi Zagreb i kolektora Velikopoljska.

Projektom se osigurava cjelovito rješavanje prikupljanja i odgovarajućeg pročišćavanja otpadnih voda te povećanje broja priključaka, tj. stanovnika priključenih na sustav javne odvodnje, uz istovremenu zaštitu podzemlja i savskog vodonosnika, zaštitu vodotoka Save kao recipijenta otpadnih voda i smanjenje rizika od plavljenja.

- cestovna mreža

U planu je proširenje magistralne cestovne infrastrukture na području Grada Zagreba. Nakon dovršetka gradnje dionica autoceste A11 u južnom dijelu Grada Zagreba i formiranja čvora na A3 (zagrebačkoj obilaznici), ostala je potreba povezivanja cestovne mreže Grada s navedenim čvorom, dok je na sjeveroistočnom dijelu Grada potrebno ostvariti uvjete za povezivanje sa zagorskim dijelom "zagrebačkog prstena". U tom su cilju Programom građenja i održavanja javnih cesta za razdoblje od 2017. do 2020. godine (NN 47/17) na području Grada Zagreba predviđeni sljedeći zahvati:

- u sklopu izgradnje novog ulaza u Zagreb iz pravca Siska, formiranje čvora autocesta A3 / A11 i izgradnja vijadukta Ranžirni kolodvor radi povezivanja na Sarajevsku cestu;
- na sjeveroistočnom dijelu predviđena je izgradnja dionice brze ceste na potezu Popovec – Kašina, duljine 6,1 km; navedena dionica nastavak je brze ceste Popovec – Marija

Bistrica – Zlatar Bistrica – Zabok, kojom se zasljemensko područje povezuje sa Zagrebom i zatvara se „zagrebački prsten“.

Realizacija oba zahvata planirana je za 2020. godinu.

- biciklistička infrastruktura

Kako je navedeno u poglavlju **1.4.3.3. Biciklističke rute**, teritorijem Grada Zagreba prolaze tri državne glavne biciklističke rute. U cilju realizacije rute DG2 na području Grada Zagreba i Zagrebačke županije, 2014. godine pokrenut je projekt “Greenway - državna glavna biciklistička ruta br.2”. Projekt predviđa izgradnju biciklističke infrastrukture uz rijeku Savu duž oko 121,6 km njezinog toka od granice Hrvatske i Slovenije do granice Zagrebačke i Sisačko-moslavačke županije, odnosno od naselja Bregana do naselja Lijevi Dubrovčak u općini Ivanić Grad. Nositelj projekta je Grad Zagreb, a Zagrebačka županija je partner u projektu.

U lipnju 2015. prezentirana je studija izvodljivosti projekta Greenway, u kojoj su kao njegovi očekivani rezultati navedeni:

- unapređenje biciklističke mreže Grada Zagreba i Zagrebačke županije,
- povećanje broja korisnika bicikla kao sredstva prijevoza u dnevnim putovanjima / migracijama,
- povećanje sigurnosti prometa,
- smanjenje prometnih gužvi,
- porast kvalitete života stanovnika,
- smanjenje zagađenja zraka ispušnim plinovima,
- povećanje atraktivnosti vizualnog identiteta Grada Zagreba i Zagrebačke županije,
- unapređenje turističke ponude,
- povećanje broja posjetitelja i turista.

Na području Grada Zagreba površine za kretanje biciklista rutom Greenway planirane su na nasipima s obje strane Save.

Planirana finalizacija projekta Greenway u 2017. godini nije ostvarena, te je on nastavljen, s očekivanim završetkom u sljedećem izvještajnom razdoblju. U međuvremenu je, 2017. godine, izmjenom Pravilnika o funkcionalnim kategorijama za određivanje mreže biciklističkih ruta, s rutom DG2 na potezu od Zagreba do općine Ivanić Grad preključena i ruta DG5.

c) zone posebne namjene

Dugoročni plan razvoja Oružanih snaga RH za razdoblje od 2015. do 2024. godine među vojnim lokacijama u Gradu Zagrebu navodi i Remontni zavod „Jedinstvo“ u Stenjevcu, koji je u prostornim planovima označen kao zona gospodarske namjene. S obzirom na potrebe, MORH je tijekom javne rasprave o izmjenama i dopunama GUP-a grada Zagreba u rujnu 2017. za „Jedinstvo“ zatražio promjenu planske namjene (iz gospodarske u posebnu) i određivanje zaštitne zone.

Isti je dugoročni plan vojarnu Lučko proglasio neperspektivnom lokacijom i odredio njezino napuštanje najkasnije krajem 2019. godine. Time će više od 90 hektara komunalno opremljenog prostora postati vrijedan potencijal za prenamjenu i budući razvoj sukladno definiranim potrebama.

d) očuvanje, zaštita i održivo korištenje prostora Medvednice

Na prostor Medvednice odnosi se nekoliko programa čija se realizacija očekuje tijekom idućeg izvještajnog razdoblja. Javna ustanova Park prirode Medvednica jedan je od deset

partnera na projektu CEETO - *Interreg Central Europe* čija je tema ekološki održivi turizam, s monitoringom utjecaja turizma na zaštićeno područje, odnosno na neki ekosustav; za pilot-projekt na Medvednici odabrano je skijalište. Uz to su iz fondova EU-a osigurana sredstva za još dva projekta: iz područja turizma, projekt sanacije Medvedgrada i stvaranja centra za posjetitelje, te unapređivanje biciklističkih staza na Medvednici, a iz europskog programa *Horizon 2020* projekt istraživanja dobrobiti šuma za stanovništvo, s naglaskom na njihovoj klimatskoj, zdravstvenoj i rekreativno-sportskoj funkciji. Pred završetkom je projekt „Akcijski plan prilagodbe klimatskim promjenama u Parku prirode Medvednica“.

Prikaz 40. Trasa biciklističke rute Greenway na području Grada Zagreba

Izvor: Studija izvodljivosti za projekt „Greenway - državna biciklistička ruta br. 2

IV.3.2. Preporuke mjera

IV.3.2.1. Osiguranje realizacije urbanističkih planova uređenja

Među prioritarnim je potrebama prostornog uređenja donošenje urbanističkih planova uređenja u cilju regulacije neuređenih prostora Grada. Preduvjet za to trebala bi biti stvarna mogućnost provedbe plana.

U realizaciji navedenih planova potrebno je osigurati stvarno ispunjavanje definiranih potreba uvođenjem mehanizma kojim bi se osigurala izgradnja infrastrukturne mreže i planom određenih javnih sadržaja prije pristupanja izgradnji komercijalnih sadržaja.

IV.3.2.2. Prometna i komunalna infrastrukturna mreža

Jedna od primarnih potreba jest izgradnja dijela nedostajućih prometnica radi bržeg i djelotvornijeg povezivanja različitih dijelova Grada.

U pogledu komunalne infrastrukturne mreže, potrebno je nastaviti obnovu i širenje prometne mreže i mreže energetskih i komunalnih infrastrukturnih sustava, osobito u rubnim područjima Grada, s ciljem da njima bude pokriveno cjelokupno područje Grada Zagreba.

IV.3.2.3. Uređenje prometa u Gradu

Poseban je problem Grada promet u gusto izgrađenim dijelovima naselja, prije svega u visokourbaniziranoj dovršenoj matrici povijesnog središta Zagreba. Unatoč proklamiranoj potrebi, promet u centru Zagreba nije reduciran, već je komercijaliziran, a u fizički ograničenom prostoru širenje parkirnih mjesta provodi se nauštrb pješačkih, biciklističkih i, dijelom, zelenih površina.

Rješavanje problema individualnog automobilskeg prometa zahtijeva integralan pristup koji će se zasnivati na potenciranju javnog gradskog prijevoza kroz socioekonomske i druge mjere, istodobno podižući prag isplativosti korištenja automobila u središnjim dijelovima urbanog područja. Potrebno je revidirati sustav parkiranja i način formiranja biciklističkih traka, koje treba fizički razdvojiti od pješačkoga i automobilskeg prometa.

U svim gusto izgrađenim dijelovima Grada, a osobito u njegovu središtu, potrebno je pristupiti oslobađanju prostora od automobilskeg prometa. Za to je potrebno predvidjeti više komplementarnih mjera poput smirivanja prometa, ograničavanja pristupa u pojedine središnje dijelove Grada, premještanje parkiranja s javnih površina u blokovske garaže, primjenu suvremenih tehnologija parkiranja u funkciji oslobađanja prostora za zelene površine, pješake i bicikliste. U navedenom se treba rukovoditi pozitivnim iskustvima drugih europskih gradova.

Posebnu pozornost treba posvetiti unapređenju i razvoju pješačkih koridora i pješačkih zona integriranih s ostalim javnim prostorima i zelenom infrastrukturom. U rezidencijalnim zonama i u središtu Zagreba potrebno je uvesti mjere smirivanja automobilskeg prometa.

Na cjelokupnom području Grada potrebno je predvidjeti implementaciju sustava automatskeg upravljanja prometom kao ključnog elementa optimizacije postojeće prometne mreže i osnovnog preduvjeta za održivi razvoj prometa u kontekstu smanjenja vremena putovanja, što izravno utječe na emisije opasnih tvari, buke i sl., te u funkciji konstantnog praćenja prometnog opterećenja i njegove regulacije u realnom vremenu.

IV.3.2.4. Unapređenje sustava javnog prijevoza

Unapređenje sustava javnog gradskog prijevoza blisko je povezano s prethodno obrađenim mjerama, no zahtijeva i dodatne mjere i aktivnosti.

Unutar urbanog područja potrebno je progušćivanje tramvajske mreže i pristupanje planiranom širenju gradsko-prigradske željezničke mreže te uspostava tračničke linije javnog prijevoza između zračne luke i Zagreba.

Atraktivnosti javnog prijevoza pridonosi gustoća postaja. Potrebno je osigurati da u gušće naseljenim područjima Grada postaja javnog prijevoza bude dostupna u krugu od 300 do 400 m od stana.

Potrebno je širenje mreže željezničkih stajališta te rekonstrukcija postojećih u cilju zadovoljavanja urbanog standarda i poticanja korištenja željeznice kao jednog od ključnih čimbenika sustava javnoga gradskog prijevoza.

IV.3.2.5. Širenje mreže društvene infrastrukture

Mrežu javne i društvene infrastrukture u cjelini je potrebno poboljšati. Analiza koju je 2017. godine objavio Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada pokazuje da postojeći kapaciteti ne zadovoljavaju potrebe, osobito u rubnim urbanim i u suburbanim dijelovima Grada. Između ostalog, Gradu nedostaju 34 dječja vrtića, 40 osnovnih škola, 3 učenička doma, 3 srednje škole te 774 mjesta u domovima za starije i nemoćne osobe.

Sukladno navedenome, u području odgoja i obrazovanja te sporta potrebno je progustiti mrežu dječjih ustanova u prigradskim naseljima, ojačati mrežu osnovnih škola kako bi se ispoštivalo odredbe i osigurati izgradnju školskih sportskih dvorana uz škole koje ih nemaju. Pritom su prostorno-planske pretpostavke za navedene sadržaje već osigurane planiranjem zona javne namjene i omogućavanjem gradnje društvenih sadržaja na cijelom području Grada.

I što se tiče kulturnih sadržaja potrebno je osigurati njihovo širenje na područje izvan užeg središta grada. Pritom je potrebno osigurati prostor za pojedine atraktivne sadržaje, koji uslijed neadekvatnosti ili nepostojanja lokacije nisu dostupni javnosti.

IV.3.2.6. Smještaj kapitalnih kulturnih sadržaja

Posebno treba spomenuti potrebu osiguranja prostora u Gradu za smještaj kapitalnih kulturnih institucija gradske i državne razine. Takvi sadržaji, uz svoju kulturno-identitetsku vrijednost, znače i jačanje središnjih funkcija u državnim i europskim okvirima te predstavljaju razvojni, prije svega turistički potencijal.

Navedeni kulturni sadržaji podrazumijevaju u prvom redu Hrvatski državni arhiv kao instituciju od posebnog značaja za državu, čiji je fond trenutno raspoređen na više lokacija unutar i izvan područja Grada, pri čemu je njegov velik dio izložen propadanju. Druga važna kulturno-povijesna institucija, Vojni muzej, u postupku je iznalaženja rješenja za smještaj, pri čemu se ipak ukazuje potreba ponovnog razmatranja prikladnosti kompleksa „Gredelj“ u središtu Zagreba za smještaj navedene ustanove s obzirom na karakter njezina fonda i realne prostorne potrebe (min. oko 5 ha).

IV.3.2.7. Zaštita i održivo korištenje prirodnih, krajobraznih i kulturno-povijesnih vrijednosti

S obzirom na smjer gospodarskog razvoja s osloncem na ugostiteljsko-turističke djelatnosti, nameće se potreba korištenja prirodnih i kulturnih vrijednosti Grada kao posebno vrijednog potencijala za razvitak gospodarstva, uz osiguranje njihove adekvatne zaštite.

Korištenje kulturno-povijesnih vrijednosti podrazumijeva uređenje šire zone povijesnog središta Zagreba kao resursa od posebnog značaja. Sustavna revitalizacija tog dijela Grada podrazumijeva rješavanje pitanja zatvorenih i zapuštenih poslovnih prostora koji izrazito nagrđuju lice grada, smanjuju njegov turistički potencijal i predstavljaju ne samo gospodarski, već nerijetko

i sanitarni problem. Navedeni problem ne pretpostavlja korištenje mjera iz područja prostornog uređenja, već poticajne i druge mjere ekonomskog karaktera.

IV.3.2.8. Zaštita okoliša i održivi razvoj

Mjere za unapređenje prostornog razvoja Grada potrebno je uskladiti i prilagoditi nužnosti očuvanja i zaštite okoliša kao temeljnog resursa Grada Zagreba, te dopuniti mjerama za prilagodbu klimatskim promjenama, uz uvođenje indikatora za mjerenje i poticanje održivog razvoja.

Prilikom određivanja konkretnih aktivnosti treba se referirati na neke od prethodno navedenih mjera, koje i same neposredno pridonose zaštiti okoliša.

IV.3.2.9. Regionalna integracija

Prilikom planiranja mjera potrebno je uzeti u obzir ulogu Zagreba kao regionalnog središta i predvidjeti optimalnu realizaciju pojedinih sadržaja na razini aglomeracije/regije.

IV.3.2.10. Ostale aktivnosti

Do donošenja izmjena i dopuna, odnosno novih dokumenata prostornog uređenja, potrebno je nastaviti s provedbom mjera za ostvarenje ciljeva prostornog uređenja definiranih važećom dokumentacijom (PPGZ, GUP, UPU-i).

Potrebno je pristupiti realizaciji ostalih neostvarenih aktivnosti, navedenih u prethodnom Izvešću o stanju u prostoru Grada Zagreba za razdoblje 2008. - 2012.

V. IZVORI PODATAKA

SLUŽBENA GLASILA

Glasnik Zagrebačke županije
Narodne novine
Službeni glasnik Europske unije
Službeni glasnik Grada Zagreba

JAVNOPRAVNA TIJELA KOJA SU DOSTAVILA PODATKE ZA IZRADU IZVJEŠĆA

Algebra visoko učilište
Grad Zagreb - Gradski ured za energetiku, zaštitu okoliša i održivi razvoj
Grad Zagreb - Gradski ured za gospodarstvo, rad i poduzetništvo
Grad Zagreb - Gradski ured za imovinsko-pravne poslove i imovinu Grada
Grad Zagreb - Gradski ured za obrazovanje, kulturu i sport
Grad Zagreb - Gradski ured za opću upravu
Grad Zagreb - Gradski ured za poljoprivredu i šumarstvo
Grad Zagreb - Gradski ured za prostorno uređenje, izgradnju Grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet
Grad Zagreb - Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom
Grad Zagreb - Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada

Grad Zagreb - Gradski ured za zdravstvo
Grad Zagreb - Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode
Grad Zagreb - Služba za mjesnu samoupravu
Grad Zagreb - Ured za programe i projekte Europske unije
Grad Zagreb - Ured za upravljanje u hitnim situacijama
Gradska plinara Zagreb d.o.o.
HAKOM – Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije
/ Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti
HEP d.o.o., Elektra Zagreb
HEP – Toplinarstvo d.o.o.
Hrvatske autoceste d.o.o.
Hrvatske ceste d.o.o.
Hrvatske šume d.o.o. – Uprava šuma podružnica Zagreb
Hrvatske vode, VGO Zagreb
Hrvatski telekom d.d.
Hrvatsko katoličko sveučilište Zagreb
HŽ Infrastruktura d.o.o.
Ministarstvo kulture Republike Hrvatske
Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijska uprava zagrebačka
Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Visoka policijska škola
Odašiljači i veze d.o.o.
Plinacro d.o.o.
RRiF Visoka škola za financijski menadžment
Sveučilište u Zagrebu
Šumarska savjetodavna služba, IV. podružnica zagrebačka
Teološki fakultet „Matija Vlačić Ilirik“
Tehničko veleučilište u Zagrebu
Turistička zajednica Grada Zagreba
Vipnet d.o.o.
Visoka škola za informacijske tehnologije
Visoka škola za sigurnost
Zagrebačka škola ekonomije i managementa
Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Autobusni kolodvor Zagreb
Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Čistoća
Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Gradska groblja
Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Robni terminali
Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Tržnice Zagreb
Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Upravljanje sportskim objektima
Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Vodoopskrba i odvodnja
Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Zagrebačke ceste
Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Zagrebački digitalni grad
Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Zagrebački električni tramvaj
Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Zagrebparking
Zagrebački holding d.o.o. – podružnica ZGOS
Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Zrinjevac
Zavod za prostorno uređenje Krapinsko-zagorske županije
Zavod za prostorno uređenje Zagrebačke županije
Zdravstveno veleučilište

STRATEGIJE, PLANOV I PROGRAMI

Prihvaćeni/doneseni dokumenti*

- Europska komisija; *Europa 2020.: europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast*, 2010.
- Europska komisija; *Operativni program konkurentnost i kohezija 2014. - 2020. (Operational Programme Competitiveness and Cohesion 2014-2020)*; 2014.
- Hrvatska platforma za smanjenje rizika od katastrofa; *Procjena rizika od katastrofa za Republiku Hrvatsku*; 2015.
- Ministarstvo kulture Republike Hrvatske; *Strategija zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011. - 2015.*; 2011.
- Ministarstvo kulture Republike Hrvatske; *Strateški plan Ministarstva kulture 2014. – 2016.*
- Ministarstvo kulture Republike Hrvatske; *Strateški plan Ministarstva kulture 2015. – 2017. – dopunjena verzija*; 2014.
- Ministarstvo poljoprivrede Republike Hrvatske; *Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2016. - 2020.*; 2016.
- Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja Republike Hrvatske; *Akcijski plan ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2011. - 2016. godine*; 2011.
- Ministarstvo turizma Republike Hrvatske; *Akcijski plan razvoja cikloturizma*; 2015.
- Ministarstvo turizma Republike Hrvatske; *Akcijski plan razvoja kulturnog turizma*; 2015.
- Ministarstvo turizma Republike Hrvatske; *Akcijski plan razvoja zdravstvenog turizma*; 2014.
- Ministarstvo turizma Republike Hrvatske; *Akcijski plan razvoja zelenog turizma*; 2016.
- Ministarstvo turizma Republike Hrvatske; *Nacionalni program - akcijski plan razvoja kongresnog turizma; 2013./2016.(2017.)*
- Republika Hrvatska; *Strateški plan Ministarstva unutarnjih poslova i drugih institucija u funkciji zaštite i spašavanja za razdoblje 2016. - 2018.*; 2016.

Nacrti i prijedlozi

- Grad Zagreb; *Program mjera sanacije unutar zona sanitarne zaštite izvorišta za postojeće građevine i postojeće djelatnosti za razdoblje od 2016. do 2019. godine – nacrt*; 2016.
- Grad Zagreb, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada; *Nacrt Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb, verzija_2, prijedlog za javnu raspravu*; 2017.
- Hrvatske vode; *Plan upravljanja vodnim područjima 2016. – 2021. (nacrt)*; 2015.
- Hrvatske vode; *Provedbeni plan obrane od poplava branjenog područja: Sektor C – gornja Sava, branjeno područje 14, središnji dio područja malog sliva Zagrebačko Prisavlje*; 2014.
- Hrvatske vode; *Višegodišnji program gradnje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i građevina za melioracije 2013. – 2017. – nacrt*; 2013.
- Republika Hrvatska, Ministarstvo zaštite okoliša i energetike; *Plan zaštite okoliša Republike Hrvatske za razdoblje od 2016. do 2023. godine – nacrt*; 2017.
- Sveučilište u Zagrebu; *Strategija prostornog i funkcionalnog razvoja Sveučilišta u Zagrebu 2013. - 2025. – konačni prijedlog*; 2014.

* Navode se samo dokumenti koji nisu objavljeni u službenim glasilima.

IZVJEŠĆA, ANALIZE I STUDIJE

- Agencija za zaštitu okoliša; *Corine Land Cover: Pokrov i namjena korištenja zemljišta u Republici Hrvatskoj – stanje i trendovi*; 2010.
- Agencija za zaštitu okoliša; *Izvešće o komunalnom otpadu za 2013., 2014., 2015. godinu*
- Agencija za zaštitu okoliša; *Izvešće o podacima iz registra postrojenja u kojima je utvrđena prisutnost opasnih tvari (RPOT) / očevidnika prijavljenih velikih nesreća (OPVN) za 2013., 2014., 2015., 2015. godinu*
- Agencija za zaštitu okoliša; *Izvešće o stanju okoliša u RH za razdoblje 2005. - 2008.*; 2009.
- Agencija za zaštitu okoliša; *Izvešće o stanju okoliša u RH, 2014. (za razdoblje od 2009. - 2012.)*; 2015.
- Agencija za zaštitu okoliša; *Pregled podataka o odlaganju otpada i odlagalištima otpada Republike Hrvatske*; 2012.
- Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za ekonomiku poljoprivrede i agrarnu sociologiju; *Ocjena postojećeg stanja ruralnog prostora, istraživanje i utvrđivanje prioriteta i ciljeva razvitka ruralnog prostora na području Grada Zagreba za razdoblje 2009. – 2016.*; 2010.
- Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za pedologiju; *Inventarizacija poljoprivrednog zemljišta Grada Zagreba i preporuke za poljoprivrednu proizvodnju*; 2008.
- CERANEO – Centar za razvoj neprofitnih organizacija; *Socijalna slika Grada Zagreba za 2015. godinu*; 2016.
- Državni zavod za radiološku i nuklearnu sigurnost; *Izvešće o zaštiti od ionizirajućeg zračenja i nuklearnoj sigurnosti u Republici Hrvatskoj 2014.-2015.*; 2016.
- Državni zavod za statistiku; *Model diferencijacije urbanih, ruralnih i prijelaznih naselja u Republici Hrvatskoj: metodološke upute 67*; 2011.
- Državni zavod za statistiku; *Popis stanovništva 2001.*
- Državni zavod za statistiku; *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.*
- Ekoneg d.o.o.; *Strateška studija za Nacionalni program provedbe strategije zbrinjavanja radioaktivnog otpada, iskorištenih izvora i istrošenog nuklearnog goriva (program za razdoblje do 2025. godine s pogledom do 2060. godine): Netehnički sažetak*; 2016.
- EPTISA Adria d.o.o.; *Radna verzija Strategije prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu (Zelena knjiga)*; 2017.
- Feletar, Dragutin; Adolf Malić; *Gravitacijska zona dnevnih migracija kao čimbenik razvoja prigradskog prometa Zagreba (Gravitation zone of daily migration as factor of Zagreb suburban transport development): Znanstveni skup "Prometna problematika grada IPZ Zagreba": Zbornik / ur. Josip Božičević; Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Znanstveno vijeće za promet, 2006.*; 495-505.
- Geokon–Zagreb; *Rudarsko-geološka studija Grada Zagreba*; 2013.
- Grad Zagreb, Gradonačelnik Grada Zagreba; *Izvešće o biciklističkom podsustavu unutar prometnog sustava Grada Zagreba*; 2016.
- Grad Zagreb, Gradonačelnik Grada Zagreba; *Izvešće o radu gradonačelnika od 1. siječnja do 1. lipnja 2013.*; 2013.
- Grad Zagreb, Gradonačelnik Grada Zagreba; *Izvešće o radu gradonačelnika od 2. lipnja do 31. prosinca 2013.*; 2014.
- Grad Zagreb, Gradonačelnik Grada Zagreba; *Izvešće o radu gradonačelnika i gradskih upravnih tijela od 1. siječnja 2014. do 31. prosinca 2015.*; 2016.
- Grad Zagreb, Gradonačelnik Grada Zagreba; *Uvođenje sustava javnih bicikala na području Grada Zagreba (elaborat)*; 2016.
- Grad Zagreb, Gradski ured za energetiku, zaštitu okoliša i održivi razvoj, Sektor za zaštitu okoliša i održivo gospodarenje otpadom, Odjel za održivo gospodarenje otpadom; *Izvešće o provedbi Plana gospodarenja otpadom u Gradu Zagrebu do 2015. godine za razdoblje od 15.10.2014. do 15.05.2015.*; 2015.
- Grad Zagreb, Gradski ured za energetiku, zaštitu okoliša i održivi razvoj, Sektor za zaštitu okoliša i održivo gospodarenje otpadom, Odjel za održivo gospodarenje otpadom; *Izvešće o provedbi Plana*

- gospodarenja otpadom u Gradu Zagrebu za razdoblje od 01.01.2016. do 31.01.2016.*; 2017.
Grad Zagreb, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada; *Statistički ljetopis Grada Zagreba 2013., 2014., 2015., 2016.*
- Grgić, Ivo; Magdalena Zrakić, Dalibor Georgievski; „Ekološka i integrirana poljoprivredna proizvodnja na vodozaštitnom području grada Zagreba“; *Glasnik zaštite bilja* 6/2014.
- Hrvatska agencija za okoliš i prirodu; *Analiza pritisaka i prijetnji u Parku prirode Medvednica*; 2015.
- Hrvatska agencija za okoliš i prirodu; *Izvešće o komunalnom otpadu za 2016. godinu*; 2017.
- Hrvatska agencija za okoliš i prirodu; *Podaci o odlaganju i odlagalištima otpada za 2016. godinu*; 2017.
- Hrvatska gospodarska komora; *HGK indeks gospodarske snage*; 2017.
- Hrvatska udruga koncesionara za autoceste s naplatom cestarine; *Nacionalno izvješće o autocestama za 2012., 2013., 2014., 2015., 2106. godinu*
- Hrvatski sabor, Odbor za predstavke i pritužbe; *Izvešće o radu odbora za predstavke i pritužbe za 2013. godinu*; 2014.
- Hrvatski zavod za prostorni razvoj; *HABITAT III: nacionalni doprinos Republike Hrvatske*; 2016.
- Hrvatski zavod za prostorni razvoj; *Strategija urbane regeneracije (stručni skup): zbornik radova*; 2016.
- HŽ Infrastruktura; *Godišnje izvješće 2015.*; 2015.
- HŽ Infrastruktura; *Izvešće o mreži 2017.: pročišćeni tekst – II izmjene i dopune*; 2016.
- HŽ putnički prijevoz; *Statistika za 2014.*; 2015.; *Statistika za 2016.*; 2017.
- INA – Grupa: Proplin d.o.o., PJ Zagreb; *Izvešće o sigurnosti*; 2011.
- Institut IGH d.d.; *Elaborat zaštite okoliša u postupku ocjene o potrebi procjene utjecaja na okoliš: Projekt Zagreb – razvoj sustava vodoopskrbe i odvodnje*; 2015.
- Institut za turizam; *Regionalni razvoj, razvoj sustava naselja, urbani i ruralni razvoj i transformacija prostora – završna verzija*; 2014.
- Ires ekologija d.o.o.; *Strateška studija utjecaja na okoliš Strategije niskougliječnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do 2030. s pogledom na 2050. godinu*; 2017.
- Ires ekologija d.o.o.; *Strateška studija utjecaja na okoliš Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb*; 2017.
- Ires – Institut za istraživanje i razvoj održivih ekosustava; *Izgradnja malih hidroelektrana Petruševac 1 i Petruševac 2: Elaborat zaštite okoliša*; 2017.
- Javna ustanova Maksimir; *Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja Grada Zagreba za 2017. godinu*; 2016.
- Kreč, Srećko; Josip Božičević, Spase Amanović; „Redefiniranje željezničkog čvora Zagreb“; *Prometna problematika grada Zagreba: zbornik / Znanstveni skup*; Zagreb, 2006.
- Ministarstvo gospodarstva Republike Hrvatske, Sektor za rudarstvo; *Popis odobrenih istražnih prostora mineralnih sirovina i popis odobrenih eksploatacijskih polja mineralnih sirovina*; 2012.
- Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijska uprava zagrebačka; *Izvešće o stanju i kretanju sigurnosnih pokazatelja na području Grada Zagreba u 2016. godini*; 2017.
- Mreža zelenih telefona Hrvatske; *Partnerstva za okoliš: izvještaj o suradnji Mreže zelenih telefona i javnih službi i državnih tijela u očuvanju okoliša i prirode*; 2016.
- Nastavni zavod za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“; *Zdravstveno-statistički ljetopis Grada Zagreba za 2016. godinu*; 2017.
- Program Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP) u Hrvatskoj; *Dobra klima za promjene: klimatske promjene i njihove posljedice na društvo i gospodarstvo u Hrvatskoj*; 2008.
- Republika Hrvatska, Državni ured za reviziju; *Izvešće o obavljenoj reviziji*; 2016.
- Republika Hrvatska, Državni ured za reviziju, Područni ured Sisak; *Izvešće o obavljenoj reviziji: održavanje nerazvrstanih cesta u Gradu Zagrebu*; 2013.
- Republika Hrvatska, Državni ured za reviziju; *Izvešće o obavljenoj reviziji učinkovitosti gospodarenja otpadom u Gradu Zagrebu*; 2014.
- Sarvan, Desanka; „Upravljanje vodnim uslugama kao faktor teritorijalne integracije lokalnih jedinica“; *Hrvatska i komparativna javna uprava: časopis za teoriju i praksu javne uprave* Vol. 16 No. 2 (kolovoz 2016.); s. 295-315

- Sveučilište u Zagrebu; *Samoanaliza i dokumentacija za postupak vanjske neovisne prosudbe sustava kvalitete Sveučilišta u Zagrebu*; 2012.
- Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet; *Plan navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem Grada Zagreba*; 2008.
- Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet, Zavod za ekonomiku poljoprivrede i agrarnu sociologiju; *Ocjena postojećeg stanja ruralnog prostora, istraživanje i utvrđivanje prioriteta i ciljeva razvitka ruralnog prostora na području Grada Zagreba za razdoblje 2009. – 2016.*; 2010.
- Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet, Zavod za pedologiju; *Inventarizacija poljoprivrednog zemljišta Grada Zagreba i preporuke za poljoprivrednu proizvodnju*; 2008.
- Sveučilište u Zagrebu, Arhitektonski fakultet; *Zagreb – prostorno demografske promjene: stanje, procesi, tendencije*; 2010.
- Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, Katedra za demografiju; *Stručna podloga za izradu Strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske: demografski scenariji i migracije*; 2014.
- Sveučilište u Zagrebu, Rudarsko-geološko-naftni fakultet; *Elaborat zaštitnih zona vodocrpilišta Velika Gorica*; 2009.
- Svjetska banka; *Hrvatska: ocjena siromaštva za mala područja temeljem potrošnje (karte siromaštva)*; 2016.
- Valašek, Branimir; *Novi sustav gospodarenja otpadom u Gradu Zagrebu: prijedlozi smjernica*; 2012.
- Zagrebački centar za gospodarenje otpadom d.o.o.; *Poslovno izvješće uprave Trgovačkog društva Zagrebački centar za gospodarenje otpadom d.o.o. za razdoblje siječanj – prosinac 2016.*; 2017.
- Zagrebački holding d.o.o.; *Godišnje izvješće za 2014. godinu*; 2015.
- Zagrebački holding d.o.o., Podružnica Čistoća; *Izješće o radu davatelja usluge prikupljanja miješanog i biorazgradivog komunalnog otpada za 2015. i 2016. godinu*; 2017.
- Zaninović, Ksenija (ur.); *Klimatski atlas Hrvatske: 1961.-1990., 1971.-2000.*; 2008.

DRUGI IZVORI

- Ekonerg d.o.o.; *Strateška studija za Nacionalni program provedbe strategije zbrinjavanja radioaktivnog otpada, iskorištenih izvora i istrošenog nuklearnog goriva* (prezentacija za javnu raspravu); 2016.
- Grad Zagreb, Prometno i komunalno redarstvo; *Nadzorne kamere* (prezentacija); 2016.
- Hrvatske autoceste; *PGDP 2015. godine na autocestama u nadležnosti Hrvatskih autocesta* (prikaz); 2016.
- Ivančan-Picek, Branka; *Projekcije klimatskih promjena na području Grada Zagreba* (prezentacija); 2017.
- Ivančan-Picek, Branka; *Vremenski ekstremi: uzroci i posljedice* (prezentacija); 2014.
- Tepeš, Krunoslav; Ante Nevistić; *Mjere i aktivnosti Grada Zagreba u području održive urbane mobilnosti* (prezentacija); 2015.

Web-stranice javnopravnih tijela i drugi javno dostupni izvori podataka

